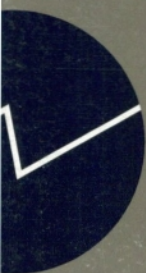

Økonomiske analyser

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

9/97

Konjunkturtendensene

- Nasjonalregnskapstall for 3. kvartal 1997
- Konjunkturutsiktene for norsk og internasjonal økonomi

Artikler

- Industriinvesteringer
- NOREEA – Norsk regnskap for økonomi og miljø
- Hva koster økt offentlig ressursbruk?

Økonomiske analyser

16. årgang

9/97

Innhold	
Konjunkturtendensene	3
Internasjonal økonomi	5
Norsk økonomi	12
• Utviklingen i 1997	12
• Utsiktene fremover	17
Økonomisk-politisk kalender 1997	27
<i>Kjell Berger, Torbjørn Eika og Terje Skjerpen:</i>	
Industriinvesteringer. Prognoser basert på industriens egne anslag fra den kvartalsvise investeringsstatistikken	30
<i>Julie Hass og Knut Ø. Sørensen:</i>	
NOREEA – Norsk regnskap for økonomi og miljø	37
<i>Erling Holmøy:</i>	
Hva koster økt offentlig ressursbruk? Beregninger basert på en generell likevektsmodell	46
Forskningspublikasjoner	54
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser og Economic Survey de siste 12 måneder	59
Tabell- og diagramvedlegg	61

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 2. desember 1997.

Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Knut Moum, tlf. 22 86 48 20, e-post: knm@ssb.no eller Knut A. Magnussen, tlf. 22 86 49 61, e-post: kam@ssb.no

Konjunkturtendensene er tilgjengelig på internett: <http://www.ssb.no>.

Økonomiske analyser

Redaksjonen: Øystein Olsen (ansv.), Julie Aslaksen, Ann Lisbeth Brathaug, Bodil M. Larsen, Kjersti-Gro Lindquist, Knut A. Magnussen, Knut Moum, Karine Nyborg og Inger Texmon. **Redaksjonssekretær:** Wenche Drzwi, tlf.: 22 86 49 74 (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau, tlf.: 22 86 48 06 (konjunkturoversikter mv.), telefax: 22 11 12 38. **Design:** Enzo Finger Design. **Trykk:** Falch Hurtigtrykk. **Redaksjonens adresse:** Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo. **Salg og abonnementservice:** Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo, tlf.: 22 00 44 80, telefax: 22 86 49 76.

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har 90-100 ansatte. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 4 seksjoner og ledes av *forskningsdirektør Øystein Olsen*.

- Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
Forskningsjef Nils Martin Stølen
  - Skatteberegninger
  - Arbeidsmarked
  - Mikrosimuleringsmodeller
- Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi
Forskningsjef Torstein A. Bye
  - Miljø og samfunn
  - Internasjonale energimarkeder
  - Olje- og energianalyse
- Seksjon for makroøkonomi
Forskningsjef Ådne Cappelen
  - Konjunkturanalyse
  - Makroøkonomiske beregninger
  - Likevektsmodeller
- Seksjon for mikroøkonometri
Forskningsjef Jørgen Aasness
  - Konsument- og bedriftsattferd
  - Fordelingsanalyse
  - Økonometriske metoder

**Økonomiske analyser utkommer med 9 nummer i året.
Neste utgave publiseres i begynnelsen av februar.**

Standardtegn i tabeller	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Konjunkturtendensene

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en viss demping av veksten i produksjon og etterspørsel fra 2. til 3. kvartal i år. På årsbasis ligger det nå an til at BNP i alt vil øke med 3 prosent, som er klart svakere enn i fjor. Dette skyldes først og fremst utviklingen i petroleumsproduksjonen, i det veksten i BNP for Fastlands-Norge trolig bare blir moderat lavere i år enn i fjor. Eksporten av tradisjonelle varer ser ut til å øke litt langsommere inneværende år enn i 1996, og det samme gjelder etterspørselen fra Fastlands-Norge.

Mens husholdningenes forbruk var hoveddrivkraften bak veksten i innenlandsk etterspørsel i fjor, ser det ut til at utviklingen i investeringene i fastlandsøkonomien vil bidra like mye inneværende år. Dette skyldes blant annet den kraftige oppgangen i kommunale investeringer knyttet til gjennomføringen av skolestart for seksåringer. Også veksten i samlet offentlig etterspørsel har økt betydelig de siste to årene, og de kontaktive impulsene fra finanspolitikken er blitt gradvis mindre gjennom den pågående konjunkturoppgangen. For første gang siden 1993 gir utviklingen i investeringene i petroleumsvirksomheten i år betydelige positive etterspørselsimpulser.

Det ligger an til at både sysselsettingen og arbeidsstyrken vil vokse enda sterkere i 1997 enn i 1996. Ledigheten vil dermed trolig gå ned med vel 1/2 prosentpoeng på årsbasis, om lag på linje med utviklingen gjennom de tre foregående årene. Lønnsveksten ser ut til å bli litt lavere i år enn i fjor, og med en konsumprisvekst på 2,6 prosent, vil

reallønna øke med noe under 2 prosent, om lag på linje med gjennomsnittet for perioden 1990 - 1996. Relativt høye oljepriser målt i norske kroner bidrar til en videreføring av de store overskuddene i driftsregnskapet overfor utlandet og i offentlig forvaltning.

Mens Sverige og de kontinentale EU-landene kan få noe sterkere vekst i 1998 enn i 1997, ventes en svakere økonomisk utvikling i USA og Storbritannia. Dette trekker i retning av at vekstimpulsene fra den tradisjonelle vareeksporten neste år kan bli om lag som i år. Vekstbidragene fra investeringene i fastlandsøkonomien ventes også å avta fra 1997 til 1998, og anslagene så langt peker ikke i retning av nye store etterspørselsimpulser fra investeringene i petroleumsvirksomheten. Økte overføringer bidrar imidlertid til at veksten i husholdningenes inntekter holder seg godt oppe, og det ser ut til at de sterkeste vekstimpulsene til norsk økonomi i 1998 vil komme fra husholdningenes forbruk. Samlet sett ligger det imidlertid an til en mer dempet oppgang i aktiviteten i fastlandsøkonomien neste år enn i år. Ny økning i petroleumsproduksjonen tilsier at BNP i alt likevel vil vokse raskere i 1998 enn i 1997.

Omfattende investeringer i fastlandsøkonomien de siste årene kan resultere i noe sterkere produktivitetsvekst fremover, og sysselsettingen ligger dermed an til å øke noe langsommere i 1998 enn i 1997. Med en viss oppgang i arbeidstilbudet utover det som følger av den demografiske utviklingen, kan vi også neste år få en nedgang i arbeids-

Hovedtall for norsk økonomi

Vekstrater i prosent

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BNP	2,7	5,5	3,6	5,3	3,0	4,0
- Fastlands-Norge	2,8	4,1	3,1	3,7	3,4	2,5
Konsum i husholdninger mv.	2,2	4,0	2,7	4,7	3,5	3,1
Arbeidsledighetsrate ¹	6,5	5,9	5,4	4,9	4,2	3,9
Konsumprisindeksen	2,3	1,4	2,4	1,3	2,6	2,7

¹ Nivå tall i prosent. Justert for brudd i serien fra årsskiftet 1995-96.

ledighetsraten på rundt 1/2 prosentpoeng. Dersom lønnsdannelsen følger det historiske mønsteret i 1998, ligger det an til at lønnsveksten kan bli i samme størrelsesorden i 1998 som i 1997. Med de klare tegnene en nå ser til regionale og yrkesmessige ubalanser i arbeidsmarkedet, knytter det seg imidlertid betydelig usikkerhet til de lønsmessige konsekvensene av lavere ledighet. Med et bidrag til prisveksten fra avgiftsøkninger på rundt 1/2 prosentpoeng også i 1998, kan konsumprisveksten bli om lag som i år. Ny oppgang i produksjonen av olje og naturgass bidrar til at overskuddene i driftsregnskapet overfor utlandet og i offentlig forvaltning forblir meget høye, til tross for en antatt svak nedgang i oljeprisen målt i kroner.

Det knytter seg stor usikkerhet til den økonomiske utviklingen de neste årene. Sentrale EU-land vil trolig gå sammen i en pengepolitisk union, som kan bidra til nye mønstre for europeisk rente- og valutapolitikk. Både kravene til deltakelse i unionen, og de budsjettmessige problemene knyttet til aldring av befolkningen tilsier at mange av Norges viktigste handelspartnere vil føre en stram finanspolitikk fremover. Dette kan bidra til at vekstimpulsene fra utlandet blir relativt moderate de nærmeste årene. En kan heller ikke utelukke at utviklingen i Asia i annet halvår i år kan bidra til å dempe aktiviteten i verdensøkonomien en periode fremover.

Det ser nå ut til at investeringene i petroleumsvirksomheten kan gi små eller endog klart negative vekstbidrag til norsk økonomi de nærmeste årene. Med det høye nivået vi nå har på investeringene i fastlandsøkonomien, er det heller ikke grunn til å regne med særlige vekstimpulser fra denne etterspørselskomponenten. Uten nye finanspolitiske stimulanter ligger det dermed an til noe nedgang i veksten i BNP og sysselsetting i fastlandsøkonomien de nærmeste årene etter 1998, og stabilisering av arbeidsledigheten. Nye etterspørselsimpulser kan imidlertid raskt endre dette bildet.

Så langt i den pågående oppgangskonjunkturen har veksten i arbeidsstyrken vært markert sterkere enn det som følger av den demografiske utviklingen. Dette har brakt yrkesdeltakingen opp på et svært høyt nivå både i et historisk og et internasjonalt perspektiv. Selv med avtakende vekst i norsk økonomi fremover, vil tallet på sysselsatte personer trolig øke raskere enn den demografisk bestemte komponenten i arbeidstilbudet. Ved en slik utvikling kan stabilisering av yrkesfrekvensene på dagens allerede høye nivå resultere i rask nedgang i ledigheten og klart sterkere lønns- og prisvekst enn det vi har opplevd de siste årene.

Internasjonal økonomi

Det er for tiden store forskjeller i den økonomiske veksttaket blant Norges viktigste handelspartnere. I Japan og Italia blir økningen i BNP i år svak sett i forhold til fjoråret, rundt 1 prosent, og utsiktene for 1998 er heller ikke spesielt lyse. I Tyskland og Frankrike bidrar god eksportutvikling til at BNP-veksten i år kommer over 2 prosent, men det er usikkert i hvor sterk grad innenlandsk etterspørsel vil kunne bidra til økt veksttakt neste år. For Nederland og Danmark er veksten i BNP anslått til rundt 3 prosent i år, og den positive utviklingen ventes å fortsette. Konjunktursituasjonen er enda gunstigere for de engelsktalende industrilandene. Både USA og Storbritannia ser ut til å få en oppgang i BNP på rundt 3,5 prosent i år, men økningen ventes å bli mindre neste år. For handelspartnerne samlet ligger det an til en BNP-vekst på rundt 2 prosent både i år og neste år, mens prisstigningen ventes å holde seg lav i samme periode.

Realøkonomisk utvikling

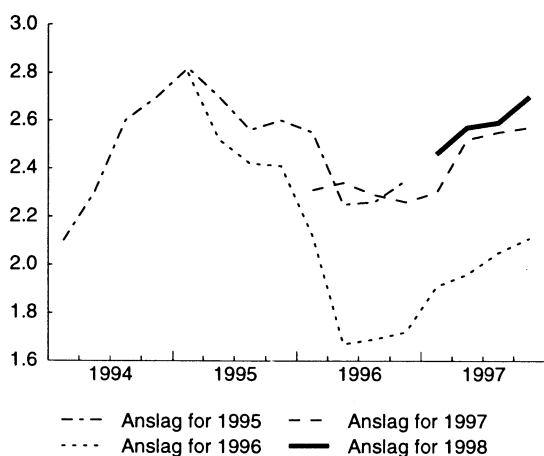
USAs økonomi har nå vært i oppgang i 6 år, og veksten i år ser ut til å bli den sterkeste på 1990-tallet. Nasjonalregnskapstall for årets tre første kvartaler indikerer at BNP vil øke med over 3,5 prosent i 1997. Tiltakende vekst i det private forbruket har vært den viktigste drivkraften bak den sterke oppgangen i inneværende år. Forbruksveksten har trolig blitt stimulert både av økt reallønn og en positiv formuesutvikling, det siste som følge av den sterke oppgangen i aksjekursene. Næringslivets realinvesteringer har vokst sterkt gjennom hele konjunkturoppgangen, og bidrar også i år betydelig til BNP-veksten. Arbeidsledigheten har stabilisert seg på et lavt nivå og utgjorde i oktober 4,7 prosent av arbeidsstyrken, den laveste registrerte ledigheten siden tidlig på 1970-tallet. Den sterke oppgangen i dollarkursen det siste året tilsier, sammen med den høye kapasitetsutnyttelsen i økonomien, en mer moderat utvikling i tiden

fremover. Vi legger til grunn en BNP-vekst på 2,7 prosent neste år.

Etter svak økonomisk utvikling gjennom første halvdel av 1990-tallet, økte BNP i *Japan* med 3,7 prosent i fjor. Snarere enn å gi indikasjoner om en ny høyvekstperiode i japansk økonomi, ser det ut til at veksten i fjor var en midlertidig effekt av finanspolitiske stimulanser. Økte avgifter fra 1. april i år bidro til en markert demping av oppsvinget, og BNP falt med 2,9 prosent i 2. kvartal. En betydelig nedgang i offentlige investeringer har også trukket veksten ned i år. Utover høsten har problemene for flere av økonomiene i Sørøst-Asia forsterket den svake utviklingen i japansk økonomi, bl.a. som følge av at japanske banker har store finansielle plasseringer i de aktuelle landene og fordi en stor del av japansk eksport går til det samme området (se forøvrig egen boks). På denne bakgrunn er det ventet at den kraftige depresieringen av yen, som startet i begynnelsen av 1995, kan komme til å fortsette. For 1997 ligger det an til at BNP kun vil øke med om lag 1 prosent, og vi anslår enda lavere vekst for neste år.

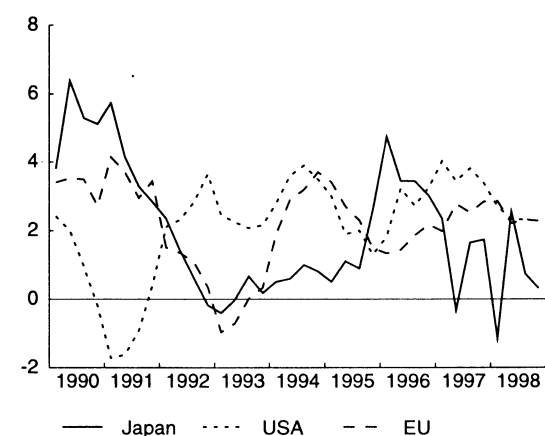
Bruttonasjonalproduktet i *Tyskland* økte med 2,3 prosent i første halvår i år, etter en oppgang på kun 1,4 prosent i fjor. Det er først og fremst den gunstige eksportutviklingen, stimulert av den tyske markens fall mot dollar, som driver oppgangen i tysk økonomi, mens innenlandsk etterspørsel utvikler seg svakt. Dette reflekteres i betydelig oppgang i industriproduksjonen, som økte med 5,7 prosent (årlig rate) fra 2. kvartal til 3. kvartal i år, og ordretilgangen, som også gikk kraftig opp i samme periode, spesielt utenlandsordrene. Kapasitetsutnyttelsen i industrien (i det vestlige Tyskland) kom i september opp i 86,8 prosent, som er over det historiske gjennomsnittet. Produksjonsoppgangen har så langt ikke kunnet hindre at arbeidsledigheten fortsatt er for oppadgående og antall arbeidsledige var i okto-

BNP-vekstanslag for Norges handelspartnere for årene 1995 - 1998 gitt på ulike tidspunkter

Kilde: Consensus Forecasts.

Bruttonasjonalprodukt i USA, Japan og EU
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: NIESR og Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norges viktigste handelspartnere

Årlig endring i prosent

	1996	1997	1998
USA			
Bruttonasjonalprodukt	2,8	3,7	2,4
Konsumdeflator	2,4	2,0	1,9
Kortsiktig rente (nivå)	5,4	5,6	5,9
Offentlig budsjettbalanse ¹	-1,4	-0,3	0,0
Japan			
Bruttonasjonalprodukt	3,7	1,2	0,6
Konsumdeflator	0,2	1,7	1,5
Kortsiktig rente (nivå)	0,6	0,5	0,6
Offentlig budsjettbalanse ¹	-4,4	-2,7	-2,1
Tyskland			
Bruttonasjonalprodukt	1,4	2,4	2,5
Konsumdeflator	1,9	1,9	1,9
Kortsiktig rente (nivå)	3,3	3,2	3,9
Offentlig budsjettbalanse ¹	-3,8	-3,1	-2,6
Frankrike			
Bruttonasjonalprodukt	1,5	2,1	2,5
Konsumdeflator	1,8	1,5	1,6
Kortsiktig rente (nivå)	3,9	3,4	3,9
Offentlig budsjettbalanse ¹	-4,2	-3,2	-3,0
Storbritannia			
Bruttonasjonalprodukt	2,5	3,5	2,0
Konsumdeflator	2,8	2,4	2,5
Kortsiktig rente (nivå)	6,0	6,6	7,4
Offentlig budsjettbalanse ¹	-3,3	-1,8	0,5
Italia			
Bruttonasjonalprodukt	0,7	1,0	1,8
Konsumdeflator	4,5	2,2	2,5
Kortsiktig rente (nivå)	8,8	6,9	5,7
Offentlig budsjettbalanse ¹	-6,7	-3,4	-3,2
Sverige			
Bruttonasjonalprodukt	1,3	1,8	2,6
Konsumdeflator	1,2	0,9	1,9
Kortsiktig rente (nivå)	5,8	4,1	4,5
Offentlig budsjettbalanse ¹	-2,2	-1,2	1,0
Danmark			
Bruttonasjonalprodukt	2,7	3,1	3,0
Konsumdeflator	2,1	2,1	2,8
Kortsiktig rente (nivå)	3,9	3,5	4,0
Offentlig budsjettbalanse ¹	-1,4	0,5	0,8
Nederland			
Bruttonasjonalprodukt	3,3	3,1	3,6
Konsumdeflator	2,1	2,3	2,5
Kortsiktig rente (nivå)	3,0	3,2	3,9
Offentlig budsjettbalanse ¹	-2,3	-2,0	-1,8
Memo			
BNP handelspartnere	2,1	2,6	2,4
Konsumpris handelspartnere	1,9	1,9	2,0
ECU-rente	4,5	4,2	4,6

¹ I prosent av BNP.

Kilde: NIESR og Statistisk sentralbyrås egne anslag.

ber kommet opp i 11,8 prosent av arbeidsstyrken. Den svake utviklingen i arbeidsmarkedet vil trolig fortsatt bidra til å dempe konsumetterspørselen, og finanskrisen i Asia vil etterhvert kunne slå ut i lavere eksportvekst. På den annen side vil den høye kapasitetsutnyttelsen antakelig stimulere til økt vekst i de private realinvesteringene fremover. Vi legger derfor til grunn om lag samme oppgang i BNP neste år som i år.

I Frankrike utvikler innenlandsk etterspørsel seg svakere enn i fjor, særlig som følge av finanspolitiske innstramminger. Det private konsumet, som i 1996 økte med 2,1 prosent, har i år bare vist beskjeden oppgang. Skatteøkninger har holdt tilbake inntektsveksten og offentlige tiltak for å stimulere bilsalget har blitt avvirket. En svekkelse av den franske francen har imidlertid stimulert eksporten, som i 2. kvartal i år lå 13 prosent over nivået i samme periode i fjor. BNP-veksten ser på denne bakgrunn ut til å tilta noe fra i fjor til i år: BNP økte med 1,7 prosent i første halvår i år sett i forhold til samme periode i fjor, mens veksten var 1,5 prosent for hele 1996. Veksten kan bli noe høyere neste år, men dette avhenger av et oppsving i den innenlandske etterspørselen. Arbeidsledigheten har ligget stabilt på rundt 12,5 prosent i hele 1997. Jospin-regjeringen har lansert flere tiltak for å få ledigheten nedover, bl.a. en reduksjon av arbeidstiden til 35 timer pr. uke fra 2000.

I Italia viser foreløpige nasjonalregnskapstall at BNP økte med 0,7 prosent i første halvår i år, som er samme vekst som i fjor. Appresieringen av lire på rundt 15 prosent siden midten av 1995 har gitt negative vekstimpulser fra utenrikshandelen. Samtidig legger betydelige skatteøkninger og andre offentlige innstrammings tiltak en kraftig demper på innenlandsk etterspørsel. De private realinvesteringene har vist nedgang i 1997. Det private konsumet økte med 1,7 prosent i første halvår i år, men dette skyldes i stor grad myndighetenes spesielle tiltak rettet mot å stimulere privatbilkjøpene. Utviklingen neste år vil bl.a. avhenge av om Italia får være med i den monetære unionen fra begynnelsen i 1999. I tilfelle av medlemskap, kan lavere renter og større optimisme i næringslivet slå ut i økte investeringer. Dette vil i så fall bidra til å heve veksttakten for BNP noe neste år.

I Storbritannia er den økonomiske veksten blitt forsterket gjennom 1997, og BNP forventes å øke med rundt 3,5 prosent i år. Det er i hovedsak privat innenlandsk etterspørsel som bidrar til den høye veksten. Selv om realinntektsveksten ser ut til å avta noen fra i fjor til i år, økte husholdningenes forbruk med 4 prosent i første halvår, og korttidsstatistikken indikerer fortsatt klar oppgang. Konsumet stimuleres av en betydelig bedring av husholdningenes formuesposisjon, bl.a. som følge av økte boligpriser og aksjekurser. De private investeringene har også tatt seg kraftig opp i år, trolig som følge av god inntjening i næringslivet og behov for kapasitetsutvidelser etter flere år med økonomisk oppgang. Arbeidsledigheten, som begynte å avta tidlig i oppgangsperioden, fortsetter å falle. Målt i prosent av arbeidsstyrken var ledigheten i oktober i år kommet ned i 5,2 prosent. Den sterke appresieringen av pundet og den

stramme pengepolitikken tilsier at BNP-veksten kan avta betydelig i løpet av 1998.

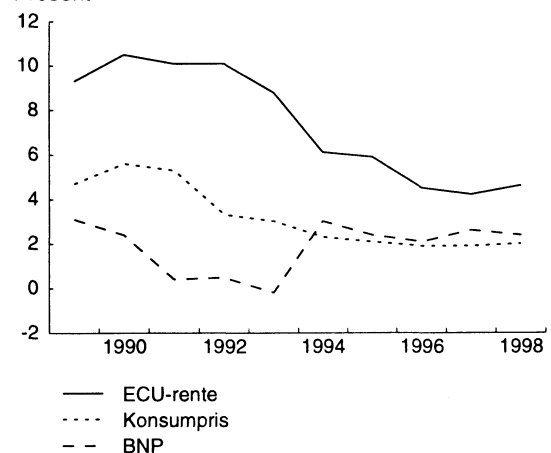
Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at BNP i Sverige økte med 1,4 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år. Det var i hovedsak husholdningenes forbruk som bidro til oppgangen. Bilkjøpene, stimulert av avgiftslettelse, økte med hele 23 prosent i første halvår, men kjøp av andre varige forbruksgoder tiltok også. Detaljomsetningstall indikerer imidlertid at forbruksveksten har avtatt noe utover høsten. Offentlig konsum ble redusert med 3 prosent i første halvår og en enda sterkere nedgang ble registrert for de offentlige realinvesteringene. Næringslivets investeringer avtok også noe i samme periode og boliginvesteringene gikk ned med hele 22 prosent. Nettoeksporten, som har vært en viktig vekstfaktor i svensk økonomi de siste årene, bidro i liten grad til BNP-veksten i første halvår i år. Arbeidsledighetsraten har falt noe gjennom det siste året og var i oktober kommet ned i 7,2 prosent. Basert på den svake utviklingen hittil i år, legger vi til grunn en økning i BNP på rundt 1,5 prosent år og noe sterkere vekst neste år.

I Danmark ser den sterke økonomiske oppgangen, som har vart i fem år, ut til å fortsette. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte BNP med 3 prosent fra første halvår 1996 til første halvår 1997. Det er innenlandsk etterspørsel, spesielt privat konsum og investeringer, som i hovedsak driver den økonomiske veksten. Konsumet gikk opp med 4 prosent i første halvår, stimulert av sterk reallønnsvekst og en betydelig økning i boligprisene. Realinvesteringene økte med 8,3 prosent i samme periode. I tillegg bidro offentlig konsum i noen grad til oppgangen, mens nettoeksporten trakk ned. Vi legger til grunn at den økonomiske veksten vil holde seg fremover og anslår en økning i BNP på rundt 3 prosent både i 1997 og 1998. Arbeidsledigheten har falt betydelig siden 1994 og kom ned i 7,8 prosent av arbeidsstyrken i oktober i år. Med fortsatt sterk produktionsvekst ventes ytterligere fall i ledigheten.

Prisutviklingen

Prognosene antyder en prisstigning for Norges viktigste handelspartnere på om lag 2 prosent både i 1997 og 1998. I et flertall av de europeiske landene ligger konsumprisveksten nå mellom 1 og 2 prosent. I Tyskland var inflasjonstakten i oktober 1,7 prosent, og det ser foreløpig ikke ut til at svekkelsen av tyske mark har hatt effekter av betydning for den innenlandske prisutviklingen. I Frankrike er prisstigningen enda lavere, i oktober bare 1,1 prosent målt som 12-månedersvekst, til tross for at franske franc også har falt i verdi i år. Det ventes noe høyere prisvekst i Frankrike fremover. I Italia har inflasjonstakten avtatt kraftig gjennom de to siste årene, delvis hjulpet av en appresiering av liren. I oktober var prisveksten kommet helt ned i 1,7 prosent, regnet som årlig rate. Det er ventet at prisstigningstakten vil holde seg lav også neste år. I Sverige har høyere priser på matvarer og tobakk samt økte husleier ført til en svakt tiltakende inflasjon i år, men prisstigningen var likevel kun 1,4 prosent i oktober. I Storbritannia kan det se ut som om den sterke økonomiske veksten har slått noe ut i

3 måneders ECU-rente, BNP-vekst og vekst i konsumprisene for Norges handelspartnere

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

prisene. Konsumprisveksten var i oktober 3,7 prosent, målt som årlig rate, men utenom bidraget fra renter og indirekte skatter var prisstigningen fortsatt ikke høyere enn om lag 2,5 prosent.

I USA har inflasjonen lenge vært stabil, og i oktober i år var konsumprisveksten 2,1 prosent (regnet som årlig rate), den laveste på 10 år. Samtidig er arbeidsledigheten nede på et svært lavt nivå. En mulig forklaring på at prisveksten holder seg lav er at produktivitetsveksten gjennom den siste oppgangsperioden har vært sterkere enn anslått. I tillegg virker appresieringen av dollar også dempende på prisveksten. Japan har vært gjennom en periode med fallende prisnivå, og i fjor var det ingen vekst i konsumprisene. Momsøkningen 1. april i år på 2 prosentpoeng er hovedårsaken til at konsumprisveksten på 12-månedersbasis tiltok fra 1,2 prosent i april til 2,4 prosent i september.

Pengepolitikken

Etter en lang periode med stabilt lave renter i Tyskland, ble reporenten (som er en viktig signalrente for pengemarkedsrenten) satt opp fra 3 til 3,3 prosent tidlig i oktober. Den utløsende årsak til rentehevingen var trolig sterk vekst i importprisene (5,4 prosent i august) og tiltakende vekstimpulser i den tyske økonomien. For å opprettholde stabil kurs mellom de to lands valutaer, økte den franske sentralbanken umiddelbart sin signalrente til samme nivå som den tyske. En kan ikke utelukke ytterligere tyske renteøkninger før EMU-beslutningene skal tas i mai neste år. Importprisveksten har avtatt igjen utover høsten og pengemengdeveksten ligger innenfor sentralbankens målsoner, noe som tilsier at rentene fortsatt holdes på et lavt nivå. I Italia har den gunstige inflasjonsutviklingen brakt rentenivået kraftig nedover. Etter at diskontoen ble satt ned til 6,3 prosent i juni i år, har de kortsiktige markedsrentene falt med over 4,5 prosentpoeng det siste året. I Storbritannia har basisrenten (den nedre grensen for pengemarkedsrenten) blitt satt opp flere ganger etter regjeringsskiftet 1. mai i år, da myndighetene ga sentralbanken en mer selvstendig rolle i gjennomføringen av pengepolitikken. Basis-

Fra tiger til tigger? Asias økonomiske krise

Den økonomiske krisen som brøt ut i Thailand i juli i år, har i løpet av høsten spredd seg til stadig flere land i Sørøst-Asia. Mens det tidligere lå an til at vanskelighetene i regionen ville få neglisjerbar virkning på verdensøkonomien, økte alvor et i situasjonen da også de økonomiske stormaktene i området, Sør-Korea og Japan, fikk problemer. Utviklingen må ses på bakgrunn av flere faktorer.

I kjølvannet av en lang periode med høy økonomisk vekst har befolkningen i Sørøst-Asia fått økende appetitt på importerte forbruksvarer. Dette førte til store underskudd på driftsbalansen for de asiatiske tigerlandene gjennom hele nittitallet, særlig etter at oppgangen i eksporten avtok. De fleste landene i Sørøst-Asia hadde før valutakrisen fast kurs mot amerikanske dollar. Appresieringen av dollar fra utgangen av 1995 førte til tap av konkurransevne for disse landene, både i forhold til europeiske land, og særlig Japan. I samme periode utviklet markedet for viktige asiatiske eksportprodukter, blant annet halvledere, seg svakt og bidro ytterligere til demping av eksportveksten. Det ble tidligere ansett som uproblematisk med store underskudd i utenriksøkonomien fordi investeringsraten var svært høy. En del av investeringene har imidlertid gått til rene prestisjeprosjekter med liten eller til og med negativ avkastning.

Den pågående krisen har vist at en vesentlig svakhet i de asiatiske landene er deres finanssystem. Kapitalmarkedene er i stor grad liberalisert, men utviklingen innen finansinstitusjonene har ikke fulgt etter i samme tempo. Årlige BNP-vekstrater rundt 7 prosent de siste 15 årene førte til svært sterk utlånsvekst og oppmuntret til finansiering av mange risikable prosjekter, spesielt i et eiendomsmarked karakterisert ved stor overkapasitet og medfølgende dårlig inntjening. Fast valutakurs mot dollar gjorde at mange finansinstitusjoner fant det gunstig å låne inn i utenlandsk valuta, mens utlånene ble denominert i lokal valuta. Innlånene ble bare i liten grad sikret mot valutatap siden risikoen for valutakurssvingninger ble ansett som minimal. Denne praksisen ga opphav til en alvorlig skjevhet mellom kortsiktig valutagjeld og illikvide innenlandske verdier, for eksempel i form av pant i forretningsbygg. Probleemene ble ytterligere forsterket ved myndighetenes innblanding i form av krav om utlån til politisk motiverte prosjekter.

Så lenge økonomiene blomstret, virket alt tilsynelatende uproblematisk. Men da investorene i juli fant at thailandske baht var sterkt overvurdert, begynte de å trekke seg ut av markedet. Sentralbankens forsvar av valutaen ved å øke renten fikk negative konsekvenser for de rentefølsomme sektorene. Og med begrensede valutareserver ble det umulig å holde kursen fast. Den påfølgende depresieringen ble voldsom, nær 40 prosent på få uker. Resultatet ble en ond sirkel der bankene mottok renter og avdrag i lokal valuta, men måtte betjene egne kostbare dollarlån. Det store antallet risikoprosjekter i utlånsporteføljen ga samtidig en svært høy andel lån som trolig aldri vil kunne tilbakebetales. Mange banker var i realiteten insolvente allerede da spekulasjonsbølgen mot valutakursen begynte. Myndighetene forsøkte å tilføre likviditet, men hadde ikke tilstrekkelige midler. Børsen stupte, aktiviteten avtok og ga derved dårligere inntjening for bedriftene som i enda mindre grad ble i stand til å oppfylle sine gjeldsforpliktelser. Krisen var et faktum, og

Thailand måtte gå den tunge tigger-veien til IMF for å be om hjelp.

De asiatiske landene er i stor grad avhengige av hverandres økonomiske utvikling siden over 40 prosent av handelen skjer innen regionen. I tillegg ble det klart at finansinstitusjonene i hele området slet med de samme problemene. Etter at Thailand ga opp å forsvare valutakursen, fulgte de andre landene etter som dominobrikker, med kraftig depresering i Filipinene, Indonesia, Singapore og Malaysia i løpet av juli, mens Taiwan og Sør-Korea måtte gi opp sin faste valutakurs i oktober. Både Indonesia og Sør-Korea har søkt støtte hos IMF.

Det at krisen har nådd Sør-Korea, den ellefte største økonomien i verden, innebærer at de potensielle konsekvensene for verdensøkonomien har økt betydelig. Mens det i første rekke er finansinstitusjonene som har de største vanskene i de sørøst-asiatiske landene, har i tillegg mange av Sør-Koreas store industrikonserner dype økonomiske problemer og krisen er derfor mer omfattende. Dessuten er landet viktig for utviklingen i Asias virkelige økonomiske stormakt, Japan, både som handelspartner, men også som konkurrent langs et bredt spekter av eksportprodukter.

Japan har slitt med store økonomiske vanskeligheter siden begynnelsen av nittitallet. De viktigste faktorene bak den beskjedne BNP-veksten de siste seks årene, har vært offentlig etterspørsel og eksport. Som følge av de mange offentlige stimuleringspakker, kom budsjettunderskuddet opp i rundt 4,5 prosent av BNP i fjor. Til tross for myndighetenes innsats for å få fart på økonomien, var de likevel ikke villige til å ta ondet ved roten, dvs. avskrive ubetjent gjeld og la insolvente finansinstitusjoner gå konkurs. Høstens utvikling med flere store konkurser i banker og meglerfirmaer peker imidlertid i retning av en ny politikk, og myndighetene har signalisert vilje til å rydde opp i finanssektoren. Inntil det skjer vil Japans økonomi slite tungt både med lavere eksportmarkedsutvikling i Sørøst-Asia og sterkere konkurranse fra produsenter i depreseringsland.

For å anslå noen mulige virkninger av valutakurssammenbruddet i Asia for USA og Europa, har vi utført en beregning på den makroøkonomiske verdensmodellen NIGEM¹. To hovedeffekter av valutakrisen er innarbeidet. For det første antar vi at de store nedjusteringene av valutakursene vil vare ved, og over noe tid føre til reduserte eksportpriser fra landene i området. Reduserte eksportpriser vil i ulik grad slå ut i lavere importpriser for OECD-landene, avhengig av hvor mye som importeres fra de aktuelle asiatiske landene. Japan har størst importandel med rundt 30 prosent, USA i underkant av 20 prosent, mens for de store europeiske landene kommer mellom 5 og 10 prosent av importen fra Sørøst-Asia og Sør-Korea.

Vi har lagt til grunn at eksportprisene i 1998 reduseres med om lag halvparten av det valutaene i gjennomsnitt har depresiert med så langt. I 1999 antas prisene å bli satt ned like mye, slik at depreseringen får fullt gjennomslag i prisene i løpet av to år. Dette må betraktes som en hypotetisk antak-

¹ NIGEM (National Institute Global Econometric Model) er en makroøkonometrisk verdensmodell utviklet ved forskningsinstituttet NIESR i London.

else; det er stor usikkerhet både med hensyn til i hvor stor grad depresieringene av valutaene vil slå ut i eksportprisene og hvor raskt prisnedgangen vil komme. Med våre forutsetninger er de direkte virkningene på importprisene i Japan en nedgang på 3,8 prosent både i 1998 og i 1999, mens for USA er prisfallet 2,2 prosent hvert av årene. For de øvrige landene (dvs. Norge og resten av våre viktigste handelspartnere) er førsteordensvirkningene på importprisene mellom -0,5 og -1 prosent.

I tillegg til prisvirkningene, har vi lagt til grunn at den innenlandske etterspørselen etterhvert også blir dempet, både i Sørøst-Asia, men også i Sør-Korea og Japan. I modellberegningen har vi redusert japansk konsum og investeringer med hhv. 2 og 4 prosent i 1998 og 1999. Importen av varer til Sørøst-Asia (unntatt Kina) og Sør-Korea er redusert med 6 prosent hvert av årene. I tillegg er også importen av tjenester til Sør-Korea nedjustert betydelig i samme periode. Virkningene for industri-landene avhenger av hvor mye de eksporterer til området. Japan er mest utsatt med en eksportandel på over 30 prosent, mens USAs eksportandel er om lag 15 prosent. De europeiske landene har relativt liten eksport til Asia.

Tabellen under viser resultatene av beregningene for 1998 og 1999. I Japan har krisen store virkninger på BNP, først og fremst fordi vi har redusert privat konsum og investeringer, men også pga. svikt i handelen med andre asiatiske land. For USA er BNP-virkningene små. Selv om handelen med de asiatiske landene er relativt stor, er samlet handel liten i forhold til BNP i USA. Konsumprisene i USA reduseres mer i 1999 enn i 1998, noe som viser at det tar tid før importpriseffektene slår ut i den innenlandske økonomien. For

Tyskland er BNP-virkningene litt større, noe som henger sammen med at Tyskland er en betydelig mer åpen økonomi. Konsumprisene i Tyskland reduseres også noe i 1999, og sammen med fallet i aktiviteten bidrar dette til at rentenivået settes ned. For Norges del avtar importprisene i begge år, først og fremst som en direkte følge av at vi importerer varer fra de asiatiske depresieringslandene. Norsk markedsvekst blir også redusert, som følge av lavere aktivitet i samhandelslandene.

Virkinger av valutakrisen i Asia

Endring i vekst målt i prosentpoeng, der ikke annet er angitt

	1998	1999
Japan		
BNP	-1,8	-1,9
USA		
BNP	-0,2	-0,1
Konsumpriser	-0,1	-0,4
Tyskland		
BNP	-0,2	-0,3
Konsumpriser	0,0	-0,2
Kortsiktige renter ¹	-0,2	-0,2
Norge		
Importpriser	-0,5	-0,6
Internasjonal markedsvekst	-0,7	-0,9

¹ Avvik i nivå.

renten ble sist hevet til 7,25 prosent i begynnelsen av november. Den sterke pundkursen og en stram finanspolitikk tilsier at det ikke blir nødvendig med ytterligere rentehøyninger av betydning fremover.

Den amerikanske fondsrenten (amerikansk interbankrente) har ligget på 5,5 prosent siden mars i år. Den stabilt lave prisveksten, hjulpet av en sterk dollarkurs, tilsier at renten ikke heves, mens den markerte BNP-veksten trekker i motsatt retning. I Japan har de siste årenes lavkonjunktur blitt møtt med en svært ekspansiv pengepolitikk. Diskontoen har blitt holdt på et rekordlavt nivå (0,5 prosent) siden september 1995, og de store finansielle problemene i japansk økonomi tilsier fortsatt lav rente.

Finanspolitikken

Finanspolitikken i EU-landene har i de siste årene i stor grad vært innrettet med sikte på å innfri kriteriene i Maastricht-avtalen, og derved legge grunnlaget for medlemskap i den monetære unionen. Den svake økonomiske utviklingen det siste året har gjort det nødvendig med ytterligere innstrammingstiltak i flere land. I Tyskland ser det nå likevel ut til at budsjettunderskuddet i år kan komme ned i 3 prosent. Årsaken er at en i tråd med Eurostats regler har fjernet utgiftene til offentlige sykehus fra budsjettallene, noe som har senket underskuddet med 0,3 prosent av BNP.

I første halvår i år utgjorde underskuddet 3,1 prosent av BNP. Høyere arbeidsledighet og derved større trygdeutbetalinger og lavere skatteinngang enn antatt, har på den annen side svekket budsjettbalansen. I Frankrike konkluderte en undersøkelse av statsfinansene i juli med at årets underskudd vil komme til å utgjøre 3,5-3,7 prosent av BNP. Den nye regjeringen foreslo på denne bakgrunn nye tiltak for å redusere underskuddet, blant annet i form av høyere bedriftsskatter og reduserte forsvarsutgifter. Nye tiltak for 1998 ble lagt frem i september, med sikte på å få underskuddet ned i 3 prosent av BNP. I Storbritannia foreslo den nye regjeringen ingen skatteskjerpelser i sitt budsjett utover den bebudede engangsskatten på privatiserte offentlige bedrifter. Dette var i overensstemmelse med Labours løfter fra valgkampen. Det er ventet at budsjettunderskuddet vil komme ned under 2 prosent av BNP i år og bli ytterligere redusert i årene fremover. I 1996 utgjorde det offentlige budsjettunderskuddet i Italia 6,7 prosent av BNP. I 1997-budsjettet ble det fremmet ambisiøse innstrammingstiltak, og det offentlige lånebehov har blitt betydelig redusert. Det er likevel tvilsomt om budsjettunderskuddet kommer helt ned i 3 prosent av BNP i år. Om lag to tredjedeler av innstrammingene kommer fra reduserte utgifter, mens en midlertidig «Europaskatt» og «regnskapstiltak» står for den resterende delen. Sett i forhold til EMU-medlemskap er det problematisk at flere av innstrammingstiltakene er

midlertidige, og bare vil bedre statsfinansene i inneværende år.

I Sverige har myndighetenes langvarige innstrammingspolitikk bidratt til en betydelig bedring av de offentlige finansene. Budsjettunderskuddet ventes å komme ned mot 2 prosent av BNP i år. Selv om Sverige trolig vil være kvalifisert for den planlagte monetære unionen, har regjeringen uttalt at det ikke er aktuelt å delta fra starten i 1999. I Danmark har det offentlige budsjettunderskuddet også blitt betydelig redusert de siste årene og i 1997 ligger det faktisk an til et lite overskudd. To innstrammingspakker har blitt lagt frem det siste halvåret, med sikte på å unngå opppheting av økonomien. Offentlig sektors bruttogjeld er også på vei nedover, slik at Danmark trolig vil kvalifisere for EMU-medlemskap. Deltakelse i unionen fra starten er likevel svært lite sannsynlig.

Som følge av høyere skatteinntekter enn antatt og fortsatt stram utgiftspolitik, kom det offentlige underskuddet i USA for budsjettåret 1996 ned i 1,1 prosent av BNP. I inneværende år har underskuddet blitt redusert ytterligere, til anslagsvis 0,5 prosent av BNP. Prognosene peker i retning av overskudd neste år, i så fall det første siden 1960-tallet. I Japan har budsjettbalansen blitt kraftig svekket som følge av de mange offentlige stimuleringspakkene gjennom første halvdel av 1990-tallet. Finanspolitikken er nå strammet til og momsene ble hevet fra 3 til 5 prosent 1. april i år. Det kan imidlertid bli nødvendig med ekspansive tiltak for å motvirke effektene av den finansielle krisen i Sørøst-Asia, som nå også har forverret situasjonen i den japanske finanssektoren.

Internasjonale råvaremarkeder

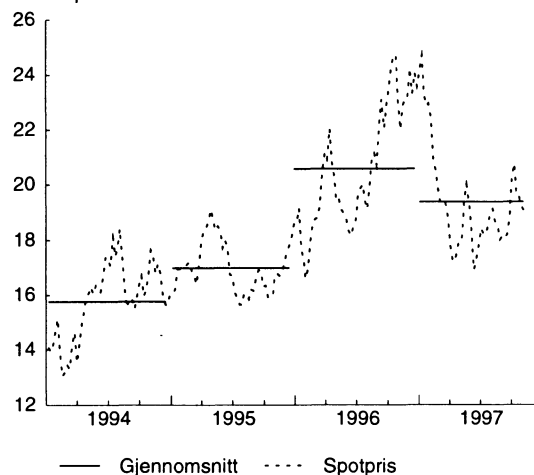
Oljemarkedet

Etter at spotprisen på Brent Blend mot slutten av fjoråret kom opp i 24 dollar pr. fat, har prisen i år ligget mellom 17 og 21 dollar. Som gjennomsnitt over årets første elleve måneder har prisen vært om lag på 19,5 dollar fatet.

Stor bensinnetterspørsel i USA og tildels Europa bidro til at oljeprisen steg fra 17 til 20 dollar fatet ved månedsskiftet april/mai. Utover høsten i år har det vært avtakende oljeforbruk både i Europa og i USA. Etterspørselen ser hittil ut til å ha blitt lite påvirket av valutakrisen i Asia, men en kan ikke utelukke negative impulser til oljemarkedet over noe tid. Det er usikkert hvordan værphenomenet El Niño vil kunne påvirke markedet, selv om mange spår en relativt mild vinter i Nordvest-Asia (Japan) og på østkysten av USA og dermed en lavere etterspørsel etter fyringsolje.

Forventninger om en økning i oljeeksporten fra Irak, innenfor avtalen med FN, la en demper på prisutviklingen i slutten av mai i år. Irak kom imidlertid først igang med å eksportere olje i begynnelsen av august. Landet produserer nå om lag 0,7 millioner fat pr. dag og det ser ut til at avtalen vil bli forlenget med seks måneder, frem til mai neste år.

Spotprisen på Brent Blend
Dollar pr. fat.

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly.

Mot slutten av september i år oppsto det økt spenning i Gulften, utløst av at Irak utviste misnøye og manglende evne til å samarbeide med FNs våpeninspektører. Dette førte til bekymring om den fremtidige oljeproduksjonen i området, og ledet til økte innkjøp på terminmarkedet for råolje, noe som brakte oljeprisen opp i 21 dollar fatet.

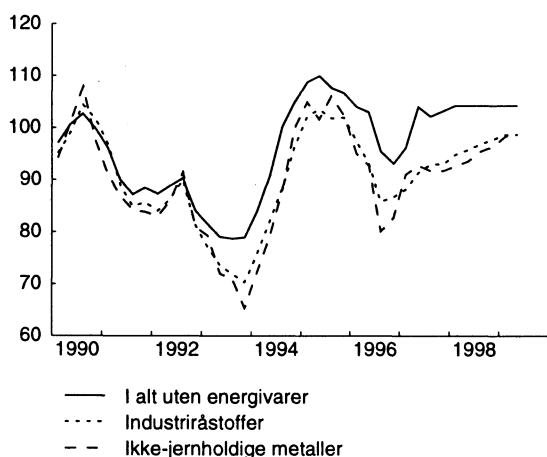
OPEC produserer nå om lag 2,3 millioner fat pr. dag over sine selvpålagte kvoter. Alle medlemsland produserer mer enn kvotene tillater. På OPEC-møtet i Djakarta i slutten av november ble det vedtatt en økning av OPECs kvoter i 1998 med 2,5 millioner fat pr. dag, den første kvoteøkningen siden 1993. Det er imidlertid lite trolig at produksjonen vil øke tilsvarende, siden mange av landene allerede produserer opp mot kapasitetsgrensen.

Med en normal kald vinter ser det ut til at produksjonen faktisk er høy nok til at lagrene ikke vil bli redusert utover vinteren, en periode da lagrene normalt reduseres. Basert på slike forutsetninger vil prisen holde seg rundt 19 dollar fatet et stykke ut på nyåret. Fortsatt høy produksjon, redusert etterspørsel etter fyringsolje og en mer enn god nok lagersituasjon vil legge en demper på den videre prisutviklingen.

Andre råvaremarkeder

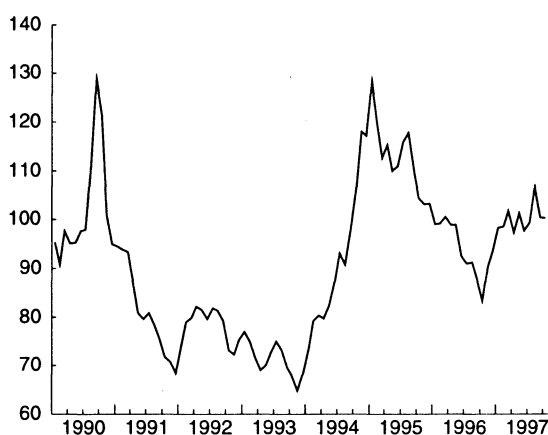
Prisene på råvarer utenom energiråstoffer gikk noe opp gjennom årets første måneder og nådde en topp i mai. En kraftig vekst i kaffeprisene bidro til oppgangen. Gjennom det siste halvåret har imidlertid prisene falt med om lag 6 prosent og er dermed nesten tilbake til nivået fra årsskiftet 1996/97. Det er spesielt prisene på nærings- og nytelsesmidler og metaller som har avtatt. Prisene på landbruksbaserte industriråstoffer har vist en relativt flat utvikling gjennom hele inneværende år. Ifølge AIECE (Foreningen av Europeiske konjunkturinstitutter) vil råvareprisene bare øke svakt fra 1997 til 1998. Prisene på mat og drikkevarer ventes å avta, mens prisene på industrielle råvarer ifølge AIECE vil ta seg noe opp i lys av bedre konjunktursikter for Vest-Europa.

Indekser for råvarepriser på verdensmarkedet
På dollarbasis, 1990 = 100

Kilde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung.

Indeks for aluminiumspriser
På dollarbasis, 1979=100

Kilde: World Metal Statistics.

Etter at metallprisene nådde en bunn i fjor høst, økte prisene gjennom første halvår i 1997. Etterspørselen ble trolig stimulert av den sterke økonomiske veksten i USA og tiltakende industriproduksjon i Europa. Likevel har prisene falt utover høsten, spesielt for kopper og nikkell. Valutakrisen i Sørøst-Asia kan ha bidratt til den svake prisutviklingen, men også spesielle forhold i de enkelte markedene har trolig hatt betydning.

Aluminiumsprisen har fluktuert en del gjennom 1997, noe som kan reflektere at markedsbalansen er svak, med muligheter til store kapasitetsutvidelser dersom prisene blir høye nok. Utsiktene til en betydelig prisoppgang er derfor begrenset, og AIECE legger til grunn en økning i prisen på 5 prosent fra 1997 til 1998. Kopperprisene nådde en bunn i september i fjor, i etterkant av prisfallet som ble utløst av uregelmessigheter i det japanske firmaet Sumitomo. Prisene økte frem til juni i år, da en ny nedadgående tendens startet, og i oktober var kopperprisen nede på om lag samme nivå som for ett år siden. Det er ventet at kopperproduksjonen vil øke i Latin-Amerika og i Kina og AIECE anslår kun en beskjeden prisoppgang i 1998. Svakere etterspørsel etter stålprodukter bidro til at prisen på nikkell falt gjennom mesteparten av fjoråret. Etter en kortvarig oppgang i begynnelsen av inneværende år, er prisnivået nå lavere enn i desember i fjor. Til tross for at etterspørselen antakelig vil øke med rundt 4 prosent i år, bidrar økt russisk produksjon til å dempe prisutviklingen. Prognosene til AIECE viser likevel en prisvekst på 6 prosent neste år. Etterspørselen etter tinn utvikler seg svakt, bl.a. fordi tinn etterhvert erstattes av andre produkter som f.eks. aluminium og plastikk. Produksjonen har likevel holdt seg oppe, spesielt i Kina, slik at prisene lenge har vært for nedadgående. AIECE legger på denne bakgrunn bare til grunn en svak prisoppgang neste år. Sinkprisen økte med over 50 prosent fra januar til september i år da den nådde sitt høyeste nivå på syv år. Prisene falt imidlertid kraftig igjen i oktober. Nedgangen har trolig sammenheng med at Kina tilførte en betydelig mengde sink til markedet. Den globale etterspørselen etter sink er ventet å øke, noe som kan gi fornyet oppgang i prisene. Prisutviklingen på bly har også

vært relativt svak gjennom 1997. Etterspørsel etter batterier var liten pga. den milde vinteren, mens produksjonen økte med 2,4 prosent i første halvår. Et oppsving i etterspørselen vil trolig føre til en moderat prisøkning neste år.

Verdens stålproduksjon økte med 5,4 prosent i årets syv første måneder, etter at produksjonen holdt seg uendret gjennom fjoråret. Det var spesielt i Vest-Europa og Asia at produksjonen tiltok, med en oppgang på over 7 prosent. Etterspørselen har også tatt seg opp i år, med antatt økning på rundt 3 prosent. AIECE regner med at prisene vil bli satt opp i 4. kvartal i år og videre i 2. kvartal 1998, men det er en viss fare for at utviklingen i Asia vil hindre en videre prisoppgang.

Prisene på landbruksbaserte industriråstoffer gikk betydelig ned gjennom begynnelsen av fjoråret, men prisutviklingen har siden i hovedsak vært stabil. Prisen på tremasse falt med 50 prosent i løpet av første halvår 1996 og utviklet seg svakt frem til sommeren i år, da prisene begynte å øke igjen. Oppsvinget støttes av økende ordretilgang fra Europa, mens etterspørselen ser ut til å avta i USA. Prisen på trevarer har svekket seg hittil i år, etter at året startet med vanskelige værforhold i januar, som bl.a. dempet etterspørselen fra byggebransjen. Det ventes fortsatt svak prisutvikling, som følge av fortsatt lav byggeaktivitet i kontinental-Europa og Japan.

Etter et prisfall på nærings- og nytelsesmidler gjennom siste halvår i fjor, tok prisene seg kraftig opp igjen frem til mai i år. Utviklingen ble spesielt påvirket av kaffeprisene, som økte med 35 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, bl.a. på grunn av usikkerhet omkring årets produksjon i Brasil. Prisen på kaffe har etterhvert falt en del tilbake, som følge av fordelaktige værforhold i kaffeproduserende land.

Norsk økonomi

Utviklingen i 1997

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser en viss demping av oppgangen i produksjon og etterspørsel fra 2. til 3. kvartal i år. For BNP, samlet forbruk og eksport ligger det an til at veksten på årsbasis vil bli lavere i år enn i fjor, mens veksten i investeringene ser ut til å gå markert opp. Det er særlig utviklingen i investeringene i oljevirksomheten og i offentlig forvaltning som bidrar til dette, mens veksten i de private fastlandsinvesteringene ser ut til å bli om lag som i fjor. Sysselsettingen har gått sterkt opp så langt i år, og ledigheten ifølge AKU var i 3. kvartal kommet ned i 4,1 prosent av arbeidstyrken, justert for normale sesongvariasjoner. Informasjon om lønnsutviklingen så langt i år trekker i retning av en årslønnsvekst på rundt 4,2 prosent, mens konsumprisene vil øke med 2,6 prosent på årsbasis. Overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet er for årets tre første kvartaler sett under ett anslått til nærmere 50 mrd kroner, vel 5 mrd. kroner under nivået i samme periode i fjor. Som følge av relativt høye oljepriser så langt i 4. kvartal kan overskuddet på årsbasis komme opp i rundt 65 mrd. kroner.

Etterspørselen fra Fastlands-Norge økte med 0,4 prosent sesongjustert fra 2. til 3. kvartal i år. Som følge av en meget sterk vekst i 2. kvartal har nivået på denne etterspørselkomponenten så langt i år ligget vel 4,6 prosent over nivået i samme periode i fjor. Utviklingen i investeringene i offentlig forvaltning er en viktig grunn til dette: Etter innarbeiding av nytt regnskapsmateriale ser det nå ut til at disse investeringene økte med hele 33 prosent (tilsvarende 6,7 mrd. kroner) fra perioden 1.-3. kvartal i fjor til samme tidsrom i år. En stor del av denne oppgangen kan føres tilbake til økte kommunale investeringer knyttet til innføring av skolestart for seksåringer.

Kommunenes kjøp av varer og tjenester for konsumformål har så langt i år vokst litt sterkere enn gjennom fjoråret, og lå som gjennomsnitt for årets tre første kvartaler om lag 3 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Selv om det statlige konsumet har vokst svært moderat, innebærer dette en økning i samlet etterspørsel fra offentlig forvaltning på nærmere 6 prosent fra perioden 1.-3. kvartal i fjor til samme tidsrom i år. På årsbasis ligger det an til en vekst på rundt 5 prosent i denne delen av etterspørselen. Ifølge Bondevikregjeringens tilleggsproposisjon til Jaglandregjeringens Statsbudsjett indikerer likevel Finansdepartementets olje- og aktivitetskorrigererte budsjettindikator at finanspolitikken har virket kontraktivt i 1997. Når en tar hensyn til at en betydelig del av kommunenes investeringer i utdanningssektoren skal finansieres gjennom fremtidige statlige overføringer, og derfor kunne vært regnet med på utgiftssiden i budsjettindikatoren, blir det imidlertid lite igjen av denne innstrammings-effekten.

Husholdningenes og de ideelle organisasjonenes forbruk økte sesongjustert med 0,4 prosent fra 2. til 3. kvartal i år, etter betydelig sterkere vekst foregående kvartal. Ser enn årets tre første kvartaler under ett, har denne delen av samlet forbruk økt med 3,5 prosent i forhold til nivået i samme periode i fjor. Husholdningenes kjøp av egne transportmidler, som økte med 42 prosent fra 1995 til 1996, økte med nærmere 11 prosent fra 1. - 3. kvartal i fjor til samme periode i år. Utviklingen i nyregistreringstallene i oktober og november tyder på omlag uendret nivå fra 3. til 4. kvartal i år, mens det var sesongjustert vekst i 4. kvartal i fjor. På årsbasis kan dermed veksten komme ned under 10 prosent. Den sterke veksten i detaljhandelen i oktober kan tyde på sesongjustert oppgang i andre viktige konsumkategorier i 4. kvartal i år, og vi anslår nå veksten i husholdningenes og de ideelle organisasjonenes forbruk til 3,5 prosent på årsbasis, 1,2 prosentpoeng under konsumveksten i 1996, men et halvt prosentpoeng over anslaget i ØA nr. 6/97.

Husholdningenes realdisponible inntekter ser nå ut til å øke med noe under 3,5 prosent i år, etter en vekst på hele 4,6 prosent i fjor. Dette innebærer at spareraten går moderat ned fra i fjor til i år. Forløpet til spareraten kan ha sammenheng med rentenedgangen gjennom fjoråret og frem til og med 2. kvartal i år, og med utviklingen i husholdningenes formue. Ifølge tall fra Norges Bank økte husholdningenes nettofinansformue med om lag 47 mrd kroner fra utgangen av 2. kvartal i fjor til utgangen av 2. kvartal i år. Banken anslår at 31 mrd. av denne veksten skyldes omvurderinger, mens nettofinansinvesteringene utgjorde 16 mrd. kroner.

Prisutviklingen på brukte boliger bidrar også fortsatt til å øke husholdningenes formue. Ifølge SSBs prisstatistikk økte prisene på brukte selveierboliger med rundt 9 prosent fra perioden 1. - 3. kvartal i fjor til samme tidsrom i år, og vi legger til grunn at veksten på årsbasis blir i samme størrelsesorden. Kvadratmeterprisen på borettslagsboliger har gjennom det siste året økt klart sterkere enn prisen på brukte selveierboliger, men det ser ut til av veksten har avtatt i 3. og så langt i 4. kvartal.

De sesongjusterte tallene for igangsetting av nye boliger (målt i kvadratmeter) har pekt nedover gjennom det siste halve året. I tråd med dette falt boliginvesteringene noe tilbake i 3. kvartal. Som følge av sterk oppgang i disse investeringene gjennom de foregående fire kvartalene, ligger det likevel an til en rimelig god vekst på årsbasis. Siden prisene på brukte boliger de siste fire årene har gått langt raskere opp enn prisene på nye eneboliger, kan det imidlertid være et potensial for ny oppgang i nybyggingen fremover.

Private fastlandsinvesteringer utenom bolig viste stagnasjon i 3. kvartal, etter sterk vekst kvartalet før. Investeringene i industri og andre vareproduserende næringer gikk

ned, mens investeringene i tjenesteytende næringer fortsatte å øke. Investeringene i innenlandsk samferdsel – som blant annet omfatter Gardermoen og Gardermobanen – bidro til denne utviklingen. Statistisk sentralbyrås investeringsstatistikk for 4. kvartal tyder på at investeringene i industrien vil gå moderat opp inneværende år. Sett under ett ligger det an til en vekst i private fastlandsinvesteringer på nærmere 7 prosent i år, og på investeringene i Fastlands-Norge i alt (inklusive offentlig forvaltning) på rundt 11 prosent, dvs. nesten på linje med den sterke veksten i 1994 og 1995.

Investeringene i oljevirkosomheten har hittil i år ligget mer enn 20 prosent over nivået fra de tre første kvartalene av fjoråret. Anslagene fra SSBs investeringsundersøkelse for

4. kvartal tyder på at denne delen av investeringene kan få en vekst på rundt 24 prosent på årsbasis. Etter tre år med nedgang i petroleumsinvesteringene representerer denne utviklingen en positiv etterspørselsimpuls mot norske og utenlandske leverandører tilsvarende 1,4 prosent av BNP for Fastlands-Norge. Hittil i år er det imidlertid ingen tydelige spor etter denne impulsen i produksjonstallene for verkstedsindustrien.

Eksportvolumet av tradisjonelle varer flatet ut i 3. kvartal i år etter den sterke oppgangen kvartalet før. Eksporten av fisk og fiskeprodukter gikk ned, mens utviklingen i eksporten av metaller, kjemiske råvarer og raffinerte oljeprodukter bidro til en forsiktig oppgang i eksporten av industriprodukter. Tall for utenrikshandelen med varer for okto-

Konjunkturtendensene i hovedtrekk

Vekst fra forrige periode der ikke annet fremgår. Prosent

	1995	1996	Sesongjustert			
			96.4	97.1	97.2	97.3
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,7	4,7	1,3	-0,5	2,6	0,4
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	3,3	0,5	-0,3	0,6	0,6
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,7	4,8	1,6	3,8	10,2	-0,8
- Fastlands-Norge	12,9	6,6	2,5	0,1	11,3	-0,1
- oljevirkosomhet ¹	-13,5	-5,5	-9,0	20,6	12,3	-3,6
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	4,0	4,7	1,3	-0,4	3,7	0,4
Eksport	3,6	10,0	2,5	-1,9	4,0	0,2
- råolje og naturgass	8,1	15,5	0,4	-1,5	2,1	-3,5
- tradisjonelle varer	4,2	10,3	2,1	0,5	7,6	0,1
Import	5,5	6,5	3,6	-0,4	6,4	-0,4
- tradisjonelle varer	9,4	9,3	2,8	-1,4	7,2	-0,8
Bruttonasjonalprodukt	3,6	5,3	-0,0	0,5	2,4	-0,3
- Fastlands-Norge	3,1	3,7	1,0	0,5	1,8	0,5
Arbeidsmarkedet³						
Utførte timeverk	1,2	2,0	0,9	1,1	0,3	-0,6
Sysselsatte personer	2,1	2,5	0,5	0,5	0,9	0,8
Arbeidsstyrke	1,6	2,1	0,0	0,4	1,0	0,5
Arbeidsledighetsrate, nivå ⁴	5,4	4,9	4,4	4,3	4,5	4,1
Priser						
Konsumprisindeksen ⁵	2,4	1,3	1,8	3,1	2,7	2,3
Eksportpriser tradisjonelle varer	7,1	-1,5	3,2	-2,4	-1,0	4,1
Importpriser tradisjonelle varer	0,7	0,4	1,0	-2,1	-0,6	3,4
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	30,7	72,5	17,1	22,1	13,0	14,6
MEMO (ujusterte nivå tall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	5,4	4,8	4,7	3,4	3,4	3,9
Gjennomsnittlig lånerente ⁶	7,7	7,1	6,8	6,3	5,9	6,1
Råoljepris i kroner ⁷	107,5	133,1	151,6	141,2	128,2	137,8
Importveid kronkurs	100,4	100,7	100,2	96,7	100,6	102,9
Norges Banks ECU-indeks	103,6	102,5	101,6	97,6	101,3	101,9

¹ Tallene for oljevirkosomheten dekker nå sektorene oljeutvinning, rørtransport og oljeboring.

² Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

³ Tallene for 1995 og 1996 er fra sysselsettingsregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, idet sysselsettingsregnskapet foreløpig bare publiserer kvartalstall for sysselsetting, og denne serien er for kort for sesongjustering.

⁴ Ifølge AKU. Tallet for 1995 er korrigeret for omleggingen av AKU fra årskiftet 1995/96 og justert opp med 0,5 prosentpoeng i forhold til tidligere publisert anslag.

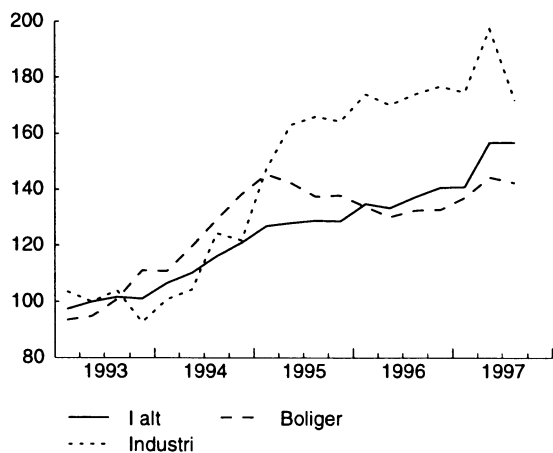
⁵ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Anslag.

⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

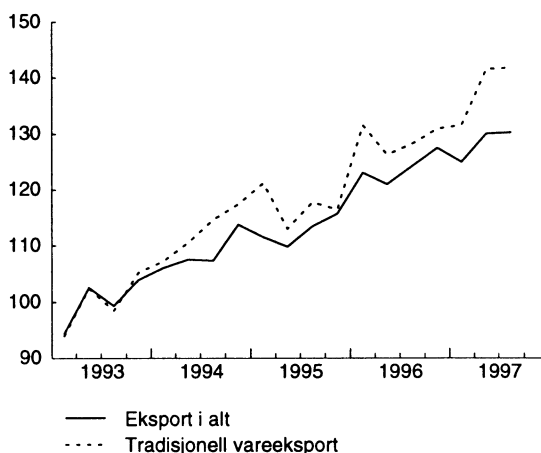
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Investeringer i Fastlands-Norge
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

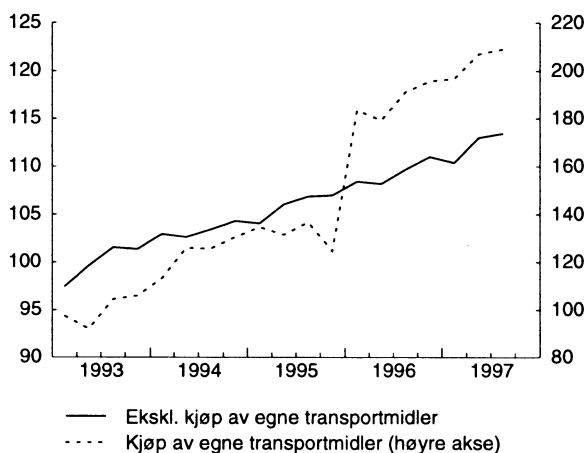
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

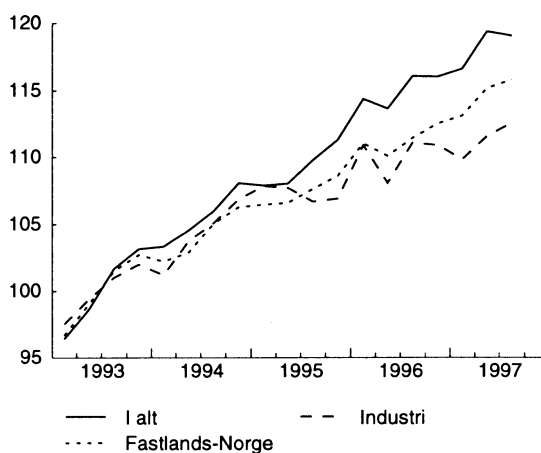
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsum i husholdninger m.v.
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

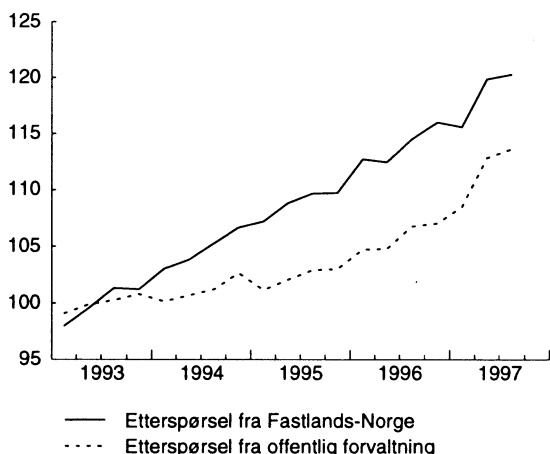
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttonasjonalprodukt
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

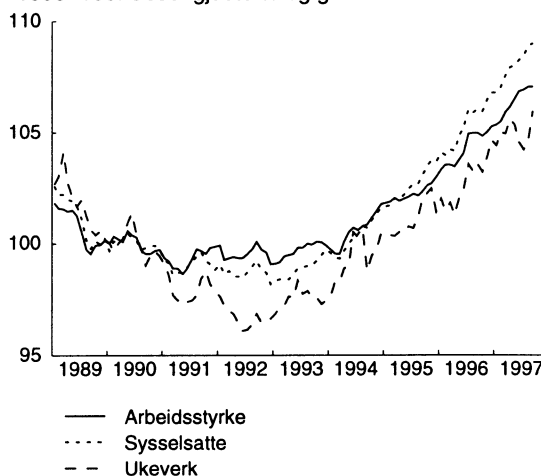
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Etterspørsel fra Fastlands-Norge
Sesongjusterte volumindekser, 1993=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
1990=100. Sesongjusterte og glattede månedstall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

ber peker ikke i retning av noen ytterligere økning i den tradisjonelle vareeksporten i 4. kvartal i år, og på årsbasis regner vi med en vekst i denne delen av eksporten på nærmere 8 prosent. Så langt i år har utviklingen i leveransene til USA, Japan og Danmark bidratt til å trekke eksporttallene opp, mens eksporten til våre tre største handelspartnere Sverige, Storbritannia og især Tyskland har vokst langsommere enn totalen. Eksporten av tradisjonelle varer til land utenom kjernen av våre viktigste handelspartnere øker fortsatt sterkere enn den samlede tradisjonelle vareeksporten, men forskjellen i vekstrater er mindre enn i fjor. Eksporten av råolje og naturgass har ligget relativt stabilt så langt i 1997, etter sterk oppgang gjennom mesteparten av fjoråret. Målt i norske kroner har prisene gått noe ned fra det høye nivået i 4. kvartal i fjor, men så langt i år har prisene likevel ligget over gjennomsnittet for fjoråret. Prisene på den tradisjonelle delen av vareeksporten tok seg gjennomgående opp i 3. kvartal i år, etter nedgang gjennom de to foregående kvartalene. For årets tre første kvartaler sett under ett lå prisene om lag på linje med gjennomsnittsnivået for fjoråret.

Volumet av den tradisjonelle vareimporten var sesongjustert tilnærmet uendret fra 2. til 3. kvartal i år, etter relativt sterk oppgang foregående kvartal. Som gjennomsnitt over årets tre første kvartaler lå denne delen av importen 9,7 prosent over nivået i samme periode i fjor. Utviklingen i importen av biler og andre transportmidler uten tilsvarende norsk produksjon har bidratt til å bremse veksten i denne delen av importen hittil i år, mens importen av verkstedsprodukter og trevarer har trukket opp. Utviklingen for disse varene kan ha sammenheng med den sterke veksten i fastlandsinvesteringene. Prisene på tradisjonelle importvarer tok seg noe opp igjen i 3. kvartal etter nedgang gjennom de to foregående kvartalene. Justert for normale sesongvariasjoner har prisene så langt i år ligget vel 1 prosent under gjennomsnittsnivået for fjoråret. Sammenholdt med prisutviklingen for tradisjonelle eksportvarer innebærer dette forløpet en svak bedring i bytteforholdet for tradisjonelle varer i norsk favør.

Som følge av svak utvikling for produksjonen av råolje og naturgass gikk BNP moderat ned fra 2. til 3. kvartal i år, mens BNP for Fastlands-Norge viste oppgang. Produksjonsutviklingen i industrien og andre vareproduserende næringer og i offentlig forvaltning bidro positivt, mens aktivitetsnivået i privat tjenesteyting ble forsiktig redusert. Ser en årets tre første kvartaler under ett har imidlertid de private tjenesteytende næringene hatt klart sterkere produktionsvekst enn industrien, men likevel ikke så kraftig oppgang som bygg og anlegg og kraftforsyning. På årsbasis kan veksten i BNP for Fastlands-Norge bli rundt 3,4 prosent, hvorav et par tiendedeler kan føres tilbake til en normalisering av kraftproduksjonen fra det lave nivået i fjor.

Ifølge foreløpige tall fra det nye kvartalsvise sysselsettingsregnskapet gikk antall sysselsatte opp med om lag 63 000 personer eller 3 prosent fra perioden 1.-3. kvartal i fjor til samme tidsrom i år. Arbeidsledigheten, slik den måles i SSBs arbeidskraftundersøkelse (AKU), ble redusert med

nærmere 14 000 personer i samme periode. Den sterke oppgangen i arbeidsstyrken gjennom de foregående årene ser dermed ut til å ha fortsatt gjennom de tre første kvartalene av inneværende år. Arbeidsstyrken utgjorde i denne perioden i gjennomsnitt 72,8 prosent av befolkningen i alderen 16-74 år, et historisk sett rekordhøyt nivå.

Justert for normale sesongvariasjoner utgjorde ledigheten ifølge AKU 4,1 prosent av arbeidsstyrken i 3. kvartal i år, det laveste nivået siden 3. kvartal 1988. Arbeidsdirektoratets tall for summen av registrerte ledige og personer på arbeidsmarkedstiltak utenom atføring har også inneværende år vist raskere nedgang enn ledigheten ifølge AKU, og justert for normale sesongvariasjoner tilsvarte dette ledighetsmålet 3,9 prosent av arbeidsstyrken i 3. kvartal. Beholdningen av ledige plasser ved arbeidskontorene har gjennom det siste året gått markert opp og utgjorde sesongjustert 0,6 prosent av arbeidsstyrken i 3. kvartal i år. Dette er om lag på linje med det historisk sett høye nivået i 1987. Ifølge SSBs konjunkturbarometer var det i 2. kvartal i år igjen oppgang tallet på industriforetak som rapporterer at tilgangen på arbeidskraft virker begrensende på produksjonen, og denne indikatoren ligger nå på samme høye nivå som under høykonjunkturen midt på 1980-tallet.

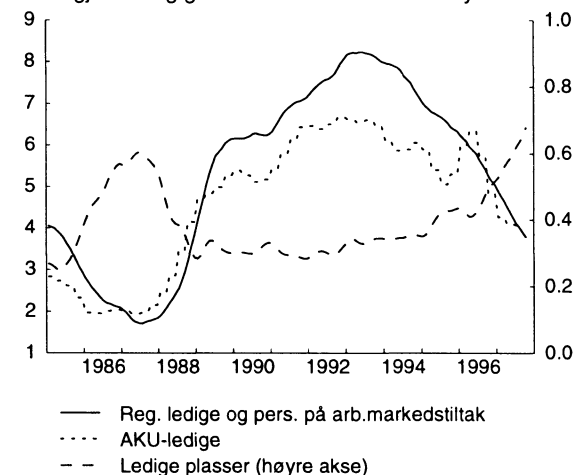
På årsbasis regner vi med at sysselsettingen vil øke med 2,9 prosent i år, etter en vekst på henholdsvis 2,5 og 2,1 prosent de to foregående årene. Ledigheten ifølge AKU ser som gjennomsnitt over året ut til å bli 4,2 prosent av arbeidsstyrken, en nedgang på 0,6 prosentpoeng fra i fjor.

Konsumprisindeksen lå som gjennomsnitt over årets ti første måneder 2,6 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Etter oppgang fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år har prisveksten målt på 12-måneders basis vist en klar nedadgående tendens gjennom året, og kom i oktober ned i 2,1 prosent. Oppgang i elektrisitetsprisene gjennom andre halvår i fjor og frem til og med januar i år, etterfulgt av markert nedgang i april og juli er viktige faktorer bak dette forløpet. I tillegg bidro utviklingen i bilavgiftene til å trekke 12-månedersveksten i konsumprisindeksen ned i fjor, mens en rekke særavgifter i år ble økt klart mer enn den generelle prisstigningen. Fjerningen av moms kompensasjonen fra 1. juli i fjor bidro også til å redusere prisveksten på 12-månedersbasis fra juni til juli i år. På årsbasis ligger det nå an til en vekst i konsumprisene på 2,6 prosent. Dette er i overkant av prisveksten i ECU-området og også høyere enn gjennomsnittet for våre viktigste handelspartnere. Forskjellen i inflasjonstakt har imidlertid avtatt gjennom året. Om lag 1/2 prosentpoeng av prisveksten i Norge inneværende år kan føres tilbake til endringer i avgifter ut over generell prisjustering. Årslønnsveksten for 1997 er anslått til 4,2 prosent, moderat lavere enn resultatet for fjoråret.

Etter at Norges Bank i januar i varslet at den i en periode ikke ville foreta vesentlige intervensjoner i valutamarkedet, har kursen på norske kroner vist betydelig sterkere svingninger enn gjennom de foregående åtte årene. Fra desember til februar styrket norske kroner seg med over 4,5 prosent mot ECU, for deretter gjennomgående å svekke

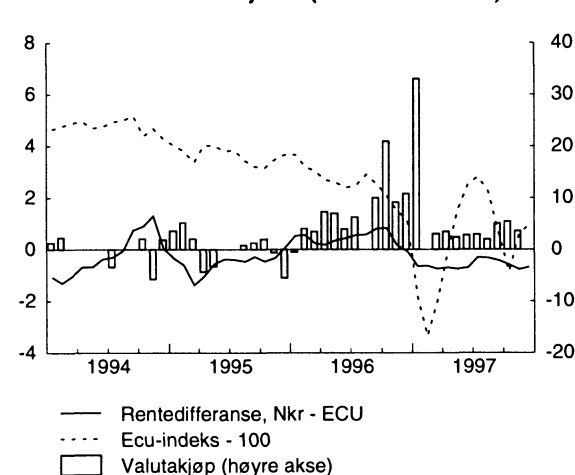

Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser
 Sesongjustert og glattet. Prosent av arbeidsstyrken.

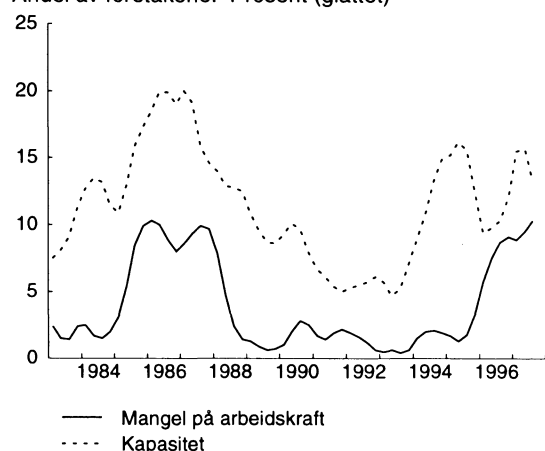
Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Rentedifferanse og valutakurs mot ECU og Norges Banks valutaintervensjoner (milliarder kroner)

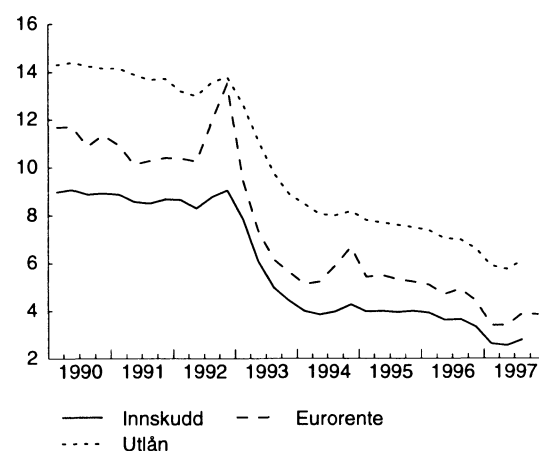
Kilde: Norges Bank.

Faktorer som begrenser produksjonen for industrien i inneværende kvartal
 Andel av foretakene. Prosent (glattet)

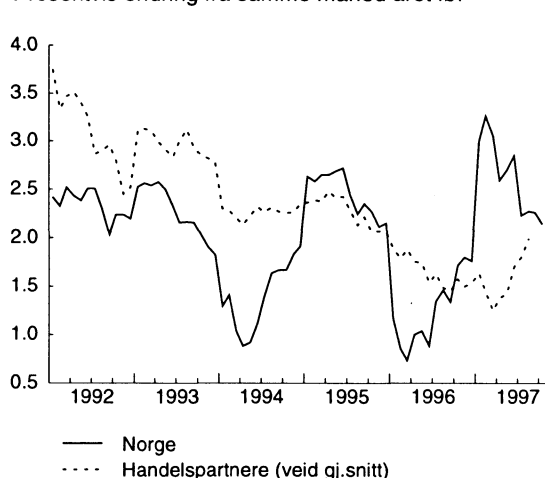
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Gjennomsnittlig innskudds- og utlånsrenter i private banker og 3 måneders norsk eurorente

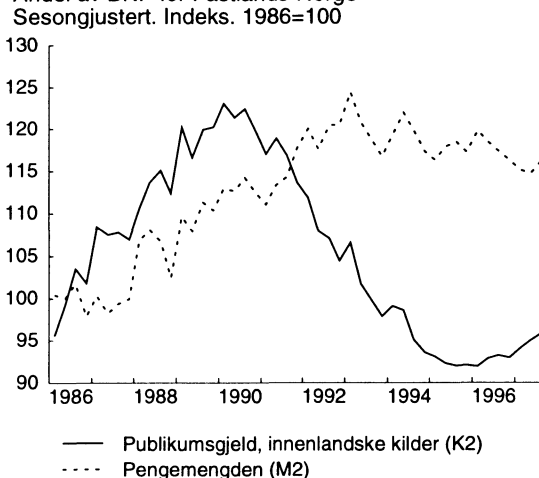
Kilde: Norges Bank.

Konsumprisindekser
 Prosentvis endring fra samme måned året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Pengemengden og publikums gjeld
 Andel av BNP for Fastlands-Norge
 Sesongjustert. Indeks. 1986=100

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

seg frem til og med juli. Deretter har kronen igjen styrket seg noe, og kursnivået ved inngangen til desember avvek ikke mye fra nivået på samme tid i fjor. Den importveide kronekursen har hatt et lignende forløp. Som gjennomsnitt over årets første 11 måneder har norske kroner styrket seg med 2,3 prosent i forhold til gjennomsnittskursen mot ECU i fjor, og med 0,5 prosent mot en importveid valuta-kursindeks.

Etter nedgangen rundt årsskiftet 1996/97 holdt norske pengemarkedsrenter seg rimelig stabile gjennom resten av første halvår i år. Finansinstitusjonenes renter gikk imidlertid ned gjennom perioden, og lå ved utgangen av juni vel ett prosentpoeng under nivået på samme tidspunkt i 1996. Den 16. juli satte Norges Bank opp sine signalrenter overfor bankene med 0,25 prosentpoeng. Norske pengemarkedsrenter økte med rundt ett halvt prosentpoeng fra juni til juli. Deretter har 3 måneders eurorente holdt seg i underkant av 3,9 prosent, til tross for en viss oppgang i den tilsvarende ECU-renten, og etterhvert også i den tyske 3 månedersrenten. Som følge av oppgangen i pengemarkedsrentene økte finansinstitusjonene sine renter med rundt 0,3 prosentpoeng fra utgangen av 2. kvartal til utgangen av 3. kvartal.

Rentenedgangen rundt årsskiftet 1996/97 kan være en medvirkende grunn til at kredittveksten inneværende år har tatt seg noe opp relativt til veksten i nominelt BNP for Fastlands-Norge. Justert for normale sesongvariasjoner økte kredittvolumet målt på denne måten med om lag 2 prosent fra annet halvår i fjor til perioden 1.-3. kvartal i år.

Overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet er foreløpig anslått til 49,7 milliarder kroner for året tre første kvartaler. I første halvår i år, tilsvarende 6,3 prosent av BNP. Overskuddet lå 5,7 mrd. kroner lavere enn i samme periode i fjor. 2,3 mrd. av denne svekkelsen kan føres tilbake til en økning i underskuddet på rente- og stønadsbalansen. Resten skyldes at verdien av importen hittil i år har økt raskere enn verdien av eksporten.

Utsiktene fremover

Moderat vekst internasjonalt

Det er små endringer i våre anslag for utviklingen i verdensøkonomien neste år sammenliknet med vår konjunkturoversikt fra september. Det forventes en noe sterkere vekst i EU i 1998 sammenliknet med 1997. Veksten i USA antas derimot å bli noe svakere slik at BNP-veksten i de to områdene blir mer på linje i 1998. Vårt anslag for markedsvæksten for tradisjonell norsk eksport i tiden fremover er derfor ikke endret i særlig grad. Imidlertid er våre historiske anslag endret betydelig pga. ny informasjon. Dette, sammen med ny informasjon fra KNR for 3. kvartal, har ført til at vi har oppjustert veksten i tradisjonell norsk eksport i 1997 med vel 2 prosent fra forrige konjunkturoversikt. Revisjonen av de historiske tallene gjør også at våre anslag for veksten i tradisjonell eksport er økt noe for 1998.

Prisveksten i EU har vært lav i 1997 og antas å øke svakt i 1998. I tråd med dette bildet antas pengemarkedsrentene å øke litt fra 1997 til 1998. Usikkerheten rundt hvordan ØMU-prosessen utvikler seg er imidlertid fortsatt klart tilstede, og en kan ikke se bort fra muligheten for valutakursjusteringer i Europa før en fastlåsing av inngangsparitetene til Euroen. Denne utviklingen vil påvirke både medlemslandene i ØMU og de som kommer til å stå utenfor.

I tråd med det moderate vekstanslaget for internasjonal økonomi, regner vi ikke med noen store endringer i råvareprisene. OPEC vedtok nylig å øke sine produksjonskvoter, men dette ser så langt ikke ut til å ha påvirket oljeprisene nevneverdig. Langt viktigere for oljeprisene kan klimaforhandlingene i Kyoto vise seg å bli. På nåværende tidspunkt ser det imidlertid ikke ut til at en der vil bli enige om så omfattende klimatiltak at en vil oppleve en markert nedgang i råoljeprisen. En kan imidlertid ikke utelukke at oljeprisen vil svinge en del i tiden fremover som følge av usikkerhet knyttet til forhandlingsresultatet.

Utviklingen i verdensøkonomien har i høst vært preget av finansiell ustabilitet i mange asiatiske økonomier. Så langt har denne utviklingen ennå ikke blitt reflektert i de fleste institusjoners anslag for den økonomiske utviklingen hos Norges viktigste handelspartnere. Vi har foran forsøkt å antyde hvordan utviklingen i Asia kan påvirke verdensøkonomien i tiden fremover og nedenfor vil vi forsøke å antyde noen mulige konsekvenser for norsk økonomi.

Endringer i vekstbidrag fra petroleumsvirksomheten

Investeringene i petroleumsvirksomheten har vokst kraftig i 1997, men vi regner bare med en svak økning i investeringer i denne sektoren fra 1997 til 1998. Disse anslagene følger av SSBs investeringsundersøkelse. I tråd med tidligere anslag forventes imidlertid investeringene å falle betydelig i årene fremover.

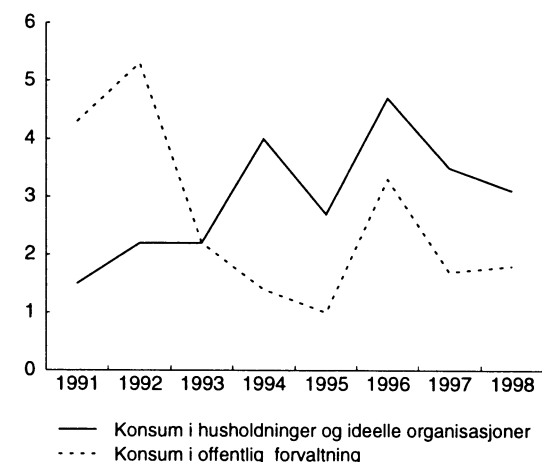
Produksjonen av olje og gass har ikke endret seg mye fra 1996 til 1997. Særlig gjelder dette oljeproduksjonen. For 1998 forventes det imidlertid en vekst i produksjonen av både olje og gass på om lag 10 prosent. Råoljeprisen antas å bli redusert fra 19 til 18 dollar per fat fra 1997 til 1998, mens gjennomsnittlig dollarkurs i norske kroner antas uendret.

Økte vekstimpulser fra finanspolitikken

Konsum i offentlig forvaltning anslås å vokse med knapt 2 prosent fra 1996 til 1997. Vi legger til grunn om lag uendret veksttakt til neste år. Bruttoinvesteringene i offentlig forvaltning, som har økt langt sterkere i 1997 enn vi regnet med tidligere, antas å falle svakt neste år. Disse investeringene forutsettes imidlertid fortsatt å ligge på et meget høyt nivå i 1998.

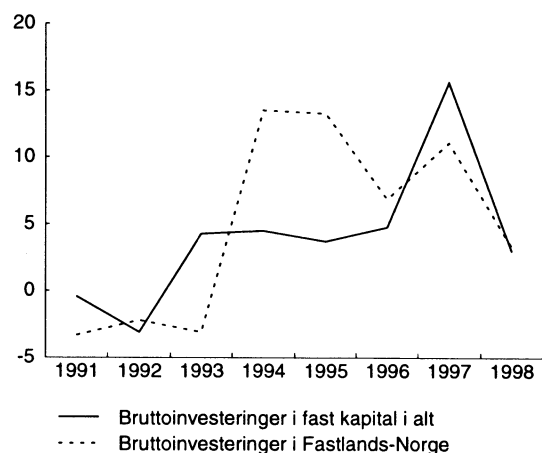
Skatte- og avgiftsopplegget for 1998 er endret i forhold til de anslag vi baserte oss på i vår forrige konjunkturrapport.

Konsum Prosentvis vekst

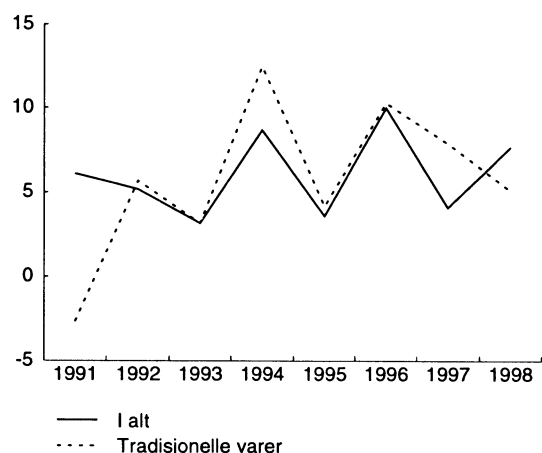
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoinvesteringer Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Eksport Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

For det første øker overføringene til husholdningene mer enn tidligere antatt, primært gjennom økningen i minstepensjonene, men også ved innføring av kontantstøtte til småbarnsfamilier. Begge disse endringene får også betydelige virkninger for veksten i overføringene fra 1998 til 1999, ettersom tiltakene først iverksettes et stykke inn i 1998, men vil gjelde hele 1999. Dette bidrar til en sterkere vekst i husholdningenes disponible inntekter enn tidligere antatt.

Ved siden av økte stønader innebærer budsjettoplegget for 1998 lettelse i den direkte beskatning i forhold til en ren inflasjonsjustering av grenser og beløp i personbeskatningen. Dette vil bl.a. redusere både gjennomsnittsskatten og marginalskatten for store grupper av lønnstakere og dermed øke disponibel husholdningsinntekt. I motsatt retning trekker en sterkere økning i satsene for særavgifter enn den inflasjonsjustering vi baserte oss på i forrige konjunktur-oversikt. Den initiale inflasjonsimpulsen av økte særavgifter er anslått til en halv prosent i 1998, om lag den samme som i 1997. Når denne inflasjonsimpulsen får virket på resten av økonomien bl.a. gjennom lønnsdannelsen, blir virkningene noe større. Dette gjør at vårt anslag på konsumprisveksten for 1998 nå er klart oppjustert i forhold til forrige rapport.

Til tross for at økte særavgifter virker negativt på husholdningenes inntekter i 1998, virker de samlede endringer i stønader, skatter og avgifter i statsbudsjettet 1998 til å øke husholdningenes disponible realinntekter og dermed privat konsum. Vi har således oppjustert vårt anslag på veksten i privat konsum neste år med om lag ett prosentpoeng i forhold til anslaget i forrige konjunkturrapport.

Fortsatt høy vekst i produksjon og etterspørsel i 1998

I 1997 har det særlig vært den sterke veksten i investeringene i fast kapital som har bidratt til den høye veksten i fastlandsøkonomien og i importen. Neste år forventer vi bare små endringer i investeringene, noe som bidrar til å trekke importveksten ned. Veksttaket for husholdningenes og offentlig forvaltnings konsum ventes nå å bli om lag den samme i 1997 og 1998. Sammen med den antatt høye veksten i eksporten av olje og gass, forventes samlet BNP-vekst å bli et prosentpoeng høyere i 1998 enn i 1997. Veksten i fastlandsøkonomien forventes derimot å bli noe lavere enn i 1997, men likevel noe høyere enn hva vi tidligere regnet med.

Den viktigste endringen i etterspørselsimpuls mot fastlandsøkonomien fra 1997 til 1998 er en anslått lavere vekst i investeringene, slik at husholdningenes konsumetterspørsel overtar som klart viktigste vekstfaktor. Som nevnt over, legger vi nå til grunn en svak vekst i oljeinvesteringene fra 1997 til 1998. Det samme gjelder investeringer i offentlig forvaltning. Begge disse etterspørselskomponentene har imidlertid vokst kraftig i 1997 og er nå på et historisk høyt nivå. Også boliginvesteringene har vokst gjennom de foregående kvartalene, men veksten ser ut til å bli noe mer

dempet i tiden fremover. Vi legger imidlertid til grunn at veksten i boliginvesteringene i 1998 vil fortsette om lag som i 1997, noe som innebærer at igangsettingen av nye boliger vil vise et nytt oppsving i månedene som kommer. Mens industriinvesteringene bare vil øke svakt fra 1996 til 1997, forventes disse investeringene å øke klart i 1998. Også industriens egne investeringsplaner tyder på en ny investeringsøkning i næringen fremover. For øvrige fastlandsnæringer regner vi ikke med store endringer i investeringsveksten fra 1997 til 1998. Samlet sett gir dette en betydelig nedgang i investeringsveksten fra 1997 til 1998.

Den relativt sterke oppgangen i BNP for fastlandsøkonomien i 1997 har altså vært drevet frem av sterk vekst i både eksport av tradisjonelle varer og innenlandsk etterspørsel. I 1998 regner vi med at veksten i industrien fortsetter i om lag samme tempo som i 1997 dvs. knapt 2 prosent. For bygg- og anleggssektoren regner vi med en klar nedgang i veksten fra 1997 til 1998 etter en svært sterk vekst i inneværende år. For tjenesteytende næringer endres veksttakten lite fra 1997 til 1998, men den sterke veksten olje- og gassproduksjonen bidrar til sterk vekst i 1998, etter lav vekst i 1997

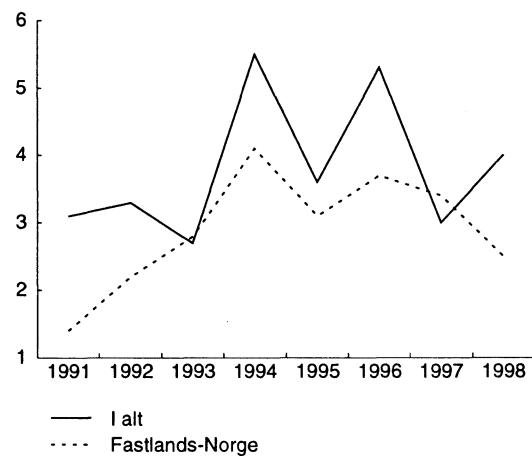
Mer moderat sysselsettingsvekst neste år

Helt siden 1995 har veksten i sysselsettingen vært svært høy. I inneværende år kan sysselsettingsveksten bli knapt 3 prosent regnet i antall personer og knapt 2,5 prosent i utførte timeverk. Med en avtakende vekst i fastlandsøkonomien neste år, vil sysselsettingsveksten reduseres. Vi forventer likevel at ledigheten vil falle gjennom det meste av 1998 og at den kan tenkes å nå en konjunkturmessig bunn ved neste årsskifte. Vi regner da med en fortsatt økning i yrkesfrekvensene neste år, men i mindre omfang enn i 1997. Økte overføringer til husholdningene kan tenkes å påvirke yrkesdeltakingen negativt gjennom neste år, men vi legger ikke til grunn at dette skjer i noe særlig omfang i 1998. For å illustrere betydningen for det makroøkonomiske forløpet av usikkerheten omkring økningen i yrkesdeltakingen, har vi sett på virkningene av en utvikling med konstante yrkesfrekvenser i årene fremover. I dette tilfellet øker arbeidsstyrken bare som følge av rene demografiske endringer. Denne beregningen er omtalt under.

Om lag uendret lønns- og prisvekst fremover

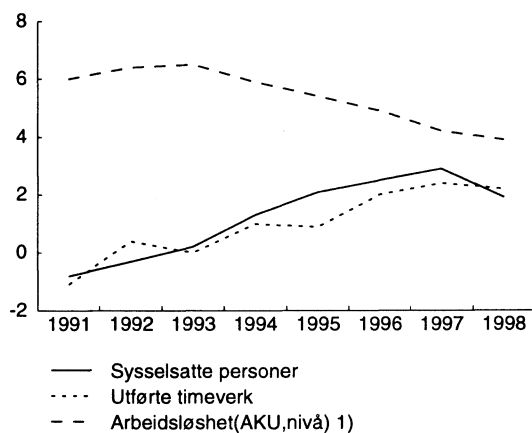
Konsumprisveksten for 1997 anslås nå til 2,6 prosent etter at 12-månedersveksten kom ned mot 2 prosent på slutten av året i tråd med tidligere anslag. Vårt anslag for prisveksten neste år er justert opp med vel et halvt prosentpoeng i forhold til forrige oversikt. Det skyldes i all hovedsak den økning i særavgifter mv. som ble vedtatt i forbindelse med Stortingets behandling av neste års statsbudsjett. Den isolerte virkningen av disse avgiftsendringene på prisene er anslått til om lag en halv prosent. Denne endringen bidrar også til å forklare litt av økningen i lønnsanslaget. Vi har ikke lagt til grunn noen endringer i kronekursen i forhold til ECU i fremskrivningsperioden. Samlet sett inne-

Bruttonasjonalprodukt Prosentvis vekst

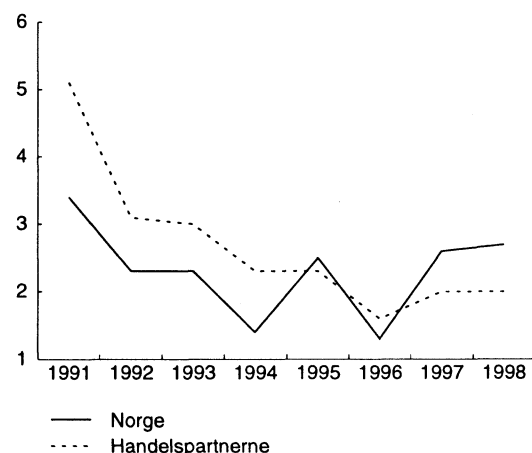
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arbeidsmarked Prosent

1) Justert for brudd fra og med 1996.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Konsumprisvekst Prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser

Prosentvis endring fra året før der ikke annet fremgår

	Regnskap 1996	Fremskrivning					
		SSB 1997	NB ¹ 1997	FIN ² 1997	SSB 1998	NB ¹ 1998	FIN ² 1998
Realøkonomi							
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	3,5	3 1/2	3,2	3,1	3 1/4	3,2
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	1,7	2 3/4	2,0	1,8	2 1/4	1,8
Bruttoinvesteringer i fast kapital	4,8	15,6	11	11,6	3,0	3 1/2	3,0
- Fastlands-Norge	6,6	11,1	6 1/4	7,1	3,3	3 1/2	3,5
- oljeutvinning og rørtransport	-4,4	24,3	27	25,8	3,4	4	1,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ³	4,7	4,5	3 3/4	3,6	2,8	3	2,9
Lagerendring ⁴	-0,5	-0,6			0,0		
Eksport	10,0	4,1	5 3/4	5,9	7,7	6 1/2	8,1
- råolje og naturgass	15,5	1,0	7	4,7	11,9	10 3/4	12,9
- tradisjonelle varer	10,3	7,9	6	7,9	5,1	5	6,5
Import	6,5	9,9	8 1/2	8,3	5,0	4 1/2	3,7
- tradisjonelle varer	9,3	8,0	7	7,2	5,3	4	4,3
Bruttonasjonalprodukt	5,3	3,0	4	3,9	4,0	4	4,6
- Fastlands-Norge	3,7	3,4	3 1/2	3,5	2,5	3	3,0
Arbeidsmarked							
Sysselsatte personer	2,5	2,9	2 3/4	2,8	1,9	2	1,5
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,9	4,2	4 1/4	4,2	3,9	3 3/4	3,8
Priser og lønninger							
Lønn pr. normalårsverk	4,4	4,2	4	3 3/4	4,3	4 1/2	3 1/2
Konsumprisindeksen	1,3	2,6	2 1/2	2,5	2,7	2 1/4	2 1/2
Eksportpris tradisjonelle varer	-1,5	1,5	0	0,5 ⁸	3,1	2	4 ⁸
Importpris tradisjonelle varer	0,4	-0,6	-3/4	-1,5 ⁸	0,7	1 1/2	1 ⁸
Realpris, bolig	7,1	6,0			4,8		
Utenriksøkonomi							
Driftsbalansen, mrd. kroner	72,7	65	85	79,5	81	85	96,2
Driftsbalansen i prosent av BNP	7,1	6,1	7 3/4		7,1	7 1/4	
MEMO:							
Husholdningenes sparerate (nivå)	5,5	5,2	4 3/4	5,4	5,6	4 1/2	5,4
Pengemarkedsrente (nivå)	4,8	3,7			4,2		
Gjennomsnittlig lånerente (nivå) ⁵	7,1	6,0			6,4		
Råoljepris i kroner (nivå) ⁶	132	134	135	135	128	125	125
Internasjonal markedsvekst	2,7	6,6			6,1		
Importveid kronekurs ⁷	0,2	-0,5			0,2		

¹ NB: Anslag ifølge Norges Bank. Penger og Kreditt 1997/3.² FIN: Anslag ifølge Finansdepartementet. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3.³ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.⁴ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁵ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.⁶ Gjennomsnitt norsk oljeproduksjon.⁷ Positivt fortegn innebærer depresiering.⁸ Anslag ifølge Nasjonalbudsjettet 1998.

bærer derfor våre nåværende anslag at lønns- og prisveksten blir om lag den samme i 1998 som i 1997.

Fortsatt store overskudd i utenriksøkonomien

Overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet var om lag 50 mrd. kroner i årets tre første kvartaler. For 1997 under ett, anslår vi overskuddet til å bli om lag 65 mrd. kroner

eller vel 6 prosent av BNP. Sterk vekst i olje- og gassproduksjonen neste år, vil kunne øke overskuddet på driftsbalansen til noe over 80 mrd. kroner. Vridningen i sammensetningen av etterspørselen bidrar til å redusere importveksten neste år. En økning i rentenivået internasjonalt i tiden fremover vil etterhvert bidra til å øke overskuddene på driftsbalansen ettersom Norge nå er en netto kreditor-nasjon.

Virkninger av noen alternative forutsetninger

Våre anslag for utviklingen i norsk økonomi fremover er usikre. Det kommer bl.a. til uttrykk ved at vi ikke klarer å lage prognoser for økonomien som i ettertid viser seg å treffe eksakt. Når en lager tallmessige fremskrivninger for norsk økonomi ved hjelp av en økonometrisk modell, oppstår det prognosefeil av tre typer; feil knyttet til modellens beskrivelse av økonomiens virkemåte, feil anslag på størrelser som ikke bestemmes i modellen, samt feil knyttet til foreløpige nasjonalregnskapstall som modellen tar utgangspunkt i.

I KVARTS-modellen må det gis anslag på en rekke sentrale størrelser før modellen kan simulere utviklingen i norsk økonomi. Vi kan grovt sett inndele disse anslagene i tre hovedkategorier; anslag for utviklingen i verdensøkonomien (priser, markedsvekst, valutakurser og renter), anslag for den økonomiske politikken i Norge (avgifter, skattesatser, stønader, offentlige investeringer og konsum), samt andre ikke-modellerte forhold i norsk økonomi hvor særlig utviklingen i petroleumssektoren er viktig. Gjennom de siste årene er det lett å peke på mange anslag som er gjort i våre konjunkturrapporter som i ettertid har vist seg å være feil. For eksempel undervurderte vi i en periode veksten i petroleumsinvesteringene fra 1996 til 1997 ganske mye. Før statsbudsjettet for 1997 ble vedtatt, antok vi uendrede reelle skattesatser, mens Stortinget vedtok økte særavgifter reelt sett. Noe liknende har skjedd for avgiftene i 1998.

I dette avsnittet skal vi med utgangspunkt i vår referansebane, som er beskrevet i hovedtabellen foran, illustrere konsekvenser for noen makrostørrelser av endringer i enkelte variable som vi må anslå, og hvor usikkerheten i anslagene er aktuelle å belyse. Vi har valgt å illustrere usikkerheten gjennom fem alternative modellberegninger:

- Høyere nivå på petroleumsinvesteringene
- Lavere vekst i arbeidstilbudet
- Lavere priser og aktivitet internasjonalt pga. krisen i Asia
- Høyere vekst i offentlige utgifter
- Større økninger i særavgifter enn en inflasjonsjustering av satsene

Før vi gjennomgår virkningene av disse alternativene, skal vi først gi en grov skisse av den makroøkonomiske utviklingen i årene frem til og med 2000. Denne kalles heretter referansebanen. Alle alternativene er beregnet med utgangspunkt i denne referansebanen. De viktigste forutsetningene som beregningene for 1999 og 2000 bygger på kan oppsummeres som følger: Moderat BNP-vekst hos våre handelspartene, ingen særlig endring i inflasjonstakten, men en viss økning i nominelle renter fremover. For finanspolitikken i Norge antar vi at det ikke blir store endringer i veksten i offentlig kjøp av varer og tjenester sammenliknet med utviklingen i 1998. Endringer i reglene for stønader som er vedtatt i år, men som får virkning også i 1999 er innarbeidet. Det gir høy vekst i overføringene til husholdningene også i 1999. Investeringene i petroleums-

Makroøkonomisk utvikling 1997-2000. Referansebanen

Vekstrater i prosent

	1997	1998	1999	2000
BNP Fastlands-Norge	3,4	2,5	1,5	1,0
Lønn	4,2	4,3	3,6	3,2
Konsumpriser	2,6	2,7	2,4	2,2
Ledighet (nivå)	4,2	3,9	4,1	4,3

virksomheten faller kraftig etter 1998, i tråd med anslagene f.eks. i Nasjonalbudsjettet 1998. Skattesatser og avgiftssatser er justert i takt med hhv. lønns- og prisveksten.

Disse forutsetningene gir en utvikling i norsk økonomi med avtakende veksttakt i BNP for fastlandsøkonomien etter 1998. Nedgangen i arbeidsledigheten stopper opp rundt neste årsskifte og øker deretter svakt. Pris- og lønnsveksten synker litt fra nivået i 1997 og 1998, men endres ikke mye. Det vil fortsatt bli meget store overskudd i utenriksøkonomien og i offentlig forvaltning, forutsatt uendrede nominelle oljeprisene i norske kroner etter 1998. Hovedutviklingen beskrives i tabellen over. Tallene for 1997 og 1998 er de samme som gjengitt i hovedtabellen foran.

Virkninger av høyere petroleumsinvesteringer

I 1997 ser veksten i petroleumsinvesteringene ut til å bli hele 24 prosent. For neste år forventer vi at veksten blir på bare 3 prosent. Deretter antas imidlertid petroleumsinvesteringene å falle med om lag 20 prosent hvert år i 1999 og 2000 på linje med anslagene i Nasjonalbudsjettet 1998. Ut fra tidligere erfaringer kan det tenkes at en undervurderer nivået på petroleumsinvesteringene. For å illustrere betydningen av dette har vi foretatt en beregning hvor disse investeringene holdes uforandret i 1999 og 2000 på samme nivået som i 1998. Vi antar imidlertid ingen endring i olje- og gassproduksjonen ut fra en antakelse om at det tar tid fra investeringer foretas til produksjonen kan starte, men også fordi vi i denne sammenheng ønsker å rendyrke etterspørselsimpulsen fra økte investeringer.

Virkningen på noen makroøkonomiske hovedstørrelser er gitt i tabellen under som prosentvise endringer i forhold til referansebanen. Regnet i milliarder 1993-kroner innebærer den alternative banen en økt etterspørselsimpuls på 11 milliarder kroner i 1999 og hele 20 milliarder kroner i år 2000. Det siste året tilsvarer dette knapt 2 prosent av BNP. Økningen i investeringene er fordelt jevnt ut på et meget detaljert sett av investeringsarter i petroleumssektoren. Dette er neppe helt realistisk, men beregningen gir likevel en grov indikasjon på hvor følsom vår bane fremover er overfor store endringer i petroleumsinvesteringene.

Med det alternative forløpet for oljeinvesteringene øker BNP i Fastlands-Norge i 1999 med 0,8 prosent i forhold til referansebanen, mens avviket i 2000 er 1,5 prosent. Sysselsettingen øker og ledigheten synker noe. Dette øker lønningene med 0,4 prosent i 1999 og hele 1,1 prosent i 2000 sammenliknet med referansebanen. Fordi det tar tid før

Virkninger av uendrede petroleumsinvesteringer fra 1998 til 2000

Avvik fra referansebanen i prosent

	1999	2000
BNP Fastlands-Norge	0,8	1,5
Lønn	0,4	1,1
Konsumpriser	0,0	0,2
Ledighet (nivå)	-0,3	-0,4

endringer i lønn slår igjennom i konsumprisene, er virkningen på prisene liten i disse to årene, men langt større på lengre sikt. Arbeidsledigheten reduseres i forhold til referansebanen slik at ledighetsraten vil holde seg konstant fra 1998 til 2000 og ikke stige som i referansebanen.

Virkninger av lavere arbeidstilbud

Den sterke veksten i norsk økonomi siden 1993 har bidratt til en kraftig vekst i sysselsettingen. Noe mindre enn en firedel av sysselsettingsveksten har sitt motstykke i redusert arbeidsledighet, vel en firedel i rent demografiske forhold og nærmere halvparten i økt yrkesdeltaking. Dette har ført til at yrkesdeltakingen i Norge i 1997 har kommet opp på et historisk toppnivå. I referansebanen øker yrkesdeltakingen ytterligere fremover, slik at arbeidsstyrken øker med om lag 30 000 personer hvert år i gjennomsnitt. I det alternativet vi nå skal studere, justeres yrkesprosentene ned slik at arbeidsstyrken bare øker med vel 10 000 per år. Dette tilsvarende om lag uendrede yrkesprosent etter kjønn og alder i perioden fra 1997 frem til 2000.

Den umiddelbare virkningen av lavere arbeidstilbud er lavere arbeidsledighet sammenliknet med referansebanen. Det gir høyere lønnsvekst i hele perioden. I tillegg reduseres stønadene som delvis er knyttet til utviklingen i ledigheten. Dette motvirker delvis veksten i husholdningenes inntekter som følger av økt lønn. Et høyere lønnsnivå over tid gir en dårligere kostnadmessig konkurranseevne og tap av eksportmarkeder og økte importandeler. Dette svekker særlig industriproduksjonen. Økt lønn fører også til lavere sysselsetting gjennom faktorsubstitusjon ved at næringslivet erstatter arbeidskraft med andre produksjonsfaktorer (vareinnsats og kapital). På kort og mellomlang sikt vil imidlertid inntektseffekten av økt lønn dominere, slik at husholdningenes konsum og boliginvesteringer øker. Det er også hovedforklaringen på at produksjonen i fastlandsøkonomien øker noe. Utenriksøkonomien svekkes både gjennom lavere eksport og økt import. Den økte inflasjonen som følger av dette, bidrar sammen med svekkelsen i utenriksøkonomien til et høyere rentenivå noe som også reduserer innenlandsk etterspørsel.

Vi ser av tabellen over at stabilisering av yrkesprosentene betyr mye for utviklingen i arbeidsledigheten. Ledigheten kommer ned i 2 prosent i 2000, som er mer enn en halvering i forhold til referansebanen. Siden lønningene øker mer jo lavere ledigheten er, tilter lønnsveksten kraftig og lønnsnivået er nesten 7 prosent høyere enn i referanse-

Virkninger av uendrede yrkesfrekvenser

Avvik fra referansebanen i prosent

	1998	1999	2000
BNP Fastlands-Norge	0,1	0,6	1,5
Lønn	1,1	3,6	6,8
Konsumpriser	0,1	0,4	1,1
Ledighet (nivå)	-1,0	-1,8	-2,4

banen i 2000. En videreføring av beregningen etter år 2000 ville ha økt de nominelle forskjellene ytterligere. Endringen i konsumprisene er mer beskjeden og konsumprisindeksen er vel 1 prosent høyere i 2000 enn i referansebanen. Det svake utslaget skyldes dels tregheten i tilpasningen til økte kostnader, men også at vi i beregningen har antatt at prisene på primærnæringsvarer ikke justeres i takt med lønnsveksten, noe som kunne tenkes å ville skje. Importen øker med omtrent det dobbelte av BNP i fastlandsøkonomien og tradisjonell eksport reduseres med vel en prosent i 2000. Hadde vi fortsatt beregningene etter år 2000, ville den sterke reallønnsøkningen etterhvert ha blitt mindre, noe som sammen med høyere renter ville ha dempet etterspørselen fra husholdningene, samtidig som forverringen i konkurranseevnen ville ha slått sterkere ut i redusert produksjon. I perioden frem til år 2000, ser vi at hovedvirkningen av dette alternativet er en sterk økning i nominelt og reelt lønnsnivå i forhold til referansebanen.

Virkninger av krisen i Asia

I vår referansebane har vi ikke innarbeidet virkningene av krisen i Asia. I omtalen av internasjonal økonomi foran, ble det gjengitt en analyse vi har foretatt på modellen NIGEM av virkninger av krisen i Asia på internasjonal økonomi. Det ble der vist at både renter og priser vil kunne synke noe som følge av utviklingen i Asia. Dessuten vil tradisjonelle norske eksportmarkeder kunne vokse noe mindre som følge av lavere vekst i Asia og fordi de fleste OECD-land får svekket sin konkurranseevne i forhold til asiatiske næringsliv. I det følgende viser vi ved hjelp av beregninger på KVARTS hva virkningene for norsk økonomi vil kunne bli av de virkningene som ble gjengitt foran. Vi fokuserer på tre impulser som følge av krisen. Rentenivået i Norge antas isolert sett å bli redusert med 0,2 prosent i perioden 1998 til 2000 som følge av krisen i Asia. Importpriser til Norge samt norske eksportørers konkurranspriser internasjonalt antas å bli redusert med om lag en halv prosent hvert år i 1998 og 1999. Endelig anslås markedsveksten å bli redusert med 0,7 prosent i 1998 og 0,9 prosent i 1999. I 2000 antas nivåendringene fra 1999 å bli videreførte.

Svekket konkurranseevne og lavere markedsvekst reduserer gradvis veksten i tradisjonell eksport. Virkningene på eksporten blir imidlertid motvirket av at det norske pris- og lønnsnivået gradvis tilpasser seg lavere prisstigning internasjonalt. Rentenedgangen virker sammen med lavere priser isolert sett til å holde oppe nivået på husholdning-

Virkninger av krisen i Asia på norsk økonomi

Avvik fra referansebanen i prosent

	1998	1999	2000
BNP Fastlands-Norge	-0,1	-0,2	-0,3
Lønn	-0,1	-0,5	-0,9
Konsumpriser	-0,1	-0,4	-0,5
Ledighet (nivå)	0,0	0,1	0,1

enes forbruk, slik at impulsene i all hovedsak kommer gjennom redusert tradisjonell eksport. Etter en tid drar dette investeringene i fastlandsøkonomien ned og mot slutten av perioden synker også husholdningenes forbruk svakt. Virkningen på produksjonen i fastlandsøkonomien blir gjennomgående påvirket i svak negativ retning og sysselsettingen likeså slik at ledigheten øker svakt. Oppsummert kan en derfor si at hverken det realøkonomiske eller nominelle forløpet ser ut til å ville bli vesentlig påvirket av krisen i Asia, men veksten i norsk økonomi vil kunne bli noe dempet.

Virkninger av høyere offentlig konsum

Anslagene for veksten i offentlig konsum er usikre. Det skyldes ikke minst at kommunesektorens disposisjoner ikke er lette å anslå. En sterk inntektsvekst for kommunene som følge av den sterke veksten i norsk økonomi, gir økt skatteinngang og høyere gebyrinntekter. Det kan tenkes å føre til en sterkere vekst i kommunenes utgifter enn vi har antatt i referansebanen. I det følgende anslår vi virkningene av at offentlig konsum øker med 1 prosent mer per år fra og med 1998 til 2000. Virkningene av dette er økt produksjon, høyere sysselsetting, lavere arbeidsledighet, økte lønninger og priser. I motsatt retning trekker en vekst i importen om lag på linje med produksjonsveksten i fastlandsøkonomien, og lavere eksport. De forsterkende virkningene på BNP kommer i hovedsak gjennom husholdningenes etterspørsel. I løpet av en treårsperiode er tendensene til negative effekter av økt reallønn for små til at de positive produksjonsvirkningene avdempes. Slike effekter er imidlertid tilstede på lengre sikt. En mer ekspansiv finanspolitikk gir en svakere budsjettbalanse og mindre overskudd på driftsbalansen overfor utlandet, dvs. lavere sparing. Virkningene på renten er relativt små og bidrar i liten grad til å redusere etterspørselen.

Virkninger av 1 prosent høyere vekst i offentlig konsum hvert år

Avvik fra referansebanen i prosent

	1998	1999	2000
BNP Fastlands-Norge	0,3	0,7	1,3
Lønn	0,2	0,5	0,9
Konsumpriser	0,0	0,1	0,2
Ledighet (nivå)	-0,3	-0,5	-0,7

Virkninger av økte særavgifter

De senere år har endringer i særavgifter påvirket konsumprisutviklingen ganske merkbart. Den lave prisveksten i 1996 hang nøye sammen med reduserte bilavgifter, mens den relativt høye prisveksten i 1997 delvis hang sammen med bortfallet av momskompensasjon på matvarer sommeren 1996 og med økte særavgifter fra siste årsskifte. Det samme vil gjenta seg fra kommende årsskifte og dermed bidra til at konsumprisveksten holdes om lag på samme nivå i 1998 som i 1997. Vi ser her på en permanent økning av særavgiftene som er så stor at den umiddelbare virkningen på konsumprisindeksen er 0,5 prosent, dersom avgiften slår fullt ut i prisene samme kvartal som de er innført. Økte konsumpriser reduserer husholdningenes disponible inntekter og dermed deres forbruk. Høyere priser øker imidlertid også lønningene etter en tid, noe som motvirker denne tendensen. Etter fire kvartaler er prisene økt med knappe 0,6 prosent og lønningene med knappe 0,4 prosent. En innstrammingspolitikk med økte særavgifter har dermed virkninger for priser og lønninger utover de umiddelbare effektene. Provenyvirkningene er også usikre, idet disse avhenger av hvor prisfølsom etterspørselen etter den avgiftsbelagte varen er.

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser

Faste 1993 priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	1995	1996	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1	97.2	97.3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	439745	460253	110683	114023	113674	115531	117025	116388	119374	119876
Konsum i husholdninger	418273	438615	105291	108584	108297	110131	111602	110901	113749	114256
Varer	236636	250933	59219	62531	61764	62763	63876	62853	64944	65495
Tjenester	178753	183822	45333	45495	45679	46033	46615	46715	47200	47192
Husholdningenes kjøp i utlandet	17412	18384	4489	4362	4410	4871	4741	4926	5254	5168
Utlendingers kjøp i Norge	-14528	-14524	-3750	-3804	-3555	-3536	-3629	-3593	-3649	-3599
Konsum i ideelle organisasjoner	21471	21639	5392	5439	5377	5400	5423	5487	5624	5619
Konsum i offentlig forvaltning	184282	190313	46701	46966	47241	47926	48181	48020	48296	48596
Konsum i statsforvaltningen	74479	77587	18857	19140	19224	19576	19646	19475	19359	19365
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	53687	55914	13608	13742	13847	14103	14222	13854	13906	13910
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	20792	21673	5248	5398	5378	5473	5425	5622	5453	5455
Konsum i kommuneforvaltningen	109803	112726	27845	27826	28016	28350	28534	28545	28937	29231
Bruttoinvesteringer i fast kapital	182235	190998	46791	45962	46256	49002	49778	51683	56945	56506
Oljevirkosomhet	45417	42932	11832	10320	10507	11575	10530	12694	14262	13750
Utenriks sjøfart	3483	5882	1477	529	1014	1707	2631	2320	1887	1981
Fastlands-Norge	133336	142184	33483	35113	34734	35720	36617	36669	40796	40774
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	105647	113171	26810	27822	27682	28327	29339	28489	30614	30497
Industri og bergverk	15823	17156	4057	4295	4201	4296	4363	4312	4873	4246
Annen vareproduksjon	11459	11290	2852	2932	2697	2767	2894	2647	3018	2979
Boligtjenester	24544	23080	6007	5834	5675	5780	5791	5978	6290	6211
Andre tjenesteytende næringer	53821	61644	13894	14760	15110	15484	16291	15552	16433	17061
Offentlig forvaltningsvirksomhet	27689	29014	6673	7290	7052	7393	7278	8181	10182	10277
Lagerendring	27455	22872	8027	7268	4841	6492	4272	5910	4339	2780
Bruttoinvesteringer	209691	213870	54818	53230	51096	55494	54050	57594	61283	59287
Innenlandsk sluttanvendelse	833718	864437	212203	214218	212011	218951	219257	222002	228953	227758
Ettersp. fra Fastlands-Norge	757363	792751	190867	196101	195649	199177	201824	201077	208465	209246
Ettersp. fra off. forvaltning	211971	219327	53374	54256	54293	55319	55459	56201	58478	58873
Eksport i alt	355919	391488	91384	97152	95578	98139	100619	98721	102669	102874
Tradisjonelle varer	131716	145246	32744	36948	35472	36038	36788	36959	39755	39815
Råolje og naturgass	125818	145312	34412	35061	35972	37073	37207	36664	37448	36152
Skip og plattformer	10888	8785	2133	2615	2078	1275	2817	1856	1707	1378
Tjenester	87498	92145	22095	22528	22056	23753	23807	23242	23759	25529
Samlet anvendelse	1189637	1255925	303586	311371	307589	317089	319875	320723	331622	330632
Import i alt	289675	308520	74352	75881	73540	78146	80954	80655	85802	85448
Tradisjonelle varer	197477	215786	50073	52858	52479	54470	55979	55196	59179	58713
Råolje og naturgass	1244	1176	185	214	219	226	517	392	317	368
Skip og plattformer	13206	13925	5024	3732	2248	3612	4333	4936	3510	3539
Tjenester	77748	77633	19069	19077	18594	19838	20124	20131	22796	22828
Bruttonasjonalprodukt	899962	947405	229234	235490	234050	238943	238922	240068	245820	245183
Fastlands-Norge (markedsverdi)	746445	773844	188857	193063	191426	193724	195630	196616	200180	201267
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	153517	173561	40378	42427	42623	45219	43292	43452	45640	43917
Fastlands-Norge (basisverdi)	663381	683450	167637	170674	169461	171086	172228	174312	176403	176841
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	525189	541580	132571	135706	134136	135447	136291	138283	139951	139995
Industri og bergverk	103209	106024	25713	26664	25991	26704	26666	26404	26829	27061
Andre vareproduserende næringer	74935	72466	19492	19106	17968	17404	17988	18976	19701	19904
Tjenesteytende næringer	347045	363090	87367	89936	90177	91340	91637	92902	93421	93030
Offentlig forvaltningsvirksomhet	138192	141870	35066	34968	35326	35639	35937	36030	36452	36845
Korreksjonsposter	83064	90394	21220	22389	21965	22638	23402	22304	23777	24426

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser

Faste 1993 priser. Prosentvis vekst fra forrige periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	1995	1996	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1	97.2	97.3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,7	4,7	-0,3	3,0	-0,3	1,6	1,3	-0,5	2,6	0,4
Konsum i husholdninger	3,1	4,9	-0,3	3,1	-0,3	1,7	1,3	-0,6	2,6	0,4
Varer	2,8	6,0	-1,2	5,6	-1,2	1,6	1,8	-1,6	3,3	0,8
Tjenester	2,8	2,8	1,1	0,4	0,4	0,8	1,3	0,2	1,0	-0,0
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,8	5,6	3,6	-2,8	1,1	10,5	-2,7	3,9	6,7	-1,6
Utlendingers kjøp i Norge	-6,9	-0,0	7,7	1,4	-6,5	-0,5	2,6	-1,0	1,5	-1,4
Konsum i ideelle organisasjoner	-3,5	0,8	0,3	0,9	-1,1	0,4	0,4	1,2	2,5	-0,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	3,3	1,0	0,6	0,6	1,5	0,5	-0,3	0,6	0,6
Konsum i statsforvaltningen	-0,2	4,2	0,9	1,5	0,4	1,8	0,4	-0,9	-0,6	0,0
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	0,5	4,1	0,9	1,0	0,8	1,8	0,8	-2,6	0,4	0,0
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-1,9	4,2	0,8	2,8	-0,4	1,8	-0,9	3,6	-3,0	0,0
Konsum i kommuneforvaltningen	1,8	2,7	1,0	-0,1	0,7	1,2	0,7	0,0	1,4	1,0
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,7	4,8	5,4	-1,8	0,6	5,9	1,6	3,8	10,2	-0,8
Oljevirksomhet	-13,5	-5,5	2,1	-12,8	1,8	10,2	-9,0	20,6	12,3	-3,6
Utenriks sjøfart	-32,7	68,9	-306,6	-64,1	91,5	68,3	54,2	-11,8	-18,7	5,0
Fastlands-Norge	12,9	6,6	-0,1	4,9	-1,1	2,8	2,5	0,1	11,3	-0,1
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	16,3	7,1	1,3	3,8	-0,5	2,3	3,6	-2,9	7,5	-0,4
Industri og bergverk	42,0	8,4	-1,1	5,9	-2,2	2,3	1,6	-1,2	13,0	-12,9
Annen vareproduksjon	3,7	-1,5	2,4	2,8	-8,0	2,6	4,6	-8,6	14,0	-1,3
Boligtjenester	13,0	-6,0	0,3	-2,9	-2,7	1,9	0,2	3,2	5,2	-1,3
Andre tjenesteytende næringer	14,6	14,5	2,2	6,2	2,4	2,5	5,2	-4,5	5,7	3,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,6	4,8	-5,4	9,3	-3,3	4,8	-1,5	12,4	24,5	0,9
Lagerendring	100,2	-16,7	18,1	-9,5	-33,4	34,1	-34,2	38,3	-26,6	-35,9
Bruttoinvesteringer	10,7	2,0	7,1	-2,9	-4,0	8,6	-2,6	6,6	6,4	-3,3
Innenlandsk sluttanvendelse	4,2	3,7	1,8	0,9	-1,0	3,3	0,1	1,3	3,1	-0,5
Ettersp. fra Fastlands-Norge	4,0	4,7	0,1	2,7	-0,2	1,8	1,3	-0,4	3,7	0,4
Ettersp. fra off.forvaltn.virk.	1,1	3,5	0,1	1,7	0,1	1,9	0,3	1,3	4,1	0,7
Eksport i alt	3,6	10,0	1,9	6,3	-1,6	2,7	2,5	-1,9	4,0	0,2
Tradisjonelle varer	4,2	10,3	-1,1	12,8	-4,0	1,6	2,1	0,5	7,6	0,1
Råolje og naturgass	8,1	15,5	11,1	1,9	2,6	3,1	0,4	-1,5	2,1	-3,5
Skip og plattformer	2,1	-19,	-42,6	22,6	-20,6	-38,6	121,0	-34,1	-8,0	-19,3
Tjenester	-2,8	5,3	1,0	2,0	-2,1	7,7	0,2	-2,4	2,2	7,5
Samlet anvendelse	4,0	5,6	1,8	2,6	-1,2	3,1	0,9	0,3	3,4	-0,3
Import i alt	5,5	6,5	3,2	2,1	-3,1	6,3	3,6	-0,4	6,4	-0,4
Tradisjonelle varer	9,4	9,3	0,5	5,6	-0,7	3,8	2,8	-1,4	7,2	-0,8
Råolje og naturgass	32,0	-5,5	-43,7	15,6	2,2	3,6	128,6	-24,3	-19,2	16,2
Skip og plattformer	7,0	5,4	107,3	-25,7	-39,8	60,7	19,9	13,9	-28,9	0,8
Tjenester	-3,6	-0,1	-2,1	0,0	-2,5	6,7	1,4	0,0	13,2	0,1
Bruttonasjonalprodukt	3,6	5,3	1,4	2,7	-0,6	2,1	-0,0	0,5	2,4	-0,3
Fastlands-Norge(markedsverdi)	3,1	3,7	0,9	2,2	-0,8	1,2	1,0	0,5	1,8	0,5
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	5,9	13,1	3,7	5,1	0,5	6,1	-4,3	0,4	5,0	-3,8
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,8	3,0	0,9	1,8	-0,7	1,0	0,7	1,2	1,2	0,2
Fastlands-Norge ekskl.off.forvaltning	3,0	3,1	0,9	2,4	-1,2	1,0	0,6	1,5	1,2	0,0
Industri og bergverk	3,0	2,7	0,2	3,7	-2,5	2,7	-0,1	-1,0	1,6	0,9
Andre vareproduserende næringer	8,4	-3,3	3,3	-2,0	-6,0	-3,1	3,4	5,5	3,8	1,0
Tjenesteytende næringer	1,9	4,6	0,6	2,9	0,3	1,3	0,3	1,4	0,6	-0,4
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,8	2,7	0,9	-0,3	1,0	0,9	0,8	0,3	1,2	1,1
Korreksjonsposter	5,9	8,8	1,0	5,5	-1,9	3,1	3,4	-4,7	6,6	2,7

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prisindekser

1993 = 100

	Ujustert		Sesongjustert							
	1995	1996	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1	97.2	97.3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	104,0	105,2	104,7	103,6	105,2	105,8	106,3	107,8	107,9	108,0
Konsum i offentlig forvaltning	106,3	109,7	107,0	108,9	109,7	109,7	110,7	112,5	112,5	112,6
Bruttoinvesteringer i fast kapital	105,8	109,1	105,3	106,7	110,9	109,3	109,5	120,7	103,8	111,7
Fastlands-næringer	105,8	109,3	105,8	107,5	109,9	109,4	110,4	108,1	107,9	110,3
Innenlandsk anvendelse	104,7	107,0	105,8	105,0	107,0	107,8	108,2	108,7	108,5	110,1
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	104,9	107,0	105,5	105,6	107,1	107,4	108,1	109,0	109,0	109,5
Eksport i alt	99,3	105,4	98,8	101,5	104,2	105,0	110,7	108,5	106,0	108,4
Tradisjonelle varer	108,9	107,3	108,8	107,1	107,5	105,6	108,9	106,3	105,3	109,6
Samlet anvendelse	103,1	106,5	103,7	103,9	106,1	106,9	109,0	108,6	107,7	109,5
Import i alt	102,7	103,7	103,0	103,4	103,9	102,9	104,7	103,8	104,2	107,5
Tradisjonelle varer	102,8	103,2	102,8	103,8	103,2	102,3	103,3	101,2	100,6	104,0
Bruttonasjonalprodukt	103,2	107,4	103,9	104,1	106,8	108,3	110,5	110,2	108,9	110,3
Fastlands-Norge	106,3	107,9	107,4	105,6	108,1	108,3	109,5	110,2	110,3	111,4

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prisindekser

Prosentvis endring fra foregående periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	1995	1996	95.4	96.1	96.2	96.3	96.4	97.1	97.2	97.3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,8	1,1	0,6	-1,1	1,5	0,6	0,4	1,5	0,1	0,1
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	3,3	0,4	1,7	0,7	0,0	0,9	1,6	-0,0	0,1
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,7	3,1	-2,2	1,3	4,0	-1,5	0,2	10,3	-14,0	7,5
Fastlands-næringer	3,7	3,3	-1,0	1,6	2,3	-0,5	1,0	-2,1	-0,2	2,2
Innenlandsk anvendelse	3,0	2,2	0,5	-0,8	1,9	0,7	0,4	0,4	-0,2	1,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	3,3	2,0	0,3	0,1	1,5	0,2	0,7	0,8	-0,0	0,5
Eksport i alt	2,3	6,2	1,0	2,8	2,7	0,8	5,4	-2,0	-2,3	2,3
Tradisjonelle varer	7,1	-1,5	0,6	-1,6	0,4	-1,8	3,2	-2,4	-1,0	4,1
Samlet anvendelse	2,8	3,3	0,7	0,2	2,1	0,8	1,9	-0,4	-0,8	1,7
Import i alt	1,0	1,0	0,6	0,4	0,5	-0,9	1,7	-0,8	0,3	3,2
Tradisjonelle varer	0,7	0,4	0,4	1,0	-0,5	-0,9	1,0	-2,1	-0,6	3,4
Bruttonasjonalprodukt	3,4	4,1	0,7	0,2	2,7	1,3	2,0	-0,2	-1,1	1,2
Fastlands-Norge	4,5	1,5	0,5	-1,7	2,4	0,1	1,1	0,7	0,1	1,0

Teknisk merknad om kvartalstallene og fotnoter til tabellene

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 1993, og med vekter fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1993 som basisår (felles omregningsår). Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Økonomisk-politisk kalender 1997

September

2. Statkraft oppnår et rekordstort halvårsoverskudd på 760 millioner kroner etter skatt.

4. Norsk Hydro legger frem planer om prøveboring på Snøhvitfeltet i Barentshavet. Under gassen i feltet ligger det et tynt oljelag, og Hydro håper å kunne utvinne 95 millioner fat olje. Fiskere og miljøvernere reagerer mot planene om oljeboring i et av de viktigste fiskeområdene i Barentshavet.

6. Statoils boringer på Connemarafeltet utenfor Irland viser seg å være resultatløse og selskapet bokfører et tap på 1,2 milliarder kroner.

6. Regjeringen imøtekommer ikke Elkems ønske om å kjøpe eller leie kraftanlegget i Sauda for en ny periode på 50 år. Olje- og energidepartementet beslutter at Statkraft får overta og bygge ut Saudafallene når leieavtalen med Elkem går ut i 2010. Olje- og energiminister Rannveig Frøiland ber Elkem gjennomføre forretningsmessige forhandlinger med Statkraft.

9. Veidekke AS vinner den lukkede anbudsrunderen om å få bygge Coca Colas produksjonsanlegg på 50 000 kvadratmeter i Lørenskog. Kontrakten har en samlet verdi på 180 millioner kroner.

11. Statoil får sammen med andre norske bedrifter i oppdrag å bygge ut det britiske oljefeltet Pierce. Kontrakten tildeles av Enterprise Oil og er verdsatt til to milliarder kroner.

12. Det norske oppdrettselskapet Pan Fish blir den største lakseprodusenten i USA og Canada etter oppkjøpet av Scan Am Group og Nor Am Aquaculture. Prisen for de to selskapene er om lag 130 millioner kroner.

13. Statkraft og Norsk Hydro inngår en rammeavtale om leveranser av elektrisk kraft. Statkrafts nåværende avtale med Hydro forlenges til 2020. Hydro vil også motta 1 TWh årlig utover det som omfattes av den nåværende avtalen, som er en av norgeshistoriens største med en verdi på 20 milliarder kroner.

16. Procon Drilling Services får en femårig kontrakt med Norsk Hydro for produksjonsboring på flere felt. I tillegg inngås det opsjoner på ytterligere fem ganger ett år. Totalverdien på den faste delen av kontrakten er verdt 530 millioner kroner.

16. På grunn av dårligere oppslutning enn i forrige Stortingsvalg, sier statsminister Thorbjørn Jagland at regjeringen vil gå av etter å ha lagt frem statsbudsjettet i oktober.

18. Smedvig forlenger en riggkontrakt med Statoil med tre år. Raten er forhøyet med 10 prosent i forhold til dagens avtale, til om lag 130 000 dollar i døgnet.

25. Skipsreder John Fredriksen kjøper tankskipene til det greske rederiet John S. Latsis for mellom 125 og 130 millioner dollar. Etter dette kjøpet er John Fredriksen verdens største tankreder.

25. Norges Rederiforbund varsler lockout for 270 ansatte i Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS). Arbeidsoppgjøret vil omfatte alle medlemmene i OFS som ikke allerede er tatt ut i streik. Dette medfører at tilsammen 18 rigger blir rammet av konflikten.

30. Selskapet Australian Bulk Minerals vil starte ny gruvedrift ved jernmalmbedriften Sydvaranger i Kirkenes. Selskapet vil investere 500 millioner kroner for å starte opp driften neste sommer, noe som vil skape mellom 250 og 300 nye arbeidsplasser.

30. Regjeringen beslutter å selge en del av statens aksjer i Den norske Bank og Kreditkassen. Planen er å redusere statens eierandel fra om lag 50 prosent i hvert av selskapene til en tredjedel. Regjeringen ønsker å bruke inntektene, som etter dagens kurser blir på om lag seks milliarder kroner, til å opprette Statens miljøfond og Teknologifondet, og som aksjekapital til et investeringsfond der staten skal eie 49 prosent av aksjene.

30. Sævik Supply bestiller et nytt offshorefartøy til 315 millioner kroner fra Th. Hellesøy Skipsbyggeri. Rederiet inngår også en opsjon på to tilsvarende skip.

Oktober

1. Kværner Tashleigh Weatherfoil skal sammen med Initial Healthcare levere alle tjenester i forbindelse med utviklingen av Queen Elisabeth Hospital i Woolwich. Dette er det første private sykehusprosjektet i London og vil koste i overkant av en milliard kroner. Sykehuset skal leies ut til det britiske helsevesenet.

2. Oljeskattekontoret skriver ut terminskatt på totalt 28,3 milliarder kroner for inntektsåret 1997. Det er nesten 5,5 milliarder mer enn tilsvarende beløp i fjor, og det tredje største siden sentral ligning ble innført i 1980.

2. Saga Petroleum oppjusterer reservene på Snorrefeltet med 94 millioner fat olje. Oppjusteringen representerer en brutto produksjonsverdi på 13 milliarder kroner etter dagens oljepris og dollarkurs.

3. Dyno Industrier ASA skal sammen med de to australske selskapene Westfarmers og National Mutual Life bygge et ammoniumnitratanlegg i Australia med en kapasitet på 180 000 tonn pr. år. Dyno tar sikte på en eierandel på 25

prosent i prosjektet som er kostnadsberegnet til 1,3 milliarder kroner.

4. Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS) bestemmer å avblåse streiken etter at Regjeringen i statsråd 3. oktober fremmet forslag om tvungen lønnsnemnd i den pågående konflikten mellom OFS og Norges Rederiforbund.

4. Uglan International Holding kontraherer et bilskip med en kapasitet på 6 100 biler fra Tsuneishiverftet i Japan. Kontraksprisen er på om lag 34 millioner pund.

8. Brøvig Offshore inngår en intensjonsavtale med Statoil for eksklusiv bruk av produksjonsskipet «Crystal Sea». Kontrakten skal vare ut 1998 og er verdt minimum 21 millioner dollar.

9. Norsk Hydros gassfunn på Ormen Lange inneholder minst 100 milliarder, kanskje opp mot 300 milliarder, kubikkmeter gass med en bruttovertdi fra 70 til 200 milliarder kroner.

11. Bratvaag Skipsverft får en kontrakt på bygging av et offshoreskip for rederiet DOF Shipping. Kontrakten er på over 300 millioner kroner og verfts ordreserver på mer enn 2 milliarder kroner.

14. Amerikanske Marathon Oil krever 989 millioner kroner pluss renter fra 1. august tilbakebetalt fra operatørselskapet Statoil og de øvrige partnerne i Statpipegruppen. Det amerikanske selskapet mener dette er beløpet de har betalt for mye i tariff for transport av gass fra Heimdalfeltet.

14. Avtroppende finansminister Jens Stoltenberg legger frem nasjonalbudsjettet for 1998. Budsjettet viser et overskudd på driftsbalansen på 93,7 milliarder kroner, mens overskuddet på statsbudsjettet anslås til 78,5 milliarder kroner. Ved utgangen av 1998 vil det stå om lag 200 milliarder kroner på Statens Petroleumsfond. Statens utgifter øker med en prosent reelt, inkludert en kraftig vekst i statens investeringer og en realnedgang i statlig forbruk. Regjeringen øker utgiftene til eldre, sykehus, barnehager, enslige forsørgere og uhjelp med 6 milliarder kroner. Skatte- og avgiftsøkningen i budsjettet er på 2,5 milliarder kroner.

15. De amerikanske økonomene Robert Merton og Myron Scholes tildeles årets nobelpris i økonomi for å ha utviklet metoder for å verdsette aksjeopsjoner.

17. Et konsortium ledet av Kværner, der Anglo Japanese Turkish Consortium inngår, får i oppdrag å designe, finansiere, bygge og drive et broprosjekt over Izmitbukten i Tyrkia. Konsortiet har forpliktet seg til å reise 12 milliarder kroner som er nødvendig for å gjennomføre prosjektet.

17. Rieber Shipping AS kontraherer et offshoreskip fra Flekkefjord Slipp & Maskinfabrikk AS. Skipet skal leveres i april 1999 og koster 350 millioner kroner.

17. Statsminister Kjell Magne Bondevik presenterer de nye statsrådene. Ny finansminister blir Gudmund Restad fra Senterpartiet, Lars Sponheim fra Venstre blir næringsminister mens Marit Arnstad fra Senterpartiet blir olje- og energiminister.

20. Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) slår sprekker. Sivilingeniører, siviløkonomer, jurister og tannleger melder seg ut av organisasjonen og danner en ny organisasjon som får navnet «Akademikerne». Legene, som meldte seg ut av AF i fjor, vil også være med i den nye organisasjonen. Utmeldelsene skyldes misnøye med AF-ledelsens evne til å få gjennom krav ved forhandlingene.

23. Rederiet Leif Høegh inngår en avtale med det kinesiske rederiet Shougang om kjøp av to bulkskip på 210 000 dødvekttonn for i overkant av 700 millioner kroner.

28. Navis ASA fra Stavanger kontraherer et nytt boreskip ved Samsung Heavy Industries i Sør-Korea. Prisen for skip og boreutstyr er om lag 1,6 milliarder kroner. Selskapet har også inngått avtale om et skip nummer to, en avgjørelse som må tas innen 15. februar 1998, samt opsjon på et tredje skip.

29. Ullsteinkonsernet skal bygge to seismikkskip og et avansert offshorefartøy for tilsammen 1,1 milliarder kroner. Skipene skal bygges for det australske selskapet Western Atlas International Inc. i Houston USA og koster i overkant av 700 millioner kroner. Offshorefartøyet skal bygges for Solstad Shipping og koster i underkant av 400 millioner kroner.

30. Kværner Energy får kontrakten på leveranser av fire gassturbiner til Eldfisk for Phillips Petroleum Norway. Kontrakten er verdt 200 millioner kroner.

November

3. Det internasjonale råd for havforskning (ICES) tilrår en kvote for torsk neste år på 550 000 tonn, 340 000 tonn mindre enn i år. Dersom tilrådingen blir vedtatt, taper norske og russiske fiskere fangst verdt 3,3 milliarder kroner.

5. Smedvig inngår en intensjonsavtale med det amerikanske selskapet ENSCO International Inc. for salg av riggen «West Omicron». Salgssummen er 103 millioner dollar.

8. Sentrumsregjeringen foreslår å redusere overskuddet på statsbudsjettet med om lag 1 milliard kroner i forhold til Arbeiderpartiregjeringens forslag. Ifølge tilleggsproposisjon til statsbudsjettet for 1998 vil utgiftene øke med 4,3 milliarder kroner, mens skatter, avgifter og andre inntekter vil øke med 2,3 milliarder kroner.

10. Staten fikk inn 32 milliarder kroner i oljeskatt i fjor. Det er over 12 milliarder mer enn i 1995. Statoil, Hydro og Saga er ilignet nesten halvparten av det totale beløpet.

12. Moxy Trucks i Fræna får en kontrakt på bygging av 300 anleggsdumpere for det franske selskapet European Equipment Ltd, som er Europas største på utleie av anleggs-maskiner. Moxy fikk kontrakten i konkurranse med svenske Volvo og engelske Caterpillar. Med en verdi på 400 millioner kroner er dette selskapets største enkeltkontrakt noen gang.

12. Lektorene danner en ny fagforening og tilsluttes organisasjonen Akademikerne. Bakgrunnen er misnøye med Akademikerens Fellesorganisasjon og Lærerlagets krav når det gjelder lønn og arbeidsforhold.

14. Antall personer som fikk utlignet toppskatt økte med 30 000 fra 1995 til 1996. I 1996 betalte 860 000 skatteyttere 11 milliarder kroner i toppskatt.

17. Cap Gemini tildeles en tiårskontrakt for datastøtte-tjenester til British Steel. Avtalen har en verdi på 4,8 milliarder kroner.

21. Statoil og Norsk Hydro undertegner en joint-venture avtale med det franske oljeselskapet Total og det statseide oljeselskapet Maraven fra Venezuela. De to norske selskapene skal investere 9 milliarder kroner i oljeindustrien i Venezuela, som er spådd et kraftig oppsving fremover.

28. Arbeidsledigheten, målt som antall registrerte ledige ved arbeidskontorene, synker raskere en noen gang og har kommet ned i 56 800 personer, tilsvarende 2,5 prosent av arbeidsstyrken. Ledigheten har ikke vært lavere siden 1987. Antall ledige stillinger har økt med 46 prosent det siste året.

28. Stortinget vedtar regjeringens forslag til statsbudsjett for 1998. Etter forhandlinger med Høyre og Fremskrittspartiet har overskuddet på statsbudsjettet blitt redusert med om lag 3 milliarder kroner i forhold til sentrumsregjeringens opprinnelige forslag.

Industriinvesteringer

Prognoser basert på industriens egne anslag fra den kvartalsvise investeringsstatistikken

Kjell Berger, Torbjørn Eika og Terje Skjerpen

Hvert kvartal spørres de fleste norske industribedrifter om sine investeringsplaner for inneværende og neste år og aggregerte resultater fra disse undersøkelsene publiseres som en del av Statistisk sentralbyrås kvartalsvise investeringsstatistikk (KIS). Kan man stole på hva industrien selv tror? Anslagene fra KIS for inneværende år treffer den realiserte utviklingen godt, mens anslagene fra KIS for "neste år" må justeres. I denne artikkelen, som bl.a. bygger på Skjerpen og Swensen (1997), vurderes noen metoder for å korrigere prognoser basert på forventningsmaterialet fra KIS. På grunnlag av erfaringer fra de siste seks årene, kommer den enkle justeringen "Den engelske metode" best ut når det gjelder anslag ett år frem i tid. Flere mer sofistikerte metoder viser seg gjennomgående å ha dårligere prognoseegenskaper.

Innledning

Investeringene i industrien er en makroøkonomisk størrelse det er knyttet betydelig interesse til. Foruten å påvirke samlet etterspørsel og dermed konjunktursituasjonen, har industriinvesteringene konsekvenser for produksjonskapasiteten i sektoren og dermed fremtidig økonomisk vekst. Industrien står for det meste av tradisjonell eksport, og anslag på industriinvesteringene er også i lys av dette en sentral størrelse i vurderingen av den økonomiske utviklingen.

Prognoser for utviklingen i industriinvesteringene kan base- res på ulike metoder og teknikker. I den kvartalsvise investeringsstatistikken (KIS) publiseres industriens egne investeringsanslag inneværende og neste år, i tillegg til det realiserte investeringsnivå for tidligere år. I denne artikkelen ser vi nærmere på hvordan en kan gå frem for å lage prognoser ved å utnytte dette materialet. Før vi går videre ser vi litt nærmere på den kvartalsvise investeringsstatistikken.

Kvartalsvis investeringsstatistikk

Statistisk sentralbyrå har utarbeidet en kvartalsvis investeringsstatistikk fra midten av 1960-tallet. Undersøkelsen skal måle investeringsaktiviteten innen industri, bergverksdrift og kraftforsyning. Oljenæringene er dekket av en tilsvarende undersøkelse. KIS brukes blant annet av SSB i nasjonalregnskapsberegninger og i ulike institusjoners konjunkturovervåkning.

*Kjell S. Berger, rådgiver ved Seksjon for økonomiske indikatorer.
E-post: ksb@ssb.no*

*Torbjørn Eika, forsker ved Seksjon for makroøkonomi.
E-post: tea@ssb.no*

*Terje Skjerpen, forsker ved Seksjon for makroøkonomi.
E-post: tes@ssb.no*

KIS er ikke blant konjunkturstatistikkene Norge er pålagt å utarbeide gjennom EØS-samarbeidet, men behovet for investeringsstatistikk vurderes av en arbeidsgruppe i Eurostat. Siden 1996 er investeringsstatistikken beregnet og publisert etter ny næringsstandard (NACE Rev. 1). Tilbakegående tall etter ny standard er foreløpig publisert tilbake til 1988 og det tas sikte på å beregne tall tilbake til 1975 ved å kode til ny næringsstandard på bedriftsnivå. De tilbakegående dataene til analysene i denne artikkelen er imidlertid laget ved å kjede¹ gamle og nye totaltall for industrien, jf. hhv. Statistisk sentralbyrå (1996) og Statistisk sentralbyrå (1997)

KIS omfatter et utvalg på om lag 2300 bedrifter, og utvalget er satt sammen slik at alle bedrifter med mer enn 100 sysselsatte, bedrifter med stor betydning for investeringene de siste 5 år og de største bedriftene i hver sektor trekkes automatisk. For bedrifter med mellom 10 og 100 sysselsatte avhenger trekk sannsynligheten av størrelsen på bedriften. Dersom et større investeringsprosjekt gjennomføres ved at en ny bedrift opprettes, tas også disse med i utvalget. Populasjonen av industribedrifter utgjør ifølge Industristatistikken om lag 12000 bedrifter. Imidlertid består flertallet av disse av svært små enheter, slik at de 2 300 utvalgsbedriftene dekker om lag 85 prosent av investeringene i populasjonen.

Undersøkelsen er en postal skjemaundersøkelse, hjemlet i Statistikkloven. Svarprosenten ligger normalt opp mot 98 prosent ved publisering. Innsendingsfristen er den 5. i den

¹ Dette innebærer at vi har generert "nye" nivå tall for de samlede industriinvesteringene før 1988 ved å beholde gamle vekstrater og deretter regnet oss bakover med utgangspunkt i investeringsnivåene beregnet etter ny næringsstandard.

Boks A:

Sykklusen i den kvartalsvise investeringsstatistikken

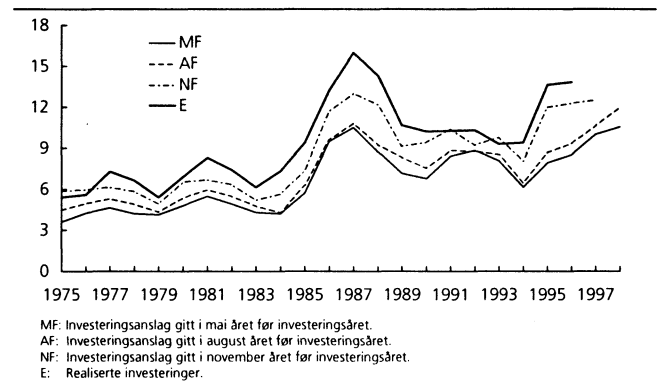
Innsendingsfristen er den 5. i den midterste måneden hvert kvartal, og undersøkelsene refereres ofte til disse månedene. Generelt innhentes tall for utførte investeringer forrige kvartal og anslag for neste kvartal, resten av året og neste år. Årsanslagene for inneværende år er en sum av utførte investeringer og anslag for resten av året, mens anslagene for neste år alltid er innhentet for hele året. Mer detaljert ser det slik ut:

- **Februar-undersøkelsen** innhenter utførte investeringer for 4. kvartal året før og anslag for 1. kvartal, 2.-4. kvartal og hele neste år. I denne undersøkelsen får en mao. de endelige investeringene for hele forrige år. Anslaget for inneværende år er summen av anslaget for 1. kvartal og 2.-4. kvartal. Anslag for neste år publiseres ikke, men brukes i SSB i samband med revisjonsarbeidet.
- **Mai-undersøkelsen** innhenter utførte investeringer for 1. kvartal og anslag for 2. kvartal, andre halvår og hele neste år. Anslaget for inneværende år er summen av utført for 1. kvartal og anslaget for 2. kvartal og 3.-4. kvartal. I denne undersøkelsen publiseres det første anslaget for neste år.
- **August-undersøkelsen** innhenter utførte investeringer for 2. kvartal og anslag for 3. kvartal, 4. kvartal og hele neste år. Anslaget for inneværende år er summen av utført for 1. kvartal (fra mai-undersøkelsen), utført for 2. kvartal og anslagene for 3. og 4. kvartal. Anslaget bygger altså på faktisk utførte for første halvår og anslatte for andre halvår.
- **November-undersøkelsen** innhenter utførte investeringer for 3. kvartal og anslag for 4. kvartal og hele neste år. I denne undersøkelsen gir bedriftene mao. informasjon om bare 3 tidsperioder. Anslaget for inneværende år er summen av utført for 1. kvartal (fra mai-undersøkelsen), utført for 2. kvartal (fra august-undersøkelsen), utført for 3. kvartal og anslaget for 4. kvartal.

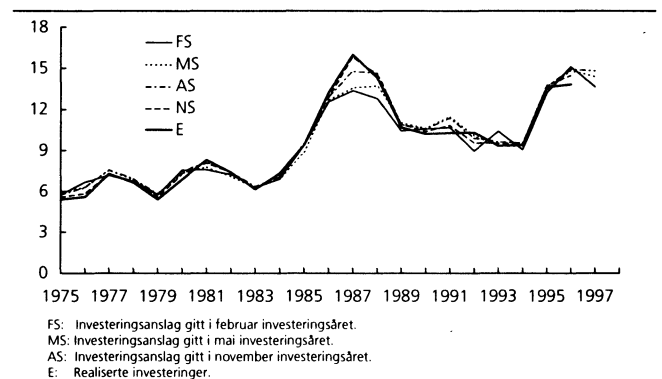
midterste måneden i hvert kvartal. For hvert kvartal innhentes data for utførte investeringer i foregående kvartal, et anslag for investeringer i inneværende kvartal, for resten av året (ikke relevant i november) og for antatte investeringer året etter. (En mer detaljert redegjørelse for innhentingen av investeringsdata er gitt i Boks A). For hver enhet og i hver anslagsperiode innhentes tall for de tre kapitalartene maskiner, bygg/anlegg og biler/transportmidler. I denne artikkelen er det bare de samlede industriinvesteringene vi er opptatt av. Resultatene fra KIS publiseres for 17 industri-sektorer.

I og med at det samles inn anslag over kommende investeringer kan denne informasjonen brukes til hjelp i kontrollen/revisjonen av senere innsendte oppgaver. Dersom det rapporteres store endringer i utførte investeringer eller nye anslag vil en ofte ta kontakt med bedriften for å verifisere at de nye tallene er korrekte. Materialet utnyttes også til å

Figur 1a. Investeringsanslag gitt året før investeringsåret og realiserte investeringer i industrisektoren. Milliarder kroner

Figur 1b. Investeringsanslag gitt i investeringsåret og realiserte investeringer i industrisektoren. Milliarder kroner

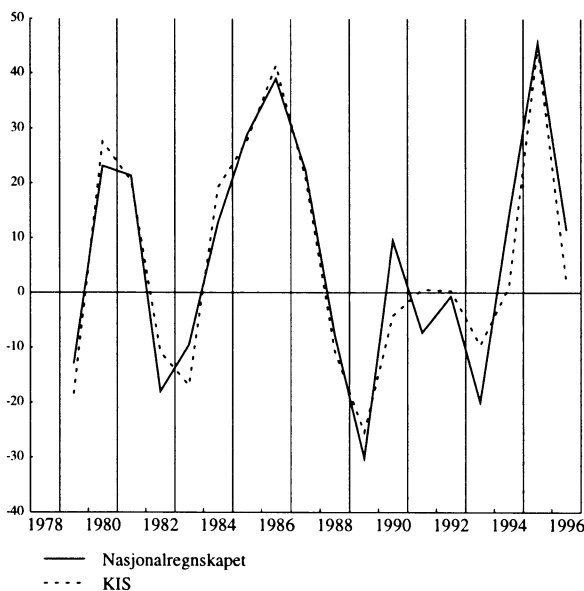
lage anslag på investeringer for bedrifter som ikke sender inn oppgavene et kvartal.

På grunn av høy dekningsgrad og god svarprosent blir resultatene fra undersøkelsen beregnet som rene summer av bedriftenes anslag. Av denne grunn er det også viktig å holde tilnærmet konstant dekningsgrad, slik at endringer i de rapporterte tallene ikke skriver seg fra svingninger i dekningsgraden. Dersom en bedrift ikke oppgir anslag for neste års investeringer, aksepteres dette. En forsøker imidlertid å få de større bedriftene til å oppgi anslagene fra samme undersøkelsestidspunkt fra år til år. Dette betyr at utviklingen i anslagene for et år derfor delvis skriver seg fra endringer i bedriftenes anslag, og delvis i fra at stadig flere bedrifter er i stand til å gi anslag når investeringsåret nærmer seg.

I og med at investeringsanslagene er rene summer av bedriftenes rapporterte oppgaver, og en betydelig andel ikke rapporterer investeringsanslag de første kvartalene, vil de anslatte investeringene på aggregert nivå vanligvis ha et stigende forløp året før investeringene faktisk skal utføres. For industrien totalt ligger imidlertid investeringsanslagene i første kvartal i investeringsåret nokså nær de faktiske. For enkelt næringer som består av relativt få og store enheter kan bildet være annerledes ved at effekten av at et stort prosjekt utsettes eller kanselleres vil dominere en "normal"

Figur 2. Industriinvesteringer ifølge NR og realiserte industriinvesteringer ifølge KIS. Prosentvis vekst i verdittall fra året før

økning i investeringsanslaget fra øvrige bedrifter. Slike næringer kan oppleve nedgang i investeringsanslagene etter hvert som investeringsåret nærmer seg. Næringer som består av et større antall enheter, f.eks. nærings- og nytelsesmidler eller maskinindustri, har som oftest et svært stabilt mønster.

Endelig nasjonalregnskap (NR) baserer seg på mer fullstendige tellinger fra industristatistikken, men KIS er lenge enerådende som primærkilde for² industriinvesteringene i nasjonalregnskapet. Av figur 2 fremgår det at KIS gjennomgående i meget stor grad fanger opp bevegelsene i industriinvesteringene slik de foreligger i det endelige regnskapet. På 1990-tallet har det imidlertid vært en del avvik. Ettersom de siste nasjonalregnskapstallene for 1996 helt er basert på KIS som indikator, må årsaken til den forskjellige utviklingen dette året være knyttet til hvordan indikatorinformasjonen innarbeides i NR.

SSB tar etterhvert sikte på å legge om publiseringen av investeringsstatistikken til å oppgi populasjonstall (korrigering av dekningsgrad) og lage forventningsrette anslag (bl.a. korrigere for manglende svar) for resten av inneværende år og neste år. Ved revisjon av investeringsstatistikk støter en imidlertid på problemer uten noen opplagt løsning: En bedrifts investeringer kan i en periode meget vel være 0 etter å ha hatt betydelig omfang en tid. "0" anses imidlertid ofte for ikke å være verdt å rapportere på skjemaet, noe som medfører at det oppstår vansker med å skille mellom "0" og "ikke oppgitt". I påvente av denne omleggingen, kan det

være nyttig å vurdere andre metoder for korrigerende av anslagene fra KIS.

Ulike metoder til å anslå fremtidige investeringer

Utgangspunktet for denne studien er å lage de best mulige anslagene for industriinvesteringene. De realiserte industriinvesteringene som oppgis i februar året etter investeringsåret i KIS anses i denne sammenheng som fasit.

I Skjerpen og Swensen (1997) ble en rekke prognosemodeller for fremtidige industriinvesteringer basert på anslagene fra KIS vurdert. I denne artikkelen ser vi nærmere på tre metoder for å forbedre anslagene fra KIS, angitt som hhv. B, C og D nedenfor. Metodene A og E er tatt med som referanser.

- A. Investeringsundersøkelsens tall for antatte investeringer
- B. "Den engelske metoden"
- C. Enkel regresjon
- D. VAR-modellering
- E. Uendret nivå fra siste endelige investeringstall

A. Investeringsundersøkelsens tall for antatte investeringer

Anslagene fra investeringsundersøkelsen direkte er et naturlig utgangspunkt. Ettersom enkelte bedrifter ikke oppgir noe anslag for neste år og dette ikke korrigeres for i KIS, burde man ved hjelp av litt mer sofistikerte tilnæringsmetoder være i stand til å forbedre disse prognosene.

B. "Den engelske metoden"

Figur 1a og 1b viser at tidlige anslag for industriinvesteringene fra KIS, spesielt de som blir gitt året før, systematisk undervurderer investeringsomfanget. Det er imidlertid forholdsvis store forskjeller mellom investeringsårene i hvor mye de på ulike anslagstidspunkt bommer på de realiserte nivåene. «Den engelske metoden» tar likevel utgangspunkt i at de siste anslagene fra investeringsundersøkelsen bommer like mye i forhold til de realiserte investeringene som tilsvarende anslag (innsamlingsstidspunkt i forhold til investeringsår) foregående år.

Ifølge denne metoden blir prognosen for investeringsveksten for inneværende år dermed den relative økningen mellom anslaget for i år fra den sist tilgjengelige KIS og anslaget for i fjor gitt på samme tidspunkt i fjor. Med utgangspunkt i fjorårets realiserte investeringsnivå følger dermed prognosen for investeringsnivået inneværende år.

Den engelske metoden brukt på neste års investeringer innebærer at prognosen for veksten i industriinvesteringene fra i år til neste år settes lik økningen i anslaget fra KIS for ett år frem i tid i forhold til tilsvarende anslag gitt i fjor.

² Ved at KIS er en ren summering av utvalgstall (ca. 85 prosent av totalen) – kan nivåtallene ikke brukes direkte. Den relative endringen i investeringstallene fra KIS benyttes som indikator på utviklingen i investeringene i NR i perioden før mer fullstendig statistikk foreligger.

³ Investeringstall fra November-undersøkelsen publiseres på samme tidspunkt som denne artikkelen, men har ikke blitt benyttet i denne analysen.

Med utgangspunkt i nivåprognosen for inneværende år følger dermed prognosen for investeringsnivået neste år.

Ett talleksempel kan her være på sin plass. Vi tar utgangspunkt i den siste august-undersøkelsen fra KIS³, publisert i Statistisk sentralbyrå (1997): De realiserte investeringene i 1996 var 13 836 millioner kroner og anslaget fra august-undersøkelsen 1996 for investeringene i 1996 var 14 903 millioner kroner. Når anslaget fra august-undersøkelsen 1997 for investeringene i 1997 var 14 798 millioner kroner, gir «Den engelske metoden» at investeringene i 1997 vil ligge 0,7 prosent under investeringsnivået i 1996 (14 798 i forhold til 14 903). Investeringsnivået i 1997 kan dermed anslås til 13 739 millioner kroner (0,99313 836). Anslaget fra august-undersøkelsen 1997 for investeringene i 1998 var 11 982 millioner kroner, mens anslaget fra august-undersøkelsen 1996 for investeringene i 1997 var 10 624 millioner kroner. Investeringsveksten i følge denne metoden for 1998 blir dermed 12,8 prosent (11 982 i forhold til 10 624). Nivåprognosen i følge dette opplegget for 1998 blir 15 495 millioner kroner (1,12813 739).

I publiseringen av KIS i Ukens Statistikk presenteres tallene på en rekke måter, blant annet viser man veksten i anslaget for neste år i forhold til tilsvarende anslag gitt året før, altså det vi her omtaler som investeringsveksten ifølge "Den engelske metoden".

Det kan være verdt å merke seg at en innenfor dette opplegget ikke tillegger informasjon utover følgende størrelser noen vekt:

1. Siste anslag fra KIS
2. Tilsvarende anslag gitt på samme tidspunkt i fjor
3. Realisert investeringsnivå året før

Hvis en for eksempel er klar over at anslagene fra KIS for siste år i unormal grad over- eller underestimerte investeringene, vil "Den engelske metoden" innebære at en forutsetter at det samme vil gjelde anslagene for i år og neste år.

C. Enkel regresjon

Utgangspunktet innenfor dette opplegget er en enkel lineær regresjon med anslag (fra KIS) gitt på det aktuelle tidspunktet i forhold til investeringsåret som forklaringsvariabel og det realiserte investeringsnivået som variabelen vi ønsker å forklare. Parametrene i denne modellen tallfestes ved hjelp av minste kvadraters metode på bakgrunn av alle tidligere anslag fra KIS gitt på samme tidspunkt i forhold til investeringsåret og de realiserte investeringene. Denne metoden kan ganske enkelt oppfattes som en korreksjon for den gjennomsnittlige overvurdering/undervurdering som det foreløpig investeringsanslag er beheftet med når en sammenligner med realiserte investeringer. Dette gjennomsnittet er basert på investeringsdata over en 20-års periode.

Prognosen som følger fra denne metoden basert på august-anslaget fra KIS fremkommer på følgende måte for 1997: Anslaget fra KIS nedjusteres med 1,5 prosent noe som gir 14 574 millioner kroner. Prognosen for 1998 finnes ved å

oppjustere siste KIS-anslag for 1998 med 37,3 prosent. Dette innebærer en prognose på 16 457 millioner kroner for 1998.

For å få et best mulig anslag, kan parametrene i denne metoden tallfestes på nytt, hver gang en har fått tall fra februar-undersøkelsen for de faktiske realiserte investeringene året før. En slik strategi har blitt brukt under testingen av metoden.

D. VAR-modellering

Denne metoden er noe mer komplisert enn de to foregående. I Vedlegg A har vi gitt en beskrivelse av hvordan metoden kan brukes til å anslå investeringene neste år og hvordan en skal gå fram for å estimere et slikt system.

Metoden kan betraktes som en utvidelse av den enkle regresjonsmetoden. VAR står for Vektor AutoRegressiv og innebærer et system av relasjoner som bestemmer utviklingen i realiserte så vel som anslagene fra KIS uten at andre variabler trekkes inn. I vårt opplegg tallfestes i første omgang et system med noen enkle relasjoner mellom realiserte verdier og anslag.

I dette opplegget gjør vi også en annen vri i forhold til den enkle regresjonsmodellen ved at det er *endringen* i alle aktuelle variabler som inngår. For anslag defineres endringen i forhold til tilsvarende observasjon gitt på samme tidspunkt året før. På tilsvarende måte som i den enkle regresjonen er alle forklaringsvariabler anslag gitt i samme kvartal (bortsett fra de realiserte investeringsnivåene) og tallfestingen av parametrene i prognosemodellen gjøres med utgangspunkt i hele datamaterialet.

I prognoserelasjonene får vi følgende forklaringsfaktorer når investeringsnivået året etter skal forklares:

- a) Det siste realiserte investeringsnivået.
- b) Forskjellen mellom anslaget for det kommende året fra siste KIS og anslaget for inneværende år gitt på samme tidspunkt i fjor.
- c) Forskjellen mellom anslaget for inneværende år fra siste KIS og anslaget for fjoråret gitt på samme tidspunkt i fjor.
- d) Forskjellen mellom det siste realiserte investeringsnivået og det realiserte investeringsnivået året før.

Koeffisienten foran a.) er lik 1, mens koeffisientene for de øvrige faktorene følger av tallfestingen. En måte å betrakte dette på er at en tar utgangspunkt i det sist kjente realiserte investeringsnivået som deretter justeres i forhold til hvordan ulike størrelser har utviklet seg fra tilsvarende undersøkelse året før.

E. Ingen endring i volum

For å kunne vurdere verdien av materialet fra KIS, er det naturlig å vurdere resultatene opp i mot en helt naiv metode som ikke benytter forventningsinformasjonen. En slik naiv metode er å si at årets og neste års investeringsnivå blir det samme som den siste realiserte observasjonen.

Sammenligning av prognosemetodene

I tabell 1 har vi satt opp hva de ulike prognosemetodene med utgangspunkt i KIS fra august sier om investeringene i 1997 og 1998. For 1997 er det et betydelig sprik mellom hva metodene A og C på den ene siden og B og D på den andre gir. For 1998 er spriket mellom A og de tre øvrige betydelig, men også metodene B, C og D gir forskjellige resultater.

For å kunne vurdere prognosemetodene ser vi hva de ulike prognosemodellene ville ha gitt på ulike tidspunkt. Disse anslagene kan deretter sammenholdes med hva de realisererte investeringene faktisk ble. Merk at vi her har benyttet prognosemodeller med de koeffisientene vi ville ha fått hvis man hadde estimert sammenhengen med utgangspunkt bare i informasjonen som på den tiden var tilgjengelig. I figur 3 viser vi investeringsprognosene ett år frem i tid med utgangspunkt i mai-KIS basert på de fire prognosemetodene A-D og det realisererte investeringsnivået. Figur 4 og 5 viser tilsvarende prognoser med utgangspunkt i henholdsvis august- og novemberundersøkelsene. Som vi ser er det ikke slik at en metode peker seg ut som best for alle årene. For å kunne velge mellom metodene er det nødvendig å innføre et samlemål for hvor mye den enkelte modell bommer. Her kan en tenke seg mange ulike mål. Vi har her valgt et meget enkelt mål, betegnet som "gjennomsnittlig bom", ved å beregne gjennomsnittet av tallverdien av det prosentvise avviket for det enkelte år. Vi velger å evaluere metodene etter hvordan de hadde truffet de realisererte investeringene for årene 1991-1996.

I investeringsundersøkelsen publiseres anslag for ett enkelt år på syv forskjellige tidspunkter. Vi betrakter prognosegivning på hvert av disse tidspunktene i forhold til investeringsåret hver for seg. Det vi er ute etter er å finne "den

Tabell 1. Prognoser for industriinvesteringene basert på ulike metoder. Millioner kroner

	Metode				
	A	B	C	D	E
1997	14798	13739	14574	13663	13836
1998	11982	15495	16457	15006	13836

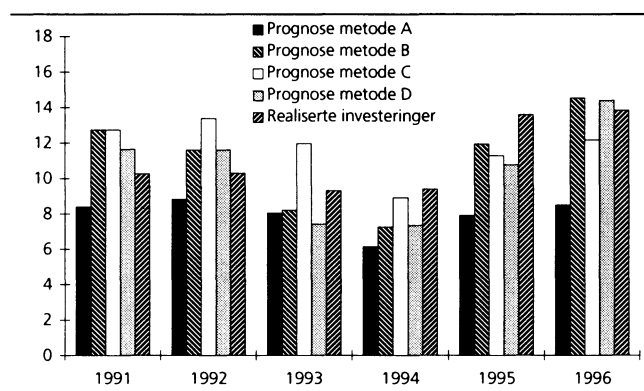
Tabell 2. Gjennomsnittlig bom i prosent for årene 1991-96

	Metode				
	A	B	C	D	E
Mai før investeringsåret	26,9	14,8	19,6	14,8	14,7
August før investeringsåret	22,9	10,7	16,4	15,2	14,7
November før investeringsåret	9,1	5,0	8,2	7,8	14,7
Februar investeringsåret	7,4	12,1	8,2	14,6	7,5
Mai investeringsåret	4,1	5,6	4,6	7,3	7,5
August investeringsåret	4,6	6,5	4,3	7,9	7,5
November investeringsåret	3,6	5,4	3,5	6,0	7,5

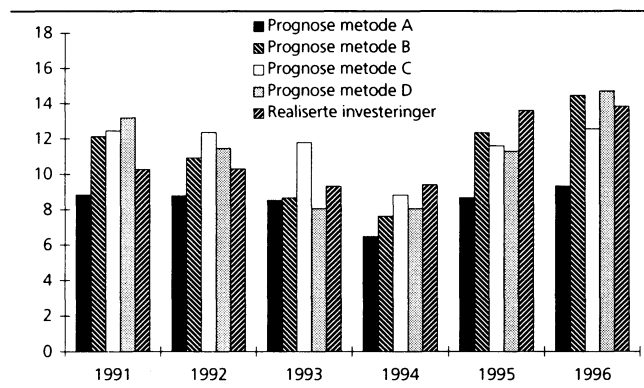
best mulige" modellen gitt den informasjonen som er tilgjengelig på det aktuelle undersøkelsestidspunktet.

I tabell 2 har vi satt opp hvor mye våre ulike metoder i gjennomsnitt har bommet på de realisererte verdiene for årene 1991 til 1996 for hvert av de syv undersøkelsestidspunktene (i forhold til investeringsåret). Vi holder i første omgang metode E utenfor diskusjonen. Et slående trekk er at det er vanskelig å utkonkurrere direkte bruk av anslag-

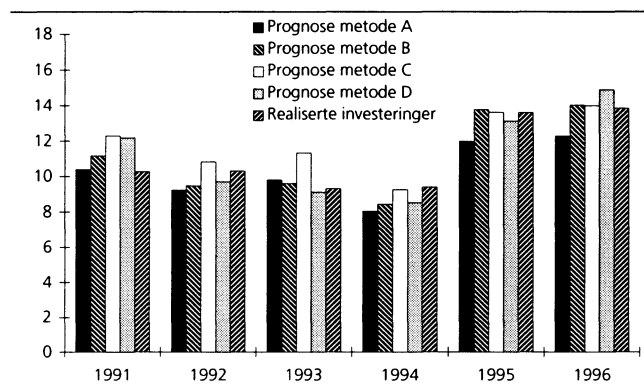
Figur 3. Investeringsprognoser fra mai året før investeringsåret og realisererte investeringer 1991-1996. Mrd. kroner

Figur 4. Investeringsprognoser fra august året før investeringsåret og realisererte investeringer 1991-1996. Mrd. kroner

Figur 5. Investeringsprognoser fra november året før investeringsåret og realisererte investeringer 1991-1996. Mrd. kroner

ene fra KIS (dvs. metode A) når en befinner seg i investeringsåret. Ved de to første undersøkelsestidpunktene i investeringsåret er det ingen prognosemetode som er bedre enn metode A, mens metode C er svakt bedre på de to siste undersøkelsestidpunktene i investeringsåret. Med utgangspunkt i februar-undersøkelsen i investeringsåret har anslagene fra KIS i gjennomsnitt bommet med 7,4 prosent, men gjennomsnittsbommen er allerede i mai-undersøkelsen kommet ned i 4,1 prosent. Et litt overraskende trekk er at det deretter knapt er noen forbedring av anslaget ved de to neste undersøkelsestidpunktene. Når investeringsåret nesten er over, i november, bommet KIS-anslaget med 3,6 prosent i gjennomsnitt, som er ett tiendels prosentpoeng mer enn hva en oppnår ved å bruke metode C. Metodene B og D gir på dette undersøkelsestidpunktet prognoser med gjennomgående større feil.

Med utgangspunkt i året før investeringsåret endres rangeringen radikalt. Ved disse tre tidspunktene har anslagene fra KIS gjennomgående vært klart dårligere enn de tre øvrige metodene B, C og D. Ved det første undersøkelsestidpunktet, mai året før investeringsåret, har metodene B og D vist seg å være best. I gjennomsnitt bommer de på dette tidspunktet med knappe 15 prosent, mens anslagene fra KIS i gjennomsnitt har ligget nær 27 prosent unna de realiserede investeringsnivåene. Metode C innebærer på dette tidspunktet også en forbedring i forhold til KIS, med en gjennomsnittlig bom på noe under 20 prosent.

I august-undersøkelsen året før investeringsåret, er metode B klart best: Prognosemetodene C og D er omtrent like gode og alle tre justeringsmetodene er mye bedre enn KIS. Fra august- til november-undersøkelsen året før investeringsåret bedres anslagene fra alle metodene kraftig. Den gjennomsnittlige bommen blir om lag halvert og metode B er fremdeles best og alle justeringene forbedrer KIS-anslaget.

Et helt sentralt spørsmål er om forventningsmaterialet fra KIS inneholder informasjon som kaster lys over de fremtidige investeringene i industrien. En «naiv prognose» basert på at investeringsnivået i år og neste år blir lik de sist observerte realiserede investeringene ("metode E") gjør det forbausende bra i perioden 1991-96. Den gjennomsnittlige prognosefeilen er om lag som for metodene B og D når det gjelder det første undersøkelsestidpunktet, dvs. mai i året før investeringsåret. Dette stiller spørsmål om hvor informativt forventningsmaterialet fra KIS på dette tidspunktet er. Også februar-undersøkelsen inneværende år innebærer kun en marginal forbedring i forhold til den naive metoden, mens metodene basert på forventningsmaterialet i KIS med utgangspunkt i øvrige undersøkelsestidpunkt gjennomgående utkonkurrerer dette opplegget.

Årsaken til at denne naive metoden gjør det så bra, er åpenbart knyttet til at de realiserede investeringene har vært forholdsvis stabile i den aktuelle perioden. Som det fremgår av figur 1 og 2, holdt de realiserede investeringene seg meget stabile i årene 1989 til 1994. Fra 1994 til 1995 økte de riktignok kraftig, men utviklet seg igjen meget stabilt i

det påfølgende år. Prognosemetodene burde vært vurdert ut i fra et mye lengere tidsspenn. Problemet er at et betydelig antall observasjoner må reserveres til tallfesting av parametrene i modellene C og D. Metodene A og B kan imidlertid vurderes ut i fra en lengre periode. Vi har valgt å se på de gjennomsnittlige feilene i perioden 1979 til 1996, med utgangspunkt i mai-undersøkelsens anslag for året etter. Når vi tar hele dette datamaterialet i betraktning, endres konklusjonene radikalt. Mens metode E i gjennomsnitt bommer med 23,4 prosent, er de tilsvarende tallene for metode A og B henholdsvis 31,3 og 12,5 prosent. En alternativ formulering av en naiv modell, hvor en tok utgangspunkt i realiserede vekstrater, gir gjennomgående enda større feil enn metode E. Forventningsmaterialet fra KIS må på denne bakgrunn klart kunne sies å inneholde informasjon om den fremtidige investeringsutviklingen.

Oppsummering

I denne artikkelen har vi vurdert noen måter å bruke forventningsmaterialet fra KIS til å lage prognoser for verdien av industriinvesteringene ut i fra hvordan de ville ha truffet de siste seks årene. Basert på dette og tilsvarende testing av flere andre metoder i Skjerpen og Swensen (1997) ser det ut til at det er lite å tape på å bruke KIS-anslagene uten noen form for "mekanisk" justering, når man først er kommet til februarundersøkelsen i investeringsåret. Anslagene fra KIS ett år frem i tid, bør derimot justeres. Med unntak for mai-undersøkelsen hvor metode D var like god, har "Den engelske metoden" (B) vist seg å være den klart beste. På bakgrunn av august-undersøkelsen fra KIS, kan verdien av industriinvesteringene dermed anslås til henholdsvis 14,8 milliarder kroner i 1997 og 15,5 milliarder i 1998.

I en konjunktursammenheng er det gjerne industriinvesteringene målt i faste priser som er av interesse. Tallene som oppgis i KIS er imidlertid i løpende priser. Når en har laget en prognose for investeringsnivået basert på KIS, må en i tillegg anslå prisutviklingen for å finne den relle investeringsutviklingen i den aktuelle perioden. I SSBs arbeid med makroøkonomiske fremskrivninger benyttes store makroøkonomiske modeller med atferdsrelasjoner som er tallfestet på bakgrunn av historiske erfaringer. Annen tilgjengelig informasjon, slik som anslagene fra KIS, vil imidlertid kunne danne basis for justeringer av resultatene fra makromodellene.

Referanser

Skjerpen, T. og A.R. Swensen (1997): *Forecasting Manufacturing Investments Using Survey Information*, Rapport 97/3, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1996): *Ukens statistikk* 11/96.

Statistisk sentralbyrå (1997): *Ukens statistikk* 37/97.

Vedlegg A

Metode D: I denne boksen defineres et opplegg for å lage prognoser for neste år basert på metode D. Ideelt sett skal koeffisientene i denne metoden estimeres på nytt for hver gang det har tilkommet ny informasjon. En enklere variant er å bruke det siste settet av koeffisienter vi har kommet frem til med utgangspunkt i data t.o.m augustundersøkelsen i 1997, og som presenteres i det følgende:

MAI: Metode D når den siste KIS er fra mai og en vil lage en prognose for industriinvesteringene året etter:

$$\text{Prognose for år } t = 116 + E_{t-2} + 0,740(MF_t - MF_{t-1}) + 1,143(MS_{t-1} - MS_{t-2}) - 0,182(E_{t-2} - E_{t-3})$$

- Fotskriften refererer seg til investeringsåret og alle tall er i millioner kroner.
- MF_t står for investeringsanslaget for år t, gitt mai året før investeringsåret
- MS_t står for investeringsanslaget for år t, gitt mai samme år som investeringsåret
- E_t står for det endelige investeringstallet for år t

AUGUST: Metode D når den siste KIS er fra august og en vil lage en prognose for industriinvesteringene året etter:

$$\text{Prognose for år } t = 155 + E_{t-2} + 0,880(AF_t - AF_{t-1}) + 1,104(AS_{t-1} - AS_{t-2}) - 0,285(E_{t-2} - E_{t-3})$$

- Fotskriften refererer seg til investeringsåret og alle tall er i millioner kroner.
- AF_t står for investeringsanslaget for år t, gitt august året før investeringsåret
- AS_t står for investeringsanslaget for år t, gitt august samme år som investeringsåret
- E_t står for det endelige investeringstallet for år t

NOVEMBER: Metode D når den siste KIS er fra november og en vil lage en prognose for industriinvesteringene året etter:

$$\text{Prognose for år } t = 37 + E_{t-2} + 0,994(NF_t - NF_{t-1}) + 1,160(NS_{t-1} - NS_{t-2}) - 0,118(E_{t-2} - E_{t-3})$$

- Fotskriften refererer seg til investeringsåret og alle tall er i millioner kroner.
- NF_t står for investeringsanslaget for år t, gitt november året før investeringsåret
- NS_t står for investeringsanslaget for år t, gitt november samme år som investeringsåret
- E_t står for det endelige investeringstallet for år t

Som et eksempel på hvordan en skal gå frem for å estimere dette tar vi utgangspunkt i mai-undersøkelsen. La Δ være en differanseoperator slik at en for en vilkårlig variabel X har at $\Delta X_t = X_t - X_{t-1}$. En kan da skrive opp den Vektor-Auto-Regressive modellen på følgende måte:

$$1) \quad \Delta MF_{t+1} = a_1 + b_{11}\Delta MF_t + b_{12}\Delta MS_{t-1} + b_{13}\Delta E_{t-2} + \varepsilon_{1,t+1}$$

$$2) \quad \Delta MS_t = a_2 + b_{21}\Delta MF_t + b_{22}\Delta MS_{t-1} + b_{23}\Delta E_{t-2} + \varepsilon_{2,t}$$

$$3) \quad \Delta E_{t-1} = a_3 + b_{31}\Delta MF_t + b_{32}\Delta MS_{t-1} + b_{33}\Delta E_{t-2} + \varepsilon_{3,t-1}$$

I modellen over er a-ene og b-ene ukjente koeffisienter som må estimeres, mens -ene er stokastiske restledd (som settes lik 0 i prognosesammenheng). Dersom de sist tilgjengelige observasjoner er de som har kommet inn i mai 1997, kan koeffisientene i modellen ovenfor tallfestes på bakgrunn av data der t går fra 1978 til 1997. Denne estimeringen kan gjennomføres ved hjelp av minste kvadraters metode på hver enkelt likning. Den fremkomne estimerte modellen kan deretter brukes til prognosemodell. Prognosen for investeringene i innværende år, dvs. for 1997 fremkommer ved sette inn for ΔMF_{1998} og ΔMS_{1997} i likning 3. Ved å «løse modellen» for påfølgende år kommer en frem til prognoseformeler som vist ovenfor. VAR-modeller for bruk i august og november kan konstrueres på tilsvarende måte.

NOREEA – Norsk regnskap for økonomi og miljø

Julie Hass og Knut Ø. Sørensen

I artikkelen presenteres de første resultatene av et prosjekt som integrerer data om miljø og naturressurser med tradisjonelle nasjonalregnskapsdata. Utslippsstatistikk er koplet sammen med nasjonalregnskapsdata som gjør det mulig på en enkel måte å se sammenhengen mellom utslipp og produksjonsforhold i de ulike næringene. Miljøregnskap er en ny aktivitet for nasjonalregnskapet, og regnskapsoppstillingen er nylig implementert ut fra eksisterende data for 1991-94. Utslippene varierte markant mellom næringer. I denne perioden var det en viss økonomisk vekst uten vesentlig øking i utslippene til luft. For olje- og gassutvinning økte imidlertid både bruttoproduktet og utslippene ganske mye. Transportnæringen kom gunstig ut i perioden, med økt bruttoprodukt og mindre utslipp. Som kjent har utslippene av bly sunket kraftig i denne perioden, hele 87 prosent fra 1991 til 1994. Utslippene av bly sank for alle næringene og for husholdningene, selv om nedgangen var liten for oljevirkosomheten. Også forsurende utslipp og CO-utslipp sank i alle næringer unntatt olje- og gassutvinning.

Bakgrunn for prosjektet

Både nasjonalregnskapet og statistikk for miljøforhold og naturressurser har forholdsvis lange tradisjoner i Norge. Allerede på begynnelsen av 70-tallet ble det drøftet hvordan nasjonalregnskapet kunne utvides til også å omfatte data for miljøforhold, se Peskin (1972). Her i landet har nasjonalregnskapet imidlertid ikke vært direkte engasjert i arbeidet med miljødata knyttet til økonomiske data før nå i det siste. Det betyr ikke at miljø og økonomi ikke har blitt sett i sammenheng. Den årlige publikasjonen 'Naturressurser og miljø' fra SSB inneholder både grunnlagsstatistikk og omtaler av en lang rekke økonomiske og andre analyser basert på disse dataene og SSBs analyseapparat ellers, se f.eks. Statistisk sentralbyrå (1995, 1996b, 1997).

På 90-tallet har en internasjonalt hatt et sterkere engasjement i tradisjonelle nasjonalregnskapsmiljøer for å ta opp arbeid med regnskaper for miljøforhold. Som et eksempel på dette kan vi vise til de Haan og Keuning (1996), som bl.a. beskriver en form for regnskapsoppstilling som har dannet mønster for lignende forsøk i mange europeiske land, og som også er et mønster for det norske NOREEA (*NORwegian Economic and Environmental Accounts*). I de nye internasjonale retningslinjene om føring av nasjonalregnskap, se FN m.fl. (1993), er det tatt inn retningslinjer for føring av naturressurser og forslag til satellitregnskap om miljøforhold.

Utviklingen i Europa har medført større vekt på å produsere statistikk som er sammenlignbar fra land til land. Vårt aktuelle prosjekt har også en slik bakgrunn, og prosjektet

delfinansieres av Eurostat (også Miljøverndepartementet har bidratt). I det følgende vil vi konsentrere oss om den delen av prosjektet som går ut på å stille opp et integrert regnskap for økonomi og utslipp.

Foreløpig omfatter regnskapet bare utslipp til luft. Vi vil imidlertid arbeide med å utvide omfanget av regnskapet. Arbeidet med prosjektet er ikke avsluttet. Det er derfor muligheter for mindre revisjoner av tallene. I utgangspunktet er imidlertid nasjonalregnskapet og utslippsregnskapet godt samordnet når det gjelder definisjoner og inndelinger. Det er denne samordningen som gjør det mulig å presentere resultater bygd på eksisterende datakilder på et tidlig stadium av prosjektet.

Prosjektideen

Det er flere måter å integrere miljøvariable i nasjonalregnskapet på. Nasjonalregnskapet inneholder økonomiske verditall, og beregning av tilsvarende verditall for miljøvariable som utslipp, avfall etc. er sterkt omdiskutert. Det er heller ikke noen enighet om hvordan slike variable bør behandles i regnskapssystemet, jfr. diskusjonen om 'grønt BNP' (Aaheim og Nyborg, 1995). Vårt utgangspunkt er at det ikke er nødvendig med slike verdimål for å belyse sammenhenger mellom økonomi og miljø. I nasjonalregnskapet er det derfor ikke gjort noen forsøk på å verdsette utslippene i kroner og øre. I stedet har en brukt fysiske måleenheter for utslippene.

NOREEA tar utgangspunkt i en spesiell måte å stille opp nasjonalregnskapet på, som kalles 'Social accounting matrices' (SAM-matrise), se FN m.fl. (1996, kapittel 20). Vi har stilt opp tall fra utslippsregnskapet i en tilsvarende matrise. Denne utslippsmatrisen er koplet sammen med SAM-matrisen slik at en langs en linje i den komplette matrisen kan lese av både produksjonen i en næring av

Julie Hass, førstekonsulent ved Seksjon for miljøstatistikk.
E-post: juh@ssb.no

Knut Ø. Sørensen, rådgiver ved Seksjon for nasjonalregnskap.
E-post: kns@ssb.no

ulike produkter, og de utslippene som produksjonen i denne næringen gir opphav til. Næringen produserer altså, i tillegg til ordinære nasjonalregnskapsprodukter, også ulike typer utslipp. Utslippene fra husholdningene er koplet sammen med linjen i SAM-matrisen som viser konsumet i husholdningene.

Selv om nasjonalregnskapet stort sett omfatter økonomiske verditall for de ulike størrelsene som inngår i regnskapet, er det også noen størrelser som måles i fysiske enheter. Vi har f.eks. lenge målt sysselsettingen både i antall syssel-satte personer, utførte timeverk og normalårsverk. Et hovedmål for nasjonalregnskapet er dessuten å vise utviklingen over tid i 'faste priser', som i prinsippet er en type volumutvikling. Veksten i disse fastpristallene er derfor i stor grad sammenlignbar med veksten i de fysiske utslipps-dataene.

Foruten arbeidet med miljøvariable i nasjonalregnskapet, arbeider vi også med å beregne verditall for beholdningen av enkelte sentrale naturressurser. Når resultatene av dette arbeidet foreligger, gir oppsettet i NOREEA en regnskaps-ramme der vi også kan passe inn både verditall og fysiske mål for naturressurser.

Hva er nytt med NOREEA?

I prinsippet går NOREEA ut på å sette sammen eksisterende tall fra nasjonalregnskapet og utslippregnskapet i på en bestemt systematisk måte. Selve denne sammenstillingen har ikke vært gjort med norske data før. Formen på sammenstillingen kan gjøre det lettere enn før å lage samordnede framstillinger av økonomisk og miljømessig utvikling. Dataene settes opp på en måte som er sammenlignbar med tilsvarende oppstillinger i andre land. Dette vil gjøre det lettere å foreta internasjonale sammenligninger.

Det at miljødataene integreres i nasjonalregnskapet, vil åpne for en fornyet bestrebelse etter enda bedre samordning og konsistens mellom de fysiske og de økonomiske dataene. Det vil gi anledning til fornyet markedsføring og synliggjøring av miljøtall for tradisjonelle brukere av nasjonalregnskapet. Tradisjonelle nasjonalregnskapsmetoder kan markedsføres overfor brukerne av miljøstatistikken.

NOREEA-prosjektet har så langt tatt utgangspunkt i eksisterende data for perioden 1991-94. Imidlertid er datainnholdet på enkelte punkter litt forskjellig fra tidligere publiserte tall. Den viktigste forskjellen gjelder utslippet av metangass fra industri og kommunal forvaltning, der vi har tatt inn i matrisene en revisjon som først har slått ut i de publiserte tallene for 1994. Mens våre tall gir en liten nedgang i industriens utslipp av metan, vil de publiserte tallene gi et misvisende bilde av utviklingen. Dette er et eksempel på en klassisk konflikt mellom hensynet til konsistente tidsserier og best mulige nivå-tall. I nasjonalregnskapet legges hovedvekten på å lage konsistente tidsserier. Også for nasjonalregnskapet gir NOREEA-matrisen noen detaljer som tidligere ikke har vært beregnet. I vedlegget er det vist hvordan NOREEA-matrisen for 1993 ser ut.

Presentasjon av regnskapsoppstillingen

En prinsippsskisse av regnskapsoppstillingen er vist i figur 1. En fullstendig gjengivelse av regnskapet er gitt i tabellen i vedlegget.

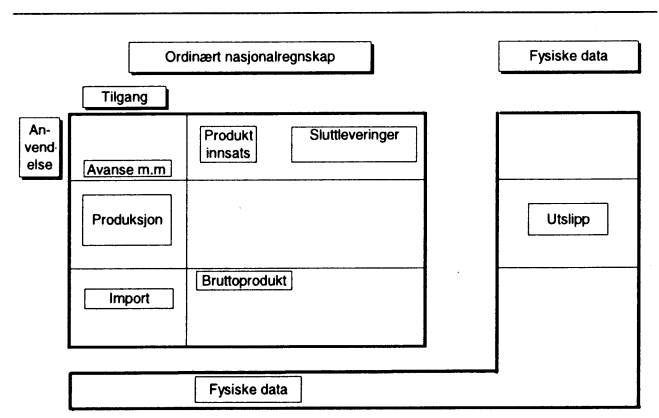
De ulike kontiene i nasjonalregnskapet er satt opp i en matriseform, der f.eks. tilgangen av et produkt er vist i en kolonne for dette produktet, mens anvendelsen av produktet til produktinnsats, investering etc. er vist i en tilsvarende rad. Linjen og kolonnen for et produkt tilsvarer de to sidene i en regnskapskonto for produktet. Som følge av de generelle regnskapsprinsippene skal de to sidene av kontoen balansere. Dette betyr at kolonnesummen blir lik den tilsvarende linjesummen i tabellen, slik det er i vedleggstabellen.

Følger vi linjene og kolonnene for en næring, viser linjen produksjonen av ulike produkter i næringen. Denne linjen er koplet med utslippsdataene for næringen. Kolonnen for næringen viser anvendelsen av produkter til produktinnsats, og blant de fysiske dataene som er tilkoppet næringen finner vi anvendelse av arbeidskraft og energi.

Vi ønsker å vise produksjonen i næringene målt i basisverdi. Basisverdien av produksjonen er den verdien produsenten sitter igjen med etter salg, fratrukket evt. netto produktskatter til staten. Basisverdien atskiller seg fra kjøperverdien, som er det kjøperne må betale for et produkt, som følge av netto produktskatter (moms, elektrisitetsavgift etc.) og som følge av avanse (varehandelsavgift og transportmarginer). Derfor er det egne linjer for avansen og avgiftene i vedleggstabellen, slik at vi kan balansere produktkontiene i kjøperverdier. Kolonnen for avanse viser hvem som produserer avansen. Avansen er en del av produksjonen i de aktuelle næringene.

Dersom vi trekker fra produktinnsatsen i næringene fra produksjonsverdien, får vi bruttoproduktet, som er det resultatmålet i nasjonalregnskapet vi skal gjøre bruk av i denne artikkelen. I linjen for brutto nasjonalprodukt (BNP) i vedleggstabellen ser vi hvordan BNP er definert som summen av bruttoproduktet i næringene, pluss netto produktavgifter, korrigert for verdien av indirekte målte finansielle

Figur 1. Skisse av integrert nasjonalregnskap og utslippsregnskap

tjenester (FISIM). Ser vi på kolonnen for BNP, ser vi at dette er lik summen av netto eksport, konsum og investering. Dette er de ordinære nasjonalregnskapstallene.

Utslippene er i fysiske enheter (tonn, syreekvivalenter m.m.), slik at enkelte spørsmål som er kurante å stille om de økonomiske verdittallene, ikke kan besvares eller ikke har mening for utslippene. For en næring kan vi f.eks. spørre ikke bare etter produksjonen av hver enkelt produkt, men også hvor stor den samlede produksjonen er. Hvis noen spør hvor store de totale utslippene er, finnes det ikke et enkelt tall som gir svar på dette. Det skyldes at ulike typer utslipp har svært forskjellig karakter. Et utslipp på ett tonn karbondioksid (CO₂) fra en næring skremmer neppe noen, et utslipp på ett tonn kadmium derimot ville være et svært alvorlig miljøproblem. For noen formål er det likevel utviklet spesielle aggregeringer av de fysiske utslippsdataene, de såkalte miljøtemaer (se boks 1). Med de norske utslippsdataene dekker vi to slike temaer: Global oppvarming, dvs. utslipp av klimagasser, og forsurening forårsaket av sur nedbør.

I NOREEA er utslippet fra næringene koplet sammen med produksjonen i næringen. Ofte vil et ferdig produkt ha passert gjennom en rekke prosesser som har vært utført i ulike næringer. I prinsippet kan vi finne utslippene knyttet til alle ledd i produksjonskjeden i tabell 1, men da spredt på de næringene som har bidratt på veien til det ferdige produktet. For å finne de totale utslippene som følger av endringer i konsum eller investeringer, kreves det en analytisk tilnærming, som kan kople sammen hvilke leveranser som kreves fra ulike næringer som følge av endringene i sluttforbruket, slik at de utslippene som genereres på hvert ledd i produksjonskjeden kan summeres opp. En slik analyse kan f.eks. baseres på forutsetningene i tradisjonell kryss-

Miljøtemaer

Forsuring

Utslipp av svoveldioksid (SO₂), nitrogenoksider (NO_x) og ammoniakk (NH₃) er veid sammen til et felles mål (syreekvivalenter) ut fra den kjemiske sammensetningen av molekylene i gassene. Målet angir mengden av stoffene som skal til for å danne en syre med et visst antall H⁺ ioner. Faktorene kan f.eks. finnes i de Haan og Keuning (1996).

Global oppvarming

Utslipp av klimagasser er veid sammen med vektene som skal avspeile den potensielle miljøskaden sammenlignet med utslipp av tilsvarende mengde karbondioksid (CO₂). Aggregatet kalles GWP (Global Warming Potential). I Norge inngår ikke bare de naturlige klimagassene CO₂, metan (CH₄) og lystgass (N₂O), men også hydrogenfluorkarboner (HFK-gasser), perfluorerte karboner (CF₄, C₂F₆) og svovelheksafluorid (SF₆). De vektene som brukes i aggregatene er gitt i Statistisk sentralbyrå (1997), tabell C 1. De er fastsatt av Statens Forurensningstilsyn ut fra internasjonal klimaforskning, se IPCC (1995).

løpsanalyse, slik det er gjort i Mæhle og Nyborg (1991). Dette må vi komme tilbake til ved en senere anledning.

Presentasjon av regnskapsdataene

Dataene stammer dels fra nasjonalregnskapet, dels fra SSBs utslippsregnskap og energiregnskap. Disse regnskapene var i utgangspunktet langt på vei samordnet når det gjelder definisjoner og inndelinger. Det er denne samordningen som gjør det mulig å presentere resultater bygd på eksisterende datakilder på et tidlig stadium i prosjektet.

Nasjonalregnskapet har som mål å gi et avstemt og helhetlig bilde av samfunnsøkonomien. En beskrivelse av regnskapet er gitt i Statistisk sentralbyrå (1996). De primære datakildene er mange og varierte. Inndelingen i produkter og næringer vi har brukt, framgår av vedleggstabellen. Dataene er sterkt aggregert i denne tabellen, for at vi skal kunne vise fram hele tabelloppsettet.

Utslippsdataene i NOREEA er basert på SSBs utslippsmodell, og dekker utslipp til luft. En generell presentasjon av utslippsdataene er gitt i Statistisk sentralbyrå (1995, 1996b, 1997). I forhold til de dataene som der er publisert for 1993, har vi tatt inn noen revisjoner av tallene som er foretatt etter publiseringen.

Det finnes et utvalg rapporter som beskriver deler av utslippsberegningene mer i detalj, se Rypdal (1995, 1993) og Holtskog og Rypdal (1997). Beregningene er basert på et samarbeid med Statens Forurensningstilsyn, som samarbeider med SSB om parametrene i utslippsmodellen, og dessuten bidrar med informasjon om utslipp for en rekke større bedrifter.

Det er en del spørsmål som må avklares nærmere i løpet av prosjektet knyttet til utslippsdataene. Det første er knyttet til utslippene fra luftfart. I tallene våre har vi tatt med utslipp fra norske fly i utlandet. Her må en være oppmerksom på at utslippene fra luftfart er under revisjon, se Rypdal og Tornsjø (1997). Dessuten er det for denne næringen en viss inkonsistens i definisjonen av norsk virksomhet. En må altså være forberedt på en revisjon av tallene for transportnæringen.

I regnskapsoppstillingen er utslipp av HFK-gassene skjønsmessig fordelt ut fra hvilke næringer som bruker kjøleutstyr. Innførselen under 'transport' skal bl.a. dekke lagringsnæringen, som regnes som hjelpevirksomhet for transport. Ellers er det tenkt på næringsmiddelindustri og varehandel, foruten husholdningene. Denne fordelingen er nokså usikker, og kan kanskje bli revidert senere. Vi mener imidlertid at disse utslippene bør være med for å få et godt bilde av utslippene av klimagasser, selv om det ikke er vanlig å ta med dette internasjonalt.

I tillegg til å knytte utslipp til produksjonen i de enkelte næringene, har vi prøvd å skille mellom utslipp og nedfall av forsurende gasser. Dette bygger på data fra en internasjonal organisasjon for overvåking av luftforurensninger,

Tabell 1. Utslipp av SO₂, CO₂ og NO_x i forhold til bruttoprodukt¹, energiforbruk² og utførte timeverk i næringene. Gjennomsnitt 1991-94

Næring	Utslipp av SO ₂ i forhold til:			Utslipp av CO ₂ i forhold til:			Utslipp av NO _x i forhold til:		
	Brutto- produkt	Energi- forbruk	Utførte timeverk	Brutto- produkt	Energi- forbruk	Utførte timeverk	Brutto- produkt	Energi- forbruk	Utførte timeverk
	Kg/mill. kr	Tonn/PJ	Tonn/ mill. timer	Tonn mill. kr	Ktonn/ PJ	Ktonn/ mill. timer	Kg/mill. kr	Tonn/PJ	Tonn/ mill. timer
Primærnæringer	79	54	7	102	70	10	1835	1254	171
Olje- og gassutvinning	9	7	25	89	64	246	428	306	1183
Industri og bergverk	289	82	62	120	34	26	250	71	53
Elektrisitetsproduksjon	1	4	1	2	6	1	17	54	12
Transport	1355	423	378	243	76	68	4238	1328	1185
Annen tjenesteyting	6	23	2	8	31	2	63	250	17
Offentlig forvaltning	3	10	1	6	18	1	33	106	6
Totalt	161	143	41	55	49	14	537	480	138

¹ Bruttoprodukt i faste 1993-priser² Energiforbruk målt i petajoule (PJ)

EMEP (European Monitoring and Evaluation Programme), se Norges meteorologiske institutt (1996, side B:39). Omregnet til syreekvivalenter (s.e.) fikk vi tilført 11 tonn s.e. luftveien fra andre land i 1993, et tall som er ført inn i importkolonnen i regnskapet. Selv 'eksporterte' vi også noe, beregnet til 7 tonn syreekvivalenter. Netto luftforurensning fra utlandet var derfor ingen betydelig bidragsyter til forurensning av det norske miljøet i 1993.

Mye taler for at forskjellen mellom utslipp og nedfall av forurensende gasser skal være større enn i våre foreløpige resultater. Utslippstallene inkluderer en del utslipp som norske enheter foretar utenfor norsk område. Dette gjelder f.eks. norske skip i utenriks sjøfart og luftfarten. Til gjengjeld vil utenlandske aktører ha utslipp i Norge som ikke skal knyttes til virksomheten i næringene i tabellen, men som bidrar til nedfall her i landet. Slik tallene er stilt opp i tabell 1, er det foreløpig sett bort fra nettoeffekten av disse utslippene. Vi vil imidlertid se nøyere på dette i løpet av prosjektet. De ulike avtalene om utslippsbegrensninger vil kunne gi opphav til flere utslippsmål, siden disse avtalene ikke alltid er konsistente med nasjonalregnskapets definisjoner av norsk produksjon.

Energiforbruket stammer fra dataene i energiregnskapet, se Djupskås m.fl. (1993). Forbruk i energisektoren er medregnet. Vi har imidlertid ikke tatt med forbruk som råstoff.

Noen resultater fra regnskapsoppstillingen

I figur 2 til 9 er indikatorer for økonomisk virksomhet stilt sammen med utslippsdataene. Vi har ønsket å ha med oversikt over de utslippene som stammer fra konsumet i husholdningene også, selv om ikke alle indikatorene er definert for husholdningene.

For husholdningene ser vi at andelen av deres utslipp av klimagasser og forurensende utslipp er mindre enn andelen

av energiforbruket. Dette skyldes at en stor del av energiforbruket er elektrisk kraft. Husholdningene slipper imidlertid ut mer enn næringslivet når det gjelder karbonmonoksid (CO), svevestøv og bly. Disse utslippene henger i hovedsak sammen med husholdningenes bilbruk.

Når det gjelder næringsprofilene i figur 3-9, er andelen sett i forhold til energiforbruk og utslipp fra næringene totalt, dvs. uten husholdningene.

Primærnæringer har en del mer utslipp enn andelen av bruttoproduktet skulle tilsi. Dette skyldes i stor grad utslipp fra forbruk av drivstoff i fiskerier.

Olje- og gassutvinning omfatter i denne oppstillingen både utvinning og hjelpevirksomhet (bl.a. oljeboring). Et forholdsvis høyt energiforbruk skyldes bl.a. at det brennes en del gass på sokkelen (fakling). Den store andelen av utslippene av flyktige gasser utenom metan (NMVOC) henger sammen med lasting og lossing av oljen.

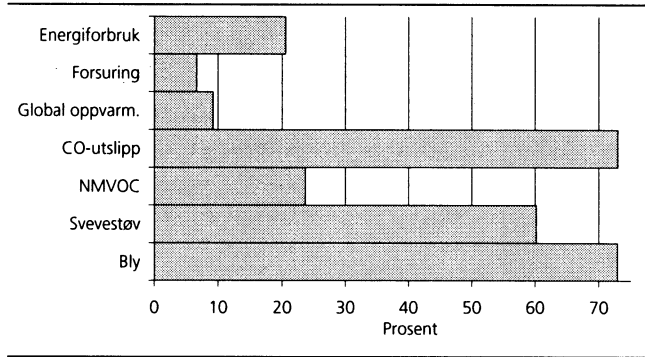
Industri og bergverk i Norge er forholdsvis energiintensiv virksomhet, og slipper ut en del klimagasser.

Fordi hovedvekten av elektrisitetsproduksjonen i Norge er basert på vannkraft, er elektrisitetsforsyningen i Norge mindre forurensende enn i de fleste andre land. Utslippene i Norge fra denne næringsgruppen er ubetydelige.

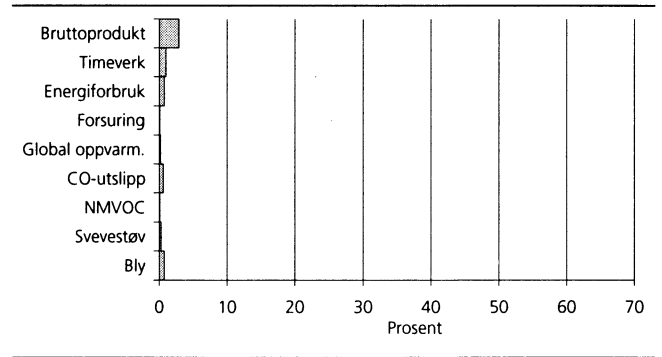
Transportnæringer omfatter i vår oppstilling også hjelpevirksomhet for transport, men ikke post og televirksomhet, som er regnet med til annen tjenesteyting. Transport er en betydelig bidragsyter til forurensende utslipp. Denne næringen omfatter også utenriks sjøfart, som har betydelig forbruk av svovelholdig drivstoff.

De andre tjenesteytende næringene veier tungt når det gjelder bruttoprodukt og utførte timeverk. Næringene gir opphav til relativt beskjedne utslipp, med unntak av CO og

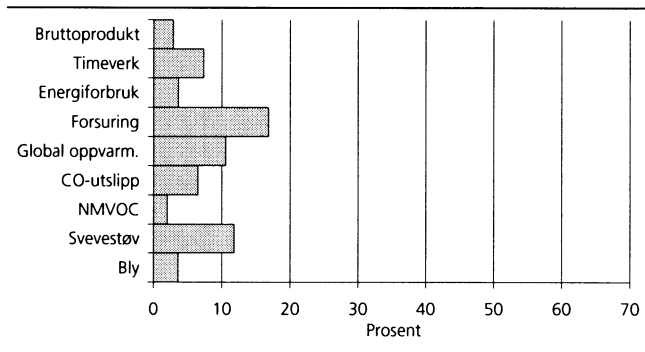
Figur 2. Energiforbruk og utslipp fra husholdningene. Andeler av total for Norge i prosent, 1993

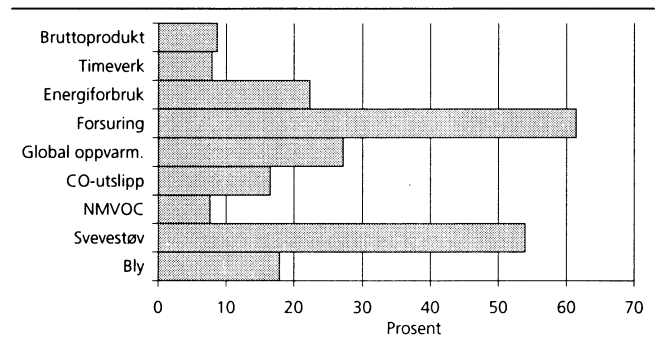
Figur 6. Næringsprofiler for elektrisitetsforsyning. Andeler av total for næringsvirksomhet i prosent, 1993

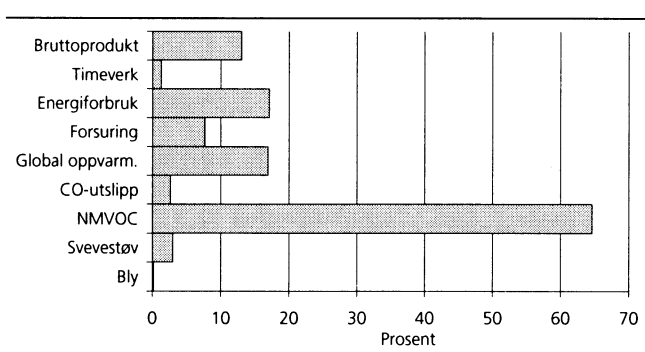
Figur 3. Næringsprofiler for primærnæringene. Andeler av total for næringsvirksomhet i prosent, 1993

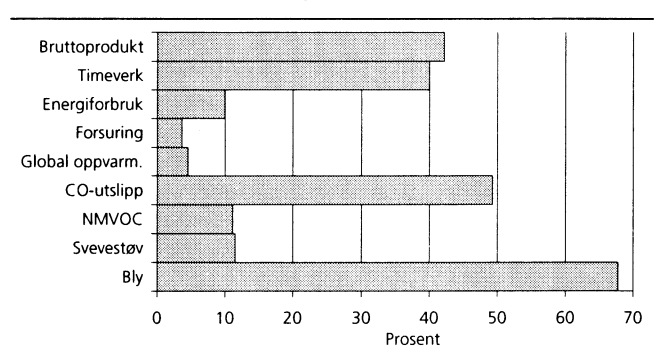
Figur 7. Næringsprofiler for transportnæringene. Andeler av total for næringsvirksomhet i prosent, 1993

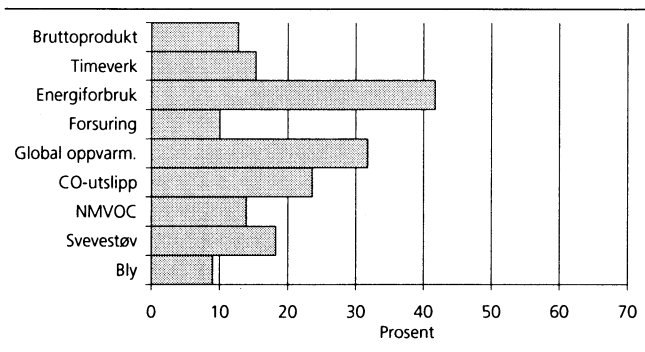
Figur 4. Næringsprofiler for olje- og gassutvinning. Andeler av total for næringsvirksomhet i prosent, 1993

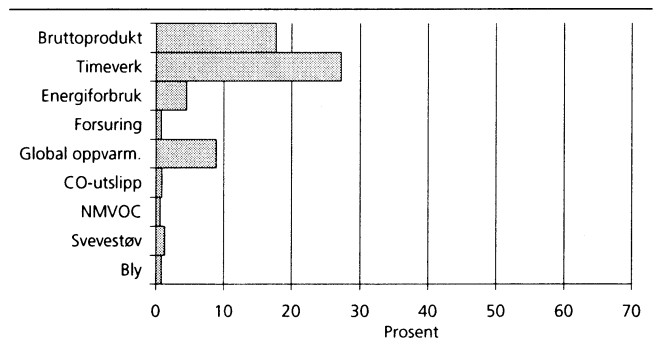
Figur 8. Næringsprofiler for andre tjenesteytende næringer utenom offentlig forvaltning. Andeler av total for næringsvirksomhet i prosent, 1993

Figur 5. Næringsprofiler for industri og bergverk. Andeler av total for næringsvirksomhet i prosent, 1993

Figur 9. Næringsprofiler for offentlig forvaltning. Andeler av total for næringsvirksomhet i prosent, 1993

Tabell 2. Årlig prosentvis vekst i økonomiske hovedstørrelser og utslipp etter næring 1991-94

	Totalt	Næringer						
		Primær- næringer	Olje og gass- utvinning	Industri, bergverk	Transport	Andre tjenester	Offentlig forvaltning	Hushold- ningene
Bruttoprodukt	3,2	2,6	9,8	2,8	3,3	1,9	2,4	
Utførte timeverk	0,5	-3,3	2,5	1,4	-0,2	-0,1	2,0	
Energiforbruk	1,6	2,5	6,8	3,3	-3,9	1,9	-2,4	1,3
Global oppvarming	0,1	0,0	7,1	-0,2	-4,0	2,2	2,8	-1,3
Forsuring, utslipp	-4,8	-1,6	4,6	-2,5	-6,8	-2,5	-3,2	-7,2
CO-utslipp	-1,5	-1,5	6,7	-1,1	-2,8	-4,2	-6,5	-1,0
NMVOG-utslipp	6,6	-1,0	14,9	4,2	-2,3	-1,0	14,7	-0,6
Svevestøv	6,1	-3,3	8,8	1,2	-1,2	0,3	5,3	10,6
Utslipp av bly	-49,7	-49,1	-1,6	-25,6	-19,1	-49,3	-52,2	-54,8

bly. Også for offentlig forvaltning er utslippene beskjedne i forhold til andelen av bruttoprodukt og sysselsetting. Offentlig forvaltning står imidlertid for mesteparten av utslippene av metangass. Dette er i utslipp fra kommunale avfallsdeponier.

En annen måte å belyse utslippene på, er å beregne utslippsfaktorer der utslippene ses i forhold til ulike mål for aktiviteten i næringene. Vi har her valgt å beregne forholdstallene som gjennomsnitt over perioden 1991-94. Tallene for bruttoproduktet er kjedete fastpristall i 1993-priser.

Et kort blikk på tilsvarende regnskapsoppstilling fra Sverige antyder at utslippene fra elektrisitetsproduksjonen er mindre i Norge. Utslippene fra transport er derimot høyere. Det finnes nå integrerte nasjonal- og miljøregnskap for alle de nordiske landene, og dessuten fra flere andre land i Europa, som i hovedtrekk er sammenlignbare. Slike sammenligninger vil vi komme tilbake til ved en senere anledning.

Næringsinndelingen i denne artikkelen er relativt grov. Opplegget for NOREEA er imidlertid utformet for å kunne lage regnskap med spesialtilpasset næringsinndeling. Mer disaggregerte tall kan lages innenfor de rammene som nasjonalregnskapet og utslippsregnskapet setter

For å antyde noe om utviklingen i utslippene over tid har vi satt opp tabell 2, som viser årlig vekst i perioden 1991-94. For denne perioden er næringsinndelingen i utslippsregnskapet og energiregnskapet konsistent med næringsinndelingen i nasjonalregnskapet. Selv om perioden er kort, viser tabellen en markant utvikling i utslippene.

Særlig dramatisk er utviklingen i utslippet av bly. Utslippet er redusert med 87 prosent i perioden. Dette henger sammen med overgangen til blyfri bensin, som ble gjennomført i løpet av denne perioden. Lavere bensinforbruk og bruk av katalysatorer har også bidratt til å dempe utslippet av drivhusgasser og forsurende gasser fra husholdningene og transportnæringene. Transportnæringen kommer gunstig ut av perioden 1991-94. Næringen hadde samlet sett en betydelig vekst i bruttoproduktet, mens energiforbruket og utslippene sank. Olje- og gassutvinning står i en særklasse både når det gjelder vekst i bruttoproduktet og vekst i ut-

slippene. Bortsett fra en mindre reduksjon i utslipp av bly, økte utslippene betydelig. Dette henger delvis sammen med økningen i aktiviteten i næringen. Spesielt når det gjelder utslipp av NMVOG, har det vært økning i utslippene fra lasting og lossing av oljen. Denne delen av utslippene ble doblet fra 1991 til 1994.

Litteratur

- Aaheim, Asbjørn og Karine Nyborg (1995): On the interpretation and applicability of a "Green National Product". *Review of Income and Wealth*, Series 41, no. 1, 57-71.
- de Haan, Mark og Steven J. Keuning (1996): Taking the environment into account: the NAMEA approach. *Review of Income and Wealth*, Series 42, no. 2, 131-148.
- Djupskås, Ole Tom, Lisbeth Høgset, Kristin Rypdal og Trond Sandmo (1993): EDAT Program for beregning av Energiregnskap og Energivarebalanse, Notater 93/37, Statistisk sentralbyrå.
- FN, Eurostat, IMF, OECD, Verdensbanken (1993): *System of National Accounts 1993*, Brussels/Luxembourg, New York, Paris, Washington D.C.
- Holtskog, Sigurd og Kristin Rypdal (1997): *Energibruk og utslipp til luft fra transport i Norge*, Rapporter 97/7, Statistisk sentralbyrå.
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) (1995): *Climate change 1995. Summary for Policymakers, Part of the Working Group 1 contribution to the Second Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*.
- Mæhle, Nils Øyvind og Karine Nyborg (1991): Utslipp til luft og økonomisk utvikling, *Økonomiske analyser* 2/91, Statistisk sentralbyrå, 22-29.
- Norges meteorologiske institutt (1996): *Transboundary Air Pollution in Europe. MSC-W status report 1996 Part 2: Numerical Addendum*, EMEP/MS-CW Report 1/96.

Peskin, Henry M. (1972): *National accounting and the environment*, Artikler 50, Statistisk sentralbyrå.

Rypdal, Kristin (1993): *Anthropogenic emissions of the greenhouse gases CO₂, CH₄ and N₂O in Norway. A documentation of methods of estimation, activity data and emission factors*, Rapporter 93/24, Statistisk sentralbyrå.

Rypdal, Kristin (1995): *Anthropogenic Emissions of SO₂, NO_x, NMVOC and NH₃ in Norway*, Rapporter 95/12, Statistisk sentralbyrå.

Rypdal, Kristin og Bente Tornsjø (1997): *Utslipp til luft fra norsk luftfart*, Rapporter 97/20, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1995): *Naturressurser og miljø 1995*, Statistiske analyser 6.

Statistisk sentralbyrå (1996a): *Nasjonalt regnskapsstatistikk 1988-1993. Produksjon, anvendelse og sysselsetting*, NOS C 338.

Statistisk sentralbyrå (1996b): *Naturressurser og miljø 1996*, Statistiske analyser 9.

Statistisk sentralbyrå (1997): *Naturressurser og miljø 1997*, Statistiske analyser 16.

Vedlegg

NOREEA 1993. Tilgang og anvendelse i mill kr, utslipp i tonn

Kol.id	Tilgang av produkter					Netto prod.-skatter 1.xxx	Produktinnsats etter næring							Korrek- sjon (FISIM)	Brutto- prod. (GVA) 3.010	Brutto nasjo- nal- prod. BNP 3.020	Resten av verden Eksport 5.010	Sluttlevering av produkter			
	1 010	1 020	1 030	1 040	1 050		2 010	2 020	2 030	2 040	2 050	2 060	2 070					Kons. i hus- holdn. 6 010	Annet kons. 6 040	Invest- ering 8 010	
Anvendelse av produkter																					
Elektrisitet	1.010						693	57	6020	791	507	4186	3399			885	15354	0			
Drivstoff og fyringsolje	1.020						1534	338	2124	57	8204	4511	688			9871	17912	0	92		
Transporttjenester	1.030						280	2726	12128	550	24012	15402	5396			54431	25325	1071	2502		
Andre produkter	1.040						17670	26951	2E+05	5091	45614	191545	55573	32649		241271	328957	200519	187185		
Avanse, basisverdi	1.050	14608	9964	0	140917	-165489															
Kjøp/salg av brukt realkapital	1.110															9502	2439	0	-11941		
Netto produktskatter	1.xxx	7111	14759	2426	77334																
Produksjon etter næring																					
Primærnæringer	2.010	0	0	0	41722	0															
Olje og gassutvinning	2.020	0	216	0	128087	0															
Industri og bergverk	2.030	0	14690	0	299507	1338															
Elektrisitetsproduksjon	2.040	10096	0	0	3377	14608															
Transport	2.050	0	0	108769	4568	30522															
Andre tjenester utenom offentlig forvaltning	2 060	18	0	27784	387031	119021															
Offentlig forvaltning	2.070	0	0	546	197961	0															
Bruttoprodukt/ Brutto nasjonalprodukt																					
Bruttoprodukt (GVA), basisverdi	3.010						21545	98231	96172	21592	65522	318210	133451								
Brutto nasjonalprodukt (BNP)	3.020					101630								-32649	754723						
Resten av verden																					
Import	5.010	57	5702	4300	251610											54291					
Konsum og investerings-aktiviteter																					
Konsum i husholdningene	6 010															389987					
Annet konsum (offentlig, ideelle org)	6 040															201590					
Brutto investering	8 010															177836					
Miljøtemaer																					
Global oppvarming (1000 tonn)	10.1																				
Forsurende utslipp (Syre-ekvivalenter, tonn)	10.2																				
Forsurende nedfall i Norge (syre-ekv.)	11.1																	7			
Syssetting og energiforbruk																					
Sysselsatte personer (1000)	12.1						108,3	21,3	289,2	19,5	136,6	829,8	632								
Utførte timeverk (Millioner)	12.2						214,3	36,2	447	29,2	231,1	1167,8	795,2								
Energiforbruk (Peta-joule)	12.3						30	141	344	6	184	82	37					214			
Summer, økonomiske verdittall		31890	45331	143825	1532114	0	101630	41722	128303	315535	28081	143859	533854	198507	0	754723	823704	315960	389987	201590	177836
Utvalgte summer, fysiske enheter																					

Merk at kolonner og linjer i vedleggstabellen er identifisert med numrene i kolonnen 'kol.ident', som er gjengitt på begge tabellsidene for å lette oversikten. Det første sifferet i nummeret stammer fra nasjonalregnskapets kontoplan, passende utvidet med referanser til de fysiske tallene. De siste sifrene viser til produkt- og næringsgrupperingen som er brukt i tabellen. De samme referansene er brukt til å identifisere kolonnene. I kolonnene som er kalt 'Produktinnsats etter næring', viser altså kodene i tabellhodet til den tilsvarende kolonnen, der en finner navnet på næringen. I

prinsippet gir hver konto opphav til en kolonne og en linje i tabellen, og kolonnesummen skal være lik linjesummen, i det minste for de økonomiske tallene. Matrisen viser balanserte tall for de økonomiske variablene og miljøtemaene.

Miljøtemaene er målt i 1000 tonn CO₂-ekvivalenter (Global oppvarming) og tonn syreekvivalenter (forsuring). For global oppvarming viser kolonnen (kolonne 10.1) fordelingen av utslippene på næring og husholdninger, mens linjen (linje 10.1) viser hvordan utslippet fordeler seg på de

Utslipp til luft												Miljøtemaer			Summer økon. verdital	Kol. ident	Utlagte summer fysiske enheter				
Sur nedbør			Klimagasser						Andre typer utslipp			Global oppvarming	For-suring utslipp	For-suring nedfall							
SO2	NOx	NH3	CO2 1000 t	CH4	N2O	HFK 134	HFK 152	CF4	C2F6	SF6	CO	NMVOC	Sveve- støv	Pb (kilo)				CD (kilo)	1000 t 10.1	tonn 10.2	tonn 11.1
																			31890	1.010	
																			45331	1.020	
																			143823	1.030	
																			1532116	1.040	
																			0	1.050	
																			0	1.110	
																			101630	1.xxx	
1367	35176	23885	2003	93563	6435						15124	5446	1160	1042	4	5963	2212		41722	2.010	
911	45209	0	8967	26312	83						6189	176860	290	45	2	9545	1011		128303	2.020	
25326	23516	319	11439	106255	5911	5	0	254	11	28	54993	38177	1795	2639	921	17926	1321		315535	2.030	
25	373	1	44	5	5						1441	196	28	223	0	103	9		28081	2.040	
81193	256002	18	15096	928	700	18	1				38475	20914	5316	5255	52	15356	8104		143859	2.050	
1731	19372	101	2459	450	238	5					114949	30404	1135	19902	34	2549	481		533854	2.060	
355	4431	1	642	208419	67						2069	1794	131	250	7	5040	108		198507	2.070	
																			754723	3.010	
																			823704	3.020	
168	174	30																11	315960	5.010	
1926	39356	400	5291	13188	563	3	0				630154	84888	14925	79116	133	5742	939		389987	6.010	
																			201590	6.040	
																			177836	8.010	
			45941	9432	4341	40	0	1651	101	722										10.1	62228
																		14185		10.2	14185
3530	9204	1455																		11.1	14196
																				12.1	2037
																				12.2	2921
																				12.3	1039
<i>Sum utslipp fra produksjon, etter type utslipp</i>																62228	14185	14196			
112834	423435	24725	45941	449120	14002	31	1	254	11	30	863394	358679	24780	108472	1153						

ulike utslippstypene. For forsuring, utslipp viser kolonnen (kolonne 10.2) fordelingen av utslippene på næring, mens linjen (linje 10.2) føres som tilgang inn til kolonnen for nedfall av forsurende utslipp (kolonne 11.1). Tilgangen av forsurende utslipp består dessuten av sur nedbør fra utlandet (luftforurensning), ført i linjen for import. Dette er balansert mot den forurensningen som transporteres med luften fra Norge til utlandet, som er ført i eksportkolonnen. Netto forsurende nedfall finnes på linjen for forsurende nedfall i

Norge (linje 11.1), fordelt på de tre ulike gassene som bidrar til forsuringstemaet.

Hva koster økt offentlig ressursbruk? Beregninger basert på en generell likevektsmodell*

Erling Holmøy

I nytte-kostnadsanalyser av offentlige prosjekter trenger man anslag på de samfunnsøkonomiske kostnadene knyttet til offentlig bruk av ulike ressurser. I praksis eksisterer ingen observerbare mål på disse kostnadene. Spesielt vil bruk av markedspriser ofte gi gale vurderinger. I denne artikkelen finner vi at den samfunnsøkonomiske kostnaden ved offentlig ressursbruk utgjør kun ca. 74 prosent av den initiale markedsverdien. Finansiering av prosjektet gjennom økt skatt på arbeidsinntekt eller moms gir en ekstra skattefinansieringskostnad som utgjør ca. 6 prosent av den initiale markedsverdien. Beregningene er basert på bruk av den anvendte generelle likevektsmodellen MSG-6. Anslagene ligger betydelig lavere enn de man har funnet i tidligere studier. En hovedårsak til dette er at offentlig ressursbruk fortrenge-er relativt mye fritid, som har en lavere verdi enn andre goder som husholdningene må avgi til det offentlige. Dette skyldes i hovedsak høy beskatning av arbeidsinntekt og konsum.

1. Innledning

I samfunnsøkonomiske nytte-kostnadsanalyser av et offentlig prosjekt skal man i prinsippet vurdere kostnadene ved bruken av varer og tjenester på såkalte samfunnsøkonomiske kostnadsanslag. Slike anslag skal uttrykke disse ressursenes verdi i alternative anvendelser. For eksempel vil arbeidstid i prosjektet ha en alternativverdi fordi arbeidstiden alternativt kunne vært benyttet i privat sektor, som ulønnet arbeid i hjemmet eller som fritid. Så lenge arbeidskraft ikke er en ledig ressurs, vil fortregning av alle disse alternative formene for tidsbruk gi et velferdstap for husholdningene. Dette velferdstapet utgjør den samfunnsøkonomiske kostnaden ved prosjektet. I en perfekt markedsøkonomi kan ressursenes alternativverdi måles direkte, fordi de faller sammen med markedsprisene. I praksis ødelegges imidlertid denne muligheten av en rekke former for markeds-svikt. Forhold som f.eks. monopolmakt, ubalanser mellom tilbud og etterspørsel, skatter og subsidier, fører til at alternativverdien for en og samme ressurs vil variere mellom ulike anvendelser av ressursen. Hvilke anvendelser som fortrenge, blir dermed avgjørende for velferdstapet. Ifølge teorien skal kostnaden ved å bruke en bestemt ressurs i slike situasjoner beregnes som et veid gjennomsnitt av de ulike alternativverdiene den har. Vektene i et slikt gjennomsnitt skal bestemmes av hvor mye som fortrenge av de ulike anvendelsene.

* Denne artikkelen er en forkortet utgave av Holmøy (1997), som igjen er basert på Holmøy og Strøm (1997). Takk til Bodil Larsen for kommentarer til et tidligere utkast til denne artikkelen.

Det offentlige må dekke inn de utgiftene og endringene i skatteinntekter kjøpet av varer og tjenester medfører. Valget av finansieringsform vil generelt påvirke den totale samfunnsøkonomiske kostnaden knyttet til ressursbruken. Det er nyttig å betrakte det hypotetiske tilfellet der det er mulig å dekke finansieringsbehovet gjennom såkalt lump-sum beskatning som et referansealternativ. Lump-sum beskatning er en skattetype som kjennetegnes av at den ikke endrer de prisvridende skattekilene i økonomien. Dermed påvirker ikke en slik skatt de marginale avveiningene som foretas i privat sektor. Vi vil referere til den samfunnsøkonomiske kostnaden ved dette finansieringsalternativet som «prosjektkostnaden». Når prosjektet derimot finansieres gjennom økning i en prisvridende skattesats, leder dette generelt til andre tilpasninger av ressursbruken i privat sektor. Det velferdstapet som privat sektor påføres av disse tilpasningene, vil vi definere som «skattefinansieringskostnaden» for vedkommende skattetype. Det finnes en stor teoretisk litteratur som analyserer hvilke forhold som påvirker størrelsen på ulike skattefinansieringskostnader¹. Når finansieringsbehovet er relativt lite, måles denne kostnaden ofte ved begrepet *Marginal Cost of Public Funds (MCF)*. Vi definerer *MCF* for en skattetype som forholdet mellom summen av prosjekt- og skattefinansieringskostnaden for skattetypen på den ene side, og prosjektkostnaden på den annen.

Det er imidlertid vanskelig å anvende resultater fra teoretisk litteratur til å lage realistiske anslag på prosjekt- og skattefinansieringskostnader. Hovedproblemet er at slike anslag i prinsippet krever informasjon om hvor mye økningen i offentlig ressursbruk og finansierende skatteøkninger endrer ressursbruken i *alle* alternative anvendelser.

¹ Pedersen (1994) gir en oversikt over denne litteraturen.

Hvis man i utgangspunktet ikke legger svært sterke begrensninger på antall mulige anvendelser og økonomiens virkemåte, er det ikke mulig å finne analytiske uttrykk for disse endringene. Et alternativ til å basere beregninger på slike forenklingende forutsetninger, er å beregne de samfunnsøkonomiske kostnadene ved hjelp av en empirisk generell likevektsmodell. Dette er gjort i Holmøy og Strøm (1997), heretter HS, som baserer seg på modellen MSG-6 som er utviklet i Statistisk sentralbyrå.

I avsnitt 2 beskrives det konkrete beregningsopplegget. Beregningene av prosjekt- og finansieringskostnadene presenteres og tolkes i avsnitt 3. I avsnitt 4 undersøker vi hvor følsomme kostnadsanslagene er overfor alternative forutsetninger, spesielt de som påvirker arbeidstilbudet. Avsnitt 5 oppsummerer resultatene og sammenligner dem med Vennemo (1991). I tillegg antydes noen forskningsprosjekter som bør prioriteres dersom en ønsker mer pålitelige anslag på prosjekt- og finansieringskostnader.

2. Opplagg for numeriske beregninger

I de numeriske beregningene defineres det offentlige prosjektet i form av et permanent årlig ressursbehov som koster 100 millioner kr. målt i faste 1992-priser. Heretter vil alle tall angi millioner kr. målt i faste 1992-priser dersom intet annet angis. Sammensetningen av prosjektutgiftene er lik sammensetningen av det samlede offentlig kjøp av varer og tjenester i 1992. Prosjektet antas ikke å ha noen virkninger på tilbuds- eller etterspørselsfunksjonene i økonomien gjennom f.eks. produktivitets- eller direkte nytteeffekter. Velferdseffektene beregnes som en nåverdi av nytteendringer over en uendelig horisont. Strømmen av årlige nytteendringer kan potensielt komme fra endringer i private husholdningers konsum av varer og tjenester, fritid, samt endogene endringer i offentlig konsum utover det konsum som går med til gjennomføringen av prosjektet². Analysen inkluderer ikke miljøvirkninger slik man har gjort i Brendemoen og Vennemo (1996).

Beregningene er foretatt på den anvendte generelle likevektsmodellen MSG-6 utviklet i Statistisk sentralbyrå. Modellen er kalibrert til 1992 som basisår. Det betyr bl.a. at initiale skattesatser og andre prisvridninger, kryssløpskoeffisienter, produktivetsforhold og sammensetningen av en del aggregerte størrelser er basert på situasjonen i 1992. Boks 1 gir en svært summarisk beskrivelse av modellen med vekt på de egenskaper som presumtivt er viktige for de velferdsvirkningene som presenteres i denne artikkelen. En fyldigere beskrivelse er gitt i HS.

Et aspekt ved MSG-6 bør nevnes særskilt i forbindelse med beregninger av samfunnsøkonomiske kostnader. Det at den

² Endringer i offentlig konsum utover det som direkte følger av prosjektets ressursbehov, skyldes definisjonsmessige forhold i nasjonalregnskapet som utgjør det konseptuelle og empiriske utgangspunkt for sammenhengene i MSG-6. Vi viser til HS for en nærmere forklaring av hva disse endringene skyldes, og hvorfor de inngår i våre beregninger av velferdseffekten.

er en generell likevektsmodell, betyr at fleksible priser forutsettes å balansere tilbud og etterspørsel i alle markeder i hver periode. Dette teoretiske utgangspunktet impliserer at alle ressurser er knappe, og offentlig ressursbruk vil fortrenge ressursbruk som direkte eller indirekte bidrar til husholdningenes velferd. Som nevnt innledningsvis, er det nettopp fortrenkning av ressurser med positiv alternativverdi som gjør at man i det hele tatt kan snakke om kostnader. Makroøkonometriske modeller³, derimot, beskriver typisk keynesianske situasjoner med ledige ressurser. Dersom det offentlige prosjektet kun sysselsetter ledige ressurser, er det et spørsmål om prosjektkostnaden i det hele tatt er positiv. Eksistensen av ledige ressurser er imidlertid et reelt fenomen som systematisk vil bidra til å redusere prosjektkostnadene. Det må innrømmes som et tankekor at empiriske anslag på prosjekt- og skattefinansieringskostnader likevel domineres av at man forutsetter ressursknapphet, mens man oftest anslår *sannsynlige* konsekvenser på kort og mellomlang sikt (som er minst neddiskontert) av offentlig ressursbruk på basis av modeller der beskrivelsen av ulikevekter er ment å være så realistisk som mulig.

3. Anslag på finansieringsbehov, prosjektkostnad og skattefinansieringskostnader

Prosjektets finansieringsbehov

Finansieringsbehovet knyttet til det offentlige kjøp av varer og tjenester beregnes som den reduksjonen i lumpsum overføringer til husholdningene som er tilstrekkelig for å holde den offentlige budsjettbalansen uendret. Vi finner at finansieringsbehovet avviker fra den initiale markedsprisen på prosjektet, dvs. 100, og at forskjellen varierer noe over simuleringsperioden. Uttrykt som et gjennomsnitt beregnet som en konstant årlig annuitet⁴, er finansieringsbehovet 85,3 mill. kr. i løpende verdi.

De viktigste årsakene til at det faktisk simulerte finansieringsbehovet raskt blir lavere enn 100 millioner, er at markedsprisene inkluderer indirekte skatter som det offentlige betaler til seg selv, og at grunnlaget for direkte beskatning øker. Som vi skal komme tilbake til, reflekterer dette først og fremst økt sysselsetting. På den annen side reduseres grunnlaget for de indirekte skatter fordi verdiskapning og etterspørsel reduseres i *privat sektor*. Denne skattesvikten er størst på kort sikt, bl.a. som følge av forbigående prisfall.

Fastprisverdien av det offentlige konsumet øker med noe mer enn 100. Denne endringen har vi også valgt å legge til endringen i husholdningenes nytte når vi beregner de samfunnsøkonomiske kostnadene. Den krever derfor en forklar-

³ Eksempler på norske makroøkonometriske modeller er KVARTS og MODAG utviklet i Statistisk sentralbyrå, samt RIMINI utviklet i Norges Bank.

⁴ Denne annuiteten er beregnet som den konstante årlige lumpsum overføring som har samme nåverdi over en uendelig horisont som nåverdien av de årlige overføringsendringer som faktisk beregnes.

Boks 1. Hovedtrekk ved MSG-6

MSG-6 gir en relativt disaggregert beskrivelse av vare- og tjenestestrømmene i norsk økonomi ved å spesifisere 60 vare- og tjenestegrupper, hvorav 9 er ikke-konkurrerende importvarer og 12 produseres i offentlig sektor. Modellen har også en detaljert beskrivelse av indirekte beskatning og subsidiering som skiller produsent- og konsumentprisene. Produkter og faktorer kan bevege seg kostnadsfritt mellom ulike anvendelser¹. Produksjonen og sysselsettingen i en næring kan dermed ikke økes uten at det fører til en reduksjon i sysselsettingen i en eller flere andre næringer og/eller i husholdningenes fritid.

Husholdningenes velferd beregnes som nåverdien av nyttestrømmen for en representativ konsument. Konsumnivå og -sammensetning tilpasses i hver periode over en uendelig tidshorisont under en forutsetning om perfekte, dvs. modell-konsistente, forventninger. Husholdningenes intertemporale budsjettbetingelse er spesifisert indirekte gjennom et krav om at utenlandsgjelden ikke skal eksplodere. Innenfor denne budsjettbetingelsen kan husholdningene handle i tid ved å låne og spare i de internasjonale finansmarkedene, hvor de antas å stå overfor en gitt rente. Nyten i hver periode avhenger av fritid og aggregert konsum av varer og tjenester. Sammensetningen av vare- og tjenestekonsumet er endogent, se Aasness og Holtsmark (1995). Det er spesielt avveiningen mellom fritid og aggregert vare- og tjenestekonsum som spiller en rolle for velferdseffektene i våre beregninger. På dette punktet er modellen kalibrert på grunnlag av de norske tidsnyttingsundersøkelsene og estimater av arbeidstilbudsadferden. Substitusjonselastisiteten mellom fritid og aggregert konsum av varer og tjenester er satt lik 0,25, og er basert på Aaberge, Dagsvik og Strøm (1995). Influert av tidsnyttingsstudier har vi anslått fritidens budsjettandel til 50 prosent, se forøvrig Bye og Holmøy (1997).

¹ Et unntak er realkapital i vannkraftsektoren. Her er investeringene forutsatt å være irreversible. I tillegg er faktorbruken i offentlig sektor og i petroleumssektorene eksogent bestemt, slik at den i beregningene ikke overføres til andre sektorer.

Dette er usikre estimater, og i avsnitt 5 undersøkes deres betydning for kostnadsanslagene.

De fleste varer er i modellen betraktet som et sammensatt gode bestående av både hjemmeleveranser og import, som kjøperne betrakter som imperfekte substitutter. Den norske markedsandelen reduseres når den norske prisen øker relativt til den korresponderende importprisen, som er lik den eksogene verdensmarkedsprisen inklusive transportkostnader, nominelle tollsatser, samt eventuell endogen importkvoterente.

I MSG-6 kan produksjonen av de fleste varer og tjenester endres både gjennom endringer på bedriftsnivå og gjennom endogen etablering eller nedleggelse av bedrifter. Modellen fanger opp at bedriftene innen samme næring har ulik produktivitet og størrelse, noe som er påpekt i bl.a. Klette (1994). Bedriftenes produktfunksjon er i de fleste næringer karakterisert ved avtakende skalautbytte, samtidig som positiv produksjon i seg selv krever en fast produksjonsuavhengig kostnad. De substituerbare produksjonsfaktorene består av arbeidskraft, tre typer realkapital og fem grupper vareinnsats. Bedriftene fordeler endogent produksjonen mellom eksport- og hjemmemarkedet. Det innebærer stigende marginalkostnader å overføre leveranser mellom disse. På eksportmarkedet forutsettes norske bedrifter å stå overfor en eksogent gitt verdensmarkedspris. Det betyr at man i MSG-6 beregninger ikke kan få endogene bytteforholdsgevinster for enkeltvarer ved å variere eksportkvantum. På hjemmemarkedet er markedsstrukturen monopolistisk konkurranse. Heterogeniteten i bedriftenes produktivitet fører til at den monopolistiske konkurransen blir asymmetrisk. En nærmere analyse av denne modellformuleringen er gitt i Holmøy og Hægeland (1997). Produsentene maksimerer eiernes nåverdi av kontantstrømmen etter skatt fra bedriften. Som for husholdningene, er forventningene forutsatt å være perfekte. Dette influerer endogent prisen på kapitaltjenester, som også fanger opp betydningen av beskatningen av kapitalinntekter på bedriftens og eierens hånd.

ing. Økningen i offentlig konsum skyldes i noen grad fallet i markedssalget av offentlige tjenester. I tillegg betaler det offentlige for at også private sektorer produserer det som klassifiseres som offentlige tjenester i nasjonalregnskapet, eksempelvis undervisning eller helsepleie. Offentlig konsum er med andre ord definert som et *vare/tjeneste* begrep. I modellberegningene er forholdstallet for 1992 beholdt mellom det private og offentlige bidraget til samlet produksjon av offentlige tjenester. Det betyr at når en offentlig produksjonssektor øker sitt kjøp av varer og tjenester, og dermed også produksjonen, vil samlet offentlig konsum av tjenesten øke noe mer fordi privat sektor også øker produksjonen av tjenesten. Vi viser til avsnitt 5.1 i HS for en nærmere diskusjon av behandlingen av endringer i offentlig konsum.

Samfunnsøkonomiske projektkostnader

Den rene projektkostnaden beregnes som velferdstapet for husholdningene når prosjektet finansieres ved redusert lump-sum overføring. For å få en dimensjon på tallene som lettere kan sammenlignes med den årlige eksogene utgiftsøkningen på 100, er de omregnet til en ekvivalent konstant annuitet⁶. Beregningen gir en annuitet for projektkostnaden lik 74,1, se tabell 1. Bak vårt kostnadsanslag ligger en direkte reduksjon i husholdningenes velferd på 81,1, samt en årlig økning i offentlig konsum på 7,0.

Hovedårsaken til at projektkostnaden er lavere enn ressursenes markedsverdi, er at den eksisterende beskatningen av

⁶ Den ekvivalente annuiteten er beregnet som den konstante årlige nytteendring som ville gitt det samme neddiskonterte velferdstap som det MSG-6 beregner.

Tabell 1. Samfunnsøkonomisk kostnad ved ulike former for finansiering av en proporsjonal økning av utgifter i alle offentlige sektorer på til sammen 100 millioner 1992-kroner. Absolutte forskjeller i nåverdier omregnet til konstante annuiteter i forhold til referansebane. Millioner 1992-kroner

	Lump-sum overføringer	Arbeidsgiver- avgift
Samlet kostnad = $-(A + B) = C + D$	74,1	79,5
A. Årlig nytteindeks	-81,1	-87,6
B. Annet offentlig konsum ¹	7,0	8,1
C. Prosjektkostnad	74,1	74,1
D. Finansieringskostnad	-	5,4
$MCF = (C + D)/C$		1,07
Finansieringsbehov	85,3	85,3

¹ Offentlig konsumøkning utover prosjektets markedspris på 100 mill. 1992-kroner.

arbeidsinntekt og konsum fører til at ekstra arbeidsinnsats øker produksjonen av konsumvaren med mer enn det konsumenten selv regner med at han får igjen. For konsumenten kan nyttebidraget fra en ekstra time fritid måles ved det fritid koster konsumenten i form av tapt markedslønn etter skatt. Lønnsatsen etter (marginal)skatt er derfor alternativverdien for samfunnet av å fortrenge en time av konsumentens fritid. Hvis man i stedet fortrenger en time privat sysselsetting, fører det til at man reduserer konsumentens nytte med en verdi som kan måles ved markedsverdien av det konsumet som denne arbeidstimen produserer. For samfunnet vil derfor alternativverdien av å fortrenge en time privat sysselsetting være lik markedslønnssatsen pluss den indirekte skatten på konsumet. Dersom det hverken er skatt på arbeidsinntekt eller på konsum, er den samfunnsøkonomiske kostnaden av å bruke en time i offentlig sektor lik markedslønnssatsen uansett om det er fritid eller privat sysselsetting som fortrenses. Men med slike prisvridende skatter må den samfunnsøkonomiske kostnaden ved å bruke en time beregnes som et veid gjennomsnitt av disse to alternativverdiene. Vektene i dette gjennomsnittet er lik andelene av timen som utgjøres av henholdsvis fortrenget fritid og fortrenget privat sysselsetting. Det følger av dette at prosjektkostnaden blir lavere desto mer fritid som fortrenses fremfor privat sysselsetting, siden det er betydelig skatlegging av arbeidsinntekt og konsum i utgangspunktet. Dersom skattekilens og fortrenningen av fritid er stor nok, blir prosjektkostnaden lavere enn markedslønnssatsen. Boks 2 utdyper dette nærmere.

La oss se litt nærmere på hvordan fortrenningen av fritid og privat konsum blir i beregningen på MSG-6. Anta i første omgang at husholdningenes nytte holdes konstant. Den initiale impulsen på (modell)-økonomien er et positivt skift i etterspørselsfunksjonene i arbeidsmarkedet og i vare- og tjenestemarkedene. Det fører i første omgang til økte likevektspriser på arbeidskraft og hjemmeleveranser av produkter som er imperfekte substitutter for import. Økningen i norske priser og kostnader svekker konkurranseevnen for konkurranseutsatte bedrifter. Eksporten faller, og på hjemmemarkedene vil norske varer tape markedsandeler til import. I tillegg vil den positive etterspørselsimpulsen fra

offentlig sektor også bidra til importøkning. Siden realkapital inneholder importerte varer med konstant pris, vil prisen på arbeidskraft stige relativt til prisen på kapital. Dette genererer substitusjon i retning av mer kapital pr. arbeider, hvilket også bidrar til økt import. Samlet gir disse *foreløpige* effektene en svekkelse av handelsbalansen i alle perioder. For å unngå at utenlandsgjelden eksploderer, krever en ny generell likevekt at husholdningene reduserer forbruket i alle perioder. For et gitt forhold mellom prisen på konsumvarer og fritidsprisen, vil fritiden og nytten reduseres relativt like mye som konsumet. Redusert fritid betyr økt arbeidstilbud.

Beregningen viser at økningen i arbeidstilbud og nedgangen i privat konsum nøytraliserer virkningen på alle endogene priser på hjemmeleveranser og timelønnsats av den offentlige ressursbruken. Det betyr at de endelige likevekts-tilpasningene av produksjon og etterspørsel i de ulike markedene kan forklares med god nøyaktighet ved å se bort fra prisvirkninger. Dermed vil det offentlige prosjektet fortrenge husholdningenes fritid og konsum i omtrent samme forhold. Økningen i arbeidstilbudet er omtrent akkurat stor nok til å dekke det offentlige prosjektets behov for arbeidskraft, slik at sysselsettingen i privat næringsliv er omtrent uendret.

I en såvidt disaggregert modell som MSG-6, vil det selv sagt også finne sted en lang rekke andre omallokeringer av ressursene. Vi viser til HS for en gjennomgang av velferdseffekten av noen av disse. Generelt kan vi si at som ved endringene i tidsbruken, vil størrelsen på velferdseffektene avhenge av hvordan omallokeringene er korrelert med kiler mellom samfunnsøkonomisk marginalnytte og marginalkostnad i utgangspunktet. Vår tolkning av beregningene, som bl.a. er basert på systematiske virkningsberegninger på MSG-6, er imidlertid at den største kilden til at velferdstapet avviker fra prosjektets markedspris ligger i overføring av timer fra fritid til arbeidstid.

Skattefinansieringskostnader

Den normative skatteteorien gir få holdepunkter når det gjelder størrelsen på skattefinansieringskostnadene når man resonnerer innenfor så komplekse modeller som MSG-6. Fortsatt gjelder det at dersom finansieringen kan skje ved lump-sum beskatning, vil skattefinansieringskostnaden være null og $MCF = 1$. Dersom utgangssituasjonen er uten prisvridende skattekilens, må man se på et ikke-marginalt prosjekt for å få finansieringskostnader. For større prosjekter vil MCF alltid være større eller lik 1. Dersom mulighetene for lump-sum overføringer er effektivt begrenset initialt, kan man tenke seg en såkalt «second-best» situasjon der de prisvridende skattesatsene er tilpasset slik at de samlede skattefinansieringskostnadene er minst mulig. MCF for alle prisvridende skattesatser må da være lik en felles verdi som er større enn 1. Av dette følger at dersom initialsituasjonen har en helt vilkårlig skattestruktur, vil finansiering av et marginalt prosjekt gjennom en proporsjonal økning av alle prisvridende skattesatser, gi en høyere samlet skattefinansieringskostnad enn man får dersom initi-

Boks 2. Nærmere om forholdet mellom markedspriser og samfunnsøkonomiske kostnader

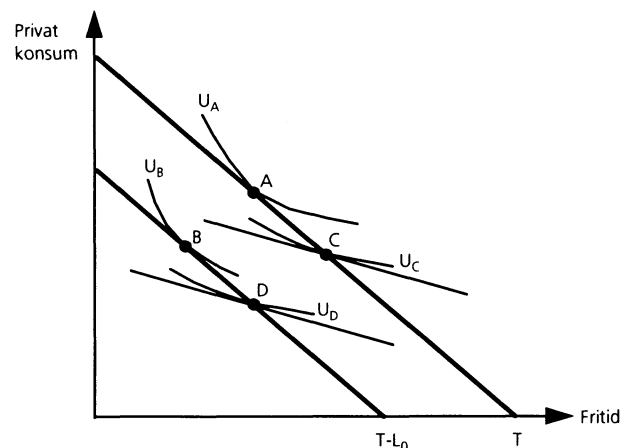
Vi kan forklare begrepene prosjekt- og skattefinansieringskostnader, samt peke på forhold som betyr mye for størrelsen på disse kostnadene, innenfor en modellramme som beskriver økonomien på en svært forenklet og stilisert måte. Vi betrakter en lukket økonomi der den representative konsumentens nytte avhenger positivt av konsum av en (makro)vare og fritid. I figur 1 viser kurvene merket U_A osv. indifferenskurvene svarende til ulike nivåer for konsumentens nytte. Konsumenten allokerer en gitt eksogen tidsramme, T , mellom fritid og lønnet arbeidstid. Offentlig sektor kjøper L_0 enheter av arbeidstilbudet. Den offentlige sysselsettingen forutsettes å ikke gi noen velferd for konsumenten. I privat sektor har sysselsettingen en konstant produktivitet i produksjonen av makrovaren, som kan anvendes til privat og/eller offentlig konsum. Den fallende linjen gjennom T og A viser samfunnets konsummuligheter før det offentlige har beslaglagt noen ressurser. Konsumenten mottar lønnsinntekt som han selv påvirker gjennom sitt arbeidstilbud. I tillegg mottar han lump-sum overføringer fra det offentlige som han selv ikke påvirker gjennom sin adferd. Så lenge det hverken er skatter eller offentlig sysselsetting faller konsumentens budsjettbetingelse sammen med samfunnets konsummuligheter. I en situasjon uten hverken offentlig ressursbruk eller skatter, får vi tilpasning i A i figur 1.

Når det offentlige kjøper arbeidskraft og sørger for uendret budsjettoverskudd ved lump-sum beskatning, reduseres de private konsummulighetene. De er nå beskrevet ved den fallende linjen gjennom $(T-L_0)$ og B . Vi får ny tilpasning av fritid og privat konsum i B , som innebærer at den offentlige sysselsettingen har fortrent både fritid og privat konsum. Vi definerer prosjektkostnaden som nyttetapet i tilfellet med lump-sum beskatning. Det måles som den vertikale avstanden mellom de to indifferenskurvene U_A og U_B . Når det ikke er noen prisvridende skatter i initialsituasjonen, kan konsumentens nyttetap måles direkte som den initiale markedsverdien av den offentlige sysselsettingen¹.

La nå finansieringen skje ved økning i skatten på konsum eller arbeidsinntekt. Konsumenten vil da oppleve at han får mindre konsum igjen av å arbeide en time enn det han produserer av konsumvaren. I figur 1 blir derfor helningen på konsumentens budsjettlinje flatere enn konsumreallonnen før skatt. Punktet D eksemplifiserer den nye likevekten. Her er velferdsnivået lavere enn i B . Nyttetapet mellom B og D representerer skattefinansieringskostnaden knyttet til den skatten som her er innført. Vi definerer *Marginal Cost of Public Funds (MCF)* som forholdet mellom summen av prosjekt- og skattefinansieringskostnaden på den ene side, og

prosjektkostnaden på den annen. På figuren svarer dette til nytteforskjellen mellom A og D i forhold til nytteforskjellen mellom A og B . Skattefinansieringskostnaden vil være større desto sterkere den skatteinduserte vridningen fra B til D er. Vridningen øker med prisfølsomheten i konsumentens etterspørsel. Alt annet likt, blir vridningen også sterkere desto mer man må øke skattesatsen, og dermed prisvridningen, for å dekke finansieringsbehovet. Derfor blir vridningen sterkere desto smalere grunnlaget for skattesatsen er².

Figur 1. Likevektsendringer ved offentlig ressursbruk

Tilpasningen i C beskriver en situasjon der vi før den økte offentlige ressursbruken allerede har skattekilere. Vi lar punktet D fortsatt markere tilpasningen etter at det offentlige har økt bruken av arbeidskraft og finansiert lønningene med lump-sum beskatning. Prosjektkostnaden er nå lavere enn prosjektets markedspris, som svarer til den vertikale avstanden mellom de to konsummulighetslinjene for samfunnet. Finansiering gjennom økt prisvridende beskatning (ikke tegnet inn) vil gi tilpasning på linjen gjennom $(T-L_0)$ og B , men på et lavere nyttenivå enn U_D , og dermed en ekstra skattefinansieringskostnad. Hvis skattefinansieringskostnaden er tilstrekkelig stor, kan summen av prosjekt- og skattefinansieringskostnaden bli større enn prosjektets markedspris, men dette vil avhenge av empiriske forhold.

¹ I en mer generell modell krever denne konklusjonen at prosjektet er så lite at virkningen på relative priser kan neglisjeres.

² Vi forutsetter da at tilpasningene i privat sektor ikke er så sterke at skattegrunnlaget reduseres så mye at satsøkningen gir lavere skatteinntekt.

alsituasjonen er second-best. Men det kan hende at det finnes enkelte skatter som har $MCF < 1$ når det ikke legges noen restriksjoner på hvilke imperfeksjoner som eksisterer i initialsituasjonen.

Beregningene i HS viser at finansiering ved arbeidsgiveravgift, personskatt og moms gir omtrent lik skattefinansierings-

ingskostnad. I det følgende begrenser vi oss til å kommentere finansiering ved økt arbeidsgiveravgift i stedet for lump-sum skatt. Tabell 1 viser at denne er 5,4 regnet som en konstant annuitet. Det gir en MCF lik 1,07. Den gjennomsnittlige arbeidsgiveravgiftssatsen i modellen må øke med ca. 0,25 prosentpoeng.

Tabell 2. Betydningen av økt substitusjonselastisitet (σ) mellom fritid og annet konsum for prosjekt- og finansieringskostnader. Fritidsandel = 0,5. Konstante annuiteter i millioner 1992-kroner

	Overføringer		Arbeidsgiveravgift	
	$\sigma = 0,25$	$\sigma = 0,80$	$\sigma = 0,25$	$\sigma = 0,80$
Samlet kostnad = $-(A + B) = C + D$	74,1	74,8	79,5	95,8
A. Årlig nytteindeks	-81,1	-81,9	-87,6	-107,1
B. Annet offentlig konsum ¹	7,0	7,1	8,1	11,3
C. Prosjektkostnad	74,1	74,8	74,1	74,8
D. Finansieringskostnad	-	-	5,4	21,1
MCF	-	-	1,07	1,28

¹ Offentlig konsumøkning utover prosjektets markedspris på 100 mill. 1992-kroner.

Det meste av avgiften veltes over på arbeidstilbyderne, som dermed får en lavere fritidspris. Sammenlignet med lump-sum beskatning fører denne prisvridende skatteøkningen til høyere fritidsbruk og lavere sysselsetting i privat sektor, som altså er den tidsanvendelsen som har høyest samfunnsøkonomisk alternativkostnad. Dette er den grunnleggende årsaken til at det oppstår skattefinansieringskostnader. Boks 2 utdyper dette nærmere.

Tidsforløpet for de økonomiske tilpasningene frem mot en langsiktig likevekt blir temmelig annerledes når lump-sum beskatning erstattes av økt arbeidsgiveravgift. Økt arbeidsgiveravgift gir lavere samlet sparing. Siden sparingen er skattlagt, bidrar denne intertemporale reallokeringen til velferdstap. På den annen side fører økt arbeidsgiveravgift til en endring i sparingens sammensetning. Vi får lavere investeringer i realkapital, særlig i boligkapital, mens finansinvesteringene i utlandet øker gjennom økte eksportoverskudd. Boligkapital er lempelig beskattet sammenlignet med annen realkapital. Den samfunnsøkonomiske avkastningen, dvs. avkastningen før skatt, på finansielle fordringer på utlandet er derfor høyere enn på boligkapital. Derfor bidrar denne vridningen til å redusere skattefinansieringskostnaden for arbeidsgiveravgift.

4. Følsomhetsberegninger

HS finner at kostnadene, regnet pr. ressursenhet, er svært nær konstante selv når ressursbruken økes fra 100 millioner til 30 milliarder 1992-kroner. Vi finner også at alternative forutsetninger om forventningsdannelse og intertemporal adferd bare har neglisjerbar betydning for kostnadsanslagene. Derimot finner vi at prosjektkostnaden er lavere desto mer arbeidsintensivt det offentlige prosjektet er. Dette er ikke overraskende, sett i lys av at alternativverdien er lavere for fritid enn for privat konsum. På den annen side er skattefinansieringskostnadene lavere når prosjektet benytter varer og tjenester i stedet for arbeidskraft.

La oss så se på betydningen av parameterne i nyttevurderingen av fritid og annet konsum. Anslagene foran baserte seg på en substitusjonselastisitet mellom disse godene på 0,25, som er basert på Aaberge, Dagsvik og Strøm (1995). Fritid innenfor denne aggregerte beskrivelsen bør tolkes som den tiden som er igjen av den totale allokerbare tidsrammen etter at arbeidstid er trukket fra. Fritidens initiale budsjett-

andel i MSG-6 er 0,5. Dette er en høy andel sammenlignet med hva Vennemo (1991), Brendemoen og Vennemo (1996) og Mathiesen (1996) har benyttet. I disse studiene ble fritidens budsjettandel fastsatt lavt fordi man ønsket en lav inntektseffekt i arbeidstilbudsrelasjonen. En slik oppfatning støtter seg til estimater på den direkte lønnselastisiteten i Aaberge *et al.* (1995). Utgangspunktet for fastleggingen av timekomponenten i fritidens budsjettandel i MSG-6 har i større grad vært basert på norske tidsnyttingsundersøkelser, se Statistisk sentralbyrå (1992), og sammenlignet med tidsnyttingsundersøkelsenenes tall er en fritidsandel på 0,5 et lavt anslag, se Bye og Holmøy (1997). Det hersker med andre ord liten grad av konsensus og stor usikkerhet omkring hvordan man skal tolke informasjon om husholdningenes tidsbudsjett, og om hvordan man skal gi en aggregert representasjon av estimater utledet innenfor en helt annen modellstruktur. I tillegg kommer ulike økonometriske studier til forskjellige estimater på de relevante parameterne. Vi har derfor testet følsomheten overfor endringer i både andelsparameteren for fritid i konsumentenes nyttefunksjon, samt substitusjonselastisiteten mellom fritid og annet konsum. I tabell 2 sammenlignes kostnadsanslag basert på alternative anslag på denne substitusjonselastisiteten.

Beregningene viser at en isolert økning i substitusjonselastisiteten mellom fritid og annet konsum ikke påvirker prosjektkostnaden, men at den har stor betydning for den ekstra finansieringskostnaden ved bruk av arbeidsgiveravgift. Dette er intuitivt rimelig, siden den rene ressursbruken har neglisjerbare virkninger på relative priser. Da spiller ikke størrelsen på substitusjonselastisiteten noen rolle for tilpasningsendringene. Økt arbeidsgiveravgift derimot har en direkte negativ substitusjonsvirkning på arbeidstilbudet som nå blir forsterket. Da vris sammensetningen av det som prosjektet fortrenger fra fritid til privat konsum, og det gir økte samfunnsøkonomiske kostnader.

Man ville forvente at lavere anslag på hvor mye fritid husholdningene har i utgangspunktet, gir høyere anslag på prosjektkostnadene. Begrunnelsen er at lavere budsjettandel for fritid svekker den negative inntektseffekten på arbeidstilbudet som genereres av prosjektet. Beregninger presentert i HS bekrefter at denne intuisjonen er korrekt.

5. Avsluttende merknader

I våre hovedberegninger finner vi at de samfunnsøkonomiske prosjektkostnadene er ca. 25 prosent lavere enn markedsprisen på ressursbruken. Finansieringsbehovet utgjør ca. 85 prosent av markedsprisen. Finansieringskostnadene målt ved *MCF* er ca. 1,07 for både arbeidsgiveravgift, moms og personskatt på inntekt.

Sammenlignet med tilsvarende utenlandske studier er våre kostnadsanslag relativt lave, og i forhold til tidligere norske studier er de betydelig lavere. Basert på en beskrivelse av norsk økonomi slik denne var i 1989, fant Vennemo (1991) at prosjektkostnaden lå mellom 10 og 20 prosent høyere enn ressursenes markedspris, og at skattefinansieringskostnaden knyttet til f.eks. arbeidsgiveravgift var ca. 25 prosent av markedsprisen. Av mange mulige årsaker til forskjellene mellom våre og Vennemos resultater, vil vi trekke frem følgende som de viktigste: i) Vennemo beregner målet *MCF* som forholdet mellom velferdsendringen og den initiale markedsverdien av prosjektet. Dermed inkluderer Vennemo effekten av at alternativverdi og markedspris er ulike i sitt *MCF* mål. Gitt at *MCF* skal fungere som et mål på skattefinansieringskostnaden, mener vi at vår definisjon er å foretrekke fremfor den Vennemo har basert seg på. ii) Sammenlignet med Vennemos analyse, forutsetter vi at yrkesbefolkningens initiale tidsbeholdning og fritidskonsum er større, mens substitusjonselastisiteten mellom fritid og annet konsum er lavere. iii) Ressursbruken i Vennemos beregninger består bare av vareinnsats, og ingen arbeidsinnsats. iv) Et endogent prisfall på norsk eksport gir et bytteforholdstap overfor utlandet i Vennemos beregninger som ikke finnes i HS.

Det synes som en relativt opplagt konklusjon at mer pålitelige anslag på samfunnsøkonomiske prosjekt- og skattefinansieringskostnader først og fremst krever sikrere estimater på parametere som bestemmer husholdningenes adferd på arbeidsmarkedet. Før man etterlyser nye empiriske/økonometriske studier av denne adferden, bør man uansett strebe mot å utnytte det som allerede finnes av tilgjengelig relevant informasjon mest mulig systematisk. Vi har sett at tallfestingen av den initiale tilpasningen av tidsbudsjettet har stor betydning for resultatene. På dette punktet virker det vanskelig å begrunne at man ikke skal tillegge tidsnytingsundersøkelser stor vekt. Mulighetene for å estimere pris- og inntektselastisiteter er i utgangspunktet en langt mer krevende oppgave. Blant eksisterende økonometriske studier legges det av mange størst vekt på estimatene i Aaberge *et al.* (1995), men det er åpenbart ikke enkelt å bli enige om hvordan man skal gi en aggregert representasjon av disse. Et interessant prosjekt ville derfor være å beregne virkningene av økt offentlig ressursbruk og skatteendringer gjennom en iterativ bruk av både MSG-6 og den mikrosimuleringsmodellen som er estimert av Aaberge *et al.* (1995). En slik iterativ modellbruk ville minimert informasjonstapet knyttet til oversetting av resultatene i mikrosimuleringsmodellen til en makrorepresentasjon.

Det er også grunn til å peke på at tidsbruken er behandlet på en lite nyansert måte i våre beregninger, både når det

gjelder husholdnings- og bedriftsadferd. Dersom all tidsbruk innenfor den residualposten vi har kalt fritid har tilnærmet lik skyggepris som lønn etter marginalskatt, trenger ikke en slik aggregert beskrivelse å føre til skjeve anslag på prosjekt- og skattefinansieringskostnader. Det eksisterer imidlertid en rekke imperfeksjoner, bl.a. generert av skattesystemet, i markedene for de varer og tjenester som produseres i hjemmet. Dette kan tilsi ulike skyggepriser for alternativene til lønnet arbeidstid utenfor hjemmet. Det finnes etterhvert noe relevant informasjon om disse forholdene, se f.eks. Brathaug (1990), som muligens kan utnyttes i senere analyser.

På etterspørselssiden i arbeidsmarkedet er arbeidstidene antatt å være fullstendig homogene i våre beregninger. Alternativkostnaden knyttet til økt offentlig sysselsetting kan imidlertid variere mellom ulike yrkesgrupper, utdanningsnivåer, og næringsvis tilknytning. Bedret tilgang på disaggregerte data for arbeidsmarkedet, samt det empiriske arbeidet i Hægeland og Klette (1997), bør gjøre det mulig å forbedre modellen på dette området. Betydningen av hva som skjer i arbeidsmarkedet for våre kostnadsanslag, gjør det også naturlig at man beskriver dette markedet mer nøyaktig enn det man har gjort i MSG-6 der det er forutsatt fri konkurranse.

Forslag om ytterligere utvidelse og disaggregering av modellen leder oss imidlertid til en anbefaling som gjelder bruk av store numeriske modeller generelt. Jo større en modell blir, desto vanskeligere er det selvsagt å gjennomskue årsakene til at de endogene løsningene blir som de faktisk blir. Numeriske modellberegninger har begrenset verdi dersom de ikke kan suppleres med tolkninger som er logisk konsistente med modellens innhold. De tolkninger av resultatene som er gitt i HS og i denne artikkelen, er ment å oppfylle dette kravet, men vi savner et verktøy for tolkning av simuleringsresultatene som gjør det mulig å foreta en kvantitativ dekomponering av velferdstapet i bidrag fra presumptivt interessante effekter. Utvikling av et slikt dekomponeringsverktøy er kanskje like fruktbart som ytterligere raffinering av selve modellen. Spesielt kan en slik dekomponering også gi informasjon om hvilken retning modellutvidelsene bør ta. De velferdsbidrag som viser seg store, vil angi områder der det trolig er mest fruktbart å øke detaljeringsgraden i det videre modelleringsarbeidet. Vår anbefaling av en mer detaljert modellering av både tilbuds- og etterspørselssiden i arbeidsmarkedet er i tråd med hva vi tror ville kommet ut av å benytte en slik formell dekomponering av kostnadsanslagene.

Referanser

- Aaberge, R., J. Dagsvik og S. Strøm (1995): Labour supply responses and welfare effects of tax reforms, *Scandinavian Journal of Economics* **97**, 635-659.
- Aasness, J. og B. Holtsmark (1995): Effects on consumer demand patterns of falling prices in telecommunication, Working Paper 1995:8, Center for International Climate and Environmental Research - Oslo (CICERO).

Brathaug, A. L. (1990): Verdiskaping i husholdningene, *Økonomiske analyser* 3/90, Statistisk sentralbyrå, 19-28.

Brendemoen, A. and H. Vennemo (1996): The marginal cost of public funds in the presence of environmental externalities, *Scandinavian Journal of Economics* 98, 405-422.

Bye, B. og E. Holmøy (1997): Household behaviour in the MSG-6 model, Documents 97/13, Statistisk sentralbyrå.

Dreze, J. og N. Stern (1987): "The theory of cost-benefit analysis" i Auerbach, A. og M. Feldstein (red.): *Handbook of Public Economics*, vol. 1, Elsevier Science Publishers B.V. (North-Holland Publishing Company).

Hagen, K.P. og U. Pedersen (1992): "Offentlige kalkylepriser" i Hagen, K.P., S. Ekern, T. Johnsen og U. Pedersen (red.): *Det offentlige som investor*, SNF-rapport 92/92, SNF-Bergen.

Holmøy, E. (1997): Samfunnsøkonomiske kostnader ved økt offentlig ressursbruk: Beregninger på en anvendt generell likevektsmodell, kommer i *Norsk økonomisk tidsskrift*.

Holmøy, E. og T. Hægeland (1997): Aggregate Productivity Effects of Technology Shocks in a Model of Heterogeneous Firms: The Importance of Equilibrium Adjustments, Discussion Papers 198, Statistisk sentralbyrå.

Holmøy, E. og B. Strøm (1997): *Samfunnsøkonomiske kostnader av offentlig ressursbruk og ulike finansieringsformer - beregninger basert på en disaggregert generell likevektsmodell*, Rapporter 97/16, Statistisk sentralbyrå.

Hægeland, T. og T. J. Klette (1997): Do higher wages reflect higher productivity? Education, gender and experience premia in a matched plant-worker data set, Mimeo, Statistisk sentralbyrå.

Håkonsen, L. og L. Mathiesen (1997): Samfunnsøkonomiske kostnader ved økt offentlig ressursbruk. En analyse basert på en enkel generell likevektsmodell, kommer i *Norsk økonomisk tidsskrift*.

Klette, T.J. (1994): Estimating price-cost margins and scale economies from a panel of microdata, Discussion Papers 130, Statistisk sentralbyrå.

Mathiesen, L. (1996): *Grønn skattereform: Beregning av noen konsekvenser*, SNF-rapport 30/96, SNF-Bergen.

Pedersen, U. (1994): *Effektivitetskostnader ved beskatning*, SNF-rapport 26/94, Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning, Bergen.

Statistisk sentralbyrå (1992): *Tidsnyttingsundersøkelsen*, NOS C 10.

Vennemo, H. (1991): An applied general equilibrium assessment of the marginal cost of public funds in Norway, Discussion Papers 62, Statistisk sentralbyrå.

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Discussion Papers

Anders Rygh Swensen:

Change in Regime and Markov Models
DP no. 204, 1997. Sidetall 19.

In this paper we point out that using two-state Markov chain to describe change in regime makes it difficult to interpret the model since there is a bias towards frequent shifts. However, by using a finite Markov chain with a transition matrix satisfying certain restrictions it is possible to circumvent the difficulty and at the same time use the established procedures for estimation and filtering. The methods are applied to a couple of time series from the Norwegian quarterly national accounts.

Karine Nyborg og Inger Spangen:

Cost-Benefit Analysis and the Demographic Ideal
DP no. 205, 1997. Sidetall 25.

In traditional cost-benefit analyses of public projects, every citizen's willingness to pay for a project is given an equal weight. This is sometimes taken to imply that cost-benefit analysis is a democratic method for making public decisions, as opposed to, for example, political processes involving log-rolling and lobbying from interest groups. Politicians are frequently criticized for not putting enough emphasis on the cost-benefit analyses when making decisions. In this paper we discuss the extent to which using cost-benefit analysis to rank public projects is consistent with Dahl's (1989) criteria for democratic decision-making. We find several fundamental conflicts, both when cost-benefit analysis is used to provide final answers about projects' social desirability, and when used only as informational input to a political process. Our conclusions are illustrated using data from interviews with Norwegian politicians.

Documents

Brita Bye og Erling Holmøy:

Household Behaviour in the MSG-6 Model
Documents 97/13, 1997. Sidetall 11.

Elin Berg, Emmanuel Canon, Emmanuel og Yves Smeers:

Modelling Strategic Investment in the European Natural Gas Market
Documents 97/14, 1997. Sidetall 36.

Tidligere utgivelser

Sosiale og økonomiske studier

Ådne Cappelen, Robin Choudhury og Torbjørn Eika:

Petroleumsvirksomheten og norsk økonomi 1973-1993. **SØS 93, 1996.**

Karl Ove Aarbu og Bård Lian:

Skattereformen og delingsmodellen. En empirisk analyse. **SØS 94, 1996.**

Tor Jakob Klette og Astrid Mathiassen:

Vekst og fall blant norske industribedrifter. Om nyetablering, nedlegging og omstilling. **SØS 95, 1996.**

Knut H. Alfsen, Torstein Bye og Erling Holmøy (eds.):

MSG-EE: An Applied General Equilibrium Model for Energy and Environmental Analyses. **SØS 96, 1996.**

Statistiske analyser

Naturressurser og miljø 1996, **SA 9, 1996.**

Inntekt, skatt og overføringer 1997. **SA 14, 1997.**

Naturressurser og miljø 1997. **SA 16, 1997.**

Natural Resources and the Environment 1997. **SA 17, 1997.**

Rapporter

Einar Bowitz, Nils Øyvind Mæhle, Virza S. Sasmitawidjaja og Sentot B. Widoyono: MEMLI The Indonesian Model for Environmental Analysis. Technical Documentation. **Rapporter 96/1.**

Knut Einar Rosendahl:

Helseeffekter av luftforurensning og virkninger på økonomisk aktivitet. Generell metode med anvendelse på Oslo. **Rapporter 96/8.**

Knut H. Alfsen, Pål Boug og Dag Kolsrud:

Energy demand, carbon emissions and acid rain. Consequences of a changing Western Europe. **Rapport 96/12.**

Marie W. Arneberg:

Theory and Practice in the World Bank and IMF Economic Policy Models. Case study Mozambique. **Rapport 96/1.**

Knut Olav Oftedal:

Framskrivning av markedssituasjonen for helse og sosialpersonell fram mot år 2030. **Rapport 96/15.**

Mona I. Hansen, Tor Arnt Johnsen og Jan Øyvind Oftedal:

Det norske kraftmarkedet til år 2020. Nasjonale og regionale fremskrivninger. **Rapporter 96/16.**

Taran Fæhn og Torbjørn Hægeland:

Effektive satser for næringsstøtte 1994. **Rapporter 96/18.**

Solveig Glomsrød, Anett Christin Hansen og Knut Einar Rosendahl:

Integrering av miljøkostnader i makroøkonomiske modeller. **Rapporter 96/23.**

Torbjørn Eika og Kjersti-Gro Lindquist:

Konjunkturimpulser fra utlandet. **Rapporter 97/2.**

Knut Olav Oftedal:

Arbeidstilbudet fra sykepleiere og leger ved endret studie- og arbeidsmønster. **Rapporter 97/8.**

Svein Erik Førre:

Er store foretak mer forskningsintensive? En anvendelse av diagnostiske metoder. **Rapporter 97/11.**

Erling Holmøy og Birger Strøm:

Samfunnsøkonomiske kostnader av offentlig ressursbruk og ulike finansieringsformer - beregninger basert på en disagregert generell likevektsmodell. **Rapporter 97/16, 1997.**

Taran Fæhn og Leo Andreas Grünfeld:

Commercial Policy, Trade and Competition in the Norwegian Service Industries. **Rapporter 97/18, 1997.**

Svenn-Erik Mamelund, Helge Brunborg og Turid Noack:

Skilsmisser i Norge 1886-1995 for kalenderår og ekteskapskohorter. **Rapporter 97/19, 1997.**

Discussion Papers

Torbjørn Hægeland:

Monopolistic Competition, Resource Allocation and the Effects of Industrial Policy. **DP no. 161, 1996.**

Sverre Grepperud:

Poverty, Land Degradation and Climatic Uncertainty. **DP no. 162, 1996.**

Sverre Grepperud:

Soil Conservation as an Investment in Land. **DP no. 163, 1996.**

Kjell Arne Brekke:

Soil Wealth in Tanzania. **DP no. 164, 1996.**

John K. Dagsvik, Dag G. Wetterwald og Rolf Aaberge:

Potential Demand for Alternative Fuel Vehicles. **DP no. 165, 1996.**

John K. Dagsvik:

Consumer Demand with Unobservable Product Attributes. Part I: Theory. **DP no. 166, 1996.**

John K. Dagsvik:

Consumer Demand with Unobservable Product Attributes. Part II: Inference. **DP no. 167, 1996.**

Rolf Aaberge, Anders Björklund, Markus Jäntti, Mårten Palme, Peder J. Pedersen, Nina Smith og Tom Wennemo:

Income Inequality and Income Mobility in the Scandinavian Countries Compared to the United States. **DP no. 168, 1996.**

Karine Nyborg:

Some Norwegian Politicians' Use of Cost-Benefit Analysis. **DP no. 169, 1996.**

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl:

Market Power, International CO₂ Taxation and Petroleum Wealth. **DP no. 170, 1996.**

Rolf Aaberge, Ugo Colombino og Steinar Strøm:

Welfare Effects of Proportional Taxation: Empirical Evidence from Italy, Norway and Sweden. **DP no. 171, 1996.**

John K. Dagsvik:

Dynamic Choice, Multistate Duration Models and Stochastic Structure. **DP no. 172, 1996.**

John K. Dagsvik:

Aggregation in Matching Markets. **DP no. 173, 1996.**

Hilde Christiane Bjørnland:

The Dynamic Effects of Aggregate Demand, Supply and Oil Price Shocks. **DP no. 174, 1996.**

Annegrete Bruvoll og Karin Ibenholt:
Future Waste Generation. Forecasts Based on a Macroeconomic Model. **DP no. 175, 1996.**

Taran Fæhn og Leo Andreas Grünfeld:
Recent Leaps Towards Free Trade. The Impact on Norwegian Industry and Trade Patterns. **DP no. 176, 1996.**

Ray Barrell og Knut A. Magnussen:
Counterfactual Analyses of Oil Price Shocks using a World Model. **DP no. 177, 1996.**

Einar Bowitz og Stein Inge Hove:
Business cycles and fiscal policy: Norway 1973-93. **DP no. 178, 1996.**

Hilde Christiane Bjørnland:
Sources of Business Cycles in Energy Producing Economies - The case of Norway and United Kingdom. **DP no. 179, 1996.**

Karine Nyborg:
The Political Man and Contingent Valuation: Motives Do Count. **DP no. 180, 1996.**

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl:
Gains from Cartelisation in the Oil Market. **DP no. 181, 1996.**

Rolf Aaberge og Iulie Aslaksen:
Decomposition of the Gini Coefficient by Income Components: Various Types of Applications and Interpretations. **DP no. 182, 1996.**

Brita Bye:
Taxation, Unemployment and Growth: Dynamic Welfare Effects of "Green" Policies. **DP no. 183, 1996.**

Tor Jakob Klette og Frode Johansen:
Accumulation of R&D Capital and Dynamic Firm Performance: A Not-so-fixed Effect Model. **DP no. 184, 1996.**

Brita Bye:
Environmental Tax Reform and Producer Foresight: An Intertemporal Computable General Equilibrium Analysis. **DP no. 185, 1996.**

Sverre Grepperud:
Soil Depletion Choices under Production and Price Uncertainty. **DP no. 186, 1997.**

Nils-Martin Stølen og Turid Åvitsland:
Has Growth in Supply of Educated Persons Been Important for the Composition of Employment? **DP no. 187, 1997.**

Jens Aune, Solveig Glomsrød, Vegard Iversen og Henrik Wiig:
Structural Adjustment and Soil Degradation in Tanzania. A CGE-model Approach with Endogenous Soil Productivity. **DP no. 189, 1997.**

Erik Biørn og Tor Jakob Klette:
Panel Data with Error-in-Variabes: A Note on Essential and Redundant Orthogonality Conditions in GMM-estimation. **DP no. 190, 1997.**

Einar Bowitz og Ådne Cappelen:
Incomes Policies and the Norwegian Economy 1973-93. **DP no. 192, 1997.**

Solveig Glomsrød, Maria Dolores Monge A. og Haakon Vennemo:
Structural Adjustment and Deforestation in Nicaragua. **DP no. 193, 1997.**

Frode Johansen og Tor Jakob Klette:
Wage and Employment Effects of Payroll Taxes and Investment Subsidies. **DP no. 194, 1997.**

Taran Fæhn:
Non-Tariff Barriers - the Achilles' Heel of Trade Policy Analyses. **DP no. 195, 1997.**

Rolf Aaberge og Audun Langørgen:
Fiscal and Spending Behavior of Local Governments: An Empirical Analysis Based on Norwegian Data. **DP no. 196, 1997.**

Anett C. Hansen og Harald K. Selte:
Air Pollution and Sick-leaves - is there a Connection? A Case Study using Air Pollution Data from Oslo. **DP no. 197, 1997.**

Erling Holmøy og Torbjørn Hægeland:
Aggregate Productivity Effects of Technology Shocks in a Model of Heterogeneous Firms: The Importance of Equilibrium Adjustment. **DP no. 198, 1997.**

Elin Berg, Pål Boug og Snorre Kverndokk:
Norwegian Gas Sales and the Impacts on European CO₂ Emissions. **DP no. 199, 1997.**

Hilde Christiane Bjørnland:
Estimating Core Inflation - The Role of Oil Price Shocks and Imported Inflation. **DP no. 200, 1997.**

Rolf Aaberge, Anders Bjørklund, Markus Jäntti, Peder J. Pedersen, Nina Smith og Tom Wennemo:

Unemployment Shocks and Income Distribution. How Did the Nordic Countries Fare During their Crises? **DP no. 201, 1997.**

Leif Brubakk:
Estimation of Price Elasticities from Norwegian Household Survey Data. **DP no. 202, 1997.**

Jørgen Aasness og Liv Belsby:
Estimation of Time Series of Latent Variables in an Accounting System. Petrol Consumption of Norwegian Households 1973-1995. **DP no. 203, 1997.**

Reprints

Snorre Kverndokk:
Tradeable CO₂ Emission Permits: Initial Distribution as a Justice Problem. **Reprints no. 82, 1996.** Reprint from Environmental Values, vol. 4, 1995, 129-148.

Iulie Aslaksen, Trude Fagerli og Hanne A. Gravningsmyhr:
Measuring Household Production in an Input-output Framework: the Norwegian Experience. **Reprints no. 83, 1996.** Reprint from Statistical Journal of the United Nations, vol. 12, no. 2, 1995, 111-131.

Iulie Aslaksen og Charlotte Koren:
Det ubetalte husholdsarbeidet - omfang og fordeling. **Reprints no. 84, 1996.** Særtrykk fra Tidsskrift for samfunnsforskning nr. 1, 1995, 3-30.

Iulie Aslaksen og Charlotte Koren:
Taxation, Time Use and the Value of Unpaid Labor: Policy Implications for the Redistribution of Income. **Reprints no. 85, 1996.** Reprint from Review of Radical Political Economics, vol. 24, no. 2, 1992, 8-16.

Knut H. Alfsen, Mario A. De Franco, Solveig Glomsrød og Torgeir Johnsen:
The Cost of Soil Erosion in Nicaragua. **Reprints no. 86, 1996.** Reprint from Ecological Economics, vol. 16, no. 1, 1996, 129-145.

Bjørn E. Naug og Ragnar Nymo:
Pricing to Market in a Small Open Economy. **Reprints no. 87, 1996.** Reprint from Scandinavian Journal of Economics, vol. 98, no. 3, 1996, 329-350.

Bjørn E. Naug:
Hva bestemmer utviklingen i importprisene? **Reprints no. 88, 1996.** Særtrykk fra Sosialøkonomen nr. 1, 1996, 32-40

Erling Holmøy og Haakon Vennemo:
A General Equilibrium Assessment of a Suggested Reform in Capital Income Taxation. **Reprints no. 89, 1996.** Reprint from Journal of Policy Modeling, vol. 17, no. 6, 1995, 531-556.

Snorre Kverndokk:

Global CO₂ Agreements: A Cost-Effective Approach. **Reprints no. 90, 1997.** Reprint from *The Energy Journal*, vol. 14, No. 2, 1993, 91-112.

Petter Jakob Bjerve:

Røynslar frå rådgjeving i utviklingsland. **Reprints no. 91, 1997.** Særtrykk fra *Sosialøkonomen*, nr. 11, 1996, 32-38.

Leo A. Grünfeld:

Monetary Aspects of Norwegian Business Cycles: An Exploratory Study Based on Historical Data. **Reprints no. 94, 1997.** Reprint from *Scandinavian Economic History Review*, vol. 44, no. 1, 1996, 43-65.

Samuel Fankhauser og Snorre Kverndokk:

The Global Warming Game - Simulations of a CO₂-reduction Agreement. **Reprints no. 95, 1997.** Reprint from *Resource and Energy Economics*, vol. 18, no. 1 & no. 2, 1996, 83-102.

Rolf Aaberge:

Unemployment Duration Models with Non-stationary Inflow and Unobserved Heterogeneity. **Reprints no. 96, 1997.** Reprint from *Ricerche Economiche*, vol. 50, 1996, 163-172.

Kjell Arne Brekke og Richard B. Howarth:

Is Welfareism Compatible with Sustainability? **Reprints no. 97, 1997.** Reprint from *Nordic Journal of Political Economy* Vol. 23, No. 1, 1996.

Tor Arnt Johnsen, og Fridtjof F. Unander:

Norwegian Residential Energy Demand. Coordinated use of a System Engineering and a Macroeconomic Model. **Reprints no. 99, 1997.** Reprint from *Modeling, Identification and Control*, Vol. 17, No. 3, 1996.

Sverre Grepperud:

Population Pressure and Land Degradation. The Case of Ethiopia. **Reprints no. 100, 1997.** Reprint from *Journal of Environmental Economics and Management*, Vol. 30, 1996.

Kjell Arne Brekke, Hilde Lurås og Karine Nyborg:

Allowing Disagreement in Evaluations of Social Welfare. **Reprints no. 101, 1997.** Reprint from *Journal of Economics*, Vol. 63, No. 3, 1996.

Bodil Larsen:

Economic Impacts of Reducing NO_x Emissions in Norway. **Reprints no. 102, 1997.** Reprint from *Environmental & Resource Economics* Vol. 9, 1997.

Sverre Grepperud:

Soil Conservation and Governmental Policies in Tropical Areas: Does Aid Worsen the Incentives for Arresting Erosion? **Reprints no. 103, 1997.** Reprint from *Agricultural Economics* Vol. 12, 1995.

Kjell Arne Brekke:

The Numéraire Matters in Cost-Benefit Analysis. **Reprints no. 104, 1997.** Reprint from *Journal of Public Economics*, Vol. 64, 1997.

Bodil M. Larsen og Runa Nesbakken:

Norwegian Emissions of CO₂ 1987-1994. A Study of Some Effects of the CO₂ Tax. **Reprints no. 105, 1997.** Reprint from *Environmental and Resource Economics* Vol. 9, 1997.

Knut Einar Rosendahl:

Does Improved Environmental Policy Enhance Economic Growth? **Reprints no. 106, 1997.** Reprint from *Environmental and Resource Economics* Vol. 9, 1997.

Taran Fæhn og Leo Andreas Grünfeld:

Norsk næringsliv i et nytt handelspolitisk regime. **Reprints no. 107, 1997.** Særtrykk fra *Sosialøkonomen* Nr. 4, 1997.

Einar Bowitz, Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld og Knut Mowm:

Can a Wealthy Economy Gain from an EU Membership? Adjustment Costs and Long Term Welfare Effects of Full Integration - The Norwegian Case. **Reprints no. 108, 1997.** Reprint from *Open Economies Review* Vol. 8, No. 3, 1997.

Rolf Aaberge og Xuezheng Li:

The Trend in Urban Income Inequality in two Chinese Provinces, 1986-90. **Reprints no. 109, 1997.** Reprint from *Review of Income and Wealth* 43, Vol. 3, 1997.

Documents

Dag Kolsrud:

Documentation of Computer Programs that Extend the SEEM Model and Provide a Link to the RAINS Model. **Documents 96/1.**

Elin Berg:

Some Results from the Literature on the Impact of Carbon Taxes on the Petroleum Wealth. **Documents 96/4.**

Olav Bjerkholt, Kjell Arne Brekke og Robin Choudhury:

The Century Model on the Long Term Sustainability of the Saudi Arabian Economy. **Documents 96/7.**

Karine Nyborg:

Environmental Valuation, Cost-Benefit Analysis and Policy Making: A Survey. **Documents 96/12.**

Per Richard Johansen og Knut A. Magnussen:

The Implementation Model. A Macroeconomic Model for Saudi Arabia. **Documents 96/13.**

Ådne Cappelen og Knut A. Magnussen:

The Selection Model. A General Equilibrium Model for Saudi Arabia. **Documents 96/14.**

Pål Boug og Leif Brubakk:

Impacts of Economic Integration on Energy Demand and CO₂ emissions on Western Europe. **Documents 96/15.**

John K. Dagsvik:

Probabilistic Models for Qualitative Choice Behavior: An Introduction. **Documents 96/16.**

Knut H. Alfsen og Knut Einar Rosendahl:

Economic Damage of Air Pollution. **Documents 96/17.**

Mette Rolland:

Military expenditure in Norway's main partner countries for development assistance. **Documents 96/20.**

Petter Jakob Bjerve:

Contributions of Ragnar Frisch to National Accounting. **Documents 96/21.**

Nils Martin Stølen:

Effects on Wages from Changes in Payroll Taxes in Norway. **Documents 96/22.**

Torstein Bye og Snorre Kverndokk:

Nordic Negotiations on CO₂ Emissions Reduction. The Norwegian Negotiation Team's Considerations. **Documents 96/25.**

Sverre Grepperud:

The impact of Policy on Farm Conservation Incentives in Developing Countries: What can be Learned from Theory? **Documents 97/2.**

Mette Rolland:

Military Expenditure in Norway's Main Partner Countries for Development Assistance. Revised and Expanded Version. **Documents 97/3.**

Erling Joar Fløttum, Frank Foyen, Tor Jakob Klette, Per Øivind Kolbjørnsen, Svein Longva og Jan Erik Lystad:

What Do the Statisticians Know about the Information Society and the Emerging User Needs for New Statistics? **Documents 97/6.**

Helge Brunborg og Erik Aurbakken:
Evaluation of Systems for Registration and Identification of Persons in Mozambique. **Documents 97/8.**

Erling Holmøy:
Is there Something Rotten in this State of Benchmark? A Note on the Ability of Numerical Models to Capture Welfare Effects due to Existing Tax Wedges. **Documents 97/10, 1997.**

Notater

Bård Lian og Karl Ove Aarbu:
Dokumentasjon av LOTTE-AS. **Notater 96/8.**

Dennis Fredriksen:
Datagrnnlaget for modellen MOSART, 1993. **Notater 96/9.**

Sverre Grepperud og Ann Christin Bøeng:
Konsekvensene av økte oljeavgifter for råoljepris og etterspørsel etter olje. Analyser i PETRO og WOM. **Notater 96/10.**

Karsten Gerdrup:
Inntektsfordeling og økonomisk vekst i norske fylker: En empirisk studie basert på data for perioden 1967-93. **Notater 96/16.**

Annegrete Bruvoll:
Konsekvenser av ulike håndteringsmåter for avfall. **Notater 96/31.**

Mette Rolland:
Militærutgifter i Norges prioriterte samarbeidsland. **Notater 96/33.**

Anett Christin Hansen:
Analyse av individers preferanser over lotterier basert på en stokastisk modell for usikre utfall. **Notater 96/35.**

Bjørn Helge Vatne:
En dynamisk spillmodell. Dokumentasjon av dataprogrammer. **Notater 96/36.**

Kjersti-Gro Lindquist og Bjørn E. Naug:
Makroøkonometriske modeller og konkurranseevne. **Notater 96/44.**

Rolf Golombek og Snorre Kverndokk (red.):
Modeller for elektrisitets og gassmarkedene i Norge, Norden og Europa. **Notater 96/45.**

Finn Roar Aune:
Konsekvenser av en nordisk avgiftsharmonisering på elektrisitetsområdet. **Notater 96/53.**

Elin Berg og Kristin Rypdal:
Historisk utvikling og fremskrivning av forbruket av noen miljøskadelige produkter. **Notater 97/2.**

Ådne Cappelen:
SSBs arbeid med investeringsrelasjoner, erfaringer og planer. **Notater 97/5.**

Kjersti-Gro Lindquist:
Database for energiintensive næringer. Tall fra industristatistikken. **Notater 97/30.**

Audun Langørgen:
Faktorer bak variasjoner i kommunal ressursbruk til pleie og omsorg. **Notater 97/35.**

Svein Erik Førre:
Registerdataene i lys av industristatistikken. **Notater 97/36.**

Kristian Gimming:
Virkninger på prisutviklingen på naturgass i Vest-Europa ved innføring av felles karbonavgift. **Notater 97/37.**

Erling Holmøy og Øystein Thøgersen (red.):
Virkninger av strukturpolitiske reformer: Forslag til konkrete forskningsprosjekter. **Notater 97/39, 1997.**

Erling Holmøy:
En presisering av hva som skal menes med tilbudskurven for arbeid i en generell likevektsmodell. **Notater 97/41, 1997.**

Alexandra Katz, Bodil Larsen, Knut Sandberg Eriksen og Trond Jensen:
Transport og makroøkonomi - en samkjøring av GODMOD-3 og MSG-6. **Notater 97/45, 1997.**

Innholdsfortegnelse for ØKONOMISKE ANALYSER (ØA) og ECONOMIC SURVEY (ES) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser og Economic Survey kan fås ved henvendelse til Wenche Drzwi, Statistisk sentralbyrå, telefon: 22 86 49 74, telefax: 22 11 12 38, E-post: wdr@ssb.no

Økonomiske Analyser

ØA 9/95:

Konjunkturtendensene, 3-21.

Ingeborg Folløy Solli: Eneforsørgere som selvforsørgere? En analyse av motakere av overgangsstønad og deres tilknytning til arbeidsmarkedet, 22-28.

Annegrete Bruvoll: Avfallsavgifter. En studie av avgifter på emballasjeråvarer, 29-35.

ØA 1/97:

Økonomisk utsyn over året 1996, 3-95.

ØA 2/97:

Torbjørn Eika og Kjersti-Gro Lindquist: Konjunkturimpulser fra utlandet, 3-11.

Iulie Aslaksen, Trude Fagerli og Hanne A. Gravningsmyhr: Tidsbruk, husholdningsproduksjon og utvidet inntekt i barnefamilier, 12-18.

Leif Andreassen: Ledighet og økt tilstrømning til høyere utdanning, 19-24.

Knut Ø. Sørensen: Økonomisk utvikling i fylkene 1990-1992 belyst med fylkesfordelt nasjonalregnskap, 25-29.

ØA 3/97:

Tor Arnt Johnsen: Opp og ned: Prisutviklingen i spotmarkedet for elektrisitet, 3-7.

Elin Berg, Snorre Kverndokk og Knut Einar Rosendahl: Kartellgevinster i oljemarkedet, 8-17.

Anett C. Hansen og Harald Selte: Luftforurensning og sykefravær i Oslo – er det en sammenheng? 18-24.

ØA 4/97:

Svein Longva og Thor Olav Thoresen: Hvordan skal det gis økonomisk støtte til barn og barnefamilier? Noen resultater fra Barnefamilieutvalgets innstilling, 3-14.

Elin Berg, Pål Boug og Snorre Kverndokk: Miljøvirkninger av norsk gassalg, 15-25.

Nasjonalregnskapstall for 1978-1996, 26-30.

Offentlige finanser 1978-1996, 31-33.

ØA 5/96:

Konjunkturtendensene, 3-15.

Berit Koht og Lasse Sandberg: Kilder til målefeil i konsumprisindeksen, 22-26.

Jon Epland: Inntektsfordelingen 1986-1995: Hvorfor øker ulikheten? 27-35.

Olav Bjerkholt, Robin Choudhury og Knut A. Magnussen: Fra dadler til olje – Den økonomiske utvikling i Saudi-Arabia 1970-2000. 36-45.

ØA 6/96:

Konjunkturtendensene, 3-50.

Steinar Todsén: Realkapitalbeholdninger og kapitalslit i nasjonalregnskapet. 51-55.

ØA 7/96

Espen Søybye: Historisk statistikk og statistikkens historie, 3-10.

Irene Arnesen: Kommuneforvaltningen i Norden, 11-18.

Erling Joar Fløttum og Tor Skoglund: Produktivitetsutvikling belyst ved nasjonalregnskapstall, 19-25.

ØA 8/97

Kilder til konjunkturbevegelser i norsk økonomi 1973-93. 3-5.

Stein Inge Hove og Knut Mowm: Fra kjøpefest til ledighetskø. Kredittliberalisering, konsumutvikling og konjunktursvingninger 1983-1993. 6-14.

Ådne Cappelen: Inntektspolitikk og norsk økonomi 1973-93. 15-21.

Torbjørn Eika og Knut A. Magnussen: Virkninger av den høye oljeprisen i 1979-85. 22-30.

Economic Survey

ES 4/96:

Economic trends, 3-24.

Ingvild Svendsen: Expectations in the Norwegian economy, 25-33.

Jon Petter Nossen: General government finances in Norway in an international perspective, 34-42.

ES 1/97:

Economic survey 1996, 3-46.

Elisabeth Nørgaard and Tore Halvorsen: Revision of the balance of payments, 47-52.

Mette Rolland: Military expenditure in Norway's main partner countries for development assistance, 53-66.

2/97:

Economic trends, 3-25.

Knut A. Magnussen and Mette Rolland: The European economy towards 2000, 26-35.

3/97:

Economic trends, 3-23.

Jon Epland: Income distribution 1986-1995: Why is inequality increasing? 24-33.

Tabell- og diagramvedlegg

Innhold	Side
A. Nasjonalregnskap for Norge	
Tabell A1.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner 1*
Tabell A2.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Millioner kroner 2*
Tabell A3.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring 3*
Tabell A4.	Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis prisendring 4*
Tabell A5.	Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner 5*
Tabell A6.	Produksjon. Faste 1993-priser. Millioner kroner 6*
Tabell A7.	Produksjon. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring 7*
Tabell A8.	Produksjon. Prosentvis prisendring 8*
Tabell A9.	Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner 9*
Tabell A10.	Produktinnsats. Faste 1993-priser. Millioner kroner 10*
Tabell A11.	Produktinnsats. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring 11*
Tabell A12.	Produktinnsats. Prosentvis prisendring 12*
Tabell A13.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Løpende priser. Millioner kroner 13*
Tabell A14.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Faste 1993-priser. Millioner kroner 14*
Tabell A15.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring 15*
Tabell A16.	Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis prisendring 16*
Tabell A17.	Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner 17*
Tabell A18.	Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Millioner kroner 17*
Tabell A19.	Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring 18*
Tabell A20.	Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring 18*
Tabell A21.	Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner 19*
Tabell A22.	Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Millioner kroner 19*
Tabell A23.	Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring 20*
Tabell A24.	Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring 20*
Tabell A25.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner 21*
Tabell A26.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1993-priser. Millioner kroner 22*
Tabell A27.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring 23*
Tabell A28.	Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis prisendring 24*
Tabell A29.	Eksport. Løpende priser. Millioner kroner 25*
Tabell A30.	Eksport. Faste 1993-priser. Millioner kroner 26*
Tabell A31.	Eksport. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring 27*
Tabell A32.	Eksport. Prosentvis prisendring 28*
Tabell A33.	Import. Løpende priser. Millioner kroner 29*
Tabell A34.	Import. Faste 1993-priser. Millioner kroner 30*
Tabell A35.	Import. Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring 31*
Tabell A36.	Import. Prosentvis prisendring 32*
Tabell A37.	Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner 33*
Tabell A38.	Sysselsatte lønnstakere etter næring og sysselsatte personer i alt. 1000 ..... 34*
Tabell A39.	Sysselsatte lønnstakere etter næring og sysselsatte personer i alt. Prosentvis endring fra året før 35*
B. Konjunkturindikatorer for Norge	
Tabell B1:	Olje- og gassproduksjon 36*
Tabell B2:	Produksjonsindeks etter næring og varetype 36*
Tabell B3:	Industriproduksjonen - produksjonsindeksen 36*
Tabell B4:	Ordretilgang - industri 37*
Tabell B5:	Ordreserver - industri 37*
Tabell B6:	Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning 38*
Tabell B7:	Industriinvesteringer i verdi - Investeringsundersøkelsen 38*
Tabell B8:	Boligbygging 38*
Tabell B9:	Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks 39*
Tabell B10:	Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år 39*
Tabell B11:	Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen 39*
Tabell B12:	Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer 39*
Tabell B13:	Timefortjeneste 40*
Tabell B14:	Konsumprisindeksen 40*
Tabell B15:	Engrospriser 40*
Tabell B16:	Utenrikshandel - verditall 41*
Tabell B17:	Utenrikshandel - indekser 41*

Diagrammer

Olje- og gassproduksjon	42*
Produksjonsindeksen	42*
Ordreindeksen - industri	43*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	44*
Ordreindeksen - bygge- og anleggsvirksomhet	44*
Arbeidsledighet og sysselsetting	45*
Antatte og utførte investeringer i industrien	45*
Detaljomsætning mv.	45*
Lønninger	45*
Konsum- og engrospriser	46*
Nominell rente på tre-måneders plasseringer	46*
Utenrikshandel	46*

C. Nasjonalregnskapstall for utvalgte OECD-land

Tabell C1:	Bruttonasjonalprodukt	47*
Tabell C2:	Privat konsum	47*
Tabell C3:	Offentlig konsum	47*
Tabell C4:	Bruttoinvesteringer i fast realkapital	48*
Tabell C5:	Eksport av varer og tjenester	48*
Tabell C6:	Import av varer og tjenester	48*
Tabell C7:	Privat konsumdeflator	49*
Tabell C8:	Lønnskostnader pr. sysselsatt	49*
Tabell C9:	Sysselsetting	49*
Tabell C10:	Arbeidsledigheten	50*
Tabell C11:	Korte renter	50*
Tabell C12:	Budsjettbalanse	50*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	457 548	484 268	113 660	113 193	123 096	134 319	120 041	122 950	130 724
Konsum i husholdninger	434 551	460 217	107 679	107 243	117 064	128 231	113 701	116 614	124 316
Varekonsum	245 840	262 365	60 376	61 328	64 590	76 071	62 229	67 397	68 927
Tjenester	185 684	193 423	47 468	45 500	50 085	50 371	51 319	48 305	52 639
Husholdningenes kjøp i utlandet	18 001	19 652	3 031	4 189	7 936	4 496	3 330	4 836	8 504
Utlendingers kjøp i Norge	-14 974	-15 223	-3 196	-3 773	-5 547	-2 707	-3 177	-3 925	-5 754
Konsum i ideelle organisasjoner	22 997	24 051	5 981	5 949	6 033	6 089	6 340	6 337	6 408
Konsum i offentlig forvaltning	195 840	208 862	51 162	51 680	52 730	53 289	53 935	54 373	54 822
Konsum i statsforvaltningen	78 726	84 231	20 628	20 835	21 260	21 509	21 457	21 642	21 649
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	56 823	60 651	14 850	14 999	15 305	15 496	15 275	15 660	15 529
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	21 903	23 580	5 777	5 836	5 954	6 013	6 182	5 982	6 119
Konsum i kommuneforvaltningen	117 114	124 631	30 535	30 846	31 471	31 781	32 478	32 731	33 173
Bruttoinvestering i fast kapital	192 843	208 375	45 735	49 725	52 422	60 493	52 639	61 554	61 365
Oljevirksomhet	47 817	46 673	9 900	12 212	12 274	12 287	12 698	17 305	15 468
Utenriks sjøfart	3 899	6 286	1 366	972	1 578	2 369	3 408	1 663	1 858
Fastlands-Norge	141 126	155 416	34 469	36 541	38 570	45 837	36 533	42 586	44 039
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	111 758	123 649	27 640	29 652	30 550	35 808	28 569	32 436	32 963
Industri og bergverk	16 455	18 196	3 434	4 272	4 697	5 793	3 460	4 923	4 490
Annen vareproduksjon	12 019	12 096	2 253	3 211	3 140	3 492	2 181	3 381	3 345
Boligtjenester(husholdninger)	26 481	26 089	6 341	6 189	6 586	6 973	6 697	6 854	7 112
Andre tjenesteytende næringer	56 803	67 268	15 612	15 980	16 127	19 549	16 231	17 278	18 015
Offentlig forvaltningsvirksomhet	29 368	31 767	6 829	6 889	8 020	10 029	7 964	10 150	11 076
Lagerendring og statistiske avvik	26 951	23 596	12 798	6 048	5 402	-651	8 517	6 938	1 020
Bruttoinvestering	219 793	231 972	58 533	55 773	57 824	59 842	61 156	68 492	62 385
Innenlandsk sluttanvendelse	873 181	925 102	223 355	220 646	233 651	247 450	235 132	245 815	247 931
Ettersp. fra Fastlands-Norge(eks. lagerendr.)	794 514	848 546	199 291	201 413	214 396	233 445	210 509	219 909	229 585
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	225 208	240 629	57 991	58 569	60 750	63 318	61 899	64 523	65 898
Eksport i alt	353 296	412 679	99 005	98 612	102 870	112 192	107 010	108 305	111 212
Tradisjonelle varer	143 424	155 849	40 386	37 375	36 785	41 303	39 088	42 061	42 140
Råolje og naturgass	113 231	156 688	34 593	36 717	40 000	45 378	43 150	39 422	39 313
Skip og plattformer	10 581	9 151	2 604	2 175	1 341	3 031	2 029	1 918	1 633
Tjenester	86 060	90 991	21 422	22 345	24 744	22 480	22 743	24 904	28 126
Samlet anvendelse	1 226 477	1 337 781	322 360	319 258	336 521	359 642	342 142	354 120	359 143
Import i alt	297 471	319 986	75 636	75 250	81 345	87 755	79 042	89 800	92 932
Tradisjonelle varer	202 935	222 613	53 992	53 525	53 945	61 151	53 218	60 613	59 175
Råolje	1 121	1 445	218	255	261	711	436	322	413
Skip og plattformer	12 863	14 290	3 776	2 340	3 714	4 460	5 107	3 851	4 031
Tjenester	80 552	81 638	17 650	19 130	23 425	21 433	20 281	25 014	29 313
Bruttonasjonalprodukt 1)	929 006	1 017 794	246 728	244 008	255 174	271 885	263 105	264 320	266 208
Fastlands-Norge (markedsverdi)	793 730	834 819	205 575	200 917	207 942	220 385	214 054	218 542	221 424
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	135 276	182 975	41 153	43 091	47 232	51 500	49 051	45 778	44 784
Fastlands-Norge(basisverdi)	695 477	727 088	180 754	175 025	180 701	190 608	189 600	189 526	191 256
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	547 828	569 180	142 066	135 943	140 829	150 342	148 356	148 005	148 892
Industri og bergverk	115 043	119 515	30 345	29 313	29 207	30 650	29 329	32 799	30 274
Andre vareproduserende næringer	79 293	80 875	21 781	16 003	20 930	22 162	21 360	17 321	23 377
Tjenesteytende næringer	353 492	368 790	89 940	90 628	90 691	97 531	97 668	97 884	95 241
Offentlig forvaltningsvirksomhet	147 649	157 908	38 688	39 083	39 873	40 266	41 244	41 522	42 364
Korreksjonsposter	98 253	107 731	24 822	25 892	27 241	29 777	24 454	29 016	30 168

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

2*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	439 745	460 253	109 507	107 867	116 841	126 038	110 551	114 009	121 422
Konsum i husholdninger	418 273	438 615	104 095	102 509	111 417	120 594	105 038	108 460	115 779
Varekonsum	236 636	250 934	58 475	58 846	61 582	72 031	57 736	62 756	64 351
Tjenester	178 753	183 822	45 838	43 294	47 813	46 876	47 008	44 756	48 978
Husholdningenes kjøp i utlandet	17 412	18 384	2 847	3 939	7 369	4 228	3 263	4 549	7 846
Utlendingers kjøp i Norge	-14 528	-14 524	-3 066	-3 570	-5 347	-2 541	-2 969	-3 602	-5 395
Konsum i ideelle organisasjoner	21 471	21 639	5 412	5 358	5 424	5 444	5 513	5 550	5 643
Konsum i offentlig forvaltning	184 282	190 313	46 777	46 977	48 258	48 302	47 627	48 183	48 954
Konsum i statsforvaltningen	74 479	77 587	19 092	19 113	19 727	19 655	19 255	19 406	19 513
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	53 687	55 914	13 730	13 759	14 210	14 215	13 626	14 015	14 021
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	20 792	21 673	5 362	5 354	5 517	5 441	5 630	5 391	5 492
Konsum i kommuneforvaltningen	109 803	112 726	27 684	27 864	28 532	28 646	28 372	28 777	29 441
Bruttoinvestering i fast kapital	182 235	190 998	42 411	45 491	48 333	54 762	48 630	55 603	55 329
Oljevirkosmhet	45 417	42 932	9 251	11 237	11 332	11 112	11 427	15 237	13 442
Utenriks sjøfart	3 483	5 882	1 229	901	1 449	2 303	3 283	1 533	1 676
Fastlands-Norge	133 336	142 184	31 931	33 354	35 552	41 347	33 920	38 834	40 211
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	105 647	113 171	25 599	27 089	28 184	32 299	26 562	29 606	30 131
Industri og bergverk	15 823	17 156	3 245	4 061	4 433	5 417	3 329	4 702	4 293
Annen vareproduksjon	11 459	11 290	2 117	3 012	2 928	3 234	2 070	3 180	3 135
Boligtjenester(husholdninger)	24 544	23 080	5 726	5 461	5 798	6 094	5 945	5 991	6 226
Andre tjenesteytende næringer	53 821	61 644	14 511	14 555	15 025	17 554	15 219	15 733	16 477
Offentlig forvaltningsvirksomhet	27 689	29 014	6 333	6 265	7 369	9 048	7 358	9 227	10 080
Lagerendring og statistiske avvik	27 456	22 873	12 028	5 939	5 265	-358	9 204	6 803	1 304
Bruttoinvestering	209 691	213 871	54 439	51 430	53 598	54 405	57 835	62 407	56 633
Innenlandsk sluttanvendelse	833 718	864 438	210 723	206 273	218 698	228 745	216 012	224 600	227 009
Ettersp. fra Fastlands-Norge(eks. lagerendr.)	757 363	792 751	188 215	188 197	200 652	215 687	192 098	201 026	210 587
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	211 971	219 327	53 109	53 241	55 627	57 350	54 985	57 411	59 034
Eksport i alt	355 919	391 488	97 491	94 459	97 908	101 629	98 827	101 941	102 424
Tradisjonelle varer	131 716	145 246	37 620	34 741	34 657	38 227	36 886	39 810	38 177
Råolje og naturgass	125 818	145 312	35 546	35 613	36 388	37 765	37 501	36 795	35 531
Skip og plattformer	10 888	8 785	2 615	2 078	1 275	2 817	1 856	1 707	1 378
Tjenester	87 498	92 145	21 709	22 028	25 588	22 820	22 585	23 630	27 338
Samlet anvendelse	1 189 637	1 255 926	308 213	300 733	316 606	330 374	314 839	326 541	329 433
Import i alt	289 675	308 520	73 539	72 848	78 817	83 316	77 013	86 204	86 123
Tradisjonelle varer	197 477	215 786	52 162	52 129	52 702	58 794	53 237	60 182	56 711
Råolje	1 244	1 176	214	219	226	517	392	317	368
Skip og plattformer	13 206	13 925	3 732	2 248	3 612	4 333	4 936	3 510	3 539
Tjenester	77 748	77 633	17 432	18 253	22 277	19 671	18 449	22 196	25 505
Bruttonasjonalprodukt 1)	899 962	947 405	234 678	227 885	237 787	247 056	237 831	240 337	243 307
Fastlands-Norge (markedsverdi)	746 445	773 844	192 163	185 474	193 999	202 208	193 020	196 229	200 690
Oljevirkosmhet og utenriks sjøfart	153 517	173 561	42 515	42 411	43 788	44 848	44 811	44 108	42 617
Fastlands-Norge(basisverdi)	663 381	683 450	170 669	164 135	171 497	177 149	171 663	173 115	176 406
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	525 189	541 580	135 883	129 042	135 658	140 997	135 883	136 903	139 318
Industri og bergverk	103 209	106 024	27 428	26 072	25 051	27 473	26 149	27 821	25 447
Andre vareproduserende næringer	74 935	72 466	19 632	14 357	19 521	18 956	19 012	15 992	21 729
Tjenesteytende næringer	347 045	363 090	88 823	88 613	91 086	94 568	90 722	93 090	92 142
Offentlig forvaltningsvirksomhet	138 192	141 870	34 786	35 093	35 839	36 152	35 780	36 212	37 088
Korreksjonsposter	83 064	90 394	21 494	21 339	22 502	25 059	21 357	23 113	24 285

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A3. Makroøkonomiske hovedstørrelser.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,7	4,7	5,4	3,3	4,5	5,4	1,0	5,7	3,9
Konsum i husholdninger	3,1	4,9	5,6	3,5	4,7	5,6	0,9	5,8	3,9
Varekonsum	2,8	6,0	7,5	4,5	4,8	7,3	-1,3	6,6	4,5
Tjenester	2,8	2,8	3,2	2,6	2,8	2,8	2,6	3,4	2,4
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,8	5,6	8,5	-6,9	13,0	4,7	14,6	15,5	6,5
Utlendingers kjøp i Norge	-6,9	-0,0	8,0	-3,2	-0,4	-3,6	-3,1	0,9	0,9
Konsum i ideelle organisasjoner	-3,5	0,8	1,8	0,2	0,5	0,6	1,9	3,6	4,0
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	3,3	3,4	2,7	3,7	3,2	1,8	2,6	1,4
Konsum i statsforvaltningen	-0,2	4,2	4,3	3,3	4,8	4,3	0,9	1,5	-1,1
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	0,5	4,1	4,1	3,1	4,8	4,6	-0,8	1,9	-1,3
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-1,9	4,2	4,7	3,8	5,0	3,4	5,0	0,7	-0,5
Konsum i kommuneforvaltningen	1,8	2,7	2,8	2,4	2,9	2,5	2,5	3,3	3,2
Bruttoinvestering i fast kapital	3,7	4,8	1,7	1,7	9,9	5,6	14,7	22,2	14,5
Oljevirkosomhet	-13,5	-5,5	-7,7	-1,7	-1,0	-11,2	23,5	35,6	18,6
Utenriks sjøfart	-32,7	68,9	-28,7	-41,2	.	99,5	167,2	70,1	15,7
Fastlands-Norge	12,9	6,6	6,6	5,0	6,3	8,3	6,2	16,4	13,1
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	16,3	7,1	7,1	5,7	6,8	8,6	3,8	9,3	6,9
Industri og bergverk	42,0	8,4	18,0	5,9	4,7	8,2	2,6	15,8	-3,2
Annen vareproduksjon	3,7	-1,5	-1,5	-4,7	-1,3	1,7	-2,2	5,6	7,1
Boligtjenester(husholdninger)	13,0	-6,0	-8,0	-8,2	-3,6	-4,1	3,8	9,7	7,4
Andre tjenesteytende næringer	14,6	14,5	13,5	14,7	14,2	15,6	4,9	8,1	9,7
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,6	4,8	4,9	2,0	4,3	7,1	16,2	47,3	36,8
Lagerendring og statistiske avvik	100,2	-16,7	7,5	-20,6	4,6	.	-23,5	14,6	-75,2
Bruttoinvestering	10,7	2,0	3,0	-1,5	9,4	-2,2	6,2	21,3	5,7
Innenlandsk sluttanvendelse	4,2	3,7	4,3	1,9	5,5	3,1	2,5	8,9	3,8
Ettersp. fra Fastlands-Norge(eks. lagerendr.)	4,0	4,7	5,1	3,4	4,6	5,5	2,1	6,8	5,0
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	1,1	3,5	3,6	2,6	3,8	3,8	3,5	7,8	6,1
Eksport i alt	3,6	10,0	10,7	10,1	8,9	10,3	1,4	7,9	4,6
Tradisjonelle varer	4,2	10,3	9,1	11,4	8,6	11,9	-2,0	14,6	10,2
Råolje og naturgass	8,1	15,5	15,8	19,3	19,3	8,6	5,5	3,3	-2,4
Skip og plattform	2,1	-19,3	28,3	-30,8	-65,7	32,1	-29,0	-17,8	8,1
Tjenester	-2,8	5,3	4,1	1,1	7,6	8,4	4,0	7,3	6,8
Samlet anvendelse	4,0	5,6	6,2	4,4	6,5	5,2	2,1	8,6	4,1
Import i alt	5,5	6,5	7,3	1,2	8,5	8,9	4,7	18,3	9,3
Tradisjonelle varer	9,4	9,3	9,0	7,0	9,2	11,7	2,1	15,4	7,6
Råolje	32,0	-5,5	-38,7	-42,8	-31,1	179,9	83,3	45,0	62,7
Skip og plattform	7,0	5,4	16,8	-12,3	49,1	-13,8	32,3	56,1	-2,0
Tjenester	-3,6	-0,1	1,7	-10,1	2,8	5,6	5,8	21,6	14,5
Bruttonasjonalprodukt 1)	3,6	5,3	5,9	5,4	5,9	4,0	1,3	5,5	2,3
Fastlands-Norge (markedsverdi)	3,1	3,7	4,3	3,4	3,8	3,3	0,4	5,8	3,4
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	5,9	13,1	14,1	15,2	16,3	7,3	5,4	4,0	-2,7
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,8	3,0	3,5	2,9	3,3	2,4	0,6	5,5	2,9
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	3,0	3,1	3,8	3,0	3,4	2,3	0,0	6,1	2,7
Industri og bergverk	3,0	2,7	2,7	0,3	4,5	3,6	-4,7	6,7	1,6
Andre vareproduserende næringer	8,4	-3,3	5,5	-3,2	-5,7	-8,9	-3,2	11,4	11,3
Tjenesteytende næringer	1,9	4,6	3,7	5,0	5,3	4,5	2,1	5,1	1,2
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,8	2,7	2,6	2,7	2,7	2,6	2,9	3,2	3,5
Korreksjonsposter	5,9	8,8	10,4	7,1	7,7	10,1	-0,6	8,3	7,9

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

4*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A4. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,8	1,1	-0,4	1,6	1,6	1,5	4,6	2,8	2,2
Konsum i husholdninger	2,7	1,0	-0,6	1,5	1,5	1,4	4,6	2,8	2,2
Varekonsum	2,4	0,6	-0,3	0,0	0,8	1,7	4,4	3,0	2,1
Tjenester	3,1	1,3	-1,1	3,2	2,1	1,1	5,4	2,7	2,6
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,9	3,4	3,9	5,4	3,8	0,4	-4,1	-0,0	0,7
Utlendingers kjøp i Norge	2,2	1,7	1,4	2,0	1,7	1,7	2,6	3,1	2,8
Konsum i ideelle organisasjoner	5,6	3,8	3,4	4,1	3,9	3,8	4,1	2,8	2,1
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	3,3	3,1	3,8	2,8	3,4	3,5	2,6	2,5
Konsum i statsforvaltningen	3,7	2,7	2,6	3,5	2,0	2,7	3,1	2,3	2,9
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	3,9	2,5	2,5	3,5	1,8	2,2	3,6	2,5	2,8
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,3	3,3	2,8	3,7	2,5	4,1	1,9	1,8	3,2
Konsum i kommuneforvaltningen	4,0	3,7	3,5	4,0	3,4	3,8	3,8	2,7	2,2
Bruttoinvestering i fast kapital	3,7	3,1	3,3	3,4	2,1	3,5	0,4	1,3	2,3
Oljevirksomhet	3,1	3,3	2,8	3,5	2,4	4,3	3,8	4,5	6,2
Utenriks sjøfart	10,8	-4,5	10,4	9,9	54,1	-9,7	-6,7	0,5	1,7
Fastlands-Norge	3,7	3,3	3,1	3,1	2,9	3,8	-0,2	0,1	1,0
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	3,7	3,3	3,2	3,0	3,0	3,8	-0,4	0,1	0,9
Industri og bergverk	3,1	2,0	3,2	1,2	2,3	1,7	-1,8	-0,5	-1,3
Annen vareproduksjon	3,3	2,1	2,8	1,6	2,4	2,0	-1,0	-0,3	-0,5
Boligtjenester(husholdninger)	3,4	4,8	4,4	4,7	4,9	5,0	1,7	1,0	0,6
Andre tjenesteytende næringer	4,2	3,4	2,8	3,2	2,8	4,5	-0,9	0,0	1,9
Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,8	3,2	2,7	3,5	2,6	3,9	0,4	0,0	1,0
Lagerendring og statistiske avvik	-7,2	5,1	7,9	-2,0	8,6	102,1	-13,0	0,1	-23,7
Bruttoinvestering	2,5	3,5	4,2	2,9	2,7	4,1	-1,7	1,2	2,1
Innenlandsk sluttanvendelse	3,0	2,2	1,6	2,4	2,2	2,5	2,7	2,3	2,2
Ettersp. fra Fastlands-Norge(eks. lagerendr.)	3,3	2,0	1,1	2,4	2,2	2,4	3,5	2,2	2,0
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	3,9	3,3	3,1	3,8	2,8	3,4	3,1	2,2	2,2
Eksport i alt	2,3	6,2	1,0	3,9	7,5	12,2	6,6	1,8	3,3
Tradisjonelle varer	7,1	-1,5	-2,9	-0,9	-2,5	0,5	-1,3	-1,8	4,0
Råolje og naturgass	-1,6	19,8	6,7	9,9	27,2	35,4	18,2	3,9	0,7
Skip og plattformer	-2,2	7,2	3,3	3,9	10,9	11,1	9,8	7,3	12,7
Tjenester	1,0	0,4	0,7	3,6	-1,2	-1,3	2,1	3,9	6,4
Samlet anvendelse	2,8	3,3	1,4	2,8	3,7	5,2	3,9	2,2	2,6
Import i alt	1,0	1,0	-0,1	1,6	0,9	1,6	-0,2	0,8	4,6
Tradisjonelle varer	0,7	0,4	0,6	0,3	0,1	0,5	-3,4	-1,9	1,9
Råolje	-2,0	36,4	9,2	25,3	40,2	50,3	9,1	-12,9	-2,7
Skip og plattformer	-3,7	5,4	5,7	10,5	3,3	3,9	2,3	5,4	10,8
Tjenester	2,5	1,5	-3,3	3,5	1,9	3,1	8,6	7,5	9,3
Bruttonasjonalprodukt 1)	3,4	4,1	1,8	3,2	4,6	6,5	5,2	2,7	2,0
Fastlands-Norge (markedsverdi)	4,5	1,5	0,7	2,1	1,1	2,0	3,7	2,8	2,9
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	-2,6	19,6	9,6	10,1	26,4	32,3	13,1	2,1	-2,6
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,8	1,5	0,6	2,1	1,0	2,2	4,3	2,7	2,9
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	3,7	0,8	-0,3	1,6	0,2	1,6	4,4	2,6	2,9
Industri og bergverk	9,4	1,1	1,5	1,2	1,5	0,3	1,4	4,9	2,0
Andre vareproduserende næringer	3,5	5,5	2,5	2,3	4,2	12,1	1,3	-2,8	0,3
Tjenesteytende næringer	2,0	-0,3	-1,6	1,7	-1,1	-0,1	6,3	2,8	3,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1	4,2	3,6	3,0	2,7
Korreksjonsposter	10,1	0,8	0,7	1,3	1,1	0,1	-0,8	3,5	2,6

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

5*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
I alt	1 553 699	1 669 380	407 916	406 087	411 897	443 481	432 613	439 859	436 764
Jordbruk, jakt og viltstell	24 219	24 074	4 538	4 829	9 211	5 495	5 160	5 201	9 254
Skogbruk	3 955	3 514	1 399	887	345	883	912	586	248
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	16 637	17 150	4 749	3 873	4 043	4 485	4 370	4 241	4 521
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	137 809	187 826	41 576	43 972	48 374	53 903	51 829	47 490	46 883
Utvinning av råolje og naturgass	132 290	180 746	40 119	42 394	46 474	51 760	49 591	45 296	44 732
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	5 520	7 080	1 458	1 578	1 901	2 143	2 238	2 194	2 151
Bergverksdrift	4 481	4 595	1 101	1 190	1 078	1 227	982	1 247	1 283
Industri	363 338	378 090	96 094	93 013	90 186	98 798	93 743	100 439	93 775
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	84 399	87 857	21 173	22 732	20 988	22 964	21 236	23 342	21 835
Tekstil- og bekledningsindustri	5 840	5 961	1 518	1 434	1 372	1 637	1 494	1 645	1 373
Trelast- og trevareindustri	15 279	15 455	3 827	3 809	3 542	4 277	3 795	4 559	4 168
Treforedling	22 934	20 114	5 609	4 811	4 716	4 979	4 715	4 806	4 759
Forlag og grafisk industri	27 680	30 442	7 825	7 448	7 187	7 982	7 916	8 051	7 586
Oljeraffinering	14 160	18 175	3 891	4 230	4 793	5 261	5 012	4 619	4 890
Kjemiske råvarer	20 780	19 806	5 108	4 537	5 065	5 096	4 818	5 207	5 005
Kjemisk og mineralisk industri mv.	26 168	27 254	7 151	6 857	6 229	7 017	6 457	7 215	6 223
Metallindustri	35 504	34 641	9 148	8 876	8 237	8 380	8 585	9 568	8 991
Verkstedsindustri	69 652	74 728	18 895	17 933	17 834	20 066	18 483	19 844	18 370
Bygging av skip og oljeplattformer	31 716	33 853	9 341	8 102	8 046	8 364	8 690	8 813	8 034
Møbelindustri og annen industri	9 226	9 804	2 608	2 244	2 177	2 776	2 542	2 770	2 540
Kraftforsyning	31 550	28 128	9 601	6 029	4 878	7 620	8 543	6 940	6 505
Bygge- og anleggsvirksomhet	100 489	107 595	25 006	25 974	26 699	29 915	27 070	28 342	30 397
Tjenesteytende næringer, ekskl. off. forv.	655 242	689 009	167 647	169 544	169 159	182 660	180 508	185 432	183 171
Varehandel	145 263	154 658	36 333	36 472	37 411	44 441	37 135	40 106	40 154
Hotell- og restaurantvirksomhet	24 629	26 264	5 689	6 096	7 203	7 276	5 769	6 417	7 603
Rørtransport	15 634	18 621	4 485	4 429	4 667	5 040	5 008	4 585	4 482
Sjøtransport	58 710	60 822	14 917	15 389	15 369	15 146	15 453	17 527	17 364
Utenriks sjøfart	54 444	56 381	13 816	14 136	14 189	14 240	14 277	16 153	16 088
Innenriks sjøfart	4 266	4 440	1 101	1 253	1 180	906	1 176	1 374	1 276
Transport ellers	81 049	83 302	20 750	23 179	20 379	18 994	22 619	26 362	23 983
Post og telekommunikasjon	31 171	32 450	7 791	7 934	7 659	9 066	8 111	8 456	8 035
Finansiell tjenesteyting, forsikring	54 301	52 300	11 339	13 025	12 740	15 196	15 036	14 058	13 354
Boligtjenester(husholdninger)	74 955	76 902	19 041	19 209	19 280	19 372	19 584	19 805	20 027
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	90 088	99 035	25 599	23 652	22 362	27 423	28 708	26 449	24 633
Personlig tjenesteyting	79 441	84 656	21 703	20 159	22 088	20 706	23 084	21 667	23 536
Offentlig forvaltningsvirksomhet	215 978	229 399	56 203	56 776	57 923	58 496	59 497	59 940	60 728
Statsforvaltningen	77 708	82 500	20 213	20 418	20 832	21 038	20 941	21 086	21 422
Sivil forvaltning	55 477	58 921	14 436	14 582	14 878	15 025	14 911	14 988	15 190
Forsvar	22 231	23 579	5 777	5 836	5 954	6 013	6 029	6 098	6 232
Kommuneforvaltningen	138 270	146 899	35 991	36 359	37 092	37 459	38 556	38 854	39 306
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 345 812	1 406 552	348 038	343 549	344 667	370 298	361 499	371 631	369 311
Markedsrettet virksomhet	1 234 501	1 333 460	325 432	322 931	327 107	357 989	345 976	352 535	347 893
Ikke markedsrettet virksomhet	319 198	335 920	82 483	83 155	84 790	85 491	86 637	87 324	88 872
Undervisning	50 006	53 380	13 098	13 183	13 447	13 652	13 595	13 719	14 187
Helse og sosial tjenester	92 747	99 029	24 278	24 527	25 010	25 215	26 408	26 647	26 594

6*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A6. Produksjon. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
I alt	1 506 449	1 570 246	389 883	382 807	390 239	407 317	394 271	405 126	402 978
Jordbruk, jakt og viltstell	25 135	25 162	4 766	5 113	9 854	5 429	5 420	5 512	9 925
Skogbruk	3 299	2 576	1 004	642	261	669	979	621	253
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	16 412	17 469	4 533	4 056	4 321	4 559	4 468	4 796	4 264
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	151 010	172 646	42 239	42 183	43 651	44 573	44 434	43 439	41 603
Utvinning av råolje og naturgass	145 425	165 963	40 833	40 717	41 859	42 554	42 454	41 665	39 840
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	5 586	6 683	1 406	1 466	1 792	2 019	1 980	1 773	1 764
Bergverksdrift	4 449	4 505	1 070	1 163	1 066	1 206	959	1 180	1 187
Industri	339 663	348 705	89 536	86 024	82 906	90 239	86 302	91 630	83 962
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	84 367	85 659	20 993	22 415	20 336	21 915	20 637	22 412	20 644
Tekstil- og bekledningsindustri	5 706	5 766	1 480	1 396	1 318	1 571	1 451	1 593	1 338
Trelast- og trevareindustri	13 448	13 640	3 421	3 394	3 114	3 711	3 286	3 852	3 507
Treforedling	18 084	16 862	4 474	4 048	4 067	4 273	4 291	4 395	4 282
Forlag og grafisk industri	26 091	27 027	6 964	6 631	6 376	7 055	6 832	6 924	6 521
Oljeraffinering	14 990	16 569	3 933	3 864	4 447	4 325	4 302	4 237	4 257
Kjemiske råvarer	18 196	18 101	4 717	4 090	4 636	4 658	4 509	4 685	4 358
Kjemisk og mineralsk industri mv.	24 740	25 568	6 759	6 391	5 827	6 591	6 164	6 734	5 731
Metallindustri	28 502	29 425	7 515	7 363	7 133	7 414	7 689	8 085	7 192
Verkstedsindustri	66 653	69 800	18 036	16 815	16 335	18 614	16 921	18 297	16 766
Bygging av skip og oljeplattformer	29 990	30 914	8 752	7 470	7 241	7 451	7 758	7 770	6 974
Møbelindustri og annen industri	8 895	9 374	2 492	2 145	2 076	2 661	2 463	2 646	2 393
Kraftforsyning	29 548	25 142	8 905	5 564	4 302	6 371	6 867	6 015	5 873
Bygge- og anleggsvirksomhet	92 929	95 141	22 558	22 905	23 502	26 175	24 033	24 790	26 656
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	641 250	671 069	164 102	163 765	167 790	175 413	168 496	174 256	175 352
Varehandel	141 887	150 830	35 663	35 876	36 421	42 871	34 925	38 764	38 580
Hotell- og restaurantvirksomhet	24 153	25 110	5 470	5 758	7 160	6 722	5 437	5 854	7 390
Rørtransport	15 455	18 255	4 425	4 353	4 577	4 900	4 907	4 724	4 760
Sjøtransport	62 081	63 422	15 550	15 770	16 020	16 082	16 518	17 028	16 939
Utenriks sjøfart	57 865	59 039	14 453	14 538	14 859	15 189	15 350	15 698	15 704
Innenriks sjøfart	4 216	4 383	1 097	1 232	1 161	893	1 168	1 330	1 235
Transport ellers	78 850	85 028	19 663	21 875	23 458	20 033	20 851	24 361	24 830
Post og telekommunikasjon	34 214	35 402	8 529	8 738	8 368	9 767	8 967	9 360	8 926
Finansiell tjenesteyting, forsikring	51 246	51 185	12 584	12 605	12 956	13 040	12 260	12 661	12 820
Boligtjenester(husholdninger)	73 444	74 077	18 484	18 504	18 526	18 564	18 684	18 695	18 711
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	85 466	91 020	24 023	21 825	20 484	24 689	25 715	23 586	21 874
Personlig tjenesteyting	74 454	76 740	19 711	18 462	19 821	18 746	20 232	19 223	20 519
Offentlig forvaltningsvirksomhet	202 753	207 831	51 170	51 394	52 585	52 683	52 312	52 886	53 904
Statsforvaltningen	73 346	75 300	18 615	18 625	19 055	19 005	18 686	18 801	19 132
Sivil forvaltning	52 233	53 616	13 251	13 269	13 533	13 563	13 188	13 301	13 537
Forsvar	21 113	21 684	5 364	5 356	5 522	5 442	5 499	5 500	5 595
Kommuneforvaltningen	129 407	132 531	32 555	32 768	33 530	33 679	33 626	34 085	34 772
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 282 118	1 320 306	328 767	321 733	327 151	342 655	329 580	341 265	340 911
Markedsrettet virksomhet	1 203 808	1 261 639	313 646	306 441	312 272	329 280	316 674	326 873	323 135
Ikke markedsrettet virksomhet	302 641	308 607	76 238	76 367	77 967	78 036	77 597	78 252	79 843
Undervisning	47 514	48 998	12 035	12 057	12 436	12 470	12 044	12 185	12 770
Helse og sosial tjenester	86 451	88 786	21 845	22 033	22 375	22 532	22 948	23 329	23 290

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A7. Produksjon.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
I alt	3,2	4,2	4,9	3,8	4,9	3,4	1,1	5,8	3,3
Jordbruk, jakt og viltstell	2,6	0,1	-0,1	-0,3	-0,1	1,0	13,7	7,8	0,7
Skogbruk	12,7	-21,9	-22,0	-21,9	-21,8	-21,8	-2,5	-3,2	-3,4
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	11,0	6,4	14,4	11,1	8,4	-5,2	-1,4	18,3	-1,3
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	7,0	14,3	16,1	17,8	17,9	6,7	5,2	3,0	-4,7
Utvinning av råolje og naturgass	7,7	14,1	17,0	17,0	17,5	6,1	4,0	2,3	-4,8
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-7,4	19,6	-5,6	42,8	28,6	20,4	40,8	21,0	-1,6
Bergverksdrift	2,5	1,3	6,3	-0,8	-2,6	2,5	-10,4	1,5	11,3
Industri	2,2	2,7	2,5	0,1	4,4	3,9	-3,6	6,5	1,3
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,5	1,5	4,2	0,3	0,8	1,0	-1,7	-0,0	1,5
Tekstil- og bekledningsindustri	-3,7	1,1	-10,9	-4,3	9,9	13,4	-2,0	14,1	1,5
Trelast- og trevareindustri	1,9	1,4	-2,7	1,6	3,6	3,5	-4,0	13,5	12,6
Treforedling	4,6	-6,8	-5,1	-10,4	-6,7	-4,9	-4,1	8,6	5,3
Forlag og grafisk industri	3,4	3,6	4,1	4,8	3,9	1,7	-1,9	4,4	2,3
Oljeraffinerer	-9,4	10,5	0,4	1,8	17,7	23,6	9,4	9,7	-4,3
Kjemiske råvarer	-0,0	-0,5	-1,6	-9,5	5,4	3,9	-4,4	14,6	-6,0
Kjemisk og mineralisk industri mv.	6,8	3,3	3,3	3,6	3,2	3,3	-8,8	5,4	-1,6
Metallindustri	-2,3	3,2	1,6	3,7	3,3	4,4	2,3	9,8	0,8
Verkstedsindustri	7,1	4,7	4,6	0,4	7,6	6,4	-6,2	8,8	2,6
Bygging av skip og oljeplattformer	2,2	3,1	4,2	-1,5	7,8	2,3	-11,3	4,0	-3,7
Møbelindustri og annen industri	1,1	5,4	5,0	4,7	7,2	4,9	-1,2	23,3	15,3
Kraftforsyning	8,8	-14,9	7,8	-13,9	-29,5	-27,0	-22,9	8,1	36,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	4,8	2,4	4,8	1,6	1,8	1,6	6,5	8,2	13,4
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	2,8	4,7	4,3	4,4	5,0	4,9	2,7	6,4	4,5
Varehandel	3,0	6,3	6,7	5,6	5,0	7,7	-2,1	8,1	5,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	-0,5	4,0	3,6	3,6	3,8	4,7	-0,6	1,7	3,2
Rørtransport	7,8	18,1	16,8	17,7	21,0	17,0	10,9	8,5	4,0
Sjøtransport	0,3	2,2	-1,8	0,6	4,1	6,0	6,2	8,0	5,7
Utenriks sjøfart	0,8	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	6,2	8,0	5,7
Innenriks sjøfart	-6,1	4,0	-0,7	5,5	6,6	4,5	6,4	8,0	6,4
Transport ellers	6,4	7,8	9,1	7,8	9,2	5,1	6,0	11,4	5,8
Post og telekommunikasjon	11,1	3,5	4,4	5,3	3,2	1,3	5,1	7,1	6,7
Finansiell tjenesteyting, forsikring	0,4	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-2,6	0,4	-1,1
Boligtjenester(husholdninger)	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	1,1	1,0	1,0
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	1,8	6,5	4,7	6,5	8,7	6,5	7,0	8,1	6,8
Personlig tjenesteyting	2,6	3,1	4,0	2,8	2,7	2,8	2,6	4,1	3,5
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,8	2,5	2,8	2,1	2,7	2,4	2,2	2,9	2,5
Statsforvaltningen	-1,1	2,7	3,3	2,2	2,8	2,4	0,4	0,9	0,4
Sivil forvaltning	-1,0	2,6	3,3	2,1	2,5	2,7	-0,5	0,2	0,0
Forsvar	-1,3	2,7	3,2	2,3	3,5	1,9	2,5	2,7	1,3
Kommuneforvaltningen	1,9	2,4	2,6	2,1	2,6	2,3	3,3	4,0	3,7
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,8	3,0	3,8	2,2	3,3	2,7	0,2	6,1	4,2
Markedsrettet virksomhet	3,8	4,8	5,5	4,3	5,7	3,7	1,0	6,7	3,5
Ikke markedsrettet virksomhet	0,5	2,0	2,4	1,7	2,0	1,8	1,8	2,5	2,4
Undervisning	1,9	3,1	3,0	2,6	3,9	3,0	0,1	1,1	2,7
Helse og sosial tjenester	2,1	2,7	3,1	2,7	2,5	2,4	5,0	5,9	4,1

8*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A8. Produksjon.

Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
I alt	2,8	3,1	1,1	3,0	3,2	4,9	4,9	2,3	2,7
Jordbruk, jakt og villstell	-3,6	-0,7	-4,1	-3,0	-0,3	3,8	-0,0	-0,1	-0,3
Skogbruk	16,1	13,8	14,7	13,0	13,3	13,3	-33,2	-31,7	-25,5
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-4,2	-3,1	-6,2	-10,4	-7,7	10,7	-6,7	-7,4	13,3
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	-2,0	19,2	6,9	10,0	25,8	33,9	18,5	4,9	1,7
Utvinning av råolje og naturgass	-1,9	19,7	7,1	10,0	26,6	35,2	18,9	4,4	1,1
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-2,4	7,2	3,6	10,3	7,5	7,7	9,0	14,9	15,0
Bergverksdrift	0,1	1,3	0,4	1,8	0,6	2,1	-0,5	3,3	6,9
Industri	4,9	1,4	0,8	1,5	1,4	1,8	1,2	1,4	2,7
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-0,2	2,5	0,3	1,5	3,6	4,8	2,0	2,7	2,5
Tekstil- og bekledningsindustri	2,6	1,0	0,1	0,7	2,1	1,2	0,4	0,6	-1,3
Trelast- og trevareindustri	4,4	-0,3	-3,0	-1,6	0,9	2,7	3,2	5,5	4,5
Treforedling	23,5	-5,9	6,4	-3,9	-12,3	-13,2	-12,4	-8,0	-4,1
Forlag og grafisk industri	3,4	6,2	6,4	6,1	6,1	6,0	3,1	3,5	3,2
Oljeraffinering	-1,3	16,1	8,3	15,2	16,0	22,9	17,8	-0,4	6,6
Kjemiske råvarer	8,1	-4,2	-5,7	-4,7	-6,1	0,2	-1,3	0,2	5,1
Kjemisk og mineralsk industri mv.	4,4	0,8	0,8	2,1	1,1	-0,8	-1,0	-0,2	1,6
Metallindustri	14,9	-5,5	-3,2	-2,2	-7,3	-9,4	-8,3	-1,8	8,3
Verkstedsindustri	3,6	2,5	0,5	2,4	3,9	3,1	4,3	1,7	0,4
Bygging av skip og oljeplattformer	4,8	3,6	2,7	2,7	4,6	4,3	4,9	4,6	3,7
Møbelindustri og annen industri	1,8	0,8	0,8	1,2	2,5	-0,7	-1,3	0,1	1,2
Kraftforsyning	7,7	4,8	-0,0	1,8	6,7	12,4	15,4	6,5	-2,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	4,8	4,6	4,4	4,6	4,7	4,6	1,6	0,8	0,4
Tjenesteytende næringer, ekskl. off. forv.	2,2	0,5	-0,4	2,5	-0,5	0,3	4,9	2,8	3,6
Varehandel	3,8	0,2	0,1	-0,6	0,1	0,8	4,4	1,8	1,3
Hotell- og restaurantvirksomhet	0,7	2,6	2,3	2,8	2,5	2,7	2,0	3,5	2,3
Rørtransport	5,8	0,8	1,7	1,5	2,4	-1,8	0,7	-4,6	-7,6
Sjøtransport	0,9	1,4	2,2	2,2	1,3	-0,0	-2,5	5,5	6,8
Utenriks sjøfart	1,0	1,5	2,5	2,3	1,3	-0,0	-2,7	5,8	7,3
Innenriks sjøfart	-0,4	0,1	-0,5	0,4	0,3	0,2	0,3	1,5	1,7
Transport ellers	1,2	-4,7	3,7	3,1	-15,8	-8,2	2,8	2,1	11,2
Post og telekommunikasjon	-4,3	0,6	0,1	-0,2	0,6	1,8	-1,0	-0,5	-1,6
Finansiell tjenesteyting, forsikring	1,5	-3,6	-23,9	10,7	4,8	-1,5	36,1	7,5	5,9
Boligtjenester(husholdninger)	1,4	1,7	1,7	1,9	1,7	1,5	1,8	2,0	2,8
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	2,8	3,2	2,1	3,5	3,6	3,7	4,8	3,5	3,2
Personlig tjenesteyting	4,3	3,4	3,2	3,4	3,4	3,5	3,6	3,2	2,9
Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,9	3,6	3,3	4,0	3,4	3,8	3,5	2,6	2,3
Statsforvaltningen	3,7	3,4	2,8	3,9	3,3	3,6	3,2	2,3	2,4
Sivil forvaltning	3,9	3,5	2,8	4,0	3,6	3,4	3,8	2,5	2,1
Forsvar	3,3	3,3	2,8	3,7	2,5	4,1	1,8	1,8	3,3
Kommuneforvaltningen	4,0	3,7	3,5	4,0	3,5	3,8	3,7	2,7	2,2
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,3	1,5	0,6	2,4	0,9	2,1	3,6	2,0	2,8
Markedsrettet virksomhet	2,6	3,1	0,7	2,9	3,2	5,3	5,3	2,3	2,8
Ikke markedsrettet virksomhet	3,5	3,2	2,9	3,5	3,1	3,3	3,2	2,5	2,4
Undervisning	3,1	3,5	3,7	4,1	2,7	3,6	3,7	3,0	2,7
Helse og sosial tjenester	4,6	4,0	3,7	4,0	4,0	4,1	3,5	2,6	2,2

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A9. Produktinnsats. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Produktinnsats i alt	752 591	789 335	193 214	195 373	191 279	209 470	201 356	212 168	208 405
Jordbruk, jakt og viltstell	12 078	11 796	2 015	4 655	3 115	2 012	2 115	4 859	3 312
Skogbruk	662	536	208	133	53	142	190	119	49
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	9 220	9 947	2 414	2 341	2 485	2 707	2 524	2 723	2 472
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	31 846	37 513	8 869	9 041	9 586	10 017	10 075	9 858	9 475
Utvinning av råolje og naturgass	28 540	33 445	8 032	8 153	8 498	8 762	8 829	8 752	8 372
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3 306	4 068	837	888	1 088	1 256	1 246	1 106	1 103
Bergverksdrift	2 669	2 768	647	714	651	756	605	745	746
Industri	250 107	260 403	66 203	64 176	61 405	68 619	64 791	68 142	64 039
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	68 238	70 423	17 045	18 189	16 658	18 531	16 772	18 180	17 358
Tekstil- og bekledningsindustri	3 607	3 669	932	881	842	1 013	934	1 024	882
Trelast- og trevareindustri	10 838	11 388	2 872	2 856	2 561	3 099	2 526	2 988	2 741
Treforedling	15 109	14 272	3 869	3 475	3 349	3 579	3 510	3 595	3 449
Forlag og grafisk industri	15 608	16 513	4 263	4 064	3 867	4 319	4 265	4 298	4 021
Oljeraffinering	12 793	16 947	3 646	3 807	4 537	4 957	4 654	4 212	4 399
Kjemiske råvarer	13 815	13 196	3 491	3 037	3 243	3 425	3 405	3 473	3 219
Kjemisk og mineralisk industri mv.	16 223	16 647	4 378	4 202	3 760	4 308	4 110	4 502	3 805
Metallindustri	23 492	23 778	6 149	5 993	5 637	5 999	6 382	6 611	6 203
Verkstedsindustri	43 571	45 539	11 786	10 993	10 497	12 263	11 066	11 933	11 225
Bygging av skip og oljeplattformer	21 063	21 980	6 169	5 293	5 124	5 395	5 560	5 599	5 140
Møbelindustri og annen industri	5 751	6 049	1 603	1 385	1 330	1 732	1 607	1 728	1 597
Kraftforsyning	7 418	6 445	2 222	1 418	1 123	1 683	1 821	1 571	1 526
Bygge- og anleggsvirksomhet	68 180	70 860	16 654	17 043	17 472	19 692	18 045	18 718	20 190
Tjenesteytende næringer, ekskl. off. forv.	272 438	287 558	69 262	70 757	70 025	77 514	75 542	79 402	80 555
Varehandel	56 819	61 789	14 409	14 732	14 815	17 833	14 840	16 334	16 109
Hotell- og restaurantvirksomhet	13 567	14 487	3 088	3 314	4 144	3 942	3 181	3 509	4 400
Rørtransport	1 636	1 994	471	473	503	547	552	537	544
Sjøtransport	41 712	43 060	10 058	10 714	10 592	11 696	12 217	12 920	13 434
Utenriks sjøfart	39 130	40 347	9 385	9 933	9 911	11 119	11 436	12 055	12 651
Innenriks sjøfart	2 583	2 713	673	781	681	577	781	865	783
Transport ellers	44 583	45 579	11 036	12 758	10 796	10 989	12 017	14 443	14 671
Post og telekommunikasjon	11 750	12 172	2 889	3 013	2 925	3 345	3 257	3 424	3 276
Finansiell tjensteyting, forsikring	16 370	16 673	3 899	3 596	4 203	4 975	3 976	4 359	4 578
Boligtjenester(husholdninger)	12 399	12 761	3 142	3 187	3 202	3 231	3 229	3 271	3 286
Forretningsmessig tjensteyting mv.	41 728	45 453	11 766	10 873	10 223	12 591	13 276	12 067	11 148
Personlig tjensteyting	31 873	33 589	8 503	8 096	8 623	8 366	8 998	8 538	9 108
Offentlig forvaltningsvirksomhet	68 329	71 491	17 516	17 694	18 051	18 231	18 253	18 419	18 364
Statsforvaltningen	33 550	35 778	8 766	8 855	9 034	9 124	8 951	9 022	9 091
Sivil forvaltning	23 013	24 325	5 960	6 020	6 142	6 203	6 003	6 052	6 116
Forsvar	10 537	11 453	2 806	2 835	2 892	2 921	2 948	2 970	2 975
Kommuneforvaltningen	34 779	35 713	8 750	8 839	9 017	9 107	9 302	9 397	9 273
Ind. målte bank- og finanstjen.	29 645	30 018	7 205	7 403	7 314	8 097	7 395	7 614	7 680
Fastlands-Norge(basisverdi)	650 335	679 464	167 285	168 524	163 965	179 690	171 899	182 105	178 055
Markedsrettet virksomhet	627 638	659 936	161 666	163 381	158 942	175 948	168 557	178 870	174 871
Ikke markedsrettet virksomhet	95 309	99 381	24 343	24 590	25 023	25 425	25 405	25 684	25 854
Undervisning	10 666	11 439	2 806	2 826	2 884	2 923	2 787	2 823	2 957
Helse og sosial tjenester	22 492	23 330	5 714	5 790	5 865	5 961	6 342	6 394	6 112

10*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A10. Produktinnsats. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Produktinnsats i alt	720 946	744 594	184 409	183 984	182 892	193 309	185 308	195 659	191 809
Jordbruk, jakt og viltstell	11 563	11 144	1 932	4 393	2 941	1 878	1 924	4 436	3 025
Skogbruk	612	478	186	119	48	124	182	115	47
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	9 029	9 730	2 325	2 272	2 477	2 656	2 426	2 643	2 371
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	30 636	35 138	8 510	8 522	8 923	9 183	9 142	8 876	8 525
Utvinning av råolje og naturgass	27 466	31 345	7 712	7 690	7 906	8 037	8 018	7 869	7 524
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3 171	3 793	798	832	1 017	1 146	1 124	1 006	1 001
Bergverksdrift	2 536	2 567	610	663	607	687	547	673	676
Industri	238 368	244 618	62 568	60 452	58 313	63 285	60 565	64 317	59 025
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	66 158	67 100	16 425	17 568	15 907	17 200	16 140	17 541	16 150
Tekstil- og bekledningsindustri	3 518	3 555	912	861	813	969	894	982	825
Trelast- og trevareindustri	9 742	9 880	2 478	2 459	2 255	2 688	2 380	2 791	2 540
Treforedling	13 459	12 550	3 329	3 013	3 027	3 180	3 193	3 271	3 187
Forlag og grafisk industri	14 619	15 143	3 902	3 716	3 573	3 953	3 828	3 880	3 654
Oljeraffinerer	13 821	15 277	3 626	3 563	4 100	3 987	3 967	3 907	3 925
Kjemiske råvarer	13 002	12 934	3 371	2 922	3 313	3 328	3 222	3 348	3 114
Kjemisk og mineralisk industri mv.	15 357	15 870	4 196	3 967	3 617	4 091	3 826	4 180	3 557
Metallindustri	21 670	22 372	5 714	5 598	5 423	5 637	5 846	6 147	5 468
Verkstedsindustri	41 579	43 542	11 251	10 490	10 190	11 612	10 556	11 414	10 459
Bygging av skip og oljeplattformer	20 020	20 679	5 844	4 989	4 830	5 017	5 211	5 244	4 688
Møbelindustri og annen industri	5 423	5 716	1 520	1 308	1 266	1 622	1 501	1 613	1 459
Kraftforsyning	7 109	6 072	2 137	1 346	1 049	1 541	1 654	1 456	1 419
Bygge- og anleggsvirksomhet	64 075	65 600	15 554	15 793	16 205	18 048	16 571	17 093	18 379
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	261 062	271 927	66 493	66 402	67 645	71 387	68 255	71 620	73 670
Varehandel	53 903	57 300	13 548	13 629	13 836	16 287	13 268	14 727	14 657
Hotell- og restaurantvirksomhet	13 032	13 548	2 951	3 107	3 863	3 627	2 934	3 158	3 988
Rørtransport	1 552	1 833	444	437	460	492	493	474	478
Sjøtransport	40 965	41 841	10 256	10 388	10 562	10 635	10 894	11 140	11 132
Utenriks sjøfart	38 625	39 408	9 647	9 705	9 918	10 139	10 246	10 402	10 447
Innenriks sjøfart	2 340	2 432	609	683	644	496	648	738	686
Transport ellers	42 049	43 731	10 322	11 669	11 379	10 361	10 728	12 866	14 276
Post og telekommunikasjon	12 187	12 399	2 975	3 070	3 003	3 351	3 261	3 403	3 286
Finansiell tjenesteyting, forsikring	15 690	15 908	3 893	3 450	4 025	4 540	3 529	4 016	4 337
Boligtjenester(husholdninger)	11 382	11 480	2 865	2 868	2 871	2 877	2 896	2 897	2 900
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	39 676	42 254	11 152	10 132	9 509	11 461	11 938	10 949	10 155
Personlig tjenesteyting	30 626	31 632	8 086	7 653	8 137	7 756	8 316	7 989	8 463
Offentlig forvaltningsvirksomhet	64 561	65 961	16 384	16 301	16 746	16 531	16 533	16 674	16 816
Statsforvaltningen	31 596	32 773	8 168	8 125	8 291	8 189	8 074	8 128	8 220
Sivil forvaltning	21 617	22 195	5 536	5 493	5 602	5 564	5 354	5 404	5 505
Forsvar	9 978	10 578	2 631	2 633	2 688	2 626	2 720	2 723	2 715
Kommuneforvaltningen	32 965	33 188	8 216	8 175	8 455	8 342	8 458	8 546	8 597
Ind. målte bank- og finanstjen.	31 395	31 358	7 709	7 722	7 938	7 989	7 511	7 756	7 854
Fastlands-Norge(basisverdi)	618 737	636 856	158 098	157 598	155 654	165 506	157 917	168 150	164 505
Markedsrettet virksomhet	599 583	621 539	153 963	153 580	151 783	162 213	154 707	164 596	160 358
Ikke markedsrettet virksomhet	89 968	91 697	22 736	22 682	23 171	23 107	23 091	23 306	23 596
Undervisning	10 055	10 602	2 596	2 564	2 763	2 680	2 492	2 504	2 802
Helse og sosial tjenester	21 582	22 021	5 454	5 484	5 528	5 556	5 918	5 986	5 690

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A11. Produktinnsats.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Produktinnsats i alt	2,9	3,3	4,0	2,1	3,8	3,3	0,5	6,3	4,9
Jordbruk, jakt og viltstell	-4,9	-3,6	-6,4	-3,1	-2,7	-3,4	-0,4	1,0	2,9
Skogbruk	12,7	-21,9	-22,0	-21,9	-21,8	-21,8	-2,5	-3,2	-3,4
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	13,8	7,8	12,4	14,2	12,7	-4,3	4,3	16,4	-4,3
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	6,0	14,7	14,4	19,1	18,7	7,7	7,4	4,1	-4,5
Utvinning av råolje og naturgass	7,7	14,1	17,0	17,0	17,5	6,1	4,0	2,3	-4,8
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-6,7	19,6	-5,6	42,8	28,6	20,4	40,8	21,0	-1,6
Bergverksdrift	2,6	1,3	6,3	-0,8	-2,6	2,5	-10,4	1,5	11,3
Industri	1,9	2,6	2,4	-0,0	4,3	4,0	-3,2	6,4	1,2
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,5	1,4	4,0	0,3	0,7	0,9	-1,7	-0,2	1,5
Tekstil- og bekledningsindustri	-3,7	1,1	-10,9	-4,3	9,9	13,4	-2,0	14,1	1,5
Trelast- og trevareindustri	1,9	1,4	-2,7	1,6	3,6	3,5	-4,0	13,5	12,6
Treforedling	4,6	-6,8	-5,1	-10,4	-6,7	-4,9	-4,1	8,6	5,3
Forlag og grafisk industri	3,4	3,6	4,1	4,8	3,9	1,7	-1,9	4,4	2,3
Oljeraffinering	-9,3	10,5	0,4	1,8	17,7	23,6	9,4	9,7	-4,3
Kjemiske råvarer	0,0	-0,5	-1,6	-9,5	5,4	3,9	-4,4	14,6	-6,0
Kjemisk og mineralsk industri mv.	6,8	3,3	3,3	3,6	3,2	3,3	-8,8	5,4	-1,6
Metallindustri	-2,3	3,2	1,6	3,7	3,3	4,4	2,3	9,8	0,8
Verkstedsindustri	7,1	4,7	4,6	0,4	7,6	6,4	-6,2	8,8	2,6
Bygging av skip og oljeplattformer	2,7	3,3	4,9	-1,2	7,4	2,4	-10,8	5,1	-2,9
Møbelindustri og annen industri	1,1	5,4	5,0	4,7	7,2	4,9	-1,2	23,3	15,3
Kraftforsyning	9,0	-14,6	7,7	-13,7	-28,7	-26,4	-22,6	8,2	35,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	3,8	2,4	4,8	1,6	1,8	1,6	6,5	8,2	13,4
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	4,3	4,2	4,9	3,2	3,8	4,8	2,7	7,9	8,9
Varehandel	5,7	6,3	6,7	5,6	5,0	7,7	-2,1	8,1	5,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	-0,5	4,0	3,6	3,6	3,8	4,7	-0,6	1,7	3,2
Rørtransport	7,7	18,1	16,8	17,7	21,0	17,0	10,9	8,5	4,0
Sjøtransport	2,6	2,1	-1,8	0,5	4,0	6,1	6,2	7,2	5,4
Utenriks sjøfart	2,8	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	6,2	7,2	5,3
Innenriks sjøfart	-0,6	4,0	-0,7	5,5	6,6	4,5	6,4	8,0	6,4
Transport ellers	6,5	4,0	10,0	7,4	-1,2	0,7	3,9	10,3	25,5
Post og telekommunikasjon	16,8	1,7	4,0	3,2	3,5	-2,9	9,6	10,8	9,4
Finansiell tjenesteyting, forsikring	6,1	1,4	9,5	-15,6	4,7	8,0	-9,4	16,4	7,8
Boligtjenester(husholdninger)	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	1,1	1,0	1,0
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	1,8	6,5	4,7	6,5	8,7	6,5	7,0	8,1	6,8
Personlig tjenesteyting	2,4	3,3	4,2	2,9	2,9	3,0	2,8	4,4	4,0
Offentlig forvaltningsvirksomhet	-1,3	2,2	3,3	1,0	2,6	1,8	0,9	2,3	0,4
Statsforvaltningen	-4,5	3,7	4,9	2,9	3,7	3,4	-1,1	0,0	-0,9
Sivil forvaltning	-3,6	2,7	4,3	1,4	2,3	2,7	-3,3	-1,6	-1,7
Forsvar	-6,5	6,0	6,4	6,0	6,7	5,0	3,4	3,4	1,0
Kommuneforvaltningen	2,1	0,7	1,8	-0,8	1,5	0,3	2,9	4,5	1,7
Ind. målte bank- og finanstjen.	3,0	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-2,6	0,4	-1,1
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,8	2,9	4,1	1,5	3,2	3,0	-0,1	6,7	5,7
Markedsrettet virksomhet	3,6	3,7	4,4	2,3	4,3	3,7	0,5	7,2	5,6
Ikke markedsrettet virksomhet	-1,1	1,9	2,9	1,0	2,2	1,6	1,6	2,7	1,8
Undervisning	4,4	5,4	4,9	2,8	9,2	4,9	-4,0	-2,3	1,4
Helse og sosial tjenester.	2,2	2,0	3,2	2,0	1,7	1,3	8,5	9,1	2,9

12*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A12. Produktinnsats.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Produktinnsats i alt	2,4	1,6	0,1	2,5	1,1	2,5	3,7	2,1	3,9
Jordbruk, jakt og villstell	3,5	1,3	-0,4	1,1	1,9	2,7	5,4	3,4	3,4
Skogbruk	3,7	3,8	3,8	3,9	3,5	3,7	-6,6	-7,8	-3,3
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-0,0	0,1	-0,1	-0,9	-1,4	2,2	0,2	-0,1	3,9
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	1,9	2,7	1,2	2,9	3,5	3,3	5,7	4,7	3,5
Utvinning av råolje og naturgass	1,8	2,7	1,3	2,8	3,5	3,3	5,7	4,9	3,5
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3,1	2,8	0,8	3,7	3,4	3,3	5,8	3,0	3,1
Bergverksdrift	2,9	2,4	1,3	3,0	2,4	2,8	4,3	2,9	2,8
Industri	2,9	1,5	0,4	1,6	1,3	2,5	1,1	-0,2	3,0
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,9	1,8	-0,7	-0,1	2,6	5,2	0,1	0,1	2,6
Tekstil- og beklædningsindustri	0,8	0,7	-0,4	1,3	0,6	0,9	2,2	1,9	3,2
Trelast- og trevareindustri	6,5	3,6	3,2	4,4	3,0	3,7	-8,4	-7,8	-5,0
Treforedling	9,9	1,3	5,5	2,9	-2,1	-1,2	-5,4	-4,7	-2,2
Forlag og grafisk industri	4,4	2,1	3,4	3,7	1,0	0,6	2,0	1,3	1,7
Oljeraffinering	-0,9	19,9	7,4	11,1	25,6	34,8	16,7	0,9	1,3
Kjemiske råvarer	3,7	-4,0	-3,0	-1,3	-6,6	-4,8	2,0	-0,2	5,6
Kjemisk og mineralisk industri mv.	2,6	-0,7	-1,5	1,1	-1,4	-1,0	2,9	1,7	2,9
Metallindustri	0,1	-2,0	-1,4	0,8	-2,8	-4,3	1,4	0,5	9,1
Verkstedsindustri	2,8	-0,2	-0,2	1,2	-1,0	-0,7	0,1	-0,2	4,2
Bygging av skip og oljeplattformer	3,5	1,0	0,8	1,4	1,0	0,9	1,1	0,6	3,3
Møbelindustri og annen industri	4,1	-0,2	-0,6	1,2	-0,5	-0,6	1,5	1,2	4,2
Kraftforsyning	2,3	1,7	-0,5	2,5	3,2	3,3	5,9	2,4	0,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	3,9	1,5	1,2	1,8	1,4	1,6	1,7	1,5	1,9
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	2,7	1,3	-0,4	3,7	-0,0	2,0	6,3	4,0	5,6
Varehandel	2,6	2,3	0,9	4,2	2,1	2,1	5,2	2,6	2,6
Hotell- og restaurantvirksomhet	0,8	2,7	-0,6	2,6	3,3	4,8	3,7	4,1	2,9
Rørtransport	3,2	3,2	2,3	3,1	3,8	3,4	5,6	4,5	4,1
Sjøtransport	4,3	1,1	-4,9	2,5	0,2	6,3	14,4	12,4	20,3
Utenriks sjøfart	4,5	1,1	-5,2	2,2	0,3	6,6	14,7	13,2	21,2
Innenriks sjøfart	1,8	1,0	-1,1	5,5	-1,3	0,8	9,0	2,5	8,1
Transport ellers	1,9	-1,7	2,2	4,5	-10,1	-3,0	4,8	2,7	8,3
Post og telekommunikasjon	-4,8	1,8	1,8	2,3	1,0	2,3	2,8	2,5	2,4
Finansiell tjenesteyting, forsikring	5,1	0,5	-6,6	4,9	3,2	-0,1	12,5	4,1	1,1
Boligtjenester(husholdninger)	5,0	2,0	1,4	2,1	2,3	2,4	1,7	1,6	1,6
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	3,0	2,3	0,1	3,9	3,1	2,4	5,4	2,7	2,1
Personlig tjenesteyting	3,0	2,0	0,6	3,1	2,3	2,2	2,9	1,0	1,6
Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,6	2,4	1,3	3,6	2,0	2,8	3,3	1,8	1,3
Statsforvaltningen	3,7	2,8	1,6	3,7	2,8	3,1	3,3	1,9	1,5
Sivil forvaltning	3,9	2,9	1,4	4,2	3,3	2,9	4,2	2,2	1,3
Forsvar	3,2	2,5	2,2	2,5	1,9	3,6	1,6	1,3	1,9
Kommuneforvaltningen	3,5	2,0	0,9	3,5	1,2	2,4	3,3	1,7	1,1
Ind. målte bank- og finanstjen.	-7,7	1,4	-4,4	-0,0	3,1	7,0	5,4	2,4	6,1
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,9	1,5	0,5	2,6	0,9	2,0	2,9	1,3	2,7
Markedsrettet virksomhet	2,8	1,4	0,1	2,5	0,8	2,3	3,8	2,2	4,1
Ikke markedsrettet virksomhet	3,8	2,3	1,4	3,2	2,0	2,6	2,8	1,7	1,5
Undervisning	3,4	1,7	2,1	4,4	-1,8	2,3	3,4	2,3	1,1
Helse og sosial tjenester	3,5	1,7	0,2	2,5	1,8	2,2	2,3	1,2	1,2

13*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A13. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduktet etter næring, i basisverdi.
Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Bruttonasjonalprodukt 1)	929 006	1 017 794	246 728	244 008	255 174	271 885	263 105	264 320	266 208
Jordbruk, jakt og viltstell	12 142	12 278	2 523	175	6 097	3 483	3 045	342	5 942
Skogbruk	3 293	2 977	1 191	754	292	741	722	468	199
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	7 416	7 203	2 335	1 532	1 558	1 778	1 846	1 519	2 049
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	105 963	150 313	32 708	34 932	38 789	43 885	41 754	37 632	37 408
Utvinning av råolje og naturgass	103 749	147 301	32 086	34 241	37 976	42 998	40 762	36 544	36 361
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2 214	3 012	621	690	813	887	991	1 088	1 048
Bergverksdrift	1 812	1 827	454	476	426	471	377	502	537
Industri	113 230	117 688	29 891	28 837	28 781	30 179	28 952	32 297	29 737
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	16 161	17 433	4 128	4 542	4 330	4 433	4 464	5 162	4 477
Tekstil- og bekledningsindustri	2 233	2 292	586	553	530	624	560	621	491
Trelast- og trevareindustri	4 441	4 068	956	953	981	1 178	1 269	1 571	1 428
Treforedling	7 825	5 842	1 740	1 335	1 366	1 400	1 204	1 211	1 310
Forlag og grafisk industri	12 073	13 928	3 562	3 384	3 320	3 663	3 651	3 753	3 565
Oljeraffinering	1 367	1 228	245	423	257	304	358	407	491
Kjemiske råvarer	6 965	6 610	1 617	1 500	1 822	1 671	1 413	1 734	1 786
Kjemisk og mineralisk industri mv.	9 946	10 607	2 773	2 656	2 469	2 709	2 348	2 713	2 418
Metallindustri	12 012	10 862	2 999	2 883	2 600	2 381	2 203	2 957	2 788
Verkstedindustri	26 080	29 189	7 109	6 940	7 337	7 804	7 417	7 912	7 145
Bygging av skip og oljeplattformer	10 653	11 873	3 172	2 810	2 922	2 969	3 130	3 214	2 894
Møbelindustri og annen industri	3 475	3 755	1 005	859	847	1 044	936	1 042	943
Kraftforsyning	24 132	21 683	7 379	4 611	3 756	5 937	6 723	5 369	4 979
Bygge- og anleggsvirksomhet	32 309	36 734	8 353	8 931	9 228	10 223	9 025	9 624	10 207
Tjenesteytende næringer, ekskl. off. forv.	382 805	401 451	98 385	98 787	99 134	105 145	104 965	106 030	102 616
Varehandel	88 444	92 868	21 924	21 740	22 597	26 609	22 296	23 772	24 045
Hotell- og restaurantvirksomhet	11 062	11 776	2 601	2 782	3 059	3 334	2 588	2 908	3 203
Rørtransport	13 998	16 627	4 014	3 956	4 164	4 493	4 456	4 047	3 938
Sjøtransport	16 998	17 762	4 860	4 675	4 778	3 449	3 236	4 607	3 930
Utenriks sjøfart	15 314	16 035	4 431	4 204	4 279	3 121	2 841	4 099	3 437
Innenriks sjøfart	1 683	1 727	428	472	499	328	395	508	493
Transport ellers	36 466	37 723	9 714	10 421	9 583	8 005	10 601	11 918	9 312
Post og telekommunikasjon	19 421	20 278	4 902	4 921	4 734	5 721	4 854	5 032	4 759
Finansiell tjenesteyting, forsikring	37 931	35 627	7 440	9 429	8 537	10 221	11 060	9 699	8 776
Boligtjenester(husholdninger)	62 556	64 141	15 899	16 023	16 079	16 141	16 356	16 534	16 741
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	48 360	53 583	13 833	12 779	12 139	14 832	15 431	14 382	13 485
Personlig tjenesteyting	47 568	51 067	13 200	12 063	13 464	12 340	14 087	13 130	14 428
Offentlig forvaltningsvirksomhet	147 649	157 908	38 688	39 083	39 873	40 266	41 244	41 522	42 364
Statsforvaltningen	44 158	46 722	11 447	11 563	11 798	11 914	11 990	12 065	12 331
Sivil forvaltning	32 464	34 596	8 476	8 562	8 736	8 822	8 908	8 936	9 074
Forsvar	11 694	12 126	2 971	3 001	3 062	3 092	3 082	3 128	3 257
Kommuneforvaltningen	103 491	111 186	27 241	27 520	28 075	28 352	29 254	29 457	30 033
Ind. målte bank- og finanstjen.	-29 645	-30 018	-7 205	-7 403	-7 314	-8 097	-7 395	-7 614	-7 680
Merverdi- og investeringsavgift	88 345	95 385	22 281	22 607	23 689	26 808	22 983	24 906	25 890
Andre produktskatter, netto	37 409	41 968	9 214	10 452	10 516	11 786	9 119	11 773	11 543
Statistiske avvik	2 144	396	531	235	351	-720	-253	-50	415
Fastlands-Norge(basisverdi)	695 477	727 088	180 754	175 025	180 701	190 608	189 600	189 526	191 256
Markedsrettet virksomhet	606 863	673 524	163 766	159 551	168 165	182 042	177 419	173 665	173 022
Ikke markedsrettet virksomhet	223 890	236 539	58 140	58 565	59 767	60 066	61 232	61 639	63 018
Undervisning	39 340	41 940	10 292	10 356	10 563	10 729	10 808	10 897	11 230
Helse og sosial tjenester	70 255	75 699	18 563	18 736	19 145	19 254	20 066	20 253	20 482

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

14*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A14. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduktet etter næring, i basisverdi.
Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Bruttonasjonalprodukt 1).	899 962	947 405	234 678	227 885	237 787	247 056	237 831	240 337	243 307
Jordbruk, jakt og viltstell	13 572	14 018	2 833	720	6 913	3 551	3 497	1 077	6 900
Skogbruk	2 687	2 098	818	523	213	545	797	506	206
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	7 383	7 739	2 208	1 784	1 844	1 903	2 043	2 153	1 893
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	120 374	137 508	33 729	33 661	34 728	35 390	35 292	34 563	33 078
Utvinning av råolje og naturgass	117 959	134 619	33 121	33 027	33 953	34 517	34 436	33 796	32 315
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	2 415	2 889	608	634	775	873	856	767	763
Bergverksdrift	1 913	1 938	460	500	458	519	412	508	510
Industri	101 295	104 087	26 968	25 571	24 593	26 954	25 737	27 313	24 936
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	18 209	18 559	4 568	4 847	4 429	4 715	4 497	4 871	4 494
Tekstil- og beklædningsindustri	2 188	2 211	567	536	506	603	556	611	513
Trelast- og trevareindustri	3 707	3 759	943	936	858	1 023	906	1 062	966
Treforedling	4 625	4 313	1 144	1 035	1 040	1 093	1 097	1 124	1 095
Forlag og grafisk industri	11 472	11 884	3 062	2 916	2 803	3 102	3 004	3 045	2 867
Oljeraffinering	1 169	1 292	307	301	347	337	335	330	332
Kjemiske råvarer	5 194	5 167	1 347	1 167	1 323	1 330	1 287	1 337	1 244
Kjemisk og mineralsk industri mv.	9 383	9 697	2 564	2 424	2 210	2 500	2 338	2 554	2 174
Metallindustri	6 832	7 053	1 801	1 765	1 710	1 777	1 843	1 938	1 724
Verkstedsindustri	25 074	26 258	6 785	6 326	6 145	7 002	6 365	6 883	6 307
Bygging av skip og oljeplattformer	9 970	10 234	2 907	2 482	2 411	2 434	2 547	2 525	2 286
Møbelindustri og annen industri	3 472	3 659	973	837	810	1 039	961	1 033	934
Kraftforsyning	22 438	19 070	6 769	4 218	3 253	4 830	5 213	4 559	4 454
Bygge- og anleggsvirksomhet	28 854	29 541	7 004	7 112	7 297	8 127	7 462	7 697	8 276
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	380 188	399 143	97 609	97 363	100 146	104 025	100 240	102 635	101 682
Varehandel	87 985	93 530	22 115	22 246	22 584	26 584	21 657	24 038	23 924
Hotell- og restaurantvirksomhet	11 121	11 561	2 519	2 651	3 297	3 095	2 503	2 695	3 403
Rørtransport	13 903	16 422	3 980	3 916	4 118	4 408	4 414	4 250	4 282
Sjøtransport	21 116	21 582	5 294	5 382	5 458	5 448	5 624	5 887	5 807
Utenriks sjøfart	19 240	19 631	4 806	4 834	4 942	5 050	5 104	5 295	5 257
Innenriks sjøfart	1 876	1 951	488	548	517	398	520	592	550
Transport ellers	36 801	41 298	9 340	10 206	12 079	9 672	10 123	11 495	10 555
Post og telekommunikasjon	22 027	23 003	5 555	5 667	5 365	6 415	5 706	5 956	5 640
Finansiell tjensteyting, forsikring	35 555	35 277	8 691	9 155	8 931	8 500	8 731	8 645	8 483
Bolligtjenester(husholdninger)	62 062	62 597	15 619	15 636	15 655	15 687	15 788	15 798	15 811
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	45 790	48 766	12 871	11 693	10 974	13 227	13 777	12 637	11 719
Personlig tjenesteyting	43 828	45 107	11 625	10 809	11 684	10 990	11 916	11 233	12 057
Offentlig forvaltningsvirksomhet	138 192	141 870	34 786	35 093	35 839	36 152	35 780	36 212	37 088
Statsforvaltningen	41 751	42 527	10 447	10 500	10 764	10 815	10 612	10 674	10 912
Sivil forvaltning	30 616	31 421	7 714	7 777	7 931	8 000	7 834	7 897	8 032
Forsvar	11 135	11 106	2 733	2 723	2 833	2 816	2 778	2 777	2 880
Kommuneforvaltningen	96 441	99 343	24 338	24 593	25 075	25 337	25 167	25 539	26 176
Ind. målte bank- og finanstjen.	-31 395	-31 358	-7 709	-7 722	-7 938	-7 989	-7 511	-7 756	-7 854
Merverdi- og investeringsavgift	82 191	86 562	20 524	20 542	21 511	23 985	20 807	22 205	23 083
Andre produktskatter, netto	30 170	32 870	8 131	7 964	8 350	8 426	7 729	8 351	8 708
Statistiske avvik	2 098	2 319	548	555	579	637	332	314	347
Fastlands-Norge(basisverdi)	663 381	683 450	170 669	164 135	171 497	177 149	171 663	173 115	176 406
Markedsrettet virksomhet	604 225	640 100	159 683	152 861	160 489	167 067	161 967	162 277	162 777
Ikke markedsrettet virksomhet	212 673	216 911	53 501	53 684	54 796	54 929	54 506	54 947	56 246
Undervisning	37 459	38 396	9 440	9 493	9 673	9 790	9 552	9 681	9 968
Helse og sosial tjenester	64 869	66 764	16 391	16 549	16 848	16 977	17 030	17 343	17 600

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

15*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A15. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduktet etter næring, i basisverdi.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Bruttonasjonalprodukt 1)	3,6	5,3	5,9	5,4	5,9	4,0	1,3	5,5	2,3
Jordbruk, jakt og viltstell	10,0	3,3	4,7	20,7	1,1	3,5	23,4	49,5	-0,2
Skogbruk	12,7	-21,9	-22,0	-21,9	-21,8	-21,8	-2,5	-3,2	-3,4
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	7,8	4,8	16,6	7,3	3,0	-6,6	-7,5	20,7	2,6
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	7,3	14,2	16,5	17,4	17,7	6,4	4,6	2,7	-4,8
Utvinning av råolje og naturgass	7,6	14,1	17,0	17,0	17,5	6,1	4,0	2,3	-4,8
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-8,3	19,6	-5,6	42,8	28,6	20,4	40,8	21,0	-1,6
Bergverksdrift	2,5	1,3	6,3	-0,8	-2,6	2,5	-10,4	1,5	11,3
Industri	3,0	2,8	2,6	0,3	4,6	3,6	-4,6	6,8	1,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,7	1,9	4,8	0,6	1,3	1,2	-1,6	0,5	1,5
Tekstil- og bekledningsindustri	-3,6	1,1	-10,9	-4,3	9,9	13,4	-2,0	14,1	1,5
Trelast- og trevareindustri	2,1	1,4	-2,7	1,6	3,6	3,5	-4,0	13,5	12,6
Treforedling	4,5	-6,8	-5,1	-10,4	-6,7	-4,9	-4,1	8,6	5,3
Forlag og grafisk industri	3,3	3,6	4,1	4,8	3,9	1,7	-1,9	4,4	2,3
Oljeraffinering	-10,2	10,5	0,4	1,8	17,7	23,6	9,4	9,7	-4,3
Kjemiske råvarer	-0,2	-0,5	-1,6	-9,5	5,4	3,9	-4,4	14,6	-6,0
Kjemisk og mineralisk industri mv.	6,7	3,3	3,3	3,6	3,2	3,3	-8,8	5,4	-1,6
Metallindustri	-2,5	3,2	1,6	3,7	3,3	4,4	2,3	9,8	0,8
Verkstedsindustri	7,0	4,7	4,6	0,4	7,6	6,4	-6,2	8,8	2,6
Bygging av skip og oljeplattformer	1,0	2,7	2,7	-2,1	8,6	2,2	-12,4	1,8	-5,2
Møbelindustri og annen industri	1,1	5,4	5,0	4,7	7,2	4,9	-1,2	23,3	15,3
Kraftforsyning	8,7	-15,0	7,9	-14,0	-29,7	-27,2	-23,0	8,1	36,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	7,1	2,4	4,8	1,6	1,8	1,6	6,5	8,2	13,4
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	1,9	5,0	3,9	5,2	5,8	5,0	2,7	5,4	1,5
Varehandel	1,4	6,3	6,7	5,6	5,0	7,7	-2,1	8,1	5,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	-0,5	4,0	3,6	3,6	3,8	4,7	-0,6	1,7	3,2
Rørtransport	7,8	18,1	16,8	17,7	21,0	17,0	10,9	8,5	4,0
Sjøtransport	-3,8	2,2	-1,8	0,7	4,1	6,0	6,2	9,4	6,4
Utenriks sjøfart	-2,9	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	6,2	9,6	6,4
Innenriks sjøfart	-12,1	4,0	-0,7	5,5	6,6	4,5	6,4	8,0	6,4
Transport ellers	6,4	12,2	8,1	8,3	21,3	10,2	8,4	12,6	-12,6
Post og telekommunikasjon	8,1	4,4	4,6	6,5	3,0	3,7	2,7	5,1	5,1
Finansiell tjenesteyting, forsikring	-1,9	-0,8	-4,1	7,4	-2,1	-3,9	0,5	-5,6	-5,0
Boligtjenester(husholdninger)	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	1,1	1,0	1,0
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	1,7	6,5	4,7	6,5	8,7	6,5	7,0	8,1	6,8
Personlig tjenesteyting	2,7	2,9	3,8	2,6	2,6	2,6	2,5	3,9	3,2
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,8	2,7	2,6	2,7	2,7	2,6	2,9	3,2	3,5
Statsforvaltningen	1,7	1,9	2,0	1,7	2,1	1,7	1,6	1,7	1,4
Sivil forvaltning	0,9	2,6	2,6	2,7	2,6	2,6	1,6	1,5	1,3
Forsvar	4,0	-0,3	0,3	-1,1	0,6	-0,8	1,6	2,0	1,7
Kommuneforvaltningen	1,8	3,0	2,9	3,1	3,0	3,0	3,4	3,8	4,4
Ind. målte bank- og finanstjen.	3,0	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-2,6	0,4	-1,1
Merverdi- og investeringsavgift	3,0	5,3	6,5	4,0	4,5	6,2	1,4	8,1	7,3
Andre produktskatter, netto	4,6	9,0	9,7	7,7	8,0	10,4	-4,9	4,9	4,3
Statistiske avvik.	918,7	10,5	6,7	6,7	9,2	19,4	-39,5	-43,5	-40,0
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,8	3,0	3,5	2,9	3,3	2,4	0,6	5,5	2,9
Markedsrettet virksomhet	4,1	5,9	6,7	6,4	7,0	3,8	1,4	6,2	1,4
Ikke markedsrettet virksomhet	1,2	2,0	2,1	1,9	2,0	1,9	1,9	2,4	2,6
Undervisning	1,2	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	1,2	2,0	3,1
Helse og sosial tjenester.	2,1	2,9	3,1	3,0	2,8	2,8	3,9	4,8	4,5

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

16*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A16. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoproduktet etter næring, i basisverdi.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Bruttonasjonalprodukt 1).	3,4	4,1	1,8	3,2	4,6	6,5	5,2	2,7	2,0
Jordbruk, jakt og viltstell	-9,7	-2,1	-6,4	-41,5	-1,2	4,7	-2,2	30,8	-2,4
Skogbruk	19,0	15,8	16,8	14,8	15,3	15,4	-37,8	-35,9	-29,5
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-8,6	-7,3	-12,1	-21,7	-16,2	26,1	-14,6	-17,9	28,1
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	-3,1	24,2	8,6	12,0	32,8	43,5	22,0	4,9	1,3
Utvinning av råolje og naturgass	-2,9	24,4	8,6	11,9	33,3	44,2	22,2	4,3	0,6
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-9,5	13,7	7,7	20,0	13,5	14,6	13,3	30,3	31,0
Bergverksdrift	-3,9	-0,4	-0,9	0,1	-2,1	0,9	-7,3	4,0	13,2
Industri	9,6	1,1	1,5	1,2	1,5	0,3	1,5	4,9	1,9
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-8,4	5,8	4,4	8,0	7,7	3,4	9,8	13,1	1,9
Tekstil- og beklædningsindustri	5,6	1,6	0,9	-0,3	4,6	1,6	-2,5	-1,5	-8,6
Trelast- og trevareindustri	-0,4	-9,7	-17,9	-16,1	-4,4	0,3	38,2	45,2	29,2
Treforedling	62,1	-19,9	8,3	-18,1	-30,0	-33,6	-27,8	-16,4	-8,9
Forlag og grafisk industri	2,0	11,4	10,3	9,1	12,8	13,2	4,5	6,2	5,0
Oljeraffinering	-4,5	-18,8	23,1	73,4	-50,9	-49,4	33,7	-12,2	99,6
Kjemiske råvarer	18,0	-4,6	-10,9	-10,8	-5,3	12,0	-8,6	0,9	4,3
Kjemisk og mineralsk industri mv.	7,4	3,2	4,7	3,7	5,3	-0,5	-7,2	-3,1	-0,4
Metallindustri	61,8	-12,4	-6,6	-7,9	-15,7	-20,0	-28,2	-6,6	6,3
Verkstedsindustri	5,0	6,9	1,7	4,3	12,0	9,7	11,2	4,8	-5,1
Bygging av skip og oljeplattformer	7,7	8,6	6,6	5,4	11,6	10,9	12,6	12,4	4,5
Møbelindustri og annen industri	-1,8	2,5	3,2	1,3	7,6	-0,9	-5,8	-1,7	-3,4
Kraftforsyning	9,4	5,7	0,1	1,6	7,8	15,3	18,3	7,7	-3,2
Bygge- og anleggsvirksomhet	6,9	11,1	11,5	10,2	11,8	11,0	1,4	-0,4	-2,5
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	1,8	-0,1	-0,5	1,8	-0,7	-0,9	3,9	1,8	1,9
Varehandel	4,5	-1,2	-0,3	-3,5	-1,2	0,0	3,8	1,2	0,5
Hotell- og restaurantvirksomhet	0,5	2,4	5,9	3,0	1,4	0,2	0,1	2,8	1,4
Rørtransport	6,1	0,6	1,6	1,3	2,3	-2,4	0,1	-5,7	-9,1
Sjøtransport	-7,2	2,2	21,0	1,5	3,8	-16,9	-37,3	-9,9	-22,7
Utenriks sjøfart	-7,4	2,6	23,5	2,5	3,9	-18,3	-39,6	-11,0	-24,5
Innenriks sjøfart	-4,7	-1,3	0,5	-7,1	2,6	-0,9	-13,3	-0,2	-7,2
Transport ellers	0,3	-7,8	5,5	1,4	-21,1	-13,9	0,7	1,5	11,2
Post og telekommunikasjon	-4,3	-0,0	-0,9	-1,6	0,3	1,9	-3,6	-2,7	-4,4
Finansiell tjenesteyting, forsikring	0,2	-5,3	-30,3	13,9	5,4	-1,7	48,0	8,9	8,2
Bolitjenester(husholdninger)	0,7	1,7	1,7	1,9	1,6	1,4	1,8	2,1	3,1
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	2,6	4,0	3,9	3,2	4,1	4,9	4,2	4,1	4,0
Personlig tjenesteyting	5,1	4,3	4,9	3,7	4,2	4,4	4,1	4,7	3,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1	4,2	3,6	3,0	2,7
Statsforvaltningen	3,8	3,9	3,7	4,1	3,6	4,0	3,1	2,6	3,1
Sivil forvaltning	3,9	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,5	2,8	2,6
Forsvar	3,4	4,0	3,4	4,9	3,0	4,5	2,1	2,2	4,6
Kommuneforvaltningen	4,2	4,3	4,4	4,2	4,3	4,3	3,9	3,1	2,5
Ind. målte bank- og finanstjen.	-7,7	1,4	-4,4	-0,0	3,1	7,0	5,4	2,4	6,1
Merverdi- og investeringsavgift	6,3	2,5	1,3	2,0	2,8	3,7	1,7	1,9	1,8
Andre produktskatter, netto	3,1	3,0	-3,6	1,1	4,9	8,7	4,1	7,4	5,2
Statistiske avvik	.	-83,3	-6,3	-44,5	-59,5	.	.	.	97,2
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,8	1,5	0,6	2,1	1,0	2,2	4,3	2,7	2,9
Markedsrettet virksomhet	2,4	4,8	1,4	3,4	5,7	8,5	6,8	2,5	1,4
Ikke markedsrettet virksomhet	3,4	3,6	3,6	3,6	3,5	3,6	3,4	2,8	2,7
Undervisning	3,0	4,0	4,1	4,0	4,0	3,9	3,8	3,2	3,2
Helse og sosial tjenester	5,0	4,7	4,8	4,4	4,8	4,7	4,0	3,1	2,4

1) Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

17*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A17. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i alt	653 388	693 130	164 822	164 873	175 827	187 609	173 976	177 323	185 546
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	457 548	484 268	113 660	113 193	123 096	134 319	120 041	122 950	130 724
Konsum i husholdninger	434 551	460 217	107 679	107 243	117 064	128 231	113 701	116 614	124 316
Konsum i ideelle organisasjoner	22 997	24 051	5 981	5 949	6 033	6 089	6 340	6 337	6 408
Konsum i offentlig forvaltning	195 840	208 862	51 162	51 680	52 730	53 289	53 935	54 373	54 822
Konsum i statsforvaltningen	78 726	84 231	20 628	20 835	21 260	21 509	21 457	21 642	21 649
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	28 007	30 147	7 377	7 450	7 603	7 718	7 273	7 471	7 472
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	21 903	23 580	5 777	5 836	5 954	6 013	6 182	5 982	6 119
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	28 816	30 504	7 474	7 549	7 703	7 778	8 002	8 189	8 057
Konsum i kommuneforvaltningen	117 114	124 631	30 535	30 846	31 471	31 781	32 478	32 731	33 173
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	97 540	104 176	25 524	25 783	26 305	26 564	27 456	27 658	27 941
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	19 574	20 455	5 011	5 062	5 166	5 217	5 023	5 073	5 232
Personlig konsum	583 094	618 591	146 561	146 426	157 004	168 601	154 770	158 079	166 138
Kollektivt konsum	70 293	74 539	18 262	18 447	18 823	19 008	19 206	19 245	19 408

Tabell A18. Hovedtall for konsum. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i alt	624 027	650 567	156 284	154 843	165 100	174 340	158 178	162 193	170 376
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	439 745	460 253	109 507	107 867	116 841	126 038	110 551	114 009	121 422
Konsum i husholdninger	418 273	438 615	104 095	102 509	111 417	120 594	105 038	108 460	115 779
Konsum i ideelle organisasjoner	21 471	21 639	5 412	5 358	5 424	5 444	5 513	5 550	5 643
Konsum i offentlig forvaltning	184 282	190 313	46 777	46 977	48 258	48 302	47 627	48 183	48 954
Konsum i statsforvaltningen	74 479	77 587	19 092	19 113	19 727	19 655	19 255	19 406	19 513
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	26 624	28 228	6 878	6 912	7 219	7 219	6 606	6 801	6 914
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	20 792	21 673	5 362	5 354	5 517	5 441	5 630	5 391	5 492
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	27 063	27 686	6 852	6 847	6 990	6 996	7 019	7 214	7 107
Konsum i kommuneforvaltningen	109 803	112 726	27 684	27 864	28 532	28 646	28 372	28 777	29 441
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	91 412	94 099	23 089	23 255	23 826	23 929	23 936	24 270	24 755
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	18 391	18 628	4 595	4 609	4 706	4 717	4 436	4 507	4 686
Personlig konsum	557 780	582 580	139 475	138 033	147 886	157 186	141 093	145 080	153 091
Kollektivt konsum	66 247	67 986	16 809	16 810	17 213	17 154	17 085	17 113	17 285

18*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A19. Hovedtall for konsum.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i alt.	2,2	4,3	4,8	3,1	4,3	4,8	1,2	4,7	3,2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,7	4,7	5,4	3,3	4,5	5,4	1,0	5,7	3,9
Konsum i husholdninger	3,1	4,9	5,6	3,5	4,7	5,6	0,9	5,8	3,9
Konsum i ideelle organisasjoner	-3,5	0,8	1,8	0,2	0,5	0,6	1,9	3,6	4,0
Konsum i offentlig forvaltning	1,0	3,3	3,4	2,7	3,7	3,2	1,8	2,6	1,4
Konsum i statsforvaltningen	-0,2	4,2	4,3	3,3	4,8	4,3	0,9	1,5	-1,1
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	1,5	6,0	5,1	4,5	7,5	6,9	-4,0	-1,6	-4,2
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-1,9	4,2	4,7	3,8	5,0	3,4	5,0	0,7	-0,5
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	-0,4	2,3	3,1	1,7	2,1	2,3	2,4	5,4	1,7
Konsum i kommuneforvaltningen	1,8	2,7	2,8	2,4	2,9	2,5	2,5	3,3	3,2
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	0,5	2,9	3,0	2,7	3,3	2,8	3,7	4,4	3,9
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	9,3	1,3	1,8	0,8	1,2	1,4	-3,5	-2,2	-0,4
Personlig konsum	2,3	4,4	5,0	3,3	4,4	5,1	1,2	5,1	3,5
Kollektivt konsum	1,6	2,6	3,2	2,1	2,8	2,4	1,6	1,8	0,4

Tabell A20. Hovedtall for konsum.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i alt.	3,1	1,8	0,7	2,3	2,0	2,0	4,3	2,7	2,3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjon	2,8	1,1	-0,4	1,6	1,6	1,5	4,6	2,8	2,2
Konsum i husholdninger	2,7	1,0	-0,6	1,5	1,5	1,4	4,6	2,8	2,2
Konsum i ideelle organisasjoner	5,6	3,8	3,4	4,1	3,9	3,8	4,1	2,8	2,1
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	3,3	3,1	3,8	2,8	3,4	3,5	2,6	2,5
Konsum i statsforvaltningen	3,7	2,7	2,6	3,5	2,0	2,7	3,1	2,3	2,9
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	3,8	1,5	2,3	2,8	0,0	1,0	2,7	1,9	2,6
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,3	3,3	2,8	3,7	2,5	4,1	1,9	1,8	3,2
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt ellers	4,0	3,5	2,7	4,1	3,7	3,4	4,5	3,0	2,9
Konsum i kommuneforvaltningen	4,0	3,7	3,5	4,0	3,4	3,8	3,8	2,7	2,2
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	4,1	3,8	3,7	4,0	3,4	3,9	3,8	2,8	2,2
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	3,5	3,2	2,6	3,7	3,3	3,1	3,8	2,5	1,7
Personlig konsum	3,1	1,6	0,4	2,1	1,9	1,9	4,4	2,7	2,2
Kollektivt konsum	3,7	3,3	2,7	3,9	3,2	3,5	3,5	2,5	2,7

19*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A21. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i husholdninger	434 551	460 217	107 679	107 243	117 064	128 231	113 701	116 614	124 316
Matvarer, drikkevarer og tobakk	93 326	96 704	21 697	23 865	24 932	26 210	22 060	24 953	26 644
Klær og skotøy	25 848	26 578	5 462	6 251	6 255	8 610	5 527	6 833	6 346
Bolig, lys og brensel	100 411	104 394	27 219	24 887	24 365	27 923	28 740	26 014	24 927
Møbler og husholdningsartikler	28 107	29 473	6 624	6 096	7 207	9 547	6 727	7 003	7 748
Helsepleie	10 980	11 747	2 802	2 889	2 949	3 107	2 889	3 093	3 197
Transport	68 951	78 478	17 902	19 875	21 237	19 464	18 866	22 726	23 075
Fritidssysler og underholdning	40 343	42 852	10 480	8 861	11 534	11 978	10 709	9 983	12 419
Utdanning	1 965	2 056	489	440	549	577	518	480	594
Hotell- og restauranttjenester	24 212	25 692	5 341	5 901	7 381	7 070	5 628	6 130	7 687
Andre varer og tjenester	37 380	37 812	9 828	7 763	8 265	11 957	11 884	8 488	8 928
Husholdningenes kjøp i utlandet	18 001	19 652	3 031	4 189	7 936	4 496	3 330	4 836	8 504
Utlendingers kjøp i Norge	-14 974	-15 223	-3 196	-3 773	-5 547	-2 707	-3 177	-3 925	-5 754
Varekonsum.	245 840	262 365	60 376	61 328	64 590	76 071	62 229	67 397	68 927
Tjenester	185 684	193 423	47 468	45 500	50 085	50 371	51 319	48 305	52 639
Tjenestekonsum, bolig	80 726	82 897	20 455	20 721	20 780	20 941	21 190	21 390	21 506
Tjenester, annet	104 958	110 526	27 013	24 778	29 305	29 430	30 129	26 915	31 133

Tabell A22. Konsum i husholdninger. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i husholdninger	418 273	438 615	104 095	102 509	111 417	120 594	105 038	108 460	115 779
Matvarer, drikkevarer og tobakk	89 582	91 079	20 720	22 596	23 209	24 554	20 245	22 557	23 973
Klær og skotøy	25 308	26 906	5 667	6 293	6 404	8 542	5 617	6 856	6 623
Bolig, lys og brensel	97 434	98 929	26 272	23 789	23 075	25 793	26 083	24 125	23 167
Møbler og husholdningsartikler	27 679	28 694	6 489	5 935	7 017	9 253	6 539	6 753	7 497
Helsepleie	10 095	10 401	2 488	2 569	2 606	2 738	2 519	2 703	2 756
Transport	64 805	73 845	17 026	18 601	20 052	18 166	17 330	20 658	20 947
Fritidssysler og underholdning	39 360	41 738	10 173	8 730	11 123	11 713	10 231	9 660	11 739
Utdanning	1 852	1 853	446	400	495	511	455	421	517
Hotell- og restauranttjenester	23 602	24 515	5 117	5 559	7 297	6 542	5 280	5 585	7 449
Andre varer og tjenester	35 673	36 795	9 917	7 666	8 117	11 095	10 445	8 195	8 659
Husholdningenes kjøp i utlandet	17 412	18 384	2 847	3 939	7 369	4 228	3 263	4 549	7 846
Utlendingers kjøp i Norge	-14 528	-14 524	-3 066	-3 570	-5 347	-2 541	-2 969	-3 602	-5 395
Varekonsum.	236 636	250 934	58 475	58 846	61 582	72 031	57 736	62 756	64 351
Tjenester	178 753	183 822	45 838	43 294	47 813	46 876	47 008	44 756	48 978
Tjenestekonsum, bolig	78 665	79 398	19 774	19 842	19 865	19 916	20 020	20 058	19 997
Tjenester, annet	100 088	104 424	26 065	23 452	27 947	26 960	26 988	24 698	28 980

20*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A23. Konsum i husholdninger.
Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i husholdninger	3,1	4,9	5,6	3,5	4,7	5,6	0,9	5,8	3,9
Matvarer, drikkevarer og tobakk	3,8	1,7	3,4	0,5	0,4	2,6	-2,3	-0,2	3,3
Klær og skotøy	-4,1	6,3	5,3	4,1	6,6	8,5	-0,9	8,9	3,4
Bolig, lys og brensel	1,5	1,5	3,6	1,0	1,0	0,4	-0,7	1,4	0,4
Møbler og husholdningsartikler	5,2	3,7	6,4	1,1	2,2	4,7	0,8	13,8	6,8
Helsepleie	-0,3	3,0	1,7	2,5	3,5	4,4	1,3	5,2	5,8
Transport	3,6	14,0	13,4	11,7	13,1	17,8	1,8	11,1	4,5
Fritidssysler og underholdning	4,1	6,0	6,9	6,1	3,5	7,8	0,6	10,7	5,5
Utdanning	-1,2	0,0	-0,4	1,1	-1,1	0,6	2,0	5,2	4,5
Hotell- og restauranttjenester	4,8	3,9	3,9	3,4	3,9	4,2	3,2	0,5	2,1
Andre varer og tjenester	4,4	3,1	3,1	3,3	2,6	3,4	5,3	6,9	6,7
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,8	5,6	8,5	-6,9	13,0	4,7	14,6	15,5	6,5
Utlendingers kjøp i Norge	-6,9	-0,0	8,0	-3,2	-0,4	-3,6	-3,1	0,9	0,9
Varekonsum	2,8	6,0	7,5	4,5	4,8	7,3	-1,3	6,6	4,5
Tjenester	2,8	2,8	3,2	2,6	2,8	2,8	2,6	3,4	2,4
Tjenestekonsum, bolig	1,2	0,9	1,2	0,8	0,7	1,0	1,2	1,1	0,7
Tjenester, annet	4,1	4,3	4,7	4,1	4,3	4,2	3,5	5,3	3,7

Tabell A24. Konsum i husholdninger.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Konsum i husholdninger	2,7	1,0	-0,6	1,5	1,5	1,4	4,6	2,8	2,2
Matvarer, drikkevarer og tobakk	2,2	1,9	0,8	1,2	2,7	2,8	4,1	4,7	3,5
Klær og skotøy	0,8	-3,3	-3,9	-3,9	-3,4	-2,4	2,1	0,3	-1,9
Bolig, lys og brensel	2,2	2,4	0,6	2,1	2,6	4,3	6,3	3,1	1,9
Møbler og husholdningsartikler	0,7	1,2	1,1	1,0	1,0	1,4	0,8	1,0	0,6
Helsepleie	6,3	3,8	6,2	4,1	3,2	2,1	1,8	1,8	2,5
Transport	4,1	-0,1	-1,0	1,5	-0,2	-0,9	3,5	3,0	4,0
Fritidssysler og underholdning	1,3	0,2	0,2	-0,5	0,4	0,3	1,6	1,8	2,0
Utdanning	3,1	4,6	5,1	5,1	4,3	4,1	3,7	3,7	3,6
Hotell- og restauranttjenester	1,4	2,2	1,9	2,4	2,2	2,2	2,1	3,4	2,0
Andre varer og tjenester	7,6	-1,9	-9,6	4,0	1,5	-1,1	14,8	2,3	1,3
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,9	3,4	3,9	5,4	3,8	0,4	-4,1	-0,0	0,7
Utlendingers kjøp i Norge	2,2	1,7	1,4	2,0	1,7	1,7	2,6	3,1	2,8
Varekonsum	2,4	0,6	-0,3	0,0	0,8	1,7	4,4	3,0	2,1
Tjenester	3,1	1,3	-1,1	3,2	2,1	1,1	5,4	2,7	2,6
Tjenestekonsum, bolig	1,3	1,7	1,3	2,3	1,9	1,5	2,3	2,1	2,8
Tjenester, annet	4,6	0,9	-2,9	4,0	2,3	0,7	7,7	3,1	2,5

21*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A25. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Bruttoinvestering i fast kapital	192 843	208 375	45 735	49 725	52 422	60 493	52 639	61 554	61 365
Bygg og anlegg	78 151	82 932	19 080	19 633	20 604	23 615	20 442	23 145	24 208
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledn.	17 939	20 413	4 119	4 921	5 852	5 521	5 391	7 095	7 612
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	25 911	24 176	4 983	6 446	6 256	6 491	7 373	9 977	7 526
Skip og båter	5 029	7 433	1 680	1 181	1 861	2 711	3 845	2 029	2 192
Transportmidler	19 776	25 355	5 876	6 416	5 678	7 385	5 516	6 675	5 981
Maskiner og utstyr	46 035	48 066	9 997	11 128	12 170	14 770	10 072	12 633	13 847
Jordbruk, jakt og villstell	5 054	5 293	914	1 612	1 493	1 274	915	1 614	1 521
Skogbruk	533	550	137	137	137	139	137	138	137
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	535	551	148	113	159	131	244	182	168
Utvinnning av råolje og naturgass, inkl. tj.	41 730	40 680	8 676	10 626	10 396	10 983	11 600	15 176	12 880
Utvinnning av råolje og naturgass	42 066	41 499	8 974	10 777	10 409	11 340	11 543	15 155	12 862
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-335	-819	-298	-151	-13	-357	57	22	18
Bergverksdrift	462	375	76	66	127	105	39	77	85
Industri	15 993	17 821	3 358	4 206	4 569	5 688	3 421	4 846	4 405
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3 305	3 230	592	700	674	1 264	631	870	778
Tekstil- og bekledningsindustri	196	209	41	46	71	51	61	67	61
Trelast- og trevareindustri	938	1 373	187	317	524	344	274	233	239
Treforedling	1 826	1 448	339	284	243	582	217	365	352
Forlag og grafisk industri	880	966	204	228	227	307	194	390	248
Oljeraffinering	425	324	73	43	140	67	21	51	88
Kjemiske råvarer	2 171	1 708	472	464	446	326	320	234	174
Kjemisk og mineralsk industri	1 523	2 034	345	438	590	661	357	564	645
Metallindustri	1 368	2 922	432	735	763	992	753	1 122	816
Verkstedsindustri	2 303	2 346	472	530	633	711	412	542	708
Bygging av skip og oljeplattformer	673	777	134	261	134	248	127	277	165
Møbelindustri og annen industri	384	486	67	161	123	134	53	132	131
Kraftforsyning	4 953	4 698	797	1 083	1 127	1 691	605	1 159	1 242
Bygge- og anleggsvirksomhet	945	1 004	258	266	224	256	280	288	277
Tjenesteytende næringer	93 269	105 636	24 543	24 727	26 169	30 196	27 434	27 923	29 573
Varehandel	18 374	21 337	5 057	5 036	5 095	6 149	4 953	5 431	5 463
Hotell og restaurantvirksomhet	1 806	2 009	522	494	497	496	481	492	733
Rørtransport	6 087	5 993	1 224	1 586	1 878	1 304	1 098	2 128	2 588
Sjøfart	4 591	7 009	1 563	1 095	1 747	2 603	3 677	1 846	2 044
Utenriks sjøfart	3 899	6 286	1 366	972	1 578	2 369	3 408	1 663	1 858
Innenriks sjøfart	692	722	197	123	169	233	269	183	186
Transport ellers	11 194	15 571	3 927	4 171	3 301	4 172	4 083	4 310	3 974
Post og telekommunikasjon	7 693	7 733	1 104	1 483	2 149	2 997	1 277	1 692	2 482
Finansiell tjenesteyting, forsikring	4 234	4 876	1 043	1 095	1 261	1 477	1 196	1 286	1 372
Boligtjenester(husholdninger)	26 481	26 089	6 341	6 189	6 586	6 973	6 697	6 854	7 112
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	6 433	8 115	2 010	1 984	1 920	2 201	2 139	2 173	2 017
Personlig tjenesteyting	6 378	6 903	1 751	1 593	1 734	1 824	1 831	1 712	1 786
Offentlig forvaltningsvirksomhet	29 368	31 767	6 829	6 889	8 020	10 029	7 964	10 150	11 076
Statsforvaltningen	13 466	14 110	3 205	2 989	3 462	4 454	2 395	3 453	3 861
Sivil forvaltning	10 232	10 810	2 502	2 354	2 751	3 203	1 945	2 631	2 632
Forsvar	3 234	3 300	703	635	711	1 251	450	822	1 229
Kommuneforvaltningen	15 902	17 657	3 624	3 900	4 558	5 575	5 569	6 697	7 215
Fastlands-Norge	141 126	155 416	34 469	36 541	38 570	45 837	36 533	42 586	44 039
Undervisning	5 266	5 474	1 289	1 265	1 358	1 563	2 719	3 718	3 714
Helse og sosial omsorg	6 722	8 191	1 780	1 798	2 053	2 559	1 987	1 884	2 105

22*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A26. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Bruttoinvestering i fast kapital	182 235	190 998	42 411	45 491	48 333	54 762	48 630	55 603	55 329
Bygg og anlegg	72 324	73 456	17 244	17 346	18 175	20 690	18 177	20 280	21 259
Oljeboring, oljeleting, olje-og gassrørledn.	17 067	18 885	3 895	4 543	5 406	5 040	4 841	6 105	6 468
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	24 623	22 134	4 622	5 926	5 770	5 815	6 659	8 912	6 661
Skip og båter	4 592	6 971	1 527	1 098	1 712	2 634	3 705	1 867	1 974
Transportmidler	18 110	22 172	5 338	5 412	5 283	6 138	5 100	5 628	5 050
Maskiner og utstyr	45 519	47 381	9 784	11 166	11 988	14 444	10 149	12 811	13 917
Jordbruk, jakt og viltstell	4 852	4 980	866	1 524	1 392	1 199	878	1 529	1 424
Skogbruk	500	498	125	125	124	125	125	125	124
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	487	498	134	101	144	118	234	168	157
Utvinnning av råolje og naturgass, inkl. tj.	39 744	37 421	8 107	9 772	9 612	9 930	10 429	13 322	11 192
Utvinning av råolje og naturgass	40 080	38 241	8 406	9 923	9 625	10 287	10 404	13 306	11 177
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-336	-819	-298	-151	-13	-357	25	15	15
Bergverksdrift	450	353	73	62	121	97	38	74	83
Industri	15 373	16 803	3 173	3 999	4 312	5 320	3 291	4 628	4 210
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3 171	3 024	561	659	636	1 168	604	823	743
Tekstil- og bekledningsindustri	191	201	39	44	69	49	59	67	59
Trelast- og trevareindustri	902	1 313	177	305	504	326	270	228	229
Treforedling	1 772	1 375	314	269	233	560	211	345	338
Forlag og grafisk industri	849	920	196	220	217	288	190	373	235
Oljeraffinering	404	290	69	39	124	59	20	49	80
Kjemiske råvarer	2 058	1 591	439	437	415	299	295	226	170
Kjemisk og mineralsk industri	1 460	1 901	325	414	550	612	344	534	609
Metallindustri	1 319	2 727	407	687	708	924	716	1 051	774
Verkstedindustri	2 231	2 260	455	520	611	674	405	529	686
Bygging av skip og oljeplattformer	646	740	127	252	126	235	124	277	160
Møbelindustri og annen industri	371	460	64	152	119	125	52	126	127
Kraftforsyning	4 740	4 408	754	1 025	1 061	1 569	574	1 101	1 181
Bygge- og anleggsvirksomhet	881	906	237	238	207	224	259	258	250
Tjenesteytende næringer	87 520	96 117	22 610	22 382	23 992	27 134	25 444	25 172	26 630
Varehandel	17 364	19 521	4 707	4 602	4 740	5 472	4 632	4 955	4 989
Hotell og restaurantvirksomhet	1 709	1 836	481	450	459	445	445	447	665
Rørtransport	5 673	5 511	1 144	1 465	1 720	1 183	998	1 915	2 250
Sjøfart	4 179	6 575	1 420	1 018	1 608	2 530	3 542	1 699	1 840
Utenriks sjøfart	3 483	5 882	1 229	901	1 449	2 303	3 283	1 533	1 676
Innenriks sjøfart	696	694	191	117	158	227	259	167	164
Transport ellers	10 406	13 933	3 597	3 652	3 058	3 626	3 815	3 774	3 489
Post og telekommunikasjon	7 514	7 474	1 068	1 461	2 082	2 863	1 269	1 688	2 456
Finansiell tjenesteyting, forsikring	3 977	4 408	961	993	1 140	1 314	1 092	1 156	1 233
Boligtjenester(husholdninger)	24 544	23 080	5 726	5 461	5 798	6 094	5 945	5 991	6 226
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	6 057	7 346	1 858	1 787	1 763	1 939	1 980	1 949	1 811
Personlig tjenesteyting	6 098	6 433	1 648	1 494	1 623	1 669	1 727	1 598	1 669
Offentlig forvaltningsvirksomhet	27 689	29 014	6 333	6 265	7 369	9 048	7 358	9 227	10 080
Statsforvaltningen	12 728	12 901	2 978	2 693	3 217	4 013	2 220	3 099	3 491
Sivil forvaltning	9 606	9 803	2 301	2 144	2 485	2 872	1 773	2 362	2 367
Forsvar	3 122	3 098	677	548	732	1 141	447	737	1 124
Kommuneforvaltningen	14 960	16 113	3 355	3 572	4 151	5 035	5 139	6 128	6 589
Fastlands-Norge	133 336	142 184	31 931	33 354	35 552	41 347	33 920	38 834	40 211
Undervisning	4 997	5 050	1 202	1 176	1 250	1 421	2 527	3 428	3 413
Helse og sosial omsorg	6 401	7 610	1 669	1 681	1 907	2 353	1 863	1 758	1 958

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A27. Bruttoinvestering i fast realkapital.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Bruttoinvestering i fast kapital	3,7	4,8	1,7	1,7	9,9	5,6	14,7	22,2	14,5
Bygg og anlegg	14,3	1,6	4,1	0,3	1,4	0,8	5,4	16,9	17,0
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledn.	-18,5	10,7	13,8	6,3	6,7	17,1	24,3	34,4	19,6
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	-2,5	-10,1	-17,2	-4,3	3,6	-20,2	44,1	50,4	15,4
Skip og båter	-30,7	51,8	-26,7	-40,7	.	91,1	142,6	70,1	15,3
Transportmidler	17,6	22,4	15,4	22,4	19,1	32,7	-4,5	4,0	-4,4
Maskiner og utstyr	4,6	4,1	4,1	4,3	2,7	5,1	3,7	14,7	16,1
Jordbruk, jakt og viltstell	9,3	2,6	1,7	3,7	2,2	2,4	1,3	0,4	2,3
Skogbruk	2,1	-0,4	-0,6	-0,4	-0,1	-0,4	-0,1	-0,0	-0,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-35,1	2,3	-19,7	-35,3	58,5	63,8	74,5	66,0	8,7
Utvinnning av råolje og naturgass, inkl. tj.	-9,9	-5,8	-12,9	-2,1	3,4	-11,1	28,6	36,3	16,4
Utvinnning av råolje og naturgass	-10,2	-4,6	-9,6	-0,5	1,2	-9,0	23,8	34,1	16,1
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-37,3	143,9	.	.	-93,9	160,6	.	.	.
Bergverksdrift	69,8	-21,6	-26,8	-39,6	15,0	-31,9	-47,8	18,1	-31,5
Industri	41,3	9,3	19,7	7,2	4,4	9,4	3,7	15,7	-2,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	18,6	-4,6	5,5	-20,7	-8,7	5,1	7,7	24,8	16,9
Tekstil- og bekledningsindustri	-3,2	5,5	-34,1	-16,6	76,0	24,5	52,6	50,9	-13,7
Trelast- og trevareindustri	19,3	45,6	28,6	49,2	135,8	-5,6	52,2	-25,5	-54,6
Treforedling	186,3	-22,4	69,6	-34,2	-62,5	0,3	-32,7	28,2	45,5
Forlag og grafisk industri	-14,3	8,4	3,6	53,8	38,8	-20,2	-3,0	70,1	8,3
Oljeraffinering	57,1	-28,1	-5,7	-74,2	37,8	-34,8	-70,4	25,5	-35,6
Kjemiske råvarer	174,0	-22,7	35,9	-32,8	-34,4	-33,6	-32,8	-48,2	-59,0
Kjemisk og mineralsk industri	21,8	30,2	22,1	29,2	15,1	54,9	5,9	29,0	10,6
Metallindustri	48,1	106,7	29,5	155,1	115,8	126,9	75,9	53,0	9,3
Verkstedsindustri	40,1	1,3	17,9	13,7	-6,8	-7,9	-11,0	1,7	12,2
Bygging av skip og oljeplattformer	-4,3	14,6	-4,8	83,1	0,5	-5,7	-2,1	10,1	26,9
Møbelindustri og annen industri	34,1	24,0	21,1	47,4	28,5	2,1	-19,7	-17,2	6,7
Kraftforsyning	2,0	-7,0	-2,2	-13,9	-10,7	-1,4	-23,9	7,4	11,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	22,5	2,8	1,5	7,5	1,8	0,6	9,1	8,3	20,6
Tjenesteytende næringer	6,4	9,8	5,4	3,5	17,6	12,8	12,5	12,5	11,0
Varehandel	11,5	12,4	12,4	12,1	10,9	14,1	-1,6	7,7	5,3
Hotell og restaurantvirksomhet	11,9	7,4	15,7	1,6	6,7	6,2	-7,6	-0,7	44,7
Rørtransport	-32,7	-2,9	59,9	0,7	-20,1	-12,4	-12,8	30,8	30,8
Sjøfart	-29,6	57,4	-26,6	-40,1	.	87,0	149,5	66,9	14,5
Utenriks sjøfart	-32,7	68,9	-28,7	-41,2	.	99,5	167,2	70,1	15,7
Innenriks sjøfart	-8,8	-0,3	-9,9	-30,3	35,5	14,2	35,6	42,1	3,2
Transport ellers	27,9	33,9	21,3	40,0	26,1	50,6	6,1	3,3	14,1
Post og telekommunikasjon	24,2	-0,5	7,8	-2,2	10,5	-9,0	18,9	15,6	18,0
Finansiell tjenesteyting, forsikring	23,4	10,8	9,1	6,1	10,8	16,1	13,6	16,4	8,2
Boligtjenester(husholdninger)	13,0	-6,0	-8,0	-8,2	-3,6	-4,1	3,8	9,7	7,4
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	2,2	21,3	17,5	19,4	21,1	27,3	6,5	9,1	2,8
Personlig tjenesteyting	6,0	5,5	6,5	4,1	4,9	6,3	4,8	7,0	2,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,6	4,8	4,9	2,0	4,3	7,1	16,2	47,3	36,8
Statsforvaltningen	-3,7	1,4	1,2	-6,3	0,2	8,3	-25,5	15,1	8,5
Sivil forvaltning	-1,0	2,0	5,0	2,0	2,8	-0,8	-23,0	10,1	-4,7
Forsvar	-11,4	-0,8	-9,7	-28,9	-7,6	41,0	-34,0	34,4	53,4
Kommuneforvaltningen	6,7	7,7	8,4	9,2	7,7	6,2	53,2	71,6	58,7
Fastlands-Norge	12,9	6,6	6,6	5,0	-6,3	8,3	6,2	16,4	13,1
Undervisning	5,5	1,1	10,4	2,9	4,2	-9,1	110,2	191,6	173,0
Helse og sosial omsorg	10,3	18,9	17,4	18,1	19,4	20,2	11,6	4,5	2,7

24*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A28. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Bruttoinvestering i fast kapital	3,7	3,1	3,3	3,4	2,1	3,5	0,4	1,3	2,3
Bygg og anlegg	4,3	4,5	4,2	4,5	4,6	4,6	1,6	0,8	0,4
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledn.	2,6	2,8	1,8	3,4	2,6	3,3	5,3	7,3	8,7
Oljeutvinnings- plattf, bore-rigger og moduler	0,1	3,8	3,5	3,6	2,5	5,5	2,7	2,9	4,2
Skip og båter	8,3	-2,6	9,7	9,8	79,4	-9,3	-5,7	1,0	2,1
Transportmidler	10,0	4,7	1,1	5,9	1,9	8,9	-1,7	0,0	10,2
Maskiner og utstyr	0,4	0,3	1,7	-1,2	0,6	0,2	-2,9	-1,1	-2,0
Jordbruk, jakt og viltstell	1,6	2,0	2,5	1,4	2,6	1,8	-1,2	-0,3	-0,4
Skogbruk	4,6	3,6	3,6	3,3	3,8	3,7	0,7	0,5	-0,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	8,6	0,8	6,7	7,7	-3,0	-17,1	-5,5	-2,3	-2,8
Utvinnning av råolje og naturgass, inkl. tj.	2,8	3,5	3,1	3,7	2,5	4,6	3,9	4,8	6,4
Utvinnning av råolje og naturgass	2,8	3,4	2,8	3,6	2,6	4,4	3,9	4,9	6,4
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-1,7	0,2	-1,9	-4,4	0,1	0,2	124,3	43,4	16,7
Bergverksdrift	3,9	3,4	3,1	2,8	3,1	4,7	-2,3	-1,0	-2,7
Industri	3,0	1,9	3,2	1,1	2,3	1,6	-1,8	-0,4	-1,2
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	3,4	2,5	2,4	2,1	2,9	2,3	-1,0	-0,4	-1,3
Tekstil- og bekledningsindustri	1,8	1,1	3,8	0,6	0,7	-0,1	-2,9	-3,0	0,2
Trelast- og trevareindustri	2,6	0,5	2,6	0,1	0,3	0,7	-4,1	-1,2	0,5
Treforedling	2,0	2,2	3,8	2,1	2,0	0,9	-4,6	0,4	-0,5
Forlag og grafisk industri	3,1	1,2	2,7	0,8	2,1	1,0	-1,8	0,8	0,8
Oljeraffinering	3,4	5,8	4,6	6,2	5,9	6,4	-2,9	-5,8	-2,1
Kjemiske råvarer	4,1	1,8	4,8	0,4	1,7	1,8	0,9	-2,8	-4,8
Kjemisk og mineralsk industri	3,7	2,5	2,9	1,5	2,7	2,6	-2,3	-0,2	-1,3
Metallindustri	2,0	3,4	4,3	3,5	4,4	1,5	-0,8	-0,2	-2,1
Verkstedsindustri	2,5	0,6	1,7	-0,9	0,8	0,9	-1,8	0,5	-0,2
Bygging av skip og oljeplattformer	2,8	0,8	2,2	0,4	2,4	0,1	-3,1	-3,4	-3,1
Møbelindustri og annen industri	3,1	1,9	2,2	1,6	1,4	2,8	-0,7	-1,0	-0,8
Kraftforsyning	3,3	2,0	2,4	0,8	2,1	2,5	-0,3	-0,5	-1,0
Bygge- og anleggsvirksomhet	9,2	3,3	2,2	2,8	2,9	5,4	-0,5	-0,1	2,7
Tjenesteytende næringer	4,3	3,1	3,6	3,9	1,6	3,3	-0,7	0,4	1,8
Varehandel	4,8	3,3	2,7	2,4	3,1	4,7	-0,5	0,2	1,9
Hotell og restaurantvirksomhet	3,1	3,6	3,6	3,1	3,3	4,4	-0,2	0,1	2,0
Rørtransport	5,1	1,3	-0,1	1,7	2,3	1,1	2,8	2,6	5,4
Sjøfart	8,7	-3,0	9,7	9,8	64,4	-8,4	-5,7	1,0	2,2
Utenriks sjøfart	10,8	-4,5	10,4	9,9	54,1	-9,7	-6,7	0,5	1,7
Innenriks sjøfart	-1,9	4,8	5,8	9,9	4,3	-0,3	0,7	4,7	6,9
Transport ellers	7,5	3,9	2,2	4,9	2,1	5,7	-2,0	-0,0	5,5
Post og telekommunikasjon	0,4	1,1	2,3	-0,3	1,6	1,1	-2,7	-1,3	-2,1
Finansiell tjenesteyting, forsikring	4,1	3,9	3,7	3,4	4,0	4,4	0,9	0,8	0,6
Boligtjenester(husholdninger)	3,4	4,8	4,4	4,7	4,9	5,0	1,7	1,0	0,6
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	4,2	4,0	3,2	3,4	3,6	5,7	-0,1	0,4	2,2
Personlig tjenesteyting	2,7	2,6	2,8	1,7	2,5	3,2	-0,3	0,4	0,1
Offentlig forvaltningsvirksomhet	3,8	3,2	2,7	3,5	2,6	3,9	0,4	0,0	1,0
Statsforvaltningen	3,7	3,4	2,1	4,7	1,7	4,8	0,3	0,4	2,8
Sivil forvaltning	4,0	3,5	3,5	3,0	3,8	3,8	0,9	1,5	0,4
Forsvar	2,8	2,8	-2,3	10,9	-5,9	8,9	-3,0	-3,7	12,6
Kommuneforvaltningen	3,9	3,1	3,2	2,6	3,2	3,3	0,3	0,1	-0,3
Fastlands-Norge	3,7	3,3	3,1	3,1	2,9	3,8	-0,2	0,1	1,0
Undervisning	3,4	2,9	3,0	2,0	3,1	3,4	0,3	0,8	0,2
Helse og sosial omsorg	3,0	2,5	2,9	1,9	2,6	2,5	-0,0	0,2	-0,2

25*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A29. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Eksport i alt	353 296	412 679	99 005	98 612	102 870	112 192	107 010	108 305	111 212
Varer	267 236	321 688	77 583	76 267	78 126	89 712	84 267	83 401	83 086
Råolje og naturgass.	113 231	156 688	34 593	36 717	40 000	45 378	43 150	39 422	39 313
Skip, nybygde	4 138	4 257	641	1 249	596	1 771	1 513	1 093	743
Skip, eldre	5 791	3 765	1 584	718	655	808	449	775	644
Oljeplattformer og moduler, nye	63	59	11	12	25	11	22	5	195
Oljeplattformer, eldre	492	943	344	172	34	393	9	12	15
Oljevirkosomhet, diverse varer	97	127	24	24	31	48	36	33	36
Andre varer	143 424	155 849	40 386	37 375	36 785	41 303	39 088	42 061	42 140
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	6 767	7 035	1 683	1 798	1 654	1 900	1 863	1 888	1 782
Bergverksprodukter	2 271	2 342	662	600	549	531	479	610	558
Industriprodukter	133 142	145 484	37 470	34 762	34 485	38 767	36 698	39 473	39 548
Nærings- og nytelsesmidler	17 164	19 528	5 277	4 066	4 607	5 578	4 991	4 774	5 028
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 138	2 207	546	515	540	606	550	594	577
Trevarer	3 003	2 864	678	710	710	766	717	795	700
Treforedlingsprodukter	12 864	11 593	3 262	2 807	2 792	2 732	2 556	2 683	2 747
Grafiske produkter	378	559	147	126	131	155	118	121	117
Raffinerte oljeprodukter	12 996	17 147	3 927	4 036	4 128	5 056	5 088	4 554	5 177
Kjemiske råvarer	12 019	12 107	3 204	2 775	3 084	3 044	2 939	3 450	3 337
Kjemiske og mineralske produkter	8 923	9 597	2 364	2 301	2 516	2 416	2 392	2 709	2 803
Metaller	29 798	30 756	8 159	7 723	7 048	7 826	7 591	8 627	8 809
Verkstedprodukter	31 065	35 970	9 109	8 981	8 172	9 708	8 940	10 307	9 423
Andre industriprodukter	2 794	3 156	797	722	757	880	816	859	830
Elektrisk kraft	1 244	988	571	215	97	105	48	90	252
Tjenester	86 060	90 991	21 422	22 345	24 744	22 480	22 743	24 904	28 126
Bruttofrakter, utenriks sjøfart.	45 198	46 801	11 475	11 743	11 777	11 806	11 830	13 433	13 375
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	624	714	177	177	180	180	186	189	189
Oljeboringstjenester mv.	1 159	1 131	264	263	374	230	394	423	507
Rørtransport	2 176	3 424	736	685	855	1 148	1 074	732	801
Reisetrafikk	14 974	15 223	3 196	3 773	5 547	2 707	3 177	3 925	5 754
Andre tjenester	21 929	23 698	5 574	5 704	6 011	6 409	6 082	6 202	7 500
Samferdsel	7 834	8 631	1 861	2 215	2 296	2 259	1 879	2 046	2 541
Finans- og forretningstjenester	10 781	11 948	2 799	2 792	2 978	3 379	3 377	3 240	4 173
Tjenester ellers	3 314	3 119	914	697	737	771	826	916	786

26*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A30. Eksport. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Eksport i alt	355 919	391 488	97 491	94 459	97 908	101 629	98 827	101 941	102 424
Varer	268 422	299 343	75 781	72 432	72 321	78 809	76 242	78 311	75 086
Råolje og naturgass.	125 818	145 312	35 546	35 613	36 388	37 765	37 501	36 795	35 531
Skip, nybygde	3 935	3 880	600	1 159	541	1 580	1 365	977	649
Skip, eldre	6 307	3 789	1 638	713	648	790	429	685	513
Oljeplattformer og moduler, nye	60	54	10	11	23	10	20	4	170
Oljeplattformer, eldre	492	943	344	172	34	393	9	12	15
Oljevirkosomhet, diverse varer	94	119	23	22	29	45	33	29	31
Andre varer	131 716	145 246	37 620	34 741	34 657	38 227	36 886	39 810	38 177
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	7 342	8 376	1 786	2 060	2 199	2 331	1 993	2 258	2 072
Bergverksprodukter	2 271	2 326	636	590	556	545	510	623	542
Industriprodukter.	121 152	134 068	34 915	32 004	31 841	35 307	34 350	36 884	35 445
Nærings- og nytelsesmidler.	16 763	18 739	5 087	4 062	4 511	5 079	4 882	4 588	4 604
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 188	2 229	562	532	535	600	570	613	606
Trevarer	2 556	2 583	617	649	636	680	638	672	583
Treforedlingsprodukter.	9 406	9 748	2 531	2 376	2 460	2 381	2 484	2 628	2 605
Grafiske produkter	377	590	169	158	135	128	129	118	114
Raffinerte oljeprodukter	14 872	16 357	4 196	3 934	4 084	4 144	4 228	4 386	4 602
Kjemiske råvarer	9 928	10 573	2 903	2 358	2 653	2 660	2 641	2 935	2 701
Kjemiske og mineralske produkter	8 595	9 336	2 321	2 183	2 431	2 400	2 533	2 734	2 707
Metaller	22 484	25 443	6 451	6 174	5 952	6 867	6 740	7 139	6 949
Verkstedprodukter	31 241	35 426	9 315	8 880	7 722	9 509	8 694	10 255	9 225
Andre industriprodukter	2 743	3 045	764	699	722	860	811	816	750
Elektrisk kraft.	950	476	283	88	61	44	32	44	118
Tjenester	87 498	92 145	21 709	22 028	25 588	22 820	22 585	23 630	27 338
Bruttofrakter, utenriks sjøfart.	48 199	49 177	12 038	12 110	12 377	12 652	12 786	13 075	13 081
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	591	654	166	164	163	161	168	169	165
Oljeboringstjenester mv.	1 173	1 068	255	244	353	217	349	342	416
Rørtransport	2 116	3 118	694	644	788	993	987	897	1 100
Reisetrafikk	14 528	14 524	3 066	3 570	5 347	2 541	2 969	3 602	5 395
Andre tjenester	20 891	23 603	5 491	5 296	6 560	6 256	5 326	5 545	7 181
Samferdsel	7 798	9 662	1 792	2 105	3 130	2 635	1 782	1 922	2 765
Finans- og forretningstjenester.	9 929	11 001	2 837	2 530	2 735	2 899	2 793	2 780	3 694
Tjenester ellers	3 164	2 940	862	661	695	723	752	843	721

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A31. Eksport.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Eksport i alt	3,6	10,0	10,7	10,1	8,9	10,3	1,4	7,9	4,6
Varer	5,9	11,5	12,8	13,1	9,4	10,9	0,6	8,1	3,8
Råolje og naturgass	8,1	15,5	15,8	19,3	19,3	8,6	5,5	3,3	-2,4
Skip, nybygde	-14,2	-1,4	14,5	-46,7	-39,8	365,0	127,6	-15,8	20,0
Skip, eldre	21,9	-39,9	12,7	-7,0	-74,0	-50,4	-73,8	-3,8	-20,9
Oljeplattformer og moduler, nye	450,1	-9,7	-10,6	.	-47,9	164,2	92,8	-59,9	651,0
Oljeplattformer, eldre	-41,0	91,7	.	364,9	-86,6	125,9	-97,4	-93,0	-55,9
Oljevirkosomhet, diverse varer	59,6	26,8	1,9	-3,9	20,2	86,0	43,1	27,4	6,6
Andre varer	4,2	10,3	9,1	11,4	8,6	11,9	-2,0	14,6	10,2
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	14,8	14,1	11,1	26,5	25,0	-0,7	11,6	9,6	-5,8
Bergverksprodukter	-2,3	2,4	24,0	6,8	-0,8	-15,7	-19,8	5,8	-2,4
Industriprodukter	3,4	10,7	8,7	11,1	8,6	14,3	-1,6	15,2	11,3
Nærings- og nytelsesmidler	2,2	11,8	16,3	17,0	6,5	8,6	-4,0	12,9	2,1
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-5,0	1,9	-9,2	1,1	5,5	12,0	1,4	15,2	13,2
Trevarer	-4,3	1,0	-10,9	5,7	7,4	3,5	3,5	3,4	-8,4
Treforedlingsprodukter	4,6	3,6	-2,7	3,8	7,8	6,5	-1,9	10,6	5,9
Grafiske produkter	-16,1	56,6	95,3	71,0	28,7	37,6	-24,0	-25,4	-15,3
Raffinerte oljeprodukter	0,0	10,0	-0,8	-1,6	9,4	42,5	0,8	11,5	12,7
Kjemiske råvarer	-3,2	6,5	6,4	2,5	2,9	14,6	-9,0	24,5	1,8
Kjemiske og mineralske produkter	7,5	8,6	8,6	-2,8	17,3	12,2	9,1	25,3	11,4
Metaller	-4,7	13,2	2,6	12,7	12,2	26,9	4,5	15,6	16,8
Verkstedprodukter	15,0	13,4	20,8	23,6	7,4	3,9	-6,7	15,5	19,5
Andre industriprodukter	8,1	11,0	15,6	14,8	1,8	12,6	6,2	16,8	3,8
Elektrisk kraft	80,6	-49,9	32,8	-52,8	-76,8	-84,6	-88,6	-50,1	93,1
Tjenester	-2,8	5,3	4,1	1,1	7,6	8,4	4,0	7,3	6,8
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	0,2	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	6,2	8,0	5,7
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	-4,4	10,6	12,1	8,9	12,7	8,8	1,3	2,8	1,1
Oljeboringstjenester mv.	-34,5	-8,9	-26,8	-11,3	11,1	-6,7	37,0	39,9	17,9
Rørtransport	-3,2	47,4	17,4	25,6	55,2	96,5	42,3	39,3	39,7
Reisetrafikk	-6,9	-0,0	8,0	-3,2	-0,4	-3,6	-3,1	0,9	0,9
Andre tjenester	-3,6	13,0	17,6	4,4	18,5	11,4	-3,0	4,7	9,5
Samferdsel	9,1	23,9	5,3	12,6	52,2	21,4	-0,6	-8,7	-11,6
Finans- og forretningstjenester	0,8	10,8	29,0	0,9	0,3	16,2	-1,6	9,9	35,1
Tjenester ellers	-32,2	-7,1	12,5	-5,1	-7,4	-24,0	-12,8	27,5	3,7

28*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A32. Eksport.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Eksport i alt	2,3	6,2	1,0	3,9	7,5	12,2	6,6	1,8	3,3
Varer	2,8	7,9	1,1	3,9	10,5	16,1	8,0	1,1	2,4
Råolje og naturgass	-1,6	19,8	6,7	9,9	27,2	35,4	18,2	3,9	0,7
Skip, nybygde	8,9	4,4	2,5	2,8	4,4	4,1	3,7	3,9	3,9
Skip, eldre	-9,4	8,2	3,5	12,7	12,0	8,8	8,2	12,2	24,4
Oljeplattformer og moduler, nye	4,1	3,7	2,5	2,8	4,4	4,1	3,7	3,9	3,9
Oljeplattformer, eldre	-1,9	-	-	-	-	-	-	-	-
Oljevirkosomhet, diverse varer	-0,4	3,3	2,4	4,0	3,2	3,2	4,8	7,9	9,0
Andre varer	7,1	-1,5	-2,9	-0,9	-2,5	0,5	-1,3	-1,8	4,0
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-11,3	-8,9	-10,6	-14,3	-16,5	4,5	-0,8	-4,2	14,4
Bergverksprodukter	-0,3	0,7	-1,1	2,5	-0,5	0,4	-9,8	-3,9	4,2
Industriprodukter	8,4	-1,3	-3,0	-0,3	-1,6	-0,0	-0,4	-1,5	3,0
Nærings- og nytelsesmidler	1,9	1,8	-0,2	-0,4	1,0	6,1	-1,5	4,0	6,9
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2,0	1,3	-2,3	0,6	4,7	2,7	-0,6	0,1	-5,6
Trevarer	6,3	-5,6	-11,5	-9,0	-2,6	1,9	2,2	8,3	7,6
Treforedlingsprodukter	32,3	-13,0	3,4	-9,8	-21,5	-22,9	-20,1	-13,6	-7,1
Grafiske produkter	19,5	-5,6	-23,2	-18,1	7,2	18,6	5,6	28,7	5,4
Raffinerte oljeprodukter	-3,6	20,0	7,7	15,0	17,7	39,4	28,6	1,2	11,3
Kjemiske råvarer	14,7	-5,4	-10,5	-6,3	-5,9	2,9	0,8	-0,1	6,3
Kjemiske og mineralske produkter	5,9	-1,0	-3,1	4,4	1,8	-6,5	-7,3	-6,0	0,0
Metaller	19,1	-8,8	-4,3	-4,9	-10,9	-14,8	-11,0	-3,4	7,1
Verkstedprodukter	1,6	2,1	-4,5	3,4	5,6	4,6	5,2	-0,6	-3,5
Andre industriprodukter	-0,2	1,7	-1,8	2,9	10,6	-3,4	-3,6	1,9	5,7
Elektrisk kraft	-0,5	58,6	31,1	88,4	33,4	89,1	-26,4	-16,1	34,5
Tjenester	1,0	0,4	0,7	3,6	-1,2	-1,3	2,1	3,9	6,4
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	1,4	1,5	2,5	2,3	1,3	-0,1	-2,9	5,9	7,5
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	2,4	3,4	2,5	2,8	4,4	4,1	3,7	3,9	3,9
Oljeboringstjenester mv.	-1,8	7,1	3,6	10,3	7,5	7,7	9,0	14,9	15,0
Rørtransport	5,4	6,8	9,8	10,6	22,4	-11,8	2,6	-23,3	-32,9
Reisetrafikk	2,2	1,7	1,4	2,0	1,7	1,7	2,6	3,1	2,8
Andre tjenester	-0,3	-4,4	-5,9	6,6	-11,1	-5,1	12,5	3,8	14,0
Samferdsel	-0,4	-11,1	4,6	4,0	-27,6	-14,3	1,6	1,2	25,3
Finans- og forretningstjenester	-1,3	0,0	-14,9	10,3	4,6	0,8	22,6	5,6	3,7
Tjenester ellers	2,6	1,3	2,0	1,1	1,3	0,9	3,6	3,1	2,8

29*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A33. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Import i alt	297 471	319 986	75 636	75 250	81 345	87 755	79 042	89 800	92 932
Varer	216 919	238 348	57 986	56 120	57 920	66 322	58 761	64 786	63 619
Skip, nybygde og eldre	6 324	6 325	1 799	652	1 494	2 380	3 091	1 322	1 597
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	359	282	33	32	192	25	36	45	76
Oljevirkosomhet, diverse varer	6 180	7 683	1 944	1 656	2 028	2 055	1 980	2 484	2 358
Andre varer	204 056	224 058	54 210	53 780	54 206	61 862	53 654	60 935	59 588
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	7 890	8 088	2 299	1 907	1 730	2 152	1 936	2 323	1 831
Råolje	1 121	1 445	218	255	261	711	436	322	413
Bergverksprodukter	2 802	2 906	835	663	667	741	728	879	927
Industriprodukter	191 995	208 274	50 612	50 229	50 365	57 068	49 767	57 163	56 354
Nærings- og nytelsesmidler	8 927	9 493	2 162	2 339	2 505	2 487	2 228	2 595	2 968
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	15 201	15 344	4 059	2 971	4 519	3 795	4 159	3 471	5 137
Trevarer	3 883	4 104	947	1 031	998	1 128	1 007	1 286	1 226
Treforedlingsprodukter	6 469	6 370	1 693	1 545	1 486	1 646	1 532	1 614	1 588
Grafiske produkter	2 799	3 386	836	712	852	986	820	842	964
Raffinerte oljeprodukter	8 828	9 362	2 084	2 232	2 483	2 563	2 516	2 804	2 751
Kjemiske råvarer	9 449	9 070	2 306	2 363	2 264	2 137	2 171	2 555	2 427
Kjemiske og mineralske produkter	20 551	21 757	5 277	5 511	5 285	5 684	5 171	6 167	5 877
Metaller	21 043	22 701	5 685	5 735	5 260	6 021	5 439	5 641	5 657
Verkstedprodukter	77 813	83 343	20 618	20 225	19 308	23 192	19 599	23 588	22 135
Andre industriprodukter	6 587	7 049	1 683	1 556	1 658	2 152	1 772	1 980	1 967
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	10 445	16 295	3 262	4 009	3 747	5 277	3 353	4 620	3 657
Elektrisk kraft	248	3 345	246	726	1 183	1 190	787	248	63
Tjenester	80 552	81 638	17 650	19 130	23 425	21 433	20 281	25 014	29 313
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	19 726	20 052	4 601	4 863	4 920	5 668	5 815	6 409	7 074
Diftsutgifter ekskl. bunkers, Oljeboring	1 354	1 227	359	288	306	274	216	395	513
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	4 257	4 140	795	1 092	1 095	1 158	801	2 238	1 836
Reisetrafikk	26 923	29 128	5 407	6 581	10 254	6 886	5 621	7 399	11 168
Andre tjenester	28 292	27 091	6 488	6 306	6 850	7 447	7 828	8 573	8 722
Samferdsel	3 410	2 976	677	708	907	684	864	797	826
Finans- og forretningstjenester	15 273	13 350	3 073	3 128	3 245	3 904	4 033	4 320	4 666
Tjenester ellers	9 609	10 765	2 738	2 470	2 698	2 859	2 931	3 456	3 230

30*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A34. Import. Faste 1993-priser. Millioner kroner

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Import i alt	289 675	308 520	73 539	72 848	78 817	83 316	77 013	86 204	86 123
Varer	211 927	230 887	56 107	54 595	56 540	63 644	58 565	64 008	60 618
Skip, nybygde og eldre	6 873	6 490	1 871	663	1 505	2 451	3 113	1 235	1 392
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	517	407	42	48	268	49	38	55	87
Oljevirkosomhet, diverse varer	5 816	7 029	1 819	1 537	1 839	1 833	1 786	2 220	2 059
Andre varer	198 721	216 962	52 375	52 347	52 928	59 312	53 629	60 499	57 079
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	7 023	7 288	1 963	1 711	1 636	1 978	1 675	1 962	1 499
Råolje	1 244	1 176	214	219	226	517	392	317	368
Bergverksprodukter	2 434	2 459	705	566	557	632	591	723	654
Industriprodukter	187 811	203 698	49 355	49 309	49 631	55 403	50 154	57 312	54 515
Nærings- og nytelsesmidler	8 297	8 671	1 944	2 140	2 335	2 251	2 071	2 412	2 562
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	15 900	15 691	4 181	3 211	4 525	3 774	4 264	3 669	4 813
Trevarer	3 431	3 711	870	928	902	1 011	928	1 192	1 076
Treforedlingsprodukter	5 510	5 594	1 422	1 341	1 332	1 498	1 454	1 529	1 495
Grafiske produkter	2 770	3 121	742	632	806	941	783	795	946
Raffinerte oljeprodukter	9 117	8 365	1 996	2 029	2 248	2 092	2 180	2 625	2 389
Kjemiske råvarer	8 854	9 078	2 346	2 283	2 251	2 198	2 138	2 492	2 440
Kjemiske og mineralske produkter	20 620	22 607	5 553	5 671	5 359	6 024	5 423	6 354	5 972
Metaller	18 862	21 485	5 212	5 347	5 119	5 807	5 284	5 430	4 865
Verkstedprodukter	78 155	84 180	20 485	20 809	19 683	23 202	20 797	25 265	23 281
Andre industriprodukter	6 549	6 773	1 649	1 519	1 602	2 002	1 757	1 913	1 848
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	9 746	14 422	2 953	3 399	3 469	4 602	3 075	3 636	2 830
Elektrisk kraft	209	2 341	138	543	877	782	817	185	43
Tjenester	77 748	77 633	17 432	18 253	22 277	19 671	18 449	22 196	25 505
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	19 522	19 918	4 876	4 905	5 012	5 125	5 178	5 253	5 278
Driftsutgifter ekskl. bunkers, Oljeboring	1 301	1 156	344	271	288	253	196	360	468
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	4 037	3 784	744	1 014	993	1 033	723	2 000	1 603
Reisetrafikk	26 050	27 264	5 079	6 188	9 522	6 475	5 508	6 960	10 303
Andre tjenester	26 837	25 512	6 390	5 875	6 462	6 786	6 844	7 622	7 853
Samferdsel	3 450	3 040	664	693	952	731	820	763	819
Finans- og forretningstjenester	14 082	12 290	3 110	2 836	2 979	3 365	3 336	3 735	4 130
Tjenester ellers	9 306	10 183	2 616	2 346	2 531	2 690	2 688	3 124	2 904

31*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A35. Import.

Faste 1993-priser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Import i alt	5,5	6,5	7,3	1,2	8,5	8,9	4,7	18,3	9,3
Varer	9,3	8,9	9,2	5,6	10,9	10,0	4,4	17,2	7,2
Skip, nybygde og eldre	-13,4	-5,6	-20,4	-58,6	78,2	18,1	66,3	86,3	-7,5
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	103,7	-21,4	-32,3	-26,8	198,8	-83,7	-10,1	16,1	-67,4
Oljevirkosomhet, diverse varer	40,0	20,9	132,6	71,5	23,5	-30,8	-1,8	44,4	11,9
Andre varer	9,5	9,2	8,6	6,6	9,0	12,3	2,4	15,6	7,8
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	7,0	3,8	3,3	-8,9	8,8	13,7	-14,7	14,6	-8,4
Råolje	32,0	-5,5	-38,7	-42,8	-31,1	179,9	83,3	45,0	62,7
Bergverksprodukter	2,0	1,0	27,3	-16,1	-2,1	-0,8	-16,1	27,9	17,3
Industriprodukter	9,7	8,5	8,8	7,0	7,6	10,3	1,6	16,2	9,8
Nærings- og nytelsesmidler	4,0	4,5	11,2	-0,0	0,7	7,8	6,5	12,7	9,7
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1,6	-1,3	-10,0	-0,1	-0,8	8,4	2,0	14,3	6,4
Trevarer	3,2	8,2	0,0	5,9	15,2	12,0	6,6	28,5	19,3
Treforedlingsprodukter	5,9	1,5	-1,1	0,5	1,2	5,5	2,2	14,0	12,2
Grafiske produkter	7,6	12,6	14,3	4,6	19,4	11,8	5,4	26,0	17,4
Raffinerte oljeprodukter	14,8	-8,2	-4,4	-10,8	-8,9	-8,5	9,2	29,4	6,2
Kjemiske råvarer	8,3	2,5	9,0	0,5	3,2	-2,3	-8,9	9,2	8,4
Kjemiske og mineralske produkter	9,9	9,6	10,6	6,8	8,8	12,3	-2,3	12,0	11,4
Metaller	1,0	13,9	17,4	9,2	12,6	16,6	1,4	1,6	-5,0
Verkstedprodukter	17,2	7,7	11,2	9,7	6,6	4,0	1,5	21,4	18,3
Andre industriprodukter	7,5	3,4	4,4	4,8	3,6	1,5	6,5	25,9	15,4
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	-3,8	48,0	28,8	23,8	47,0	96,0	4,1	7,0	-18,4
Elektrisk kraft	-54,5	.	155,9	391,0	.	.	489,7	-66,0	-95,1
Tjenester	-3,6	-0,1	1,7	-10,1	2,8	5,6	5,8	21,6	14,5
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	0,2	2,0	-1,9	0,2	3,9	6,1	6,2	7,1	5,3
Driftsutgifter ekskl. bunkers, Oljeboring	50,6	-11,2	38,7	-15,9	-30,8	-19,8	-43,0	32,7	62,5
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	-36,7	-6,3	15,0	-31,7	-20,0	55,2	-2,9	97,3	61,4
Reisetrafikk	1,9	4,7	7,4	-3,3	9,6	3,8	8,4	12,5	8,2
Andre tjenester	-5,3	-4,9	-2,4	-18,3	-0,7	3,0	7,1	29,7	21,5
Samferdsel	-11,5	-11,9	-15,3	-25,5	0,8	-7,6	23,4	10,1	-13,9
Finans- og forretningstjenester	-1,9	-12,7	-14,3	-25,6	-9,4	0,3	7,3	31,7	38,6
Tjenester ellers	-7,7	9,4	22,4	-4,3	11,3	10,0	2,7	33,1	14,7

32*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A36. Import.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Import i alt	1,0	1,0	-0,1	1,6	0,9	1,6	-0,2	0,8	4,6
Varer	0,4	0,9	0,9	0,9	0,5	1,1	-2,9	-1,5	2,5
Skip, nybygde og eldre	-8,7	5,9	3,2	10,5	10,2	3,5	3,3	8,9	15,5
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-30,3	-0,1	-6,3	-12,6	-17,6	-14,1	21,3	21,2	21,5
Oljevirksomhet, diverse varer	4,3	2,9	2,5	2,8	4,4	4,1	3,7	3,9	3,9
Andre varer	0,6	0,6	0,6	0,4	0,3	0,8	-3,3	-2,0	1,9
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5,4	-1,2	2,6	-0,3	-4,4	-3,4	-1,3	6,3	15,5
Råolje	-2,0	36,4	9,2	25,3	40,2	50,3	9,1	-12,9	-2,7
Bergverksprodukter	-0,8	2,6	-0,6	7,8	7,5	-3,6	3,9	3,6	18,5
Industriprodukter	0,7	0,0	0,4	-0,1	-0,3	0,1	-3,2	-2,1	1,9
Nærings- og nytelsesmidler	2,5	1,8	3,8	1,1	1,6	0,7	-3,3	-1,5	8,0
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-1,7	2,3	3,0	2,6	2,0	1,2	0,5	2,2	6,9
Trevarer	6,9	-2,3	-4,7	-1,5	-1,6	-1,5	-0,2	-2,9	3,0
Treforedlingsprodukter	16,1	-3,0	6,5	-2,3	-7,9	-7,9	-11,5	-8,3	-4,8
Grafiske produkter	2,9	7,4	8,2	9,1	3,9	8,6	-6,9	-6,1	-3,6
Raffinerte oljeprodukter	-5,5	15,6	7,5	6,0	20,9	28,3	10,6	-2,9	4,3
Kjemiske råvarer	4,0	-6,4	-13,0	-4,4	-6,7	-0,9	3,3	-1,0	-1,1
Kjemiske og mineralske produkter	-0,5	-3,4	-3,2	-0,7	-2,7	-6,9	0,3	-0,1	-0,2
Metaller	5,8	-5,3	-2,5	-2,1	-6,7	-9,6	-5,6	-3,1	13,2
Verkstedprodukter	-1,3	-0,6	0,8	-1,9	-1,1	-0,1	-6,4	-3,9	-3,1
Andre industriprodukter	0,6	3,5	1,1	2,3	5,8	4,6	-1,2	1,1	2,8
Transportmidler mv. u. tilsv. norsk produksjon	3,3	5,4	3,1	10,1	2,8	4,9	-1,3	7,7	19,7
Elektrisk kraft	-30,3	20,7	4,5	40,8	26,4	17,8	-45,7	0,4	7,7
Tjenester	2,5	1,5	-3,3	3,5	1,9	3,1	8,6	7,5	9,3
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	9,2	-0,4	-7,7	-1,0	-3,0	9,9	19,0	23,0	36,5
Driftsutgifter ekskl. bunkers, Oljeboring	0,9	2,1	0,3	3,5	2,6	2,2	5,6	3,3	3,2
Oljevirksomhet, diverse tjenester	3,4	3,8	2,5	2,8	4,4	4,1	3,7	3,9	3,9
Reisetrafikk	0,8	3,4	3,9	5,4	3,8	0,4	-4,1	-0,0	0,7
Andre tjenester	0,0	0,7	-6,3	5,8	2,5	0,9	12,6	4,8	4,8
Samferdsel	0,2	-0,9	3,7	2,0	-4,4	-3,2	3,4	2,2	5,8
Finans- og forretningstjenester	-1,0	0,2	-13,3	9,3	4,4	0,7	22,3	4,8	3,7
Tjenester ellers	1,3	2,4	2,0	2,4	2,8	2,4	4,2	5,1	4,3

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A37. Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner

	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Eksport i alt	412 679	99 005	98 612	102 870	112 192	107 010	108 305	111 212
Varer	321 688	77 583	76 267	78 126	89 712	84 267	83 401	83 086
Tjenester	90 991	21 422	22 345	24 744	22 480	22 743	24 904	28 126
Import i alt	319 986	75 636	75 250	81 345	87 755	79 042	89 800	92 932
Varer	238 348	57 986	56 120	57 920	66 322	58 761	64 786	63 619
Tjenester	81 638	17 650	19 130	23 425	21 433	20 281	25 014	29 313
Eksportoverskudd	92 693	23 369	23 362	21 525	24 437	27 968	18 505	18 280
Inntekter	39 792	10 737	9 664	9 384	10 007	10 431	12 107	11 081
Lønn	1 200	300	300	300	300	300	300	300
Renteinntekter	23 203	6 166	5 472	5 454	6 111	6 278	8 084	6 672
Aksjeutbytte m.v. til Norge	2 052	1 064	405	280	303	240	1 121	1 522
Reinvestert fortjeneste	3 716	352	1 105	1 170	1 089	1 136	215	279
Løpende overføringer til Norge	9 621	2 855	2 382	2 180	2 204	2 477	2 387	2 308
Utgifter	59 965	14 707	15 304	12 560	17 394	16 325	17 596	14 757
Lønn	3 604	895	887	903	919	889	926	957
Renteutgifter	22 978	6 066	6 046	3 872	6 994	7 447	7 941	5 633
Aksjeutbytte m.v. fra Norge	9 513	2 268	3 982	2 777	486	2 984	4 820	954
Reinvestert fortjeneste	4 656	1 283	-109	689	2 793	342	-891	2 301
Løpende overføringer fra Norge	8 388	1 476	1 812	1 845	3 255	1 614	1 866	1 935
Andre løpende overføringer fra Norge	10 826	2 719	2 686	2 474	2 947	3 049	2 934	2 977
Overskudd på rente og stønadsbalansen	-20 173	-3 970	-5 640	-3 176	-7 387	-5 894	-5 489	-3 676
Overskudd på driftsbalansen	72 520	19 399	17 722	18 349	17 050	22 074	13 016	14 604
Kapitaloverføringer, netto	-1 017	-17	-20	-61	-919	-73	-263	-45
Netto finansinvestering	71 503	19 382	17 702	18 288	16 131	22 001	12 753	14 559

34*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A38. Sysselsatte lønnstakere etter næring og sysselsatte personer i alt. 1000

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Sysselsatte lønnstakere	1 915,9	1 973,5	1 933,9	1 968,0	1 995,4	1 996,2	2 009,4	2 036,8	2 059,4
Jordbruk, jakt og viltstell	16,7	17,1	17,0	17,3	17,3	16,9	16,5	16,3	16,5
Skogbruk	3,6	3,5	3,4	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,5
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	8,1	8,2	7,7	8,0	8,3	8,6	8,8	9,0	8,8
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	21,0	21,7	21,2	21,7	22,0	22,0	22,1	22,2	22,4
Utvinning av råolje og naturgass	17,1	17,6	17,8	17,6	17,7	17,6	17,5	17,4	17,6
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	3,9	4,1	3,5	4,2	4,3	4,4	4,6	4,8	4,8
Bergverksdrift	4,5	4,4	4,5	4,6	4,5	4,2	4,2	4,3	4,3
Industri	292,4	298,6	291,6	297,5	302,8	302,6	304,8	308,4	311,7
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	53,3	54,5	52,8	53,8	55,5	56,1	55,8	55,6	56,7
Tekstil- og bekledningsindustri	8,5	8,4	8,3	8,7	8,6	8,2	7,9	7,9	7,9
Trelast- og trevareindustri	15,4	15,5	15,0	15,4	15,9	15,7	16,1	16,5	16,4
Treforedling	11,1	10,9	11,2	10,9	11,1	10,3	11,1	10,7	11,4
Forlag og grafisk industri	38,9	39,7	40,0	39,6	39,7	39,6	41,2	41,4	41,8
Oljeraffinering	1,9	1,9	1,7	2,0	2,1	1,9	1,9	2,2	2,2
Kjemiske råvarer	9,3	9,5	9,4	9,6	9,7	9,4	9,3	9,4	9,6
Kjemisk og mineralsk industri mv.	20,8	21,6	20,9	21,2	22,1	22,3	21,6	22,3	22,7
Metallindustri	16,4	16,7	15,0	17,3	17,7	16,8	16,4	17,1	17,5
Verkstedsindustri	71,1	72,6	71,7	72,7	72,9	73,0	74,3	74,9	75,4
Bygging av skip og oljeplattformer	33,4	34,3	33,4	33,8	34,7	35,4	35,9	36,5	36,3
Møbelindustri og annen industri	12,3	12,9	12,3	12,5	12,8	13,9	13,5	13,8	13,7
Kraftforsyning	20,0	20,0	19,5	20,0	20,5	19,9	20,0	20,2	20,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	85,6	88,0	84,1	87,4	90,4	90,2	94,1	95,0	98,5
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	814,3	846,2	821,1	843,9	860,2	859,1	860,0	877,7	888,7
Varehandel	268,5	283,3	272,6	282,8	288,9	288,8	289,9	300,1	303,4
Hotell- og restaurantvirksomhet	54,4	56,9	53,8	56,5	59,3	57,9	57,0	58,4	60,5
Rørtransport	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,2	0,4	0,3
Sjøtransport	50,6	50,1	48,4	49,8	51,2	51,0	48,9	49,2	51,0
Utenriks sjøfart	42,5	41,8	40,8	41,5	42,4	42,6	40,7	40,8	42,3
Innenriks sjøfart	8,1	8,3	7,6	8,3	8,8	8,4	8,1	8,4	8,7
Transport ellers	71,4	73,6	70,6	73,1	75,6	75,1	77,4	77,8	76,9
Post og telekommunikasjon	50,4	50,2	50,4	50,8	50,5	49,1	49,7	49,6	48,8
Finansiell tjensteyting, forsikring	51,0	50,7	50,3	50,7	51,1	50,7	50,2	49,9	50,0
Boligtjenester(husholdninger)	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,1	1,1	1,1	1,1
Forretningsmessig tjensteyting mv.	111,1	119,3	115,4	119,7	120,9	121,1	124,5	129,2	132,9
Personlig tjensteyting	155,3	160,4	158,0	158,8	161,0	163,9	161,2	161,9	163,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	650,0	665,7	663,9	663,9	665,7	669,2	675,3	679,9	685,1
Statsforvaltningen	149,9	152,0	152,2	151,7	151,9	152,1	153,0	152,7	152,5
Sivil forvaltning	104,5	106,6	106,6	106,5	106,6	106,7	107,4	107,3	107,0
Forsvar	45,4	45,4	45,6	45,3	45,3	45,4	45,6	45,4	45,5
Kommuneforvaltningen	500,0	513,7	511,6	512,2	513,9	517,1	522,3	527,2	532,5
Fastlands-Norge	1 852,1	1 909,5	1 871,5	1 904,4	1 930,6	1 931,2	1 946,4	1 973,3	1 994,5
Sysselsatte lønnstakere og selvstendige	2 106,7	2 159,9	2 128,2	2 157,2	2 182,5	2 171,2	2 188,4	2 224,0	2 248,6

35*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A39. Sysselsatte lønnstakere etter næring og sysselsatte personer i alt.
Prosent endring fra året før

	1995	1996	96:1	96:2	96:3	96:4	97:1	97:2	97:3
Sysselsatte lønnstakere	2,6	3,0	2,6	3,8	2,9	2,7	3,9	3,5	3,2
Jordbruk, jakt og viltstell	0,8	2,8	4,1	3,3	1,4	2,5	-3,1	-6,0	-4,6
Skogbruk	1,1	-0,6	1,5	-0,3	-2,1	-1,2	7,7	0,2	-4,6
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2,7	1,1	-3,3	-0,3	1,1	7,0	13,1	12,3	6,2
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tj.	-2,0	3,7	1,6	4,3	4,0	5,0	4,0	2,5	1,5
Utvinning av råolje og naturgass	-1,8	3,5	4,3	3,4	2,9	3,5	-1,5	-0,8	-0,6
Tjenester tilknyttet olje og gassutvinning	-3,2	4,6	-10,3	8,0	8,8	11,7	32,4	16,3	10,1
Bergverksdrift	-0,7	-0,0	2,9	3,3	-0,2	-5,9	-5,5	-5,6	-5,0
Industri	3,1	2,1	2,2	2,3	1,6	2,5	4,5	3,7	2,9
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,3	2,3	1,7	1,3	1,6	4,6	5,7	3,4	2,3
Tekstil- og bekleidningsindustri	-1,4	-0,9	-2,1	2,1	0,1	-3,9	-4,5	-8,7	-7,3
Trelast- og trevareindustri	3,5	0,5	-0,6	0,4	1,1	1,1	7,4	7,1	3,0
Treforedling	1,9	-2,0	2,9	-2,1	-2,4	-6,3	-0,8	-2,3	2,6
Forlag og grafisk industri	2,1	2,0	3,9	2,8	0,7	0,7	3,1	4,6	5,3
Oljeraffinering	-4,0	-0,0	-1,6	0,7	0,9	-0,2	10,2	9,6	8,5
Kjemiske råvarer	2,1	3,0	4,7	4,4	2,3	0,8	-1,5	-1,7	-1,5
Kjemisk og mineralisk industri mv.	4,9	4,0	2,5	2,1	4,3	7,1	3,2	5,2	2,8
Metallindustri	-0,3	2,0	-3,6	4,5	3,6	3,2	9,2	-1,1	-1,1
Verkstedindustri	5,1	2,1	3,4	3,4	1,0	0,7	3,6	3,0	3,3
Bygging av skip og oljeplattformer	5,1	2,8	2,1	1,6	2,5	5,0	7,5	8,0	4,7
Møbelindustri og annen industri	5,0	5,0	2,9	3,7	2,9	10,2	9,8	10,7	6,7
Kraftforsyning	1,2	-0,0	0,3	0,6	-0,2	-0,7	2,4	0,9	-1,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	8,4	2,9	4,4	3,7	1,1	2,6	12,0	8,8	9,0
Tjenesteytende næringer, ekskl. off.forv.	2,8	3,9	2,7	4,9	4,4	3,7	4,7	4,0	3,3
Varehandel	5,0	5,5	3,0	6,5	6,6	5,9	6,3	6,1	5,0
Hotell- og restaurantvirksomhet	2,0	4,5	2,4	4,0	5,7	5,7	6,0	3,4	2,0
Rørtransport	-2,0	-0,4	25,0	.	.	-68,8	-50,0	.	-25,0
Sjøtransport	1,8	-1,0	-2,1	-1,3	-0,4	-0,1	0,9	-1,1	-0,5
Utenriks sjøfart	1,8	-1,5	-2,5	-1,7	-1,1	-0,7	-0,2	-1,6	-0,3
Innenriks sjøfart	1,7	2,0	0,4	1,1	3,1	3,1	6,9	1,4	-1,4
Transport ellers	-1,0	3,1	1,1	3,2	4,0	4,0	9,6	6,5	1,8
Post og telekommunikasjon	0,7	-0,4	2,6	3,2	-0,4	-6,4	-1,3	-2,3	-3,4
Finansiell tjensteyting, forsikring	0,5	-0,6	-0,8	0,4	-0,8	-1,1	-0,3	-1,6	-2,3
Boligtjenester(husholdninger)	2,6	2,5	3,2	7,6	7,2	-7,7	-4,9	-9,7	-11,9
Forretningsmessig tjenesteyting mv.	4,3	7,4	6,6	9,8	7,2	6,2	7,9	7,9	9,9
Personlig tjenesteyting	2,1	3,3	3,0	3,4	2,8	4,0	2,0	1,9	1,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,6	2,4	2,5	3,4	2,1	1,7	1,7	2,4	2,9
Statsforvaltningen	-0,7	1,4	1,7	1,8	1,3	0,7	0,5	0,6	0,4
Sivil forvaltning	0,6	2,0	2,2	2,4	2,0	1,3	0,8	0,7	0,4
Forsvar	-3,6	0,0	0,7	0,3	-0,2	-0,7	-0,1	0,4	0,4
Kommuneforvaltningen	2,3	2,7	2,7	3,8	2,4	2,0	2,1	2,9	3,6
Fastlands-Norge	2,6	3,1	2,7	3,9	3,0	2,8	4,0	3,6	3,3
Sysselsatte lønnstakere og selvstendige	12,8	2,5	2,6	3,3	2,2	2,1	2,8	3,1	3,0

36*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B1: Olje- og gassproduksjon

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep
Råolje	8,9	9,5	10,8	11,7	13,1	13,7	13,5	12,2	13,4	12,2	11,8
Naturgass	2,4	2,4	2,6	2,6	3,5	3,6	3,3	3,4	3,9	3,1	3,5

Tabell B2: Produksjonsindeks etter næring og varetype

Sesongjusterte indekser. 1995=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Produksjon etter næring:											
Oljeutv., ind., bergv. og kraftf.	85	89	95	100	105	108	107	109	109	109	111
Bergverksdrift og utvinning	79	83	92	100	113	117	113	117	113	111	117
Industri	90	92	97	100	103	104	106	109	104	106	107
Kraft- og vannforsyning	96	98	93	101	84	93	95	98	97	107	107
Produksjon etter varetype:											
Innsatsvarer	87	91	97	100	101	105	104	109	103	103	105
Investeringsvarer	90	92	96	100	104	102	103	106	104	107	109
Konsumvarer, i alt	93	94	99	100	104	105	108	111	104	109	108
Varige konsumvarer	95	93	99	100	106	112	127	136	125	129	128
Ikke-varige konsumvarer	93	94	99	100	104	104	106	109	102	107	106
Energivarer	82	86	92	100	108	112	112	114	111	112	113

Tabell B3: Industriproduksjonen - produksjonsindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep
Industri i alt	1,7	2,4	5,5	2,9	2,8	2,3	6,8	4,4	1,4	1,6	2,2
Nærings- og nytelsesmidler	0,7	0,5	4,2	1,3	2,0	-1,3	0,3	0,3	-1,0	1,5	1,4
Tekstil- og bekledningsvarer	-4,1	-3,1	9,7	-3,1	2,8	7,0	15,3	10,5	4,1	-0,2	0,8
Lær, og lærvarer	1,3	2,2	7,2	-8,4	-13,2	-9,9	-8,3	-1,8	-1,7	0,4	-20,2
Trevarer	-0,1	1,7	9,4	2,0	1,4	7,8	13,0	6,9	6,8	12,6	13,2
Treforedl., grafisk prod. og forlagsv.	-0,8	2,4	4,8	3,6	0,8	1,4	5,7	6,8	4,7	4,2	3,3
Kull- og petroleumsprodukter	10,4	-0,0	3,3	-9,4	10,5	1,7	9,6	17,8	6,5	-4,2	-11,3
Kjemikalier og kjemiske prod.	-0,2	5,9	3,8	2,7	0,9	2,3	7,3	4,4	-1,8	-4,6	-7,3
Gummi- og plastprodukter	-9,3	4,1	5,4	1,0	-0,1	4,7	12,5	6,0	-0,9	-7,0	-8,4
Andre ikke-metallholdige mineralprod.	3,2	0,5	13,0	11,4	5,3	7,1	9,8	6,1	1,6	0,0	-1,7
Metaller og metallvarer	1,3	3,5	6,4	1,9	5,0	6,9	10,8	10,5	5,5	4,1	3,4
Maskiner og utstyr	3,3	1,2	7,7	7,1	4,2	10,0	15,0	9,3	2,5	2,7	5,7
Elektriske og optiske produkter	1,1	7,0	8,5	7,6	4,7	-0,5	4,6	-1,5	-0,1	2,7	4,8
Transportmidler	1,8	-4,8	6,5	7,3	3,8	6,7	8,8	1,0	-1,8	1,5	5,3
Annen industriproduksjon	-3,3	0,1	6,5	0,7	5,4	9,8	23,0	14,8	15,3	14,8	15,4

1) Tallene i kolonnenne for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

37*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B4: Ordretilgang - industri

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. Trend. 1995=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996			1997		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:											
Ordretilgang i alt	100	117	122	106	109	110	106	108	118	123	123
For eksport	92	104	105	102	96	92	96	105	114	118	..
Fra hjemmemarkedet	72	100	102	101	175	170	183	192	183	168	..
Produksjon av metaller:											
Ordretilgang i alt	68	69	80	100	112	115	113	108	110	118	127
For eksport	68	69	79	100	114	117	114	110	113	123	133
Fra hjemmemarkedet	72	70	84	99	110	113	113	104	96	94	97
Produksjon av maskiner:											
Ordretilgang i alt	92	93	109	105	169	174	176	171	175	186	191
For eksport	91	107	120	101	144	161	139	127	138	155	166
Fra hjemmemarkedet	94	80	94	101	196	194	216	222	234	227	217

Tabell B5: Ordreserver - industri

Ordreserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1995=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996			1997		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:											
Ordreserver i alt	238	227	199	100	167	177	151	164	181	205	163
For eksport	222	212	179	100	179	163	141	182	230	227	..
Fra hjemmemarkedet	256	199	180	100	182	197	156	178	222	210	..
Produksjon av metaller:											
Ordreserver i alt	75	76	84	100	92	91	92	95	103	113	113
For eksport	74	76	82	100	101	95	100	104	112	108	..
Fra hjemmemarkedet	84	74	92	100	132	157	133	139	137	148	..
Produksjon av maskiner:											
Ordreserver i alt	100	99	123	100	118	122	122	127	123	138	131
For eksport	93	93	137	100	107	115	108	98	93	99	98
Fra hjemmemarkedet	112	109	101	100	137	132	145	173	172	203	184

38*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B6: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning

Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996				1997	
						1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Leting:											
I alt.	1920	1358	1253	1162	1364	1275	1082	1388	1710	1891	1917
Undersøkelserboringer.	1288	717	432	532	680	545	490	745	941	936	1399
Generelle undersøkelser.	251	284	384	171	302	129	335	365	378	187	193
Felt eval. og - undersøk.	91	146	164	192	108	68	95	88	181	89	138
Adm. og andre kostnader	290	211	273	267	274	533	162	191	210	680	187
Feltutbygging:											
I alt.	7216	8802	7146	6740	6336	5581	6710	6171	6881	7745	10501
Varer	3668	4608	3956	3182	3888	3469	3911	3407	4764	4320	6809
Tjenester	3021	3442	2511	2980	1779	1402	2007	2268	1440	2294	2554
Produksjonsboring	532	752	680	579	669	710	792	496	677	1131	1138
Felt i drift:											
I alt.	1269	1576	1688	1737	2256	1705	2158	2696	2465	2149	2484
Varer	166	150	164	163	262	178	290	275	306	185	298
Tjenester	179	137	132	243	322	242	390	318	337	263	260
Produksjonsboring	925	1290	1393	1332	1672	1285	1478	2102	1822	1701	1927

Tabell B7: Industriinvesteringer i verdi - Investeringsundersøkelsen

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.

Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996			1997		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Utførte	2550	2322	2326	3390	3460	3405	3348	3567	3448	3714	..
Antatte	2623	2709	2672	3720	4117	3957	4131	4427	4075	4069	4016

Tabell B8: Boligbygging

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene

viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Boliger satt igang.	1,3	1,3	1,7	1,6	1,5	1,7	1,6	1,7	1,7	1,9	1,7
Boliger under arbeid	16,2	13,6	15,4	16,6	16,8	18,1	18,2	18,5	18,5	18,9	19,0
Boliger fullført	1,5	1,3	1,5	1,6	1,4	1,2	1,6	1,3	1,5	1,4	1,5

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B9: Detaljomsetningsvolum

Sesongjustert indeks. 1995=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Omsetning ialt	91	93	97	100	103	106	109	107	107	108	110

Tabell B10: Detaljomsetningsvolum mv.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Omsetning i alt	2,0	1,7	4,5	2,9	3,1	7,0	4,9	3,5	3,7	4,4	..
Butikkhandel med bredt vareutvalg	1,3	2,6	5,2	4,6	1,8	0,6	1,1	0,6	1,0	1,0	..
Butikkhandel med nærings- og nytelsesmidler i spesialforr.	12,3	7,0	2,2	-0,8	-1,7	-3,4	-2,4	-4,1	-3,5	-4,1	..
Butikkhandel med apotekvarer,, sykepleieart. kosmetikk og toalettart.	2,6	8,9	5,1	-2,9	1,4	8,4	4,8	3,7	4,5	5,1	..
Butikkhandel med andre nye varer	0,5	-1,3	4,2	3,9	5,7	16,1	10,9	8,2	7,9	9,5	..
Reg. nye personbiler	11,8	3,8	42,7	7,2	50,0	12,6	4,8	5,1	3,5	0,5	-1,3

1)Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

Tabell B11: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen

Arbeidsledige (AKU) og sysselsatte. 1000 personer og prosent.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996			1997		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Arbeidsledig (AKU) :											
Kvinner	50	50	47	46	50	53	55	43	48	52	46
Menn	76	77	70	61	59	62	56	51	52	55	49
Totalt	126	127	116	107	109	115	111	94	100	107	95
Sysselsatte	2004	2004	2035	2079	2137	2134	2164	2154	2155	2201	2228
Arbeidsledighetsrate (AKU)	5,9	5,9	5,4	4,9	4,9	5,1	4,9	4,2	4,4	4,6	4,1

Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer

Tallet på registrerte arbeidsledige og ledige plasser. Arbeidsledighetsprosenten.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov
Sesongjusterte tall:											
Reg. arb.løse og pers. på tiltak 1000 pers.	163	175	166	147	127	97	94	88	89	87	84
Ujusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	114,4	118,1	110,3	102,1	90,9	75,5	81,0	78,7	68,1	61,8	56,8
Herav: Permitterte 1000 pers.	8,7	9,2	7,5	6,4	6,4	2,9	2,7	2,9	3,0	3,1	3,4
Ledige plasser 1000 pers.	6,4	7,4	7,7	8,8	10,0	16,0	9,5	13,7	13,2	13,6	13,9
Arbeidsledighetsrate (AD) 1)	5,4	5,5	5,2	4,7	4,2	3,4	3,6	3,5	3,0	2,8	2,5
Arb.ledige/led.plasser	19,5	17,0	15,0	11,8	9,3	4,7	8,5	5,8	5,1	4,5	4,1

1)Registrerte ledige i følge Arbeidsdirektoratet (AD) i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B13: Timefortjeneste

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996				1997	
						1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Industri, kvinner	89,2	91,8	94,5	97,9	102,1	99,9	100,9	103,3	104,5	104,3	105,5
Industri, menn	102,7	105,4	108,5	112,3	117,0	114,6	116,6	117,3	119,3	119,1	121,8
Bygge- og anl., menn	110,6	113,3	112,7	114,2	118,4	114,6	116,9	118,9	123,2	121,1	124,9

Tabell B14: Konsumprisindeksen

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Ialt	2,3	2,3	1,4	2,5	1,3	2,7	2,9	2,2	2,3	2,3	2,1
Varer og tjenester etter konsumgruppe:											
Matvarer ialt	1,4	-1,1	1,5	1,5	1,7	4,0	3,9	2,4	3,1	3,2	3,2
Drikkevarer og tobakk	9,1	3,1	3,9	4,3	2,3	7,0	6,8	6,3	6,1	6,1	5,8
Klær og skotøy	1,7	2,7	1,5	0,9	-3,1	0,2	-0,3	-0,9	-2,2	-1,8	-0,8
Bolig, lys og brensel	2,3	2,8	0,9	2,8	2,4	3,0	3,7	1,6	1,7	1,3	1,0
Møbler og husholdningsartikler	0,4	1,9	1,4	1,8	1,3	1,3	1,1	1,1	1,0	1,1	1,0
Helsepleie	6,0	4,3	2,3	4,5	3,2	2,8	3,0	4,7	3,8	3,6	3,9
Reiser og transport	2,0	3,4	1,5	3,2	0,3	2,6	2,6	3,4	3,4	3,8	3,5
Fritidssysler og utdanning	3,3	3,4	2,1	2,1	1,0	1,8	1,9	1,9	2,0	1,9	1,6
Andre varer og tjenester	2,2	1,6	0,2	2,3	2,2	2,0	2,6	2,3	2,5	2,3	2,4
Varer og tjenester etter leveringssektor:											
Jordbruksvarer	1,3	-2,0	0,1	-0,1	1,8	5,2	4,8	2,0	2,4	2,7	2,5
Andre norskproduserte konsumvarer	2,5	2,7	1,9	3,9	2,3	3,8	3,8	2,3	2,3	2,1	1,3
Importerte konsumvarer	1,8	3,3	2,3	2,3	-2,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,3
Husleie	3,7	2,8	0,6	1,4	1,7	1,7	2,7	2,7	2,7	3,1	3,1
Andre tjenester	2,3	2,0	1,1	2,7	2,6	2,5	2,7	3,1	3,0	2,9	3,1

Tabell B15: Engrospriser

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Ialt	0,1	-0,0	1,4	1,9	1,5	1,3	1,7	2,0	2,2	1,5	0,9
Matvarer og levende dyr	1,1	-2,4	0,8	-1,0	0,6	1,8	2,3	1,5	2,2	1,5	1,6
Drikkevarer og tobakk	6,5	1,1	4,6	4,9	-0,0	2,1	2,2	2,2	2,2	2,4	2,1
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	-3,1	-4,1	3,7	2,8	-0,9	3,2	3,9	5,5	6,4	6,3	4,0
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	-3,5	-2,3	-1,8	-0,8	5,4	0,5	1,5	1,7	2,5	-0,3	-2,8
Dyre- og plantefett, voks	5,4	0,2	5,0	1,0	-0,9	1,2	0,6	1,6	1,6	3,5	4,1
Kjemikalier	0,2	2,5	2,8	4,3	0,7	0,9	1,2	1,0	1,7	1,3	1,5
Bearbeidde varer etter materiale	0,1	0,3	2,5	4,8	0,8	0,5	0,7	1,1	1,2	1,2	1,4
Maskiner og transportmidler	1,4	4,2	2,1	3,2	1,1	1,5	1,5	1,7	1,8	1,5	1,4
Forskjellige ferdigvarer	2,0	2,7	1,6	2,5	2,2	1,5	1,7	1,6	1,8	1,7	1,6

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B16: Utenrikshandel - verditall

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Eksport 1)	9,0	9,4	10,8	11,9	12,9	13,8	13,8	14,1	14,9	14,7	14,3
Import 2)	12,9	13,2	15,5	16,9	18,3	19,6	20,4	19,9	19,9	20,0	20,4
Import 3)	12,9	13,1	15,5	16,8	18,2	19,5	20,1	19,8	19,9	19,8	20,3

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

Tabell B17: Utenrikshandel - indekser

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport i flg. handelsstatistikken. 1988=100.

Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1992	1993	1994	1995	1996	1996			1997		
						2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Sesongjusterte tall:											
Eksportvolum 1)	126	131	149	153	169	165	166	174	173	183	186
Importvolum 2)	111	111	130	140	154	151	157	161	161	164	165
Ujusterte tall:											
Eksportpriser 1)	93	93	94	101	100	100	99	100	99	99	103
Importpriser 2)	103	104	104	105	104	103	103	106	101	102	107

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

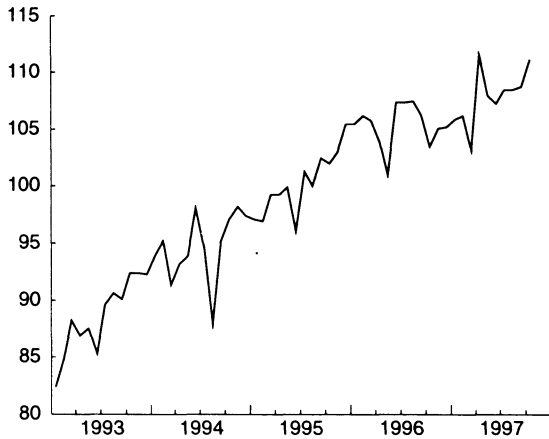
2)Uten skip og oljeplattformer.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Produksjonsindeks

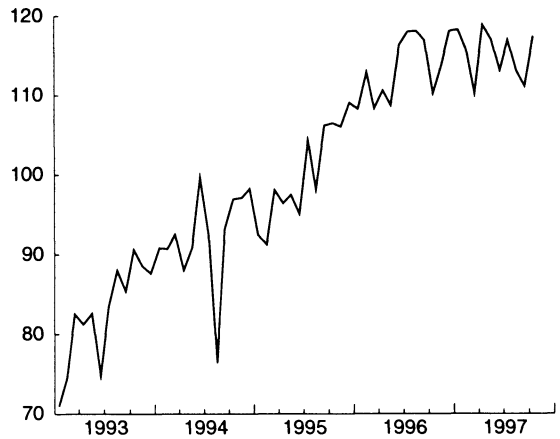
Olje- og gassutvinning, industri, bergverksdrift og kraftforsyning. Sesongjustert. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjonsindeks

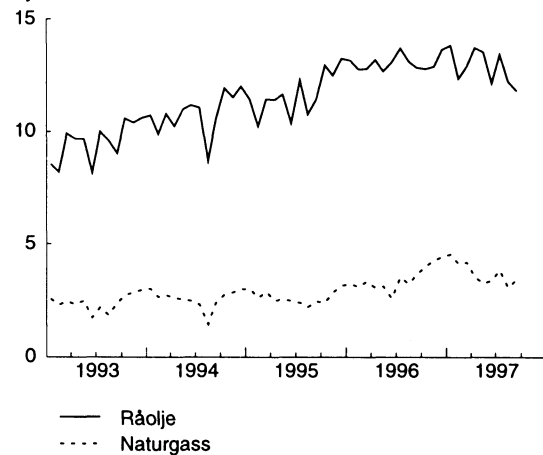
Utvinning av råolje og naturgass. Sesongjustert. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Olje- og gassproduksjon

Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm³)
Ujusterte tall.

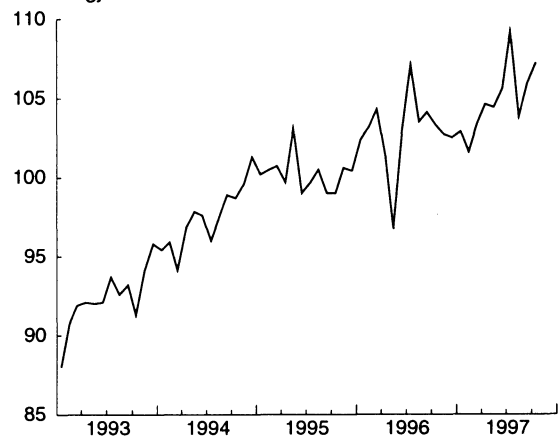

— Råolje
- - - - - Naturgass

Kilde: Oljedirektoratet.

Produksjonsindeks

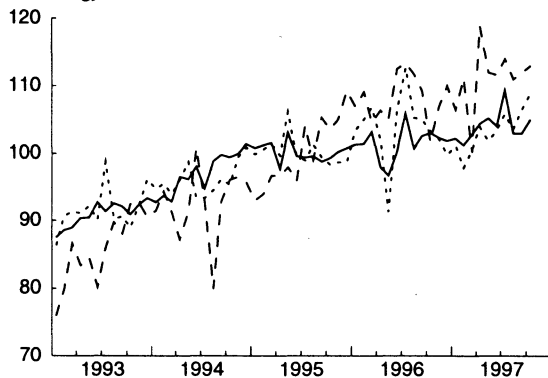
Industri i alt. Sesongjustert. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjonsindeks etter varetype

Sesongjustert. 1995=100

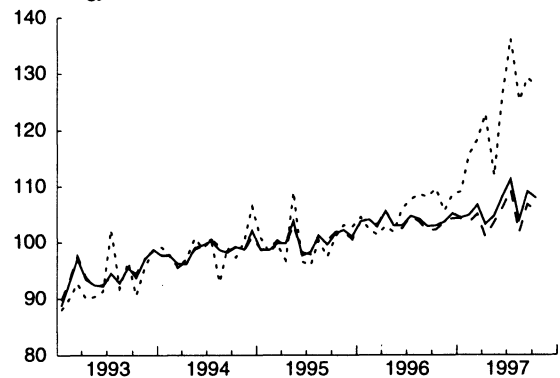

— Innsatsvarer
- - - - - Investeringsvarer
- · - · - Energivarer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Produksjonsindeks etter varetype

Sesongjustert. 1995=100

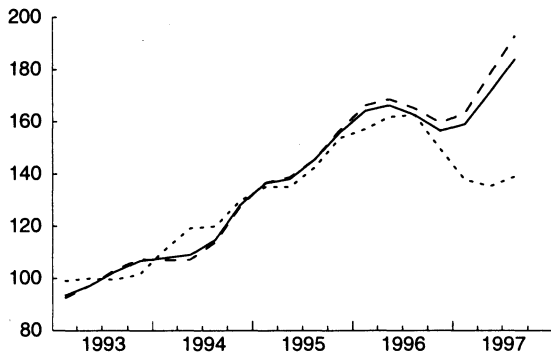

— Konsumvarer i alt
- - - - - Varige konsumvarer
- · - · - Ikke-varige konsumvarer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

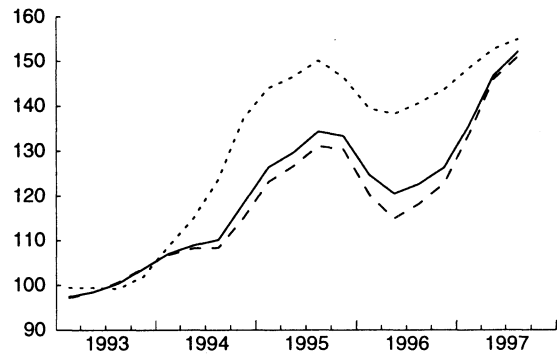
Ordretilgang
Metaller
Verdiindeks. Trend. 1993=100

— I alt
 ..... Fra hjemmemarkedet
 - - - Fra utlandet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

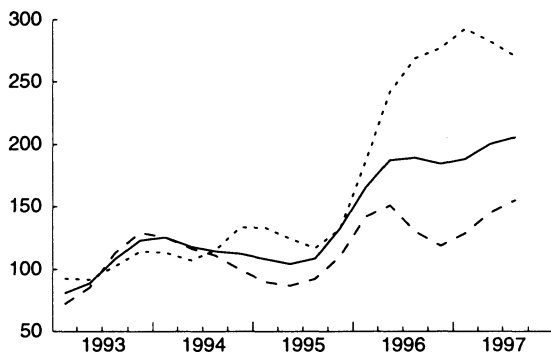
Ordrereserve
Metaller
Verdiindeks. Trend. 1993=100

— I alt
 ..... Fra hjemmemarkedet
 - - - Fra utlandet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

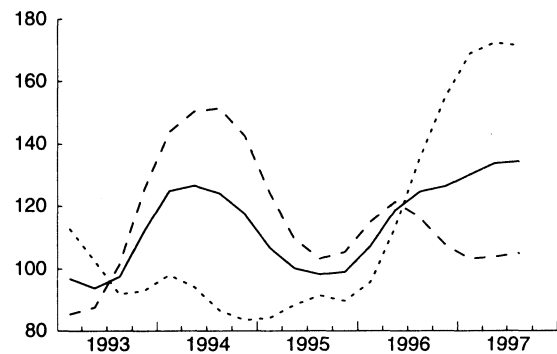
Ordretilgang
Maskiner
Verdiindeks. Trend. 1993=100

— I alt
 ..... Fra hjemmemarkedet
 - - - Fra utlandet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

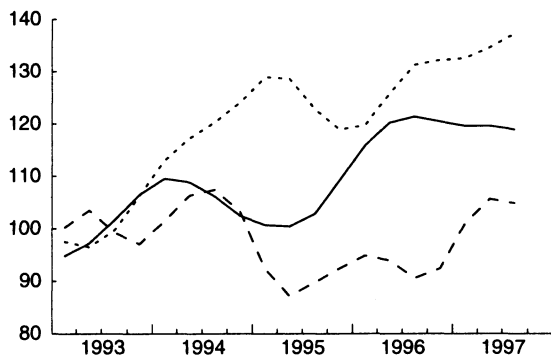
Ordrereserve
Maskiner
Verdiindeks. Trend. 1993=100

— I alt
 ..... Fra hjemmemarkedet
 - - - Fra utlandet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

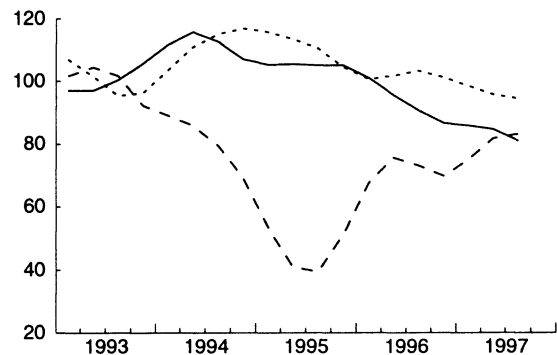
Ordretilgang
Tekstil og beklledning, metallvarer og kjemiske råvarer
Verdiindeks. Trend. 1993=100

— Tekstil og beklledning
 ..... Metallvarer
 - - - Kjemiske råvarer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

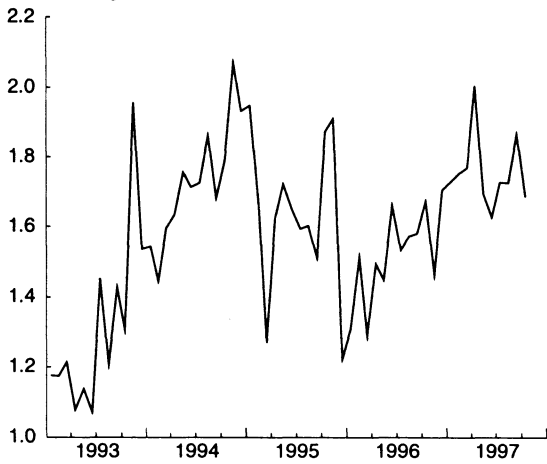
Ordrereserve
Tekstil og beklledning, metallvarer og kjemiske råvarer
Verdiindeks. Trend. 1993=100

— Tekstil og beklledning
 ..... Metallvarer
 - - - Kjemiske råvarer

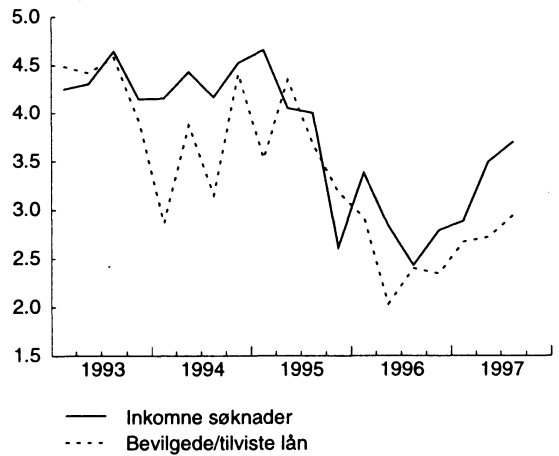
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygg satt igang
 Antall boliger i tusen

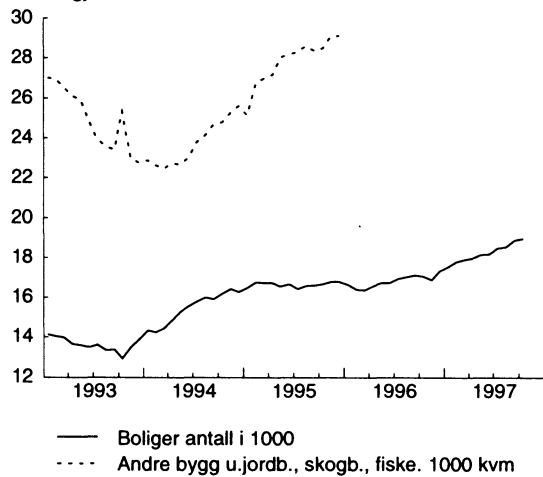
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boliglån nye boliger
 Antall oppføringslån fra Husbanken i tusen. Sesonjustert.

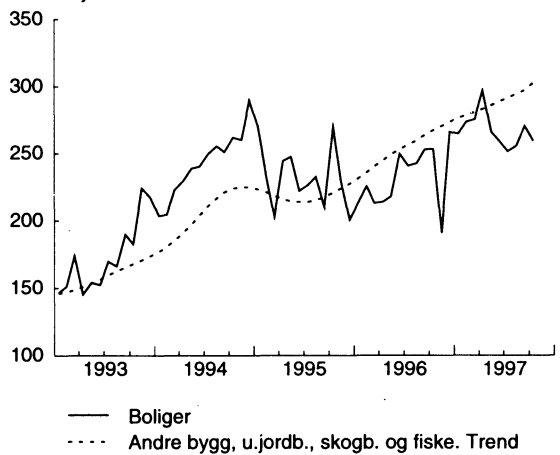
Kilde: Husbanken.

Bygg under arbeid
 Sesongjustert.

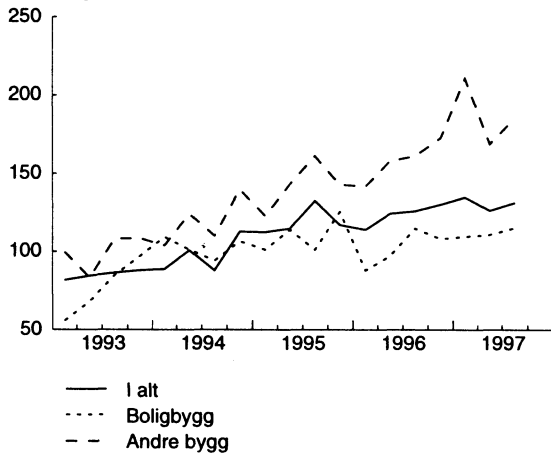
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygg satt igang
 Bruksareal i tusen kvm. Sesonjustert.

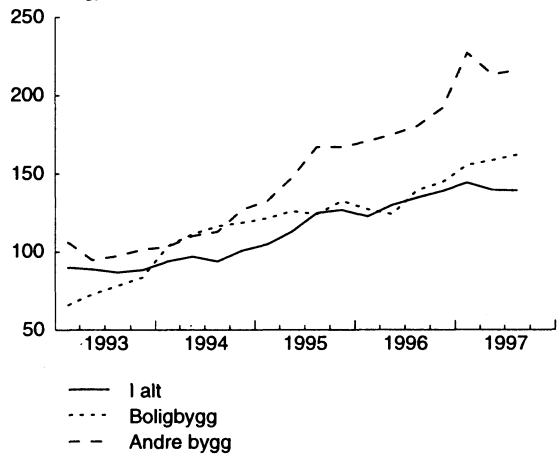
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygge- og anleggsvirksomhet
 Ordretiligang. Verdiindeks. Sesonjustert. 1.kv.1992=100

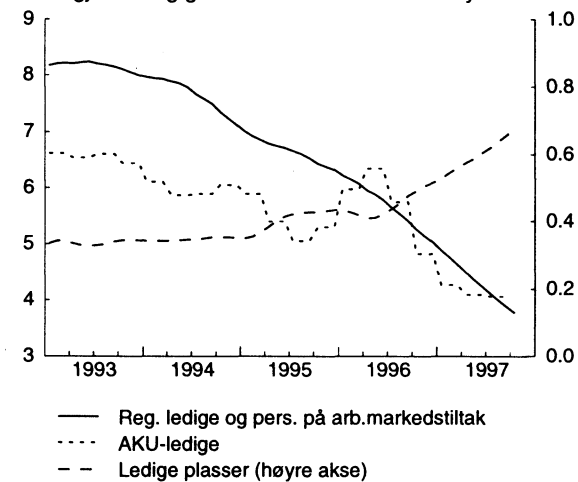
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bygge- og anleggsvirksomhet
 Ordresreserve. Verdiindeks. Sesonjustert. 1.kv.1992=100

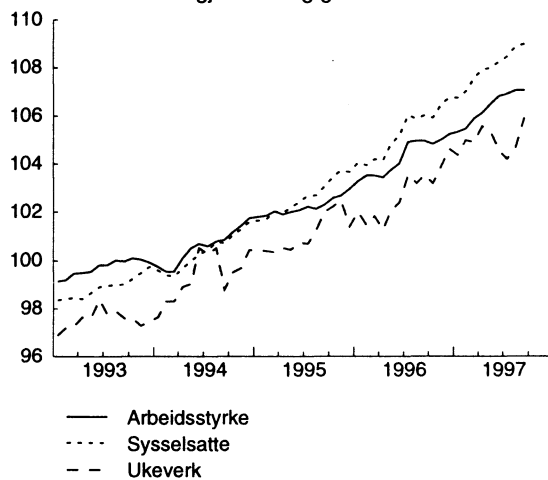

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

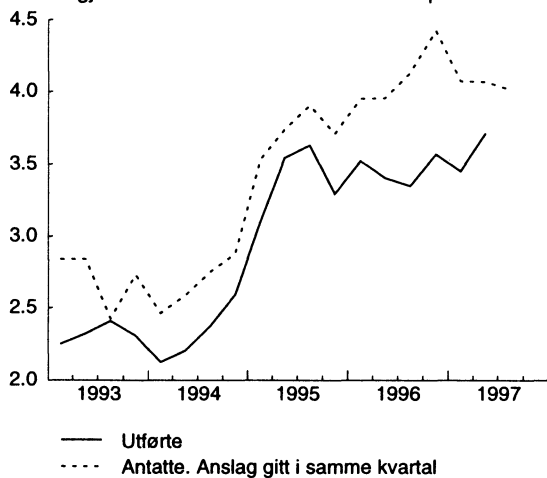
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser
Sesongjustert og glattet. Prosent av arbeidsstyrken.

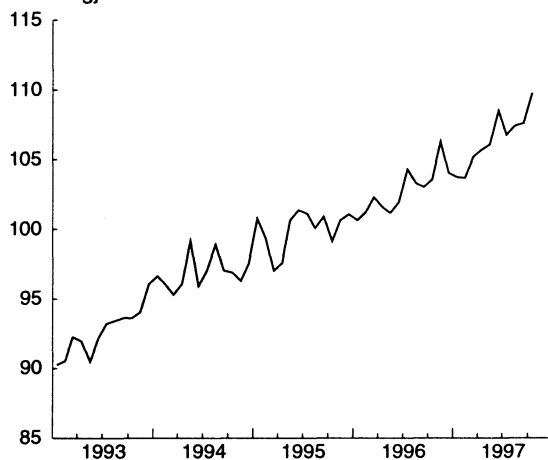
Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
1990=100. Sesongjusterte og glattede månedstall.

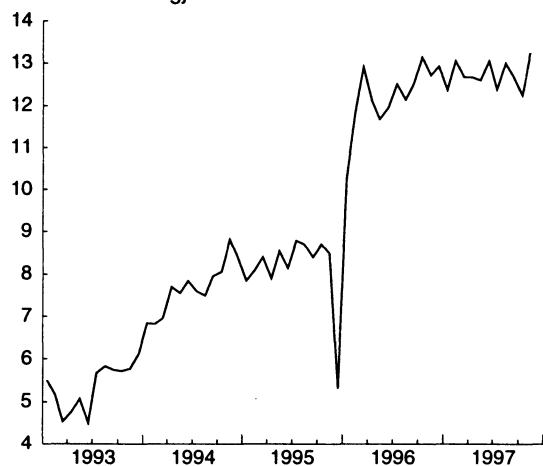
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Antatte og utførte investeringer i industri
Sesongjusterte verdital. Milliarder kroner pr. kvartal

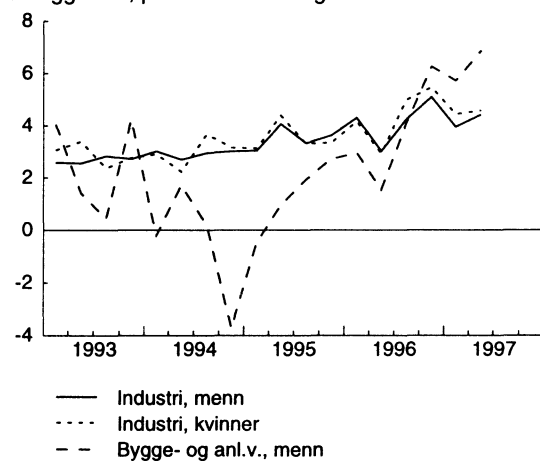
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Detaljomsättning
Sesongjustert volumindeks. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

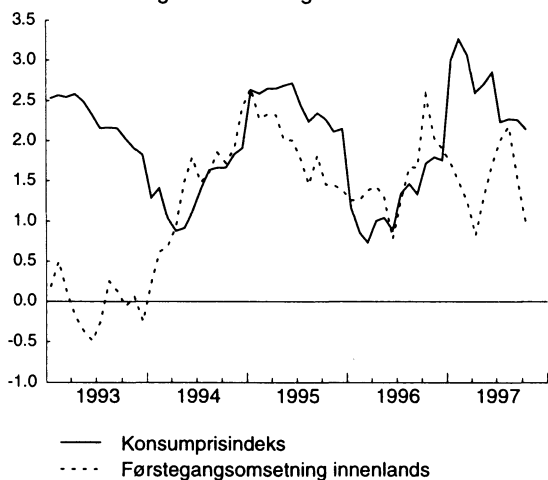
Registrerte nye personbiler
1000 stk. Sesongjustert.

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Lønninger
Gj.sn. timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirk., prosentvis endring fra et år før.

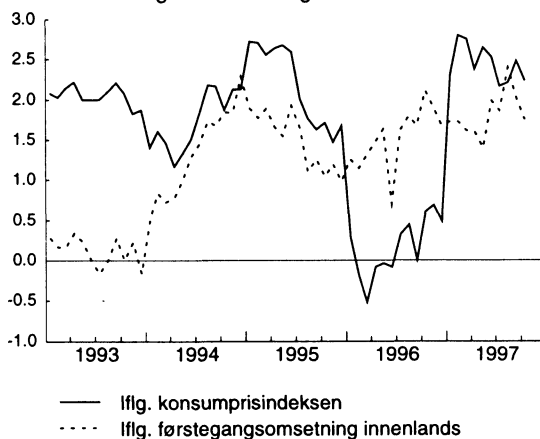
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Innenlandske priser
 Prosent endring fra ett år tidligere.

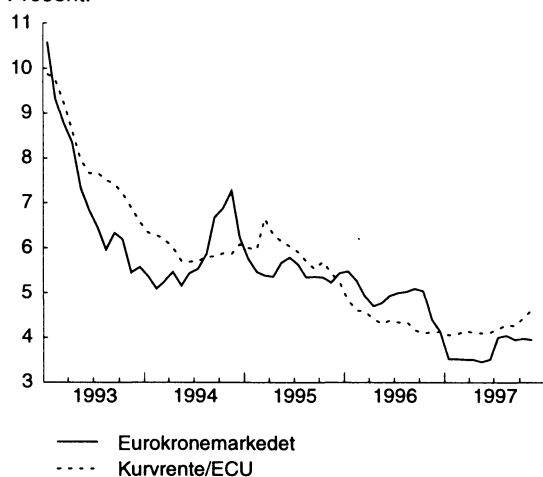
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Prisstigning for konsumvarer 1)
 Prosent endring fra ett år tidligere.

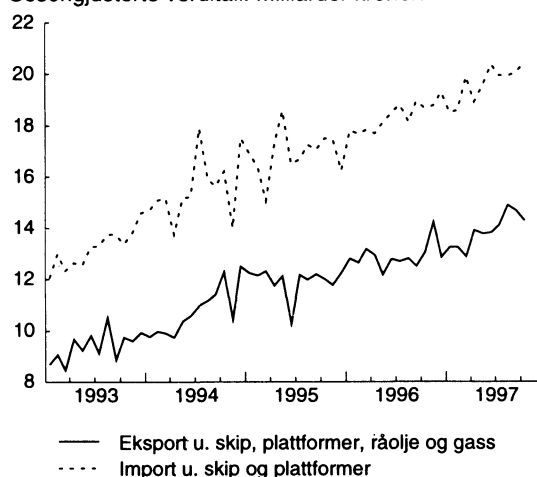
1) Konsumprisindeks for varer omsatt gjennom detaljhandel og førstegangsomsetning innenlands for varer til konsum.
 Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Nominell rente på tre-måneders plasseringer
 Prosent.

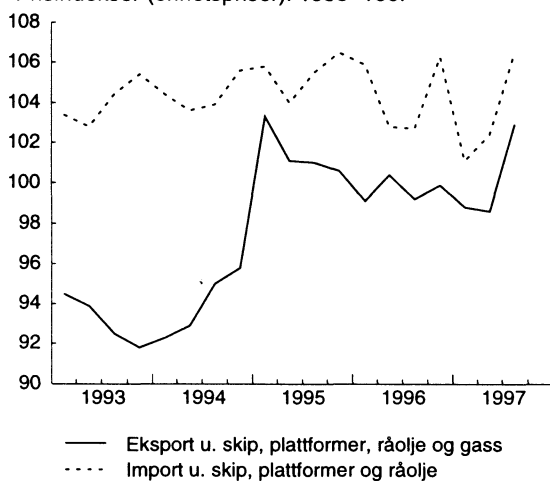
Kilde: Norges Bank.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
 Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

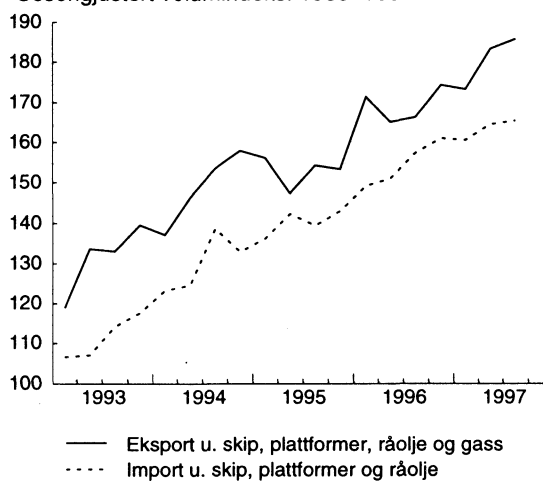
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
 Prisindekser (enhetspriser). 1988=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utenrikshandel med tradisjonelle varer
 Sesongjustert volumindeks. 1988=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

47*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	1,3	0,2	1,5	4,2	2,7	2,5	2,5	2,9
Frankrike	0,8	1,2	-1,3	2,8	2,1	1,5	2,5	2,8
Italia	1,1	0,6	-1,2	2,2	2,9	0,7	1,0	1,8
Japan	3,8	1,0	0,3	0,6	1,4	3,6	2,3	2,9
USA	-1,0	2,7	2,3	3,5	2,0	2,4	3,6	2,0
Storbritannia	-2,0	-0,5	2,1	3,8	2,5	2,1	3,0	2,7
Sverige	-1,1	-1,4	-2,2	3,3	3,6	1,1	2,0	2,3
Tyskland 1)	5,0	2,2	-1,1	2,9	1,9	1,4	2,2	2,8
Norge	3,1	3,3	2,8	5,0	3,3	4,8	3,8	3,4

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.
1) Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C2: Privat konsum
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	1,2	1,9	2,3	6,6	2,1	2,6	2,9	2,8
Frankrike	1,4	1,4	0,2	1,4	1,7	2,1	1,2	2,4
Italia	2,7	1,0	-2,4	1,4	1,8	0,7	0,9	1,5
Japan	2,5	2,1	1,2	1,9	2,0	2,8	1,1	1,8
USA	-0,6	2,8	2,8	3,1	2,3	2,5	3,4	2,4
Storbritannia	-2,2	-0,1	2,5	2,6	1,9	3,0	3,8	3,4
Sverige	0,9	-1,4	-3,1	1,8	0,8	1,5	1,8	2,1
Tyskland 1)	5,6	2,8	0,3	1,0	1,8	1,3	1,0	2,0
Norge	1,5	2,2	2,2	4,1	2,6	4,7	3,4	2,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.
1) Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C3: Offentlig konsum
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	-0,1	0,4	3,0	2,0	0,5	2,0	1,0	0,5
Frankrike	2,8	3,4	3,4	1,1	-0,0	1,3	1,2	1,0
Italia	1,7	1,1	0,5	-0,6	-1,3	0,4	-0,8	-0,4
Japan	2,0	2,0	2,4	2,4	3,5	2,3	1,9	-0,0
USA	1,0	-0,1	-0,0	0,2	-0,3	0,5	0,7	0,9
Storbritannia	2,6	-0,1	-0,1	1,7	1,5	0,8	1,1	1,0
Sverige	2,8	-0,0	0,2	-0,7	-1,0	-1,7	-0,4	-0,3
Tyskland 1)	0,5	4,3	-0,0	1,3	2,0	2,4	1,1	1,1
Norge	4,4	5,4	2,3	0,7	0,2	1,6	2,1	1,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.
1) Vest-Tyskland til og med 1991.

48*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	-5,7	-4,2	-4,4	0,6	10,7	7,7	5,4	5,6
Frankrike	0,0	-2,8	-6,7	1,3	2,5	-0,5	2,5	3,5
Italia	0,8	-1,8	-12,8	0,5	6,9	1,2	1,5	3,7
Japan	3,3	-1,5	-2,0	-0,8	1,1	8,7	2,2	3,7
USA	-6,6	5,2	5,1	7,9	5,3	6,1	6,3	3,3
Storbritannia	-9,5	-1,5	0,6	2,9	-0,1	1,0	4,1	5,6
Sverige	-8,9	-10,8	-17,2	2,0	10,9	4,7	2,1	5,0
Tyskland ¹⁾	6,0	3,5	-5,6	4,2	1,5	-0,8	1,6	4,2
Norge	-0,4	-3,1	4,3	6,9	4,5	3,1	6,5	3,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C5: Eksport av varer og tjenester
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	7,7	1,4	-1,4	9,0	0,7	2,3	3,0	4,8
Frankrike	4,1	4,9	-0,4	6,0	6,3	4,7	7,4	7,3
Italia	-0,8	5,9	9,1	10,7	11,6	-0,3	5,3	5,8
Japan	5,2	5,0	1,3	4,6	5,4	2,2	11,0	10,8
USA	6,3	6,6	2,9	8,2	8,9	6,5	9,3	6,5
Storbritannia	-0,7	4,1	3,5	9,2	8,0	6,3	6,0	5,3
Sverige	-2,3	2,3	7,6	14,0	12,6	5,6	6,0	5,8
Tyskland ¹⁾	12,3	-0,3	-4,9	8,0	5,9	4,9	8,4	7,5
Norge	6,1	5,2	3,2	8,2	3,8	8,2	5,7	5,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C6: Import av varer og tjenester
Prosentvis volumendring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	4,1	0,8	-3,8	13,6	5,6	1,8	4,0	5,0
Frankrike	3,0	1,2	-3,5	6,7	5,1	2,5	5,4	6,3
Italia	2,7	5,4	-8,1	8,4	9,6	-2,6	4,0	6,1
Japan	-3,1	-0,7	-0,3	8,9	14,3	10,3	4,2	7,5
USA	-0,7	7,5	9,2	12,0	8,0	6,4	10,8	7,0
Storbritannia	-5,2	6,6	3,0	5,4	4,4	7,8	6,6	7,4
Sverige	-4,9	1,1	-2,5	13,2	10,3	3,5	5,0	5,9
Tyskland ¹⁾	12,8	2,0	-5,7	7,6	6,4	2,6	4,8	6,6
Norge	0,2	0,7	4,4	6,9	5,1	2,5	6,2	4,1

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

Tabell C7: Privat konsumdeflator

Prosentvis endring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	2,4	2,0	0,4	1,8	2,1	2,1	2,2	2,7
Frankrike	3,2	2,4	2,2	2,1	1,6	1,8	1,6	1,4
Italia	6,9	5,6	5,1	4,7	5,6	4,1	2,0	2,0
Japan	2,5	1,9	1,2	0,7	-0,5	0,2	1,5	1,0
USA	4,2	3,3	2,6	2,4	2,4	2,1	2,2	2,4
Storbritannia	7,5	5,1	3,4	2,5	2,5	2,8	2,4	2,3
Sverige	10,3	2,2	5,7	3,0	2,4	1,2	2,0	2,2
Tyskland ¹⁾	3,7	4,7	4,0	2,9	1,9	1,9	1,7	1,8
Norge	3,9	2,7	2,0	1,5	2,5	1,3	2,6	2,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.**Tabell C8: Lønnskostnader pr. sysselsatt**

Prosentvis endring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	4,9	3,7	1,3	2,4	3,6	3,9	4,2	4,7
Frankrike	5,0	4,1	2,9	1,8	2,8	2,8	2,4	2,3
Italia	8,8	6,3	4,1	2,9	5,9	4,9	4,8	3,4
Japan	4,3	0,9	0,7	2,0	1,3	0,9	1,7	1,7
USA	3,9	5,6	2,7	2,4	2,7	3,5	4,7	4,5
Storbritannia	8,0	4,4	2,4	2,9	3,1	3,4	4,2	5,0
Sverige	6,3	3,3	5,2	4,9	2,8	7,0	4,7	4,2
Tyskland ¹⁾	-5,7	10,3	3,6	3,5	3,2	2,4	2,5	2,4
Norge	5,4	4,4	2,1	3,0	3,2	4,4	4,1	4,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.**Tabell C9: Sysselsetting**

Prosentvis endring fra foregående år

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	-1,5	-0,6	-1,0	-0,2	1,6	1,0	1,3	1,5
Frankrike	0,0	-0,6	-1,2	0,1	0,9	-0,2	0,2	1,0
Italia	0,7	-0,9	-2,5	-1,7	-0,6	0,4	0,0	0,2
Japan	1,9	1,1	0,2	0,1	0,1	0,5	1,2	1,0
USA	-0,9	0,7	1,5	2,3	1,5	1,4	2,3	1,0
Storbritannia	-3,1	-2,4	-0,8	0,8	0,8	0,5	1,3	0,7
Sverige	-1,9	-4,3	-5,8	-0,9	1,6	-0,6	-0,4	0,6
Tyskland ¹⁾	2,5	-1,8	-1,7	-0,7	-0,3	-1,2	-0,9	0,4
Norge	-1,0	-0,3	0,0	1,5	2,1	2,7	1,6	1,3

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

50*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

Tabell C10: Arbeidsledigheten

Prosent av arbeidsstyrken¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	10,5	11,3	12,3	12,2	10,3	8,8	8,1	7,4
Frankrike	9,4	10,4	11,7	12,2	11,5	12,4	12,6	12,2
Italia	8,6	8,8	10,2	11,3	12,0	12,1	12,1	11,9
Japan	2,1	2,1	2,5	2,9	3,1	3,3	3,2	3,1
USA	6,8	7,5	6,9	6,1	5,6	5,4	5,0	5,1
Storbritannia.	8,2	9,9	10,2	9,2	8,2	7,4	6,1	5,6
Sverige	3,0	5,3	8,2	8,0	7,7	8,0	8,1	7,5
Tyskland ²⁾	6,7	7,7	8,9	9,6	9,4	10,3	11,1	10,9
Norge	5,5	5,9	6,0	5,9	5,4	4,9	4,5	4,2

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

¹⁾ Vanlig brukte definisjoner. ²⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C11: Korte renter

Prosent

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	9,7	11,5	10,3	6,2	6,0	3,9	3,5	3,6
Frankrike	9,6	10,3	8,6	5,8	6,6	3,9	3,2	3,3
Italia	12,0	14,4	10,7	8,5	10,3	9,4	7,3	6,4
Japan	7,2	4,3	2,9	2,3	1,2	0,6	0,7	1,2
USA	5,4	3,4	3,0	4,2	5,5	5,0	5,4	5,7
Storbritannia.	11,5	9,6	5,9	5,5	6,7	6,0	6,3	6,5
Sverige	11,6	12,9	8,4	7,4	8,7	5,8	4,0	3,9
Tyskland ¹⁾	9,2	9,5	7,3	5,4	4,5	3,3	3,2	3,2
Norge	10,6	11,8	7,3	5,9	5,5	4,9	3,5	3,9

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Tabell C12: Budsjettbalanse

Prosent av BNP

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	prognose	
							1997	1998
Danmark	-2,1	-2,9	-3,9	-3,4	-1,9	-1,6	0,0	0,7
Frankrike	-2,0	-3,8	-5,6	-5,6	-5,0	-4,2	-3,2	-3,0
Italia	-10,2	-12,1	-9,7	-9,6	-7,0	-6,7	-3,2	-3,8
Japan	2,9	1,5	-1,6	-2,3	-3,7	-4,4	-3,1	-2,3
USA	-3,3	-4,4	-3,6	-2,3	-2,0	-1,6	-1,1	-1,2
Storbritannia.	-2,5	-6,3	-7,8	-6,8	-5,5	-4,4	-2,8	-1,8
Sverige	-1,1	-7,8	-12,3	-10,3	-7,7	-3,6	-2,1	-0,2
Tyskland ¹⁾	-3,3	-2,8	-3,5	-2,4	-3,6	-3,8	-3,2	-2,7
Norge	0,1	-1,7	-1,4	0,4	3,3	5,9	6,7	7,1

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 61. Gjelder også prognoser og historiske tall for Norge.

¹⁾ Vest-Tyskland til og med 1991.

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 00 44 80
Telefaks: 22 86 49 76

eller:

Akademika - avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4385-8
ISSN 0800-4110

Pris (inkl. mva):

Økonomiske analyser kr 540,00 pr. år
Economic Survey kr 160,00 pr. år
Enkeltnummer ØA: kr 75,00; ES: kr 50,00

